
Shri Shiva Mahapuranam 4 Kotirudra Samhita

శ్రీశివమహాపురాణమ్ ౪ కోటిరుద్రసంహితా

Document Information

Text title : shivapurANam 4 koTirudrasaMhitA

File name : shivapurANam4koTirudrasaMhitA.itx

Category : shiva, purANa, shivapurANa

Location : doc_purana

Proofread by : Revathy Rajaraman and team members Malati Shekar, Latha Murali, Meenakshi Premanand, Jayalakshmi, Gayathri, Uma Mahesh, Sripriya, Sornavalli

Latest update : January 23, 2026

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

January 23, 2026

sanskritdocuments.org

శ్రీశివమహాపురాణమ్ ౪ కోటిరుద్రసంహితా

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥
॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥
॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥ చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా

౪.౧. ప్రథమోఽధ్యాయః । జ్యోతిర్లిజతదుపలింజమాహాత్మ్యవర్ణనమ్ ।

యో ధత్తే నిజమాయయైవ భువనాకారం వికారోజ్ఞతో ।
యస్యాహుః కరుణాకటాక్షవిభవౌ స్వర్గాపవర్గాభిధౌ ।
ప్రత్యగ్బోధసఖాద్వయం హృది సదా పశ్యంతి యం యోగిన-
స్తస్మై శైలసుతాఞ్చితార్థవపుషే శశ్వన్నమస్తేజసే ॥ ౧ ॥

కృపాలలితవీక్షణం స్మితమనోజ్ఞవక్త్రామ్బుజం
శశాంకకలయోజ్జ్వలం శమితఘోరతాపత్రయమ్ ।
కరోతు కిమపి స్ఫురత్పరమసౌఖ్యసచ్చిద్వపు-
ర్ధరాధరసుతాభుజోద్వలయితం మహో మజ్జలమ్ ॥ ౨ ॥

ఋషయః ఊచుః
సమ్యగుక్తం త్వయా సూత తోకానాం హితకామ్యయా ।
శివావతారమాహాత్మ్యం నానాఖ్యానసమన్వితమ్ ॥ ౩ ॥

పునశ్చ కథ్యతాం తాత శివమాహాత్మ్యముత్తమమ్ ।
లిజసమ్బుద్ధి సుప్రీత్యా ధన్యత్వం శైవసత్తమ ॥ ౪ ॥

శృణ్వస్తస్త్వన్మృఖామౌజాన్న తృప్తాః స్కౌ వయం ప్రభో ।
శైవం యశోఽమృతం రమ్యం తదేవ పునరుచ్యతామ్ ॥ ౫ ॥

పృథివ్యాం యాని లింగాని తీర్థే తీర్థే శుభాని హి ।
అన్యత్ర వా స్థలే యాని ప్రసిద్ధాని స్థితాని వై ॥ ౬ ॥

తాని తాని చ దివ్యాని లింగాని పరమేశితుః ।
వ్యాసశిష్య సమాచక్ష్య తోకానాం హితకామ్యయా ॥ ౭ ॥

సూత ఉవాచ ।

సాధు పృష్టమృషిశ్రేష్ఠా లోకానాం హితకామ్యయా ।

కథయామి భవత్స్నేహాత్తాని సజ్జేపతో ద్విజాః ॥ ౮॥

సర్వేషాం శివలింగానాం మునే సజ్ఞ్యా న విద్యతే ।

సర్వా లింగమయా భూమిః సర్వం లింగమయం జగత్ ॥ ౯॥

లింగయుక్తాని తీర్థాని సర్వం లిజ్ఞే ప్రతిష్ఠితమ్ ।

సజ్ఞ్యా న విద్యతే తేషాం తాని కింఞ్చిద్బ్రువీమ్యహమ్ ॥ ౧౦॥

యత్కింఞ్చిద్ దృశ్యతే దృశ్యం వర్ణ్యతే స్మర్యతే చ యత్ ।

తత్సర్వం శివరూపం హి నాన్యదస్తీతి కింఞ్చన ॥ ౧౧॥

తథాపి శ్రూయతాం ప్రీత్యా కథయామి యథాశ్రుతమ్ ।

లింగాని చ ఋషిశ్రేష్ఠాః పృథివ్యాం యాని తాని హ ॥ ౧౨॥

పాతాలే చాపి వర్తన్తే స్వర్గే చాపి తథా భువి ।

సర్వత్ర పూజ్యతే శముభః స దేవాసురమానుషైః ॥ ౧౩॥

త్రిజగచ్ఛమ్భునా వ్యాప్తం సదేవాసురమానుషమ్ ।

అనుగ్రహాయ లోకానాం లింగరూపేణ సత్తమాః ॥ ౧౪॥

అనుగ్రహాయ లోకానాం లింగాని చ మహేశ్వరః ।

దధాతి వివిధాన్యత్ర తీర్థే చాన్యస్థలే తథా ॥ ౧౫॥

యత్ర యత్ర యదా శమ్భుర్భక్త్యా భక్తైశ్చ సంస్మృతః ।

తత్ర తత్రావతీర్యాథ కార్యం కృత్వా స్థితస్తదా ॥ ౧౬॥

లోకానాముపకారార్థం స్వలింగం చాప్యకల్పయత్ ।

తల్లింగం పూజయిత్వా తు సిద్ధిం సమధిగచ్ఛతి ॥ ౧౭॥

పృథివ్యాం యాని లింగాని తేషాం సజ్ఞ్యా న విద్యతే ।

తథాపి చ ప్రధానాని కథ్యన్తే చ మయా ద్విజాః ॥ ౧౮॥

ప్రధానేషు చ యానీహ ముఖ్యాని ప్రవదామ్యహమ్ ।

యచ్ఛుత్వా సర్వపాపేభ్యో ముచ్యతే మానవః క్షణాత్ ॥ ౧౯॥

జ్యోతిర్లింగాని యానీహ ముఖ్యముఖ్యాని సత్తమ ।

తాన్యహం కథయామ్యద్య శ్రుత్వా పాపం వ్యపోహతి ॥ ౨౦॥

సౌరాష్ట్రే సోమనాథం చ శ్రీచైలే మల్లికార్జునమ్ ।

ఉజ్జయిన్యాం మహాకాలమోక్షార్థే పరమేశ్వరమ్ || ౨౧||
 కేదారం హిమవత్పృష్ఠే డాకిన్యాం భీమశంకరమ్ |
 వారాణస్యాం చ విశ్వేశం త్ర్యంబకం గౌతమీతటే || ౨౨||
 వైద్యనాథం చితాభూమౌ నాగేశం దారుకావనే |
 సేతుబద్ధే చ రామేశం ఘృశ్మేశం చ శివాలయే || ౨౩||
 ద్వాదశైతాని నామాని ప్రాతరుత్థాయ యః పఠేత్ |
 సర్వపాపవినిర్ముక్తః సర్వసిద్ధిఫలం లభేత్ || ౨౪||
 యం యం కామమపేక్ష్యైవ పఠిష్యన్తి నరోత్తమాః |
 ప్రాప్సున్తి కామం తం తం హి పరత్రేహ మునీశ్వరాః || ౨౫||
 యే నిష్కామతయా తాని పఠిష్యన్తి శుభాశయాః |
 తేషాం చ జననీగర్భే వాసో నైవ భవిష్యతి || ౨౬||
 ఏతేషాం పూజనైవ వర్ణానాం దుఃఖనాశనమ్ |
 ఇహలోకే పరత్రాపి ముక్తిర్భవతి నిశ్చితమ్ || ౨౭||
 గ్రాహ్యమేషాం చ నైవేద్యం భోజనీయం ప్రయత్నతః |
 తత్కర్తుః సర్వపాపాని భస్మసాద్యాన్తి వై క్షణాత్ || ౨౮||
 జ్యోతిషాం చైవ లింగానాం బ్రహ్మాదిభిరలం ద్విజాః |
 విశేషతః ఫలం వక్తుం శక్యతే న పరైస్తథా || ౨౯||
 ఏకం చ పూజితం యేన షణ్మాసం తన్నిరస్తరమ్ |
 తస్య దుఃఖం న జాయేత మాతృకుక్షిసముద్భవమ్ || ౩౦||
 హీనయోనౌ యదా జాతో జ్యోతిర్లింగం చ పశ్యతి |
 తస్య జన్మ భవేత్తత్ర విమలే సత్కులే పునః || ౩౧||
 సత్కులే జన్మ సమృప్య ధనాఢ్యో వేదపారగః |
 శుభకర్మ తదా కృత్వా ముక్తిం యాత్యనపాయినీమ్ || ౩౨||
 మ్లేచ్ఛో వాప్యన్యజో వాపి షణ్ణో వాపి మునీశ్వరాః |
 ద్విజో భూత్వా భవేన్ముక్తస్తస్మాత్తద్దర్శనం చరేత్ || ౩౩||
 జ్యోతిషాం చైవ లింగానాం కింఞ్చిత్ప్రొక్తం ఫలం మయా |
 జ్యోతిషాం చోపలింగాని శ్రూయంతామృషిసత్తమాః || ౩౪||

సోమేశ్వరస్య యల్లిజ్జమస్తకేశముదాహృతమ్ ।

మహ్యః సాగరసంయోగే తల్లిజ్జముపల్లిజ్జకమ్ ॥ 3౫॥

మల్లికార్జునసమ్భూతముపల్లిజ్జముదాహృతమ్ ।

రుద్రేశ్వరమితి ఖ్యాతం భృగుకణే సుఖావహమ్ ॥ 3౬॥

మహాకాలభవం లింగం దుగ్ధేశమితి విశ్రుతమ్ ।

నర్మదాయాం ప్రసిద్ధం తత్సర్వపాపహరం స్మృతమ్ ॥ 3౭॥

ఊఁకారజం చ యల్లిజ్జం కర్దమేశమితి శ్రుతమ్ ।

ప్రసిద్ధం బిన్దసరసి సర్వకామఫలప్రదమ్ ॥ 3౮॥

కేదారేశ్వరసజ్ఞాతం భూతేశం యమునాతటే ।

మహాపాపహరం ప్రోక్తం పశ్యతామర్చితాం తథా ॥ 3౯॥

భీమశక్తిరసమ్భూతం భీమేశ్వరమితి స్మృతమ్ ।

సహ్యచలే ప్రసిద్ధం తన్మహాబలవివర్ధనమ్ ॥ ౪౦॥

విశ్వేశ్వరాచ్చ యజ్ఞాతం శరణ్యేశ్వర విశ్రుతమ్ ।

త్ర్యమ్బకస్య చ యతోక్తం సిద్ధేశ్వర ఇతి శ్రుతమ్ ॥ ౪౧॥

వైద్యనాథాచ్చ యజ్ఞాతం వైజనాథ ఇతి స్మృతమ్ ।

నాగేశ్వరసముద్భూతం భూతేశ్వరముదాహృతమ్ ॥ ౪౨॥

మల్లికాసరస్వతీతీరే దర్శనాత్పాపహరకమ్ ।

రామేశ్వరాచ్చ యజ్ఞాతం గుప్తేశ్వరమితి స్మృతమ్ ॥ ౪3॥

ఘృశ్మేశాచైవ యజ్ఞాతం వ్యాఘ్రేశ్వరమితి స్మృతమ్

జ్యోతిర్లింగోపల్లిజ్జాని ప్రోక్తానీహ మయా ద్విజాః ॥ ౪౪॥

దర్శనాత్పాపహరీణి సర్వకామప్రదాని చ ।

ఏతాని సుప్రధానాని ముఖ్యతాం హి గతాని చ ।

అన్యాని చాపి ముఖ్యాని శ్రూయంతామృషిసత్తమాః ॥ ౪౫॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం జ్యోతిర్లింగతదుపలింగమాహాత్మ్యవర్ణనం
నామ ప్రథమోఽధ్యాయః ॥ ౪.౧॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్తిరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా

౪.౨. దివ్యతీయోఽధ్యాయః | శివలిజ్జమాహాత్మ్యవర్ణనమ్ |

సూత ఉవాచ |

గణ్ణాతీరే సుప్రసిద్ధా కాశీ ఖలు విముక్తిదా |

సా హి లిజ్జమయీ జ్ఞేయా శివవాసస్థలీ స్మృతా || ౧ ||

లిజ్జం తత్రైవ ముఖ్యం చ సమ్ప్రోక్తమవిముక్తకమ్ |

కృత్తివానేశ్వరః సాక్షాత్తత్తుల్యో వృద్ధకాలకః || ౨ ||

తిలభాణ్ణేశ్వరశ్చైవ దశాశ్వమేధ ఏవ చ |

గణ్ణాసాగరసంయోగే సజ్జమేశ ఇతి స్మృతః || ౩ ||

భూతేశ్వరో యః సమ్ప్రోక్తో భక్తసర్వార్థదః సదా |

నారీశ్వర ఇతి ఖ్యాతః కౌశిక్యాః స సమీపగః || ౪ ||

వర్తతే గణ్ణాకీతీరే బటుకేశ్వర ఏవ సః |

పూరేశ్వర ఇతి ఖ్యాతః ఫల్గుతీరే సుఖప్రదః || ౫ ||

సిద్ధనాథేశ్వరశ్చైవ దర్శనాత్పిద్ధిదో నృణామ్ |

దూరేశ్వర ఇతి ఖ్యాతః పత్తనే చోత్తరే తథా || ౬ ||

శృంజేశ్వరశ్చ నామ్నా వై వైద్యనాథస్తథైవ చ |

జిష్యేశ్వరస్తథా ఖ్యాతో యో దధీచిరణస్థలే || ౭ ||

గోపేశ్వరః సమాఖ్యాతో రణేశ్వర ఇతి స్మృతః |

వామేశ్వరశ్చ నాగేశః కామేశో విమలేశ్వరః || ౮ ||

వ్యాసేశ్వరశ్చ విఖ్యాతః సుకేశశ్చ తథైవ హి |

భాణ్ణేశ్వరశ్చ విఖ్యాతో హుజ్కారేశస్తథైవ చ || ౯ ||

సురోచనశ్చ విఖ్యాతో భూతేశ్వర ఇతి స్వయమ్ |

సజ్జమేశస్తథా ప్రోక్తో మహాపాతకనాశనః || ౧౦ ||

తతశ్చ తప్తకాతీరే కుమారేశ్వర ఏవ చ |

సిద్ధేశ్వరశ్చ విఖ్యాతః నేనేశశ్చ తథా స్మృతః || ౧౧ ||

రామేశ్వర ఇతి ప్రోక్తో కుమ్భేశశ్చ పరో మతః |

సస్థీశ్వరశ్చ పుణ్ణేశః పూర్ణాయాం పూర్ణకస్తథా || ౧౨ ||

బ్రహ్మేశ్వరః ప్రయాగే చ బ్రహ్మణా స్థాపితః పురా ।
 దశాశ్వమేధతీర్థే హి చతుర్వర్షఫలప్రదః ॥ ౧౩॥
 తథా సోమేశ్వరస్తత్ర సర్వాపద్వినివారకః ।
 భారద్వాజేశ్వరశ్చైవ బ్రహ్మవర్చఃప్రవర్ధకః ॥ ౧౪॥
 శూలటక్లేశ్వరః సాక్షాత్కామనాప్రద ఈరితః ।
 మాధవేశశ్చ తత్రైవ భక్తరక్షావిధాయకః ॥ ౧౫॥
 నాగేశాఖ్యః ప్రసిద్ధో హి సాకేతనగరే ద్విజాః ।
 సూర్యవంశోద్భవానాం చ విశేషేణ సుఖప్రదః ॥ ౧౬॥
 పురుషోత్తమపుర్యాం తు భువనేశః సుసిద్ధిదః ।
 లోకేశశ్చ మహాలింగః సర్వానన్దప్రదాయకః ॥ ౧౭॥
 కామేశ్వరః శమ్భులిక్గో గజ్గేశః పరశుద్ధికృత్ ।
 శుక్రేశ్వరః శుక్రసిద్ధో లోకానాం హితకామ్యయా ॥ ౧౮॥
 తథా వటేశ్వరః ఖ్యాతః సర్వకామఫలప్రదః ।
 సిన్ధతీరే కపాలేశో వక్త్రేశః సర్వపాపహా ॥ ౧౯॥
 ధౌతపాపేశ్వరః సాక్షాదంశేన పరమేశ్వరః ।
 భీమేశ్వర ఇతి ప్రోక్తః సూర్యేశ్వర ఇతి స్మృతః ॥ ౨౦॥
 నస్తీశ్వరశ్చ విజ్ఞేయో జ్ఞానదో లోకపూజితః ।
 నాకేశ్వరో మహాపుణ్యస్తథా రామేశ్వరః స్మృతః ॥ ౨౧॥
 విమలేశ్వరనామా వై కణ్ణకేశ్వర ఏవ చ ।
 పూర్వసాగరసంయోగే ధర్తుకేశస్తథైవ చ ॥ ౨౨॥
 చన్ద్రేశ్వరశ్చ విజ్ఞేయశ్చన్ద్రకాన్తిఫలప్రదః ।
 సర్వకామప్రదశ్చైవ సిద్ధేశ్వర ఇతి స్మృతః ॥ ౨౩॥
 బిల్వేశ్వరశ్చ విఖ్యాతశ్చాన్ధకేశస్తథైవ చ ।
 యత్ర వా హ్యన్ధకో దైత్యః శక్జురేణ హతః పురా ॥ ౨౪॥
 ఆయం స్వరూపమంశేన ధృత్వా శమ్భుః పునః స్థితః ।
 శరణేశ్వరవిఖ్యాతో లోకానాం సుఖదః సదా ॥ ౨౫॥
 కర్దమేశః పరః ప్రోక్తః కోటిశశ్చార్బుదాచలే ।

అచలేశశ్చ విఖ్యాతో లోకానాం సుఖదః సదా ॥ ౨౬ ॥

నాగేశ్వరస్తు కౌశిక్యాస్తీరే తిష్ఠతి నిత్యశః ।

అనదైశ్వరసంజ్ఞశ్చ కల్యాణశుభభాజనః ॥ ౨౭ ॥

యోగేశ్వరశ్చ విఖ్యాతో వైద్యనాథేశ్వరస్తథా ।

కోటిశ్వరశ్చ విజ్ఞేయః సప్తేశ్వర ఇతి స్మృతః ॥ ౨౮ ॥

భద్రేశ్వరశ్చ విఖ్యాతో భద్రనామా హరః స్వయమ్ ।

చణ్డేశ్వరస్తథా ప్రోక్తః సజ్జమేశ్వర ఏవ చ ॥ ౨౯ ॥

పూర్వస్యాం దిశి జాతాని శివలింగాని యాని చ ।

సామాన్యాన్యపి చాన్యాని తానీహ కథితాని తే ॥ ౩౦ ॥

దక్షిణస్యాం దిశి తథా శివలింగాని యాని చ ।

సజ్ఞాతాని మునిశ్రేష్ఠ తాని తే కథయామ్యహమ్ ॥ ౩౧ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం శివలింగమాహాత్మ్యవర్ణనం
నామ ద్వితీయోఽధ్యాయః ॥ ౪.౨ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా

౪.౩. తృతీయోఽధ్యాయః । కోటిరుద్రసంహితాయామనసూయాత్రితపోవర్ణనమ్
|

సూత ఉవాచ ।

బ్రహ్మపుర్యాం చిత్రకూటే లింగం మత్తగజేన్ద్రకమ్ ।

బ్రహ్మణా స్థాపితం పూర్వం సర్వకామసంపృద్ధిదమ్ ॥ ౧ ॥

తత్పూర్వదిశి కోటిశం లింగం సర్వవరప్రదమ్ ।

గోదావర్యాః పశ్చిమే తల్లింగం పశుపతినామకమ్ ॥ ౨ ॥

దక్షిణస్యాం దిశి కశ్చిదత్రీశ్వర ఇతి స్వయమ్ ।

లోకానామపకారార్థమనసూయాసుఖాయ చ ॥ ౩ ॥

ప్రాదుర్భూతః స్వయం దేవో హ్యనావృష్ట్యామజీవయత్ ।

స ఏవ శంకరః సాక్షాదంశేన స్వయమేవ హి ॥ ౪ ॥

ఋషయః ఉచుః ।

సూత సూత మహాభాగ కథమత్రీశ్వరో హరః ।

ఉత్పన్నః పరమో దివ్యస్తత్త్వం కథయ సువ్రత ॥ ౫॥

సూత ఉవాచ ।

సాధు పృష్టమృషిశ్రేష్ఠాః కథయామి కథాం శుభామ్ ।

యాం కథాం సతతం శ్రుత్వా పాతకైర్ముచ్యతే ధ్రువమ్ ॥ ౬॥

దక్షిణస్యాం దిశి మహత్ కామదం నామ యద్వనమ్ ।

చిత్రకూటసమీపేఽస్తి తపసాం హితదం సతామ్ ॥ ౭॥

తత్ర చ బ్రహ్మణః పుత్రో హ్యత్రినామా ఋషిః స్వయమ్ ।

తపన్తేపేఽతికఠినమనసూయాసమన్వితః ॥ ౮॥

పూర్వం కదాచిత్తత్రైవ హ్యనావృష్టిరభూన్మునే ।

దుఃఖదా ప్రాణినాం దైవాద్వికటా శతవార్షికీ ॥ ౯॥

వృక్షాః శుష్కాస్తదా సర్వే పల్లవాని ఫలాని చ ।

నిత్యార్థం న జలం క్వాపి దృష్టమాసీన్మునీశ్వరాః ॥ ౧౦॥

ఆర్ద్రీభావో న లభ్యేత ఖరా వాతా దిశో దశ ।

హాహాకారో మహానాసీత్పుథీవ్యాం దుఃఖదోఽతి హి ॥ ౧౧॥

సంవర్తం చైవ భూతానాం దృష్ట్వాత్రిగృహిణీ ప్రియా ।

సాధీష్వ వైవాబ్రవీదత్రిం మయా దుఃఖం న సహ్యతే ॥ ౧౨॥

సమాధౌ చ విలీనోఽభూదాసనే సంస్థితః స్వయమ్ ।

ప్రాణాయామం త్రిరావృత్త్యా కృత్వా మునివరస్తదా ॥ ౧౩॥

ధ్యాయతి స్మ పరం జ్యోతిరాత్మస్థమాత్మనా చ సః ।

అత్రిర్మునివరో జ్ఞానీ శక్కరం నిర్వికారకమ్ ॥ ౧౪॥

స్వామిని ధ్యానలీనే చ శిష్యాస్తే దూరతో గతాః ।

అన్నం వినా తదా తే తు ముక్త్యా తం స్వగురుం మునిమ్ ॥ ౧౫॥

ఏకాకినీ తదా జాతా సానసూయా పతివ్రతా ।

సీపేవే సా చ సతతం తం ముదా మునిసత్తమమ్ ॥ ౧౬॥

పార్థివం సుందరం కృత్వా మస్త్రేణ విధిపూర్వకమ్ ।

మానసైరుపచారైశ్చ పూజయామాస శక్కురమ్ || ౧౭ ||

తుష్టావ శక్కురం భక్త్యా సంసేవిత్యా ముహుర్ముహుః |
బద్ధాఙ్గులిపుటా భూత్వా ప్రక్రమ్య స్వామినం శివమ్ || ౧౮ ||

దణ్డవత్ప్రణిపాతేన ప్రతిప్రక్రమణం తదా |
చకార సుచరిత్రా సానసూయా మునికామినీ || ౧౯ ||

దైత్యాశ్చ దానవాః సర్వే దృష్ట్వా తు సున్దరీం తదా |
విహ్వలాశ్చాభవస్త్రత్ర తేజసా దూరతః స్థితాః || ౨౦ ||

అగ్నిం దృష్ట్వా యథా దూరే వర్షనే తద్వదేవ హి |
తథైనాం చ తదా దృష్ట్వా నాయాస్తీహ సమీపగాః || ౨౧ ||

అత్రైశ్చ తపసశ్చైవానసూయాశివసేవనమ్ |
విశిష్యతే స్మ విప్రేన్ద్రా మనోవాక్కాయసంస్కృతమ్ || ౨౨ ||

తావత్కాలం తు సా దేవీ పరిచర్యాం చకార హ |
యావత్కాలం మునివరః ప్రాణాయామపరాయణః || ౨౩ ||

తౌ దమృతీ తదా తత్ర స్వస్వకార్యపరాయణౌ |
సంస్థితౌ మునిశార్దూల నాన్యః కశ్చిత్పరః స్థితః || ౨౪ ||

ఏవం జాతే తదా కాలే హ్యత్రిశ్చ ఋషినత్తమః |
ధ్యానే చ పరమే లీనో న వ్యబుధ్యత కిఞ్చన || ౨౫ ||

అనసూయాపి సా సాధీస్వ స్వామినం వై శివం తథా |
భేజే నాన్యత్పరం కిఞ్చిజ్ఞానీతే స్మ చ సా సతీ || ౨౬ ||

తస్యైవ తపసా సర్వే తస్యాశ్చ భజనేన చ |
దేవాశ్చ ఋషయశ్చైవ గణ్గాద్యాః సరితస్తథా || ౨౭ ||

దర్శనార్థం తయోః సర్వాః పరప్రీత్యా సమాయయుః |
దృష్ట్వా చ తత్తపః సేవాం విస్మయం పరమం యయుః || ౨౮ ||

తయోస్తదద్భుతం దృష్ట్వా సమూచుర్భజనం వరమ్ |
ఉభయోః కిం విశిష్టం చ తపసో భజనస్య చ || ౨౯ ||

అత్రైశ్చైవ తపఃప్రోక్తమనసూయానుసేవనమ్ |
తస్సర్వముభయోర్దృష్ట్వా సమూచుర్భజనం వరమ్ || ౩౦ ||

పూర్వైశ్చ ఋషిభిశ్చైవ దుష్కరం తు తపః కృతమ్ |
 ఏతాదృశం తు కేనాపి క్వ కృతం వైతదబ్రువన్ || ౩౦||
 ధన్యోఽయం చ మునిర్ధన్యా తథేయమనసూయికా |
 యదైతాభ్యాం పరం ప్రీత్యా క్రియతే సుతపః పునః || ౩౧||
 ఏతాదృశం శుభం చైతత్తపో దుష్కరముత్తమమ్ |
 త్రిలోక్యాం క్రియతే కేన సాంప్రతం జ్ఞాయతే న హి || ౩౩||
 తయోరేవ ప్రశంసాం చ కృత్వా తే తు యథాగతమ్ |
 గతాస్తే చ తదా తత్ర గఙ్గాఞ్చ గిరిశం వినా || ౩౪||
 గఙ్గా మద్భుజనప్రీతా సాధ్వీ ధర్మవిమోహితా |
 కృత్వోపకారమేతస్యాగమిష్యామీత్యువాచ సా || ౩౫||
 శివోఽపి ధ్యానసమృద్ధో మునేరత్రేర్మునీశ్వరాః |
 పూర్ణాంశేన స్థితస్తత్ర కైలాసం న జగామ హ || ౩౬||
 పఞ్చాశచ్ఛ తథా చాత్ర చత్వారి ఋషినత్తమాః |
 వర్షాణి చ గతాన్యాసన్ వృష్టిర్నైవాభవత్తదా || ౩౭||
 యావచ్ఛాప్యత్రిణా హ్యేవం తపసా ధ్యానమాశ్రితమ్ |
 అనసూయా తదా వైవ గృహ్ణామీతీషణా కృతా || ౩౮||
 ఏవం చ క్రియమాణే హి మునినా తపసి స్థితే |
 అనసూయాసుభజనే యజ్ఞాతం శ్రూయతామితి || ౩౯||
 ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయామనసూయాత్రితపోవర్ణనం నామ
 తృతీయోఽధ్యాయః || ౪.౩||
	శ్రీగణేశాయ నమః	
	శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః	
	శ్రీశివమహాపురాణమ్	
 కోటిరుద్రసంహితా

౪.౪. చతుర్థోఽధ్యాయః | అత్రిశ్వరమాహాత్యవర్ణనమ్ |

సూత ఉవాచ |

కదాచిత్స ఋషిశ్రేష్ఠో హ్యత్రిర్భ్రహ్మవిదాం వరః |

జాగృతశ్చ జలం దేహి ప్రత్యువాచ ప్రియామితి || ౧ ||

సాపి సాధ్వీ త్వవశ్యం చ గృహీత్వాథ కమణ్ణులుమ్ |
జగామ విపినే తత్ర జలం మే నీయతే కుతః || ౨ ||

కిం కరోమి క్వ గచ్ఛామి కుతో నీయేత వై జలమ్ |
ఇతి విస్మయమాపన్నా తాం గణ్ణాం హి దదర్శ సా || ౩ ||

తామనువ్రజతీ యావత్ సాబ్రవీచ్ఛ తదా హి తామ్ |
గణ్ణా సరిద్వరా దేవీ బిభ్రతీ సున్దరాం తనుమ్ || ౪ ||

గణ్ణోవాచ |

ప్రసన్నాస్మి చ తే దేవి కుత్ర యాసి వదాధునా |
ధన్యా త్వం సుభగే సత్యం తవాజ్ఞాం చ కరోమ్యహమ్ || ౫ ||

సూత ఉవాచ |

తద్వచశ్చ తదా శ్రుత్వా ఋషిపత్నీ తపస్విని |
ప్రత్యువాచ వచః ప్రీత్యా స్వయం సుచకీతా ద్విజాః || ౬ ||

అనసూయోవాచ |

కా త్వం కమలపత్రాక్షి కుతో వా త్వం సమాగతా |
తథ్యం బ్రూహి కృపాం కృత్వా సాధ్వీ సుప్రవదా సతీ || ౭ ||

సూత ఉవాచ |

ఇత్యుక్తే చ తయా తత్ర మునిపత్న్యా మునీశ్వరాః |
సరిద్వరా దివ్యరూపా గణ్ణా వాక్యమథాబ్రవీత్ || ౮ ||

గణ్ణోవాచ |

స్వామినః సేవనం దృష్ట్వా శివస్య చ పరాత్మనః |
సాధ్వీ ధర్మం చ తే దృష్ట్వా స్థితాస్మి తవ సన్నిధౌ || ౯ ||

అహం గణ్ణా సమాయాతా భజనాత్తే శుచిస్మితే |
వశీభూతా హ్యహం జాతా యదిచ్ఛసి వృణీష్య తత్ || ౧౦ ||

సూత ఉవాచ |

ఇత్యుక్తే గణ్ణయా సాధ్వీ నమస్కృత్య పురః స్థితా |
ఉవాచేతి జలం దేహి చేత్ప్రసన్నా మమాధునా || ౧౧ ||

ఇత్యేతద్వచనం శ్రుత్వా గర్తం కుర్వీతి సాబ్రవీత్ |

శీఘ్రం చాయాచ్చ తత్కృత్వా స్థితా తత్క్షణమాత్రతః ॥ ౧౨ ॥

తత్ర సా చ ప్రవిష్టా చ జలరూపమభూత్తదా ।

ఆశ్చర్యం పరమం గత్వా గృహీతం చ జలం తయా ॥ ౧౩ ॥

ఉవాచ వచనం చైతల్లోకానాం సుఖహేతవే ।

అనసూయా మునేః పత్నీ దివ్యరూపాం సరిద్వరామ్ ॥ ౧౪ ॥

అనసూయోవాచ ।

యది త్వం సుప్రసన్నా మే వర్తనే చ కృపా మయి ।

స్థాతవ్యం చ త్వయా తావత్ మత్స్వామీ యావదావ్రజేత్ ॥ ౧౫ ॥

సూత ఉవాచ ।

ఇతి శ్రుత్వానసూయాయా వచనం సుఖదం సతామ్ ।

గఙ్గోవాచ ప్రసన్నాతి హ్యత్రేర్దాస్యసి మేఽనఘే ॥ ౧౬ ॥

ఇత్యుక్తే చ తయా తత్ర హ్యనయాపి కృతం తథా ।

స్వామినే తజ్జలం దివ్యం దత్త్వా తత్పురతః స్థితా ॥ ౧౭ ॥

స ఋషిశ్చాపి సుప్రీత్యా స్వాచమ్య విధిపూర్వకమ్ ।

పపౌ దివ్యం జలం తచ్చ పీత్వా సుఖమవాప హ ॥ ౧౮ ॥

అహో నిత్యం జలం యచ్చ పీయతే తజ్జలం న హి ।

విచార్యేతి చ తేనాశు పరితశ్చావతోకితమ్ ॥ ౧౯ ॥

శుష్కాన్వృక్షాన్సమాలోక్య దిశో రూక్షతరాస్తథా ।

ఉవాచ తామృషిశ్రేష్ఠో న జాతం వర్షణం పునః ॥ ౨౦ ॥

తదుక్తం తత్ సమాకర్ణ్య నేతి నేతి ప్రియాం తదా ।

తామువాచ పునః సోఽపి జలం నీతం కుతస్త్వయా ॥ ౨౧ ॥

ఇత్యుక్తే తు తదా తేన విస్మయం పరమం గతా ।

అనసూయా స్వమనసి సచింతా తు మునీశ్వరాః ॥ ౨౨ ॥

నివేద్యతే మయా చేద్వై తదోత్కర్షో భవేన్మమ ।

నివేద్యతే యదా నైవ వ్రతభఙ్గో భవేన్మమ ॥ ౨౩ ॥

నోభయం చ తథా స్వాద్వై నివేద్యం తత్తథా మమ ।

ఇతి యావద్విచార్యేత తావత్పుష్టా పునః పునః ॥ ౨౪ ॥

అథానుగ్రహతః శమ్భోః ప్రాప్తబుద్ధిః పతివ్రతా ।

ఉవాచ శ్రూయతాం స్వామిన్యజ్ఞాతం కథయామి తే || ౨౫||

అనసూయోవాచ |

శక్కురస్య ప్రతాపాచ్చ తవైవ సుకృతైస్తథా |

గణ్ణా సమాగతాత్త్రివ తదీయం సలిలం త్విదమ్ || ౨౬ ||

సూత ఉవాచ |

ఏవం వచస్తదా శ్రుత్వా మునిర్విస్మయమానసః |

ప్రియామువాచ సుప్రీత్యా శక్కురం మనసా స్మరన్ || ౨౭ ||

అత్తిరువాచ |

ప్రియే సున్దరి త్వం సత్యమథ వాచం వ్యలీకకామ్ |

బ్రవీషి చ యథార్థం త్వం న మన్యే దుర్లభం త్విదమ్ || ౨౮||

అసాధ్యం యోగిభిర్యచ్చ దేవైరపి సదా శుభే |

తచ్చైవాద్య కథం జాతం విస్మయః పరమో మమ || ౨౯||

యద్యేవం దృశ్యతే చేద్వై తన్మన్యేఽహం న చాన్యథా |

ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా ప్రత్యువాచ పతిం ప్రియా || ౩౦||

అనసూయోవాచ |

ఆగమ్యతాం మయా సార్థం త్వయా నాథ మహామునే |

సరిద్వరాయా గణ్ణాయా ద్రష్టుమిచ్ఛా భవేద్యది || ౩౧||

సూత ఉవాచ |

ఇత్యుక్త్వా తు సమాదాయ పతిం తం సా పతివ్రతా |

గతా ద్రుతం శివం స్మృత్వా యత్ర గణ్ణా సరిద్వరా || ౩౨||

దర్శయామాస తాం తత్ర గణ్ణాం పత్యే పతివ్రతా |

గర్తే చ సంస్థితాం తత్ర స్వయం దివ్యస్వరూపిణీమ్ || ౩౩||

తత్ర గత్వా ఋషిశ్రేష్ఠో గర్తం చ జలపూరితమ్ |

ఆకణ్ఠం సున్దరం దృష్ట్వా ధన్యేయమితి చాబ్రవీత్ || ౩౪||

కిం మదీయం తపశ్చైవ కిమన్యేషాం పునస్తదా |

ఇత్యుక్త్వా మునిశార్దూలో భక్త్యా తుష్టావ తాం తదా || ౩౫||

తతో హి స మునిస్తత్ర సుస్నాతః సుభగే జలే |

ఆచమ్య పునరేవాత్ర స్తుతిం చక్రే పునః పునః || ౩౬||

అనసూయాపి సంస్నాతా సున్దరే తజ్జలే తదా ।
 నిత్యం చక్రే మునిః కర్మ సానసూయాపి సువ్రతా ॥ ౩౭॥
 తతః సోవాచ తాం గణ్గా గమ్యతే స్వస్థలం మయా ।
 ఇత్యుక్తే చ పునః సాధ్వీ తామువాచ సరిద్వరామ్ ॥ ౩౮॥
 అనసూయోవాచ ।
 యది ప్రసన్నా దేవేశి యద్యస్తి చ కృపా మయి ।
 త్వయా స్థేయం నిశ్చలత్వాదస్మిన్దేవి తపోవనే ॥ ౩౯॥
 మహతాం చ స్వభావశ్చ నాఙ్గీకృత్య పరిత్యజేత్ ।
 ఇత్యుక్త్వా చ కరో బద్ధా తాం తుష్టావ పునః పునః ॥ ౪౦॥
 ఋషిశ్చాపి తథోవాచ త్వయా స్థేయం సరిద్వరే ।
 సానుకూలా భవ త్వం హి సనాథాన్దేవి నః కురు ॥ ౪౧॥
 తదీయం తద్వచః శ్రుత్వా రమ్యం గణ్గా సరిద్వరా ।
 ప్రసన్నమానసా గణ్గానసూయాం వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౪౨॥
 గణ్గోవాచ ।
 శక్కారార్చనసమ్భూతఫలం వర్షస్య యచ్ఛసి ।
 స్వామినశ్చ తదా స్థాస్యే దేవానాముపకారణాత్ ॥ ౪౩॥
 తథా దానైర్న మే తుష్టిస్తీర్థస్నానైస్తథా చ వై ।
 యజ్ఞైస్తథాథవా యోగైర్యథా పాతివ్రతేన చ ॥ ౪౪॥
 పతివ్రతాం యథా దృష్ట్వా మనసః ప్రీణనం భవేత్ ।
 తథా నాన్యైరుపాయైశ్చ సత్యం మే వ్యాహృతం సతి ॥ ౪౫॥
 పతివ్రతాం స్త్రియం దృష్ట్వా పాపనాశో భవేన్మమ ।
 శుద్ధా జాతా విశేషేణ గౌరీతుల్యా పతివ్రతా ॥ ౪౬॥
 తస్మాచ్ఛ యది లోకస్య హితాయ తత్ప్రయచ్ఛసి ।
 తర్హుహం స్థిరతాం యాస్యే యది కల్యాణమిచ్ఛసి ॥ ౪౭॥
 సూత ఉవాచ ।
 ఇత్యేవం వచనం శ్రుత్వానసూయా సా పతివ్రతా ।
 గణ్గాయై ప్రదదౌ పుణ్యం సర్వం తద్వర్షనమ్భవమ్ ॥ ౪౮॥
 మహతాం చ స్వభావో హి పరేషాం హితమావహేత్ ।

సువర్ణం చందనం చేక్షురసస్తత్ర నిదర్శనమ్ ॥ ౪౯ ॥

పతద్ దృష్ట్యానసూయం తత్కర్మ పాతివ్రతం మహత్ ।
ప్రసన్నోఽభూన్మహాదేవః పార్థివాదావిరాశు వై ॥ ౫౦ ॥

శమ్భురువాచ ।

దృష్ట్యా తే కర్మ సాధ్యేయతత్ ప్రసన్నోఽస్మి పతివ్రతే ।
వరం బ్రూహి ప్రియే మత్తో యతః ప్రియతరాసి మే ॥ ౫౧ ॥

అథ తౌ దమ్పతీ శమ్భుమభూతాం సుందరాకృతిమ్ ।
పఞ్చవక్త్రాదిసంయుక్తం హరం ప్రేక్ష్య సువిస్మితౌ ॥ ౫౨ ॥

నత్వా స్తుత్వా కరో బద్ధ్వా మహాభక్తిసమన్వితౌ ।
అవోచేతాం సమభ్యర్చ్య శక్కరం లోకశక్కరమ్ ॥ ౫౩ ॥

దమ్పతీ ఊచతుః ।

యది ప్రసన్నో దేవేశ ప్రసన్నా జగదమ్బికా ।
అస్మింస్తపోవనే తిష్ఠ లోకానాం సుఖదో భవ ॥ ౫౪ ॥

ప్రసన్నా చ తదా గగ్గౌ ప్రసన్నశ్చ శివస్తదా ।
ఉభౌ తౌ చ స్థితౌ తత్ర యత్రాసీదృషిసత్తమః ॥ ౫౫ ॥

అశ్రీశ్వరశ్చ నామ్నాసీదీశ్వరః పరదుఃఖహా ।
గగ్గౌ సాపి స్థితా తత్ర తదా గర్దేఽథ మాయయా ॥ ౫౬ ॥

తద్దినం హి సమారభ్య తత్రాక్షయ్యజలం సదా ।
హస్తమాత్రే హి తద్దరే గగ్గౌ మన్దాకినీ హ్యభూత్ ॥ ౫౭ ॥

తత్రైవ ఋషయో దివ్యాః సమాజగ్ముః సహాజ్ఞనాః ।
తీర్థాతీర్థాచ్చ తే సర్వే యే పురా నిర్గతా ద్విజాః ॥ ౫౮ ॥

యవాశ్చ వ్రీహయశ్చైవ యజ్ఞయాగపరాయణాః ।
యుక్తా ఋషివరైస్తైశ్చ హోమం చక్రుశ్చ తే జనాః ॥ ౫౯ ॥

కర్మభిస్తైశ్చ సస్తుష్టా వృష్టిం చక్రుర్షనాస్తదా ।
ఆనన్దః పరమో లోకే బభూవాతి మునీశ్వరాః ॥ ౬౦ ॥

అశ్రీశ్వరస్య మాహాత్మ్యమిత్సుక్తం వః సుఖావహమ్ ।
భుక్తిముక్తిప్రదం సర్వకామదం భక్తివర్ధనమ్ ॥ ౬౧ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయామత్రీశ్వరమాహాత్మ్యవర్ణనం
నామ చతుర్థోఽధ్యాయః ॥ ౪.౪॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్కరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

కోటిరుద్రసంహితా

౪.౫. పంచమోఽధ్యాయః । బ్రాహ్మణీమరణవర్ణనమ్ ।

సూత ఉవాచ ।

కాలజ్జరే గిరౌ దివ్యే నీలకణ్ఠో మహేశ్వరః ।

లింగరూపః సదా చైవ భక్తానన్దప్రదః సదా ॥ ౧॥

మహిమా తస్య దివ్యోఽస్తి శ్రుతిస్మృతిప్రకీర్తితః ।

తీర్థం తదాఖ్యాయా తత్ర స్నానాత్పాతకనాశకృత్ ॥ ౨॥

రేవాతీరే యాని సన్తి శివలింగాని సువ్రతాః ।

సర్వసౌఖ్యకరాణీహ తేషాం సజ్ఞ్యా స విద్యతే ॥ ౩॥

సా చ రుద్రస్వరూపా హి దర్శనాత్పాపహారికా ।

తస్యాం స్థితాశ్చ యే కేచిత్పాషాణాః శివరూపిణః ॥ ౪॥

తథాపి చ ప్రవక్ష్యామి యథాన్యాని మునీశ్వరాః ।

ప్రధానశివలింగాని భుక్తిముక్తిప్రదాని చ ॥ ౫॥

ఆర్యేశ్వరసునామా హి వర్తతే పాపహారకః ।

పరమేశ్వర ఇతి ఖ్యాతః సింహేశ్వర ఇతి స్మృతః ॥ ౬॥

శర్మేశశ్చ తథా చాత్ర కుమారేశ్వర ఏవ చ ।

పుణ్డరీకేశ్వరః ఖ్యాతో మణ్డపేశ్వర ఏవ చ ॥ ౭॥

తీక్షణనామా తత్రాసీద్దర్శనాత్పాపహారకః ।

ధున్ధరేశ్వరనామాసీత్పాపహా నర్మదాతటే ॥ ౮॥

శూలేశ్వర ఇతి ఖ్యాతస్తథా కుమ్భేశ్వరః స్మృతః ।

కుబేరేశ్వరనామాపి తథా సోమేశ్వరః స్మృతః ॥ ౯॥

నీలకణ్ఠో మంగళేశో మంగళాయతనో మహాన్ ।

మహాకపిశ్వరో దేవః స్థాపితో హి హనూమతా ॥ ౧౦॥

తతశ్చ నన్దికో దేవో హత్యాకోటినివారకః ।

సర్వకామార్థదశ్చైవ మోక్షదో హి ప్రకీర్తితః ॥ ౧౧॥

నస్తీకేశం చ యశ్చైవ పూజయేత్పరయా ముదా ।

నిత్యం తస్యాశీలా సిద్ధిర్భవిష్యతి న సంశయః ॥ ౧॥

తత్ర తీరే చ యః స్నాతి రేవాయాం మునిసత్తమాః ।

తస్య కామాశ్చ సిద్ధ్యన్తి సర్వం పాపం వినశ్యతి ॥ ౧౩॥

ఋషయః ఊచుః ।

ఏవం తస్య చ మాహాత్మ్యం కథం తత్ర మహామతే ।

నన్దికేశస్య కృపయా కథ్యతాం చ త్వయాధునా ॥ ౧౪॥

సూత ఉవాచ ।

సమ్యక్ పృష్టం భవద్భిశ్చ కథయామి యథాశ్రుతమ్ ।

శౌనకాద్యాశ్చ మునయః సర్వే హి శృణుతాదరాత్ ॥ ౧౫॥

పురా యుధిష్ఠిరేణైవం పృష్టశ్చ ఋషిసత్తమః ।

యథోవాచ తథా వచ్చి భవత్స్నేహోనుసారతః ॥ ౧౬॥

రేవాయాః పశ్చిమే తీరే కర్ణికీ నామ వై పురీ ।

విరాజతే సుశోభాఢ్యా చతుర్వర్ణసమాకులా ॥ ౧౭॥

తత్ర ద్విజవరః కశ్చిదుతథ్యకులసమ్భవః ।

కాశ్యాం గతశ్చ పుత్రాభ్యామర్చయిత్వా స్వపత్నికామ్ ॥ ౧౮॥

తత్రైవ స మృతో విప్రుః పుత్రాభ్యాం చ శ్రుతం తదా ।

తదీయం చైవ తత్కృత్యం చక్రాతే పుత్రకాపుభౌ ॥ ౧౯॥

పత్నీ చ పాలయామాస పుత్రౌ పుత్రహితైషిణీ ।

కిఞ్చిచ్చ వర్జయిత్వా చ విభక్తం వై ధనం తయా ॥ ౨౦॥

స్వీయం చ రక్షితం కిఞ్చిద్ధనం మరణహేతవే ।

తతశ్చ ద్విజపత్నీ హి కియత్కాలే గతే చ సా ॥ ౨౧॥

కదాచిన్మ్రీయమాణా సా వివిధం పుణ్యమాచరత్ ।

న మృతా దైవయోగేన ద్విజపత్నీ చ సా ద్విజాః ॥ ౨౨॥

యదా ప్రాణాన్న ముముచే మాతా దైవాత్తయోశ్చ సా ।

తద్ ద్రుష్టవా జననీకష్టం పుత్రకాపూచతుస్తదా ॥ ౨౩ ॥

పుత్రాపూచతుః ।

కిం న్యూనం విద్యతే మాతః కష్టం యద్విద్యతే మహత్ ।

ప్రియతాం తద్ ద్రుతం ప్రీత్యా తదావాం కరవావహా ॥ ౨౪ ॥

సూత ఉవాచ ।

తచ్చుత్సోక్తం తయా తత్ర న్యూనం మే విద్యతే బహు ।

తదేవ క్రియతే చేద్వై సుఖేన మరణం భవేత్ ॥ ౫ ॥

జ్యేష్ఠపుత్రశ్చ యస్తస్యాస్తేనోక్తం కథ్యతాం త్వయా ।

కరిష్యామి తదేతద్ధి తయా చ కథితం తదా ॥ ౬ ॥

ద్విజపత్స్యువాచ ।

శృణు పుత్ర వచః ప్రీత్యా పురాసీన్మే మనఃస్పృహా ।

కాశ్యాం గన్తుం తథా నాసీదిదాసీం ప్రియతే పునః ॥ ౭ ॥

మమాస్థీని త్వయా పుత్ర క్షేపణీయాన్యతస్త్రితమ్ ।

గణ్ణాజలే శుభం తేఽద్య భవిష్యతి న సంశయః ॥ ౮ ॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యుక్తే చ తయా మాత్రా స జ్యేష్ఠతనయోఽబ్రివీత్ ।

మాతరం మాతృభక్తస్తు సువ్రతాం మరణోన్ముఖీమ్ ॥ ౨౯ ॥

పుత్ర ఉవాచ ।

మాతస్త్యయా సుఖేనైవ ప్రాణాస్త్యాజ్యా న సంశయః ।

తవ కార్యం పురా కృత్వా పశ్చాత్కార్యం మదీయకమ్ ॥ ౩౦ ॥

ఇతి హస్తే జలం దత్త్వా యావత్పుత్రో గృహం గతః ।

తావత్సా చ మృతా తత్ర హరస్మరణతత్పరా ॥ ౩౧ ॥

తస్యాశ్చైవ తు యత్కృత్యం తత్సర్వం సంవిధాయ సః ।

మాసికం కర్మ కృత్వా తు గమనాయ ప్రచక్రమే ॥ ౩౨ ॥

ద్వయోః శ్రేష్ఠతరో యో వై సువాదో నామ విశ్రుతః ।

తదస్థీని సమాదాయ నిఃసృతస్తీర్థకామ్యయా ॥ ౩౩ ॥

సజ్ఞుహ్య సేవకం కఞ్చిత్రేనైవ సహితస్తదా ।

ఆశ్వాస్య భార్యాం పుత్రాశ్చ మాతుః ప్రియచిక్రీర్షయా ॥ ౩౪ ॥

శ్రాద్ధదానాదికం భోజ్యం కృత్వా విధిమనుత్తమమ్ |
 మంగలస్మరణం కృత్వా నిర్జగామ గృహాద్ ద్విజః || 3౫||
 తద్దినే యోజనం గత్వా వింశతి గ్రామకే శుభే |
 ఉవాసాస్తం గతే భానౌ గృహే విప్రస్య కస్యచిత్ || 3౬||
 చక్రే సన్ధ్యాది సత్కర్మ స ద్విజో విధిపూర్వకమ్ |
 స్తవాది కృతవాంస్తత్ర శమ్భోరద్భుతకర్మణః || 3౭||
 సేవకేన తదా యుక్తో బ్రాహ్మణః సంస్థితస్తదా |
 యామినీ చ గతా తత్ర ముహూర్తద్వయసమ్మితా || 3౮||
 ఏతస్మిన్నస్తరే తత్రైకమాశ్చర్యమభూత్తదా |
 శృణుణాదరతస్తచ్చ మునయో వో వదామ్యహమ్ || 3౯||
 ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం నన్దికేశ్వరమాహాత్యేయ
 బ్రాహ్మణీమరణవర్ణనం నామ పంచమోఽధ్యాయః || ౪.౫||
	శ్రీగణేశాయ నమః	
	శ్రీగౌరీశక్కరాభ్యాం నమః	
	శ్రీశివమహాపురాణమ్	
 చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా

౪.౬. షష్ఠోఽధ్యాయః | బ్రాహ్మణీస్వర్గతివర్ణనమ్ |

సూత ఉవాచ |
 గౌశ్చైకాప్యభవత్తత్ర హ్యజ్గణే బన్ధితా శుభా |
 తదైవ బ్రాహ్మణో రాత్రావాజగమ బహిర్గతః || ౧||
 స ఉవాచ ప్రియాం స్వీయాం దృష్ట్వా గామజ్గణే స్థితామ్ |
 అదుగ్ధాం ఖేదనిర్విణ్ణో దోగ్ధుకామో మునీశ్వరాః || ౨||
 గౌః ప్రియే నైవ దుగ్ధా తే సేత్యుక్తా వత్సమానయత్ |
 దోహనార్థం సమాహూయ స్త్రియం శీఘ్రతరం తదా || 3||
 వత్సం కీలే స్వయం బద్ధుం యత్నం చైవాకరోత్తదా |
 బ్రాహ్మణః స గృహస్వామీ మునయో దుగ్ధలాలసః || ౪||
 వత్సోఽపి కర్షమాణశ్చ పాదే వై పాదపీడనమ్ |

చకార బ్రాహ్మణశ్చైవ కష్టం ప్రాప్తశ్చ సువ్రతాః ॥ ౫॥
 తేన పాదప్రహారేణ స ద్విజః క్రోధమూర్ఛితః ।
 వత్సం చ తాడయామాస కూపైర్ధృఢతరం తదా ॥ ౬॥
 వత్సోఽపి పీడితస్తేన శ్రాన్తశ్చైవాభవత్తదా ।
 దుగ్ధా గౌర్మోచితో వత్సో న క్రోధేన ద్విజన్మనా ॥ ౭॥
 గౌర్ధోగ్ధం చ మహత్ప్రీత్యా రోదనం చాకరోత్తదా ।
 దృష్ట్వా చ రోదనం తస్యా వత్సో వాక్యమథాబ్రవీత్ ॥ ౮॥
 వత్స ఉవాచ ।
 కథం చ రుద్యతే మాతః కిం తే దుఃఖముపస్థితమ్ ।
 తన్నివేదయ మే ప్రీత్యా తచ్ఛుత్వా గౌరవోవత ॥ ౯॥
 శ్రూయతాం పుత్ర మే దుఃఖం వక్తుం శక్నోమ్యహం న హి ।
 దుష్టేన తాడితస్త్యం చ తేన దుఃఖం మమాప్యభూత్ ॥ ౧౦॥
 సూత ఉవాచ ।
 స్వమాతుర్వచనం శ్రుత్వా స వత్సః ప్రత్యుబోధయత్ ।
 ప్రత్యువాచ స్వజనసీం ప్రారబ్ధపరినిష్ఠితః ॥ ౧౧॥
 కిం కర్తవ్యం క్వ గస్తవ్యం కర్మబద్ధా వయం యతః ।
 కృతం చైవ యథా పూర్వం భుజ్యతే చ తథాధునా ॥ ౧౨॥
 హసతా క్రియతే కర్మ రుదతా పరిభుజ్యతే ।
 దుఃఖదాతా న కోఽప్యస్తి సుఖదాతా న కశ్చన ॥ ౧౩॥
 సుఖదుఃఖే పరో దత్త ఇత్యేషా కుమతిర్మతా ।
 అహం చాపి కరోమ్యత్ర మిథ్యాజ్ఞానం తదోచ్యతే ॥ ౧౪॥
 స్వకర్మణా భవేద్దుఃఖం సుఖం తేనైవ కర్మణా ।
 తస్మాచ్ఛ పూజ్యతే కర్మ సర్వం కర్మణి సంస్థితమ్ ॥ ౧౫॥
 త్వం చైవాహం చ జననీ ఇమే జీవాదయశ్చ యే ।
 తే సర్వే కర్మణా బద్ధా న శోచ్యాః కర్హిచ్ఛిత్వయా ॥ ౧౬॥
 సూత ఉవాచ ।
 ఏవం శ్రుత్వా స్వపుత్రస్య వచనం జ్ఞానగర్భితమ్ ।
 పుత్రశోకాన్వితా దీనా సా చ గౌరబ్రవీదిదమ్ ॥ ౧౭॥

గౌరువాచ ।

వత్స సర్వం విజానాసి కర్మాధీనాః ప్రజా ఇతి ।
తథాపి మాయయా గ్రస్తా దుఃఖం ప్రాప్నోమ్యహం పునః ॥ ౧౮ ॥

రోదనం చ కృతం భూరి దుఃఖశాన్తిరభవేన్న హి ।
ఇత్యేతద్వచనం శ్రుత్వా ప్రసూం వత్సోఽబ్రవీదిదమ్ ॥ ౧౯ ॥

వత్స ఉవాచ ।

యద్యేవం చ విజానాసి పునశ్చ రుదనం కుతః ।
కృత్వా చ సాధ్యతే కింఞ్చిత్తస్మాద్దుఃఖం త్యజాధునా ॥ ౨౦ ॥

సూత ఉవాచ ।

ఏవం పుత్రవచః శ్రుత్వా తన్మాతా దుఃఖసంయుతా ।
నిఃశ్వస్యాతి తదా ధేనుర్వత్సం వచనమబ్రవీత్ ॥ ౨౧ ॥

గౌరువాచ ।

మమ దుఃఖం తదా గచ్ఛేద్యదా దుఃఖం తథావిధమ్ ।
భవేద్ధి బ్రాహ్మణస్యాపి సత్యమేతద్భ్రవీమ్యహమ్ ॥ ౨౨ ॥

ప్రాతశ్చైవ మయా పుత్ర శ్శృణ్వాభ్యాం హి హనిష్యతే ।
హతస్య జీవితం సద్యో యాస్యత్యస్య న సంశయః ॥ ౨౩ ॥

వత్స ఉవాచ ।

ప్రథమం యత్కృతం కర్మ తత్ఫలం భుజ్యతేఽధునా ।
అస్యాశ్చ బ్రహ్మహత్యాయా మాతః కిం ఫలమాప్స్యసే ॥ ౨౪ ॥

సమాభ్యాం పుణ్యపాపాభ్యాం భవేజ్జన్మ చ భారతే ।
తయోః క్షయే చ భోగేన మాతర్ముక్తిరవాప్యతే ॥ ౨౫ ॥

కదాపి కర్మణో నాశః కదా భోగః ప్రజాయతే ।
తస్మాచ్ఛ పునరేవం త్వం కర్మ మా కర్తుముద్యతా ॥ ౨౬ ॥

అహం కుతస్తే పుత్రోఽద్య త్వం మాతా కుత ఏవ చ ।
వృథాభిమానః పుత్రత్వే మాతృత్వే చ విచార్యతామ్ ॥ ౨౭ ॥

క్వ మాతా క్వ పితా విద్ధి క్వ స్వామీ క్వ కలత్రకమ్ ।
న కోఽపి కస్య చాస్తీహా సర్వేఽపి స్వకృతముఘజః ॥ ౨౮ ॥

ఏవం జ్ఞాత్వా త్వయా మాతర్దుఃఖం త్యాజ్యం సుయత్నతః ।
సుభగాచరణం కార్యం పరలోకసుఖేష్పయా ॥ ౯ ॥

గౌరువాచ ।

ఏవం జానామ్యహం పుత్ర మాయా మాం న జహాత్యసౌ ।
త్వద్దుఃఖేన సమం దుఃఖం తస్మై దాస్యే తదేవ హి ॥ ౩౦ ॥

పునశ్చ బ్రహ్మహత్యాయా నాశో యత్ర భవేదిహ ।
తత్స్థలం చ మయా దృష్టం హత్యా మే హి గమిష్యతి ॥ ౩౧ ॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యేతద్వచనం శ్రుత్వా స్వమాతుర్గోర్ద్విజోత్తమాః ।
మానత్వం స్వీకృతం తత్ర వత్సేనోక్తం న కిచ్చన ॥ ౩౨ ॥

తయోస్తదద్భుతం వృత్తం శ్రుత్వా పాన్థో ద్విజస్తదా ।
హృదా విచారయామాస విస్మితో హి మునీశ్వరాః ॥ ౩౩ ॥

ఇదమత్యద్భుతం వృత్తం దృష్ట్వా ప్రాతర్మయా ఖలు ।
గస్తవ్యం పునరేవాతో గస్తవ్యం తత్స్థలం పునః ॥ ౩౪ ॥

సూత ఉవాచ ।

విచార్యేతి హృదా విప్రః స ద్విజాః సేవకేన చ ।
సుష్వాప తత్ర జననీభక్తః పరమవిస్మితః ॥ ౩౫ ॥

ప్రాతఃకాలే తదా జాతే గృహస్వామీ సముత్థితః ।
బోధయామాస తం పాన్థం వచనం చేదమబ్రవీత్ ॥ ౩౬ ॥

ద్విజ ఉవాచ ।

స్వపిషి త్వం కిమర్థం హి ప్రాతఃకాలో భవత్యలమ్ ।
స్వయాత్రాం కురు తం దేశం గమనేచ్ఛా చ యత్ర హ ॥ ౩౭ ॥

తేనోక్తం శ్రూయతాం బ్రహ్మన్ శరీరే సేవకస్య మే ।
వర్తతే హి వ్యథా స్థిత్యా ముహూర్తం గమ్యతే తతః ॥ ౩౮ ॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యేవం చ మిషం కృత్వా సుష్వాప పురుషస్తదా ।
తద్వృత్తమఖిలం జ్ఞాతుమద్భుతం విస్మయావహమ్ ॥ ౩౯ ॥

దోహనస్య తదా కాలే బ్రాహ్మణః స్వసుతం ప్రతి ।

ఉవాచ గన్తుకామశ్చ కార్యార్థం కుత్రచిచ్చ సః ॥ ౪౦॥

పితోవాచ ।

మయా తు గమ్యతే పుత్ర కార్యార్థం కుత్రచిత్సునః ।

ధేనుర్దోహ్య త్వయా వత్స సావధానాదియం నిజా ॥ ౪౧॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యుక్త్వా బ్రాహ్మణవరః స జగామ చ కుత్రచిత్ ।

పుత్రః సముత్థితస్తత్ర వత్సం చ ముక్తవాంస్తదా ॥ ౪౨॥

మాతా చ తస్య దోహార్థమాజగామ స్వయం తదా ।

ద్విజపుత్రస్తదా వత్సం ఖిన్నం కీలేన తాడితమ్ ॥ ౪౩॥

బన్ధనార్థం హి గోః పార్శ్వమనయద్దుగ్ధలాలసః ।

పునర్గోశ్చ తదా క్రుద్ధా శ్శృణ్వేనాతాడయచ్చ తమ్ ॥ ౪౪॥

పపాత మూర్ఛాఘ్నం సమ్ప్రాప్య సోఽపి మర్మణి తాడితః ।

లోకాశ్చ మిలితాస్తత్ర గవా బాలో విహింసితః ॥ ౪౫॥

జలం జలం వదన్తస్తే పిత్రాద్యా యత్ర సంస్థితాః ।

యత్పుశ్చ క్రియతే యావత్తావద్ బాలో మృతస్తదా ॥ ౪౬॥

మృతే చ బాలకే తత్ర హాహాకారో మహానభూత్ ।

తస్మాతా దుఃఖితా హ్యసీద్ రురోద చ పునః పునః ॥ ౪౭॥

కిం కరోమి క్వ గచ్ఛామి కో మే దుఃఖం వ్యపోహయేత్ ।

రుదిత్వేతి తదా గాం చ తాడయిత్వా వ్యమోచయత్ ॥ ౪౮॥

శ్వేతవర్ణా తదా సా గౌర్ధ్రుతం శ్యామా వ్యదృశ్యత ।

అహో చ దృశ్యతాం లోకాశ్చుక్రుశుశ్చ పరస్పరమ్ ॥ ౪౯॥

బ్రాహ్మణశ్చ తదా పాన్థో దృష్ట్వాశ్చర్యం వినిర్గతః ।

యత్ర గోశ్చ గతా తత్ర తామను బ్రాహ్మణో గతః ॥ ౫౦॥

ఊర్ధ్వపుచ్చం తదా కృత్వా శీఘ్రం గౌర్నర్మదాం ప్రతి ।

ఆగత్య నన్దికస్యాస్య సమీపే నర్మదాజలే ॥ ౫౧॥

సన్నిమజ్య త్రివారం తు శ్వేతత్వం చ గతా హి సా ।

యథాగతం గతా సా చ బ్రాహ్మణో విస్మయం గతః ॥ ౫౨॥

అహో ధన్యతమం తీర్థం బ్రహ్మహత్యానివారణమ్ ।
 స్వయం మమజ్జ తత్రాసౌ బ్రాహ్మణః సేవకస్తథా ॥ ౫౩॥
 నిమజ్జ్య హి గతౌ తౌ చ ప్రశంసంతౌ నదీం చ తామ్ ।
 మార్గే చ మిలితా కాచిత్సున్దరీ భూషణాన్వితా ॥ ౫౪॥
 తయోక్తం తం చ భోః పాన్థ కుతో యాసి సువిస్మితః ।
 సత్యం బ్రూహి చచ్చలం త్యక్త్వా విప్రవర్య మమాగ్రతః ॥ ౫౫॥
 సూత ఉవాచ ।
 ఏవం వచస్తదా శ్రుత్వా ద్విజేనోక్తం యథాతథమ్ ।
 పునశ్చాయం ద్విజస్తత్ర స్త్రియోక్తః స్థీయతాం త్వయా ॥ ౫౬॥
 తయోక్తం చ సమాకర్ణ్య స్థితః స బ్రాహ్మణస్తతః ।
 ప్రత్యువాచ వినీతాత్మా కథ్యతే కిం వదేతి చ ॥ ౫౭॥
 సా చాహ పునరేవాత్ర త్వయా దృష్టం స్థలం చ యత్ ।
 తత్రాధునా ఊపాస్థీని మాతుః కిం గమ్యతేఽన్యతః ॥ ౫౮॥
 తవ మాతా పాన్థవర్య సాక్షాద్ధివ్యమయం వరమ్ ।
 దేహం ధృత్వా ద్రుతం సాక్షాచ్ఛ్రామ్భార్యాస్యతి సద్గతిమ్ ॥ ౫౯॥
 వైశాఖే చైవ సమ్రాప్తే సప్తమ్యాశ్చ దినే శుభే ।
 సితే పక్షే సదా గణ్ఠా హ్యాయాతి ద్విజసత్తమ ॥ ౬౦॥
 అద్వైవ సప్తమీ యా సా గన్ఠాఽహం యామి తత్ర వై ।
 ఇత్యుక్త్వాన్తర్దధే దేవీ సా గణ్ఠా మునిసత్తమాః ॥ ౬౧॥
 నివృత్తశ్చ ద్విజః సోఽపి మాత్రస్థ్యర్థం స్వవస్త్రతః ।
 ఉపేద్యావత్తత్ర తీర్థే తావచ్చిత్రమభూత్తదా ॥ ౬౨॥
 దివ్యదేహత్యమాపన్నా స్వమాతా చ వ్యదృశ్యత ।
 ధన్యోఽసి కృతకృతోఽసి పవిత్రం చ కులం త్వయా ॥ ౬౩॥
 ధనం ధాన్యం తథా చాయుర్వంశో వై వర్ధతాం తవ ।
 ఇత్యాశిషం ముహుర్దత్త్వా స్వపుత్రాయ దీవం గతా ॥ ౬౪॥
 తత్ర భుక్త్వా సుఖం భూరి చిరకాలం మహోత్తమమ్ ।
 శక్కరస్య ప్రసాదేన గతా సా హ్యుత్తమాం గతిమ్ ॥ ౬౫॥

బ్రాహ్మణశ్చ సుతస్తస్యాః క్షిప్తాస్థిని పునస్తతః ।

ప్రసన్నమానసోఽభూత్స శుద్ధాత్మా స్వగృహం గతః ॥ ౬౬ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యం కోటిరుద్రసంహితాయాం నన్దికేశ్వరలింగమాహాత్మ్యవర్ణనే

బ్రాహ్మణీస్వర్గతివర్ణనం నామ షష్ఠోఽధ్యాయః ॥ ౪.౬ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా

౪.౭. సప్తమోఽధ్యాయః । నన్దికేశ్వరలింగమాహాత్మ్యవర్ణనమ్ ।

ఋషయ ఉచుః ।

కథం గజ్ఞా సమాయాతా వైశాఖే సప్తమీదినే ।

నర్మదాయాం విశేషేణ సూత్రైతద్వర్ణయ ప్రభో ॥ ౧ ॥

ఈశ్వరశ్చ కథం జాతో నన్దికేశో హి నామతః ।

వృత్తం తదపి సుప్రీత్యా కథయ త్వం మహామతే ॥ ౨ ॥

సూత ఉవాచ ।

సాధు పృష్టమృషిశ్రేష్ఠా నన్దికేశాశ్రితం వచః ।

తదహం కథయామ్యద్య శ్రవణాత్పుణ్యవర్ణనమ్ ॥ ౩ ॥

బ్రాహ్మణీ ఋషికా నామ్ని కస్యచిచ్ఛ ద్విజన్మనః ।

సుతా వివాహితా కస్మైచిద్ ద్విజాయ విధానతః ॥ ౪ ॥

పూర్వకర్మప్రభావేణ పత్నీ సా హి ద్విజన్మనః ।

సువ్రతాపి చ విప్రేన్ద్రా బాలవైధవ్యమాగతా ॥ ౫ ॥

అథ సా ద్విజపత్నీ హి బ్రహ్మచర్యవ్రతాన్వితా ।

పార్థివార్చనపూర్వం హి తపస్తేపే సుదారుణమ్ ॥ ౬ ॥

తస్మిన్నవసరే దుష్టో మూఢనామాసురో బలీ ।

యయౌ తత్ర మహామాయీ కామబాణేన తాడితః ॥ ౭ ॥

తపస్తిం తాం సమాలోక్య సున్దరీమతికామినీమ్ ।

తయా భోగం యయాచే స నానాలోభం ప్రదర్శయన్ ॥ ౮ ॥

అథ సా సువ్రతా నారీ శివధ్యానపరాయణా ।
 తస్మిన్మృష్టిం దధౌ నైవ కామదృష్ట్యా మునీశ్వరాః ॥ ౯॥
 న మానితవతీ తం చ బ్రాహ్మణీ సా తపోరతా ।
 ఆతీవ హి తపోనిష్ఠాసీచ్ఛివధ్యానమాశ్రితా ॥ ౧౦॥
 అథ మూఢః స దైత్యేన్ద్రః తయా తన్వ్యా తిరస్కృతః ।
 చుక్రోధ వికటం తస్యై పశ్చాద్దూపమదర్శయత్ ॥ ౧౧॥
 అథ ప్రోవాచ దుష్టాత్మా దుర్వచో భయకారకమ్ ।
 త్రాసయామాస బహుశస్తాం చ పత్నీం ద్విజన్మనః ॥ ౧౨॥
 తదా సా భయసన్తస్తా బహువారం శివేతి చ ।
 బభాషే స్నేహతన్తస్త్వి ద్విజపత్నీ శివాశ్రయా ॥ ౧౩॥
 విహ్వలాతీవ సా నారీ శివనామప్రభాషిణీ ।
 జగామ శరణం శమ్భోః స్వధర్మావనహేతవే ॥ ౧౪॥
 శరణాగతరక్షార్థం కర్తుం సద్వృత్తమాహితమ్ ।
 ఆనన్దార్థం హి తస్యాస్తు శివ ఆవిర్భూభూవ హ ॥ ౧౫॥
 అథ తం మూఢనామానం దైత్యేన్ద్రం కామవిహ్వలమ్ ।
 చకార భస్మసాత్పద్యః శక్కురో భక్తవత్సలః ॥ ౧౬॥
 తతశ్చ పరమేశానో కృపాదృష్ట్యా విలోక్య తామ్ ।
 వరం బ్రూహీతి చోవాచ భక్తరక్షణదక్షధీః ॥ ౧౭॥
 శ్రుత్వా మహేశవచనం సా సాధ్వీ ద్విజకామినీ ।
 దదర్శ శాక్కారం రూపమానన్దజనకం శుభమ్ ॥ ౧౮॥
 తతః ప్రణమ్య తం శమ్భుం పరమేశం సుఖావహమ్ ।
 తుష్టావ సాంజ్ఞాః సాధ్వీ నతస్కన్ధా శుభాశయా ॥ ౧౯॥
 ఋషికోవాచ ।
 దేవదేవ మహాదేవ శరణాగతవత్సల ।
 దీనబన్ధుస్త్వమీశానో భక్తరక్షాకరః సదా ॥ ౨౦॥
 త్వయా మే రక్షితో ధర్మో మూఢనామ్నోఽసురాదిహ ।
 యదయం నిహతో దుష్టో జగద్రక్షా కృతా త్వయా ॥ ౨౧॥
 స్వపాదయోః పరాం భక్తిం దేహి మే హ్యనపాయినీమ్ ।

అయమేవ వరో నాథ కిమన్యదధికం హ్యతః || ౨౨||

అన్యదాకర్ణయ విభో ప్రార్థనాం మే మహేశ్వర ।

లోకానాముపకారార్థమిహ త్వం సంస్థితో భవ || ౨౩||

సూత ఉవాచ ।

ఇతి స్తుత్వా మహాదేవమృషికా సా శుభవ్రతా ।

తూష్టిమాసాథ గిరిశః ప్రోవాచ కరుణాకరః || ౨౪||

గిరిశ ఉవాచ ।

ఋషికే సుచరిత్రా త్వం మమ భక్తా విశేషతః ।

దత్తా వరాశ్చ తే సర్వే తుభ్యం యే యే హి యాచితాః || ౨౫||

ఏతస్మిన్నస్తరే తత్ర హరిబ్రహ్మాదయః సురాః ।

శివావిర్భావమాజ్ఞాయ యయుర్వర్షసమన్వితాః || ౨౬||

శివం ప్రణమ్య సుప్రీత్యా సమానర్చుశ్చ తేఽఖిలాః ।

తుష్టువుర్నతకా విప్రాః కరో బద్ధ్యా సుచేతసః || ౨౭||

ఏతస్మిన్నమయే గణ్ఠా సాధీష్వం తాం స్వర్ధనీ జగౌ ।

ఋషికాం సుప్రసన్నాత్మా ప్రశంసంతీ చ తద్విధిమ్ || ౨౮||

గణ్ఠోవాచ ।

మమార్థం చైవ వైశాఖే మాసి దేయం త్వయా వచః ।

స్థిత్యర్థం దినమేకం మే సామీప్యం కార్యమేవ హి || ౨౯||

సూత ఉవాచ ।

గణ్ఠావచనమాకర్ణ్య సా సాధీష్వ ప్రాహ సువ్రతా ।

తథాస్తితి వచః ప్రీత్యా లోకానాం హితహేతవే || ౩౦||

ఆనందార్థం శివస్తస్యాః సుప్రసన్నశ్చ పార్థివే ।

తస్మిన్లిజ్జే లయం యాతః పూర్ణాంశేన తయా హరః || ౩౧||

దేవాః సర్వే సుప్రసన్నాః ప్రశంసంతి శివం చ తామ్ ।

స్వం స్వం ధామ యయుర్విష్ణుర్బ్రహ్మాద్యా అపి స్వర్ణదీ || ౩౨||

తద్దినాత్పావనం తీర్థమాసీదీదృశముత్తమమ్ ।

నన్దికేతః శివః ఖ్యాతః సర్వపాపవినాశనః || ౩౩||

గణ్ఠాపి ప్రతివర్షం తద్దినే యాతి శుభేచ్ఛయా ।

జాలనార్థం స్వపాపస్య యద్ గృహీతం నృణాం ద్విజాః ॥ ౩౪॥

తత్ర స్నాతో నరః సమ్యక్ నన్దికేశం సమర్చ్య చ ।

బ్రహ్మహత్యాదిభిః పాపైర్ముచ్యతే హ్యఖిలైరపి ॥ ౩౫॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం నన్దికేశ్వరశివలింగమాహాత్మ్యవర్ణనం
నామ సప్తమోఽధ్యాయః ॥ ౪.౭॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా

౪.౮. అష్టమోఽధ్యాయః । మహాబలమాహాత్మ్యవర్ణనమ్ ।

సూత ఉవాచ ।

ద్విజాః శృణుత సద్భక్త్యా శివలింగాని తాని చ ।

పశ్చిమాయాం దిశాయాం వై యాని ఖ్యాతాని భూతలే ॥ ౧॥

కపిలాయాం నగర్యాం తు కాలరామేశ్వరాభిధే ।

శివలింగా మహాదివ్యే దర్శనాత్పాపహరకే ॥ ౨॥

పశ్చిమే సాగరే బైవ మహాసిద్ధేశ్వరః స్మృతః ।

ధర్మార్థకామదక్షైవ తథా మోక్షప్రదోఽపి హి ॥ ౩॥

పశ్చిమామ్బుధితీరస్థం గోకర్ణం క్షేత్రముత్తమమ్ ।

బ్రహ్మహత్యాదిపాపఘ్నం సర్వకామఫలప్రదమ్ ॥ ౪॥

గోకర్ణే శివలింగాని విద్యవై కోటికోటిశః ।

అసంఖ్యాతాని తీర్థాని తిష్ఠన్తి చ పదే పదే ॥ ౫॥

బహునాత్ర కిముక్తేన గోకర్ణస్థాని సర్వశః ।

శివప్రత్యక్షలింగాని తీర్థాన్యమ్భాంసి సర్వశః ॥ ౬॥

గోకర్ణే శివలింగానాం తీర్థానామపి సర్వశః ।

వర్ణ్యతే మహిమా తాత పురాణేషు మహర్షిభిః ॥ ౭॥

కృతే యుగే స హి శ్వేతస్త్రీతాయాం సోఽతిలోహితః ।

ద్వాపరే పీతవర్ణశ్చ కలౌ శ్యామౌ భవిష్యతి ॥ ౮॥

ఆక్రాంతసప్తపాతాలకుహరోఽపి మహాబలః ।
 ప్రాప్తే కలియుగే ఘోరే మృదుతాముపయాస్యతి ॥ ౯ ॥
 మహాపాతకినశ్చాత్ర సమభ్యర్చ్య మహాబలమ్ ।
 శివలింగం చ గోకర్ణే ప్రయాతాః శాఙ్కరం పదమ్ ॥ ౧౦ ॥
 గోకర్ణే తత్ర మునయో గత్వా పుణ్యర్షవాసరే ।
 యేఽర్చయన్తి చ తం భక్త్యా తే రుద్రాః స్యుర్న సంశయః ॥ ౧౧ ॥
 యదా కదాచిద్గోకర్ణే యో వా కో వాపి మానవః ।
 పూజయేచ్ఛివలింగం తత్స గచ్ఛేద్ బ్రహ్మణః పదమ్ ॥ ౧౨ ॥
 బ్రహ్మవిష్ణోద్దేవనాం శఙ్కరో హితకామ్యయా ।
 మహాబలాభిధానేన దేవః సన్నిహితః సదా ॥ ౧౩ ॥
 ఘోరేణ తపసా లబ్ధం రావణాఖ్యేన రక్షసా ।
 తల్లింగం స్థాపయామాస గోకర్ణే గణనాయకః ॥ ౧౪ ॥
 విష్ణుర్బ్రహ్మ మహేంద్రశ్చ విశ్వేదేవా మరుద్గణాః ।
 ఆదిత్యా వసవో దస్త్రా శశాఙ్కశ్చ సతారకః ॥ ౧౫ ॥
 ఏతే విమానగతయో దేవాశ్చ సహ పార్షదైః ।
 పూర్వద్వారం నిషేవన్తే తస్య వై ప్రీతికారణాత్ ॥ ౧౬ ॥
 యమో మృత్యుః స్వయం సాక్షాచ్చిత్తగుప్తశ్చ పావకః ।
 పితృభిః సహ రుద్రైశ్చ దక్షిణద్వారమాశ్రితః ॥ ౧౭ ॥
 వరుణః సరితాం నాథో గంజాదిసరితాం గణైః ।
 మహాబలం చ సేవన్తే పశ్చిమద్వారమాశ్రితాః ॥ ౧౮ ॥
 తథా వాయుః కుబేరశ్చ దేవేశీ భద్రకాలికా ।
 మాతృభిశ్చణ్డికాద్యాభిరుత్తరద్వారమాశ్రితాః ॥ ౧౯ ॥
 సర్వే దేవాః సగన్ధర్వాః పితరః సిద్ధచారణాః ।
 విద్యాధరాః కిమ్పురుషాః కిన్నరా గుహ్యకాః ఖగాః ॥ ౨౦ ॥
 నానాపిశాచా వేతాలా దైతేయాశ్చ మహాబలాః ।
 నాగాః శేషాదయః సర్వే సిద్ధాశ్చ మునయోఽఖిలాః ॥ ౨౧ ॥
 ప్రణవన్తి చ తం దేవం ప్రణమన్తి మహాబలమ్ ।
 లభన్త చిత్సితాన్కామాన్ రమన్తే చ యథాసుఖమ్ ॥ ౨౨ ॥

బహుభిస్తత్ర సుతపస్తప్తం సమ్పూజ్య తం విభుమ్ ।

లబ్ధా హి పరమా సిద్ధిరిహాముత్రాపి సౌఖ్యదా ॥ ౨౩॥

గోకరే శివలింగం తు మోక్షద్యార ఉదాహృతః ।

మహాబలాభిధానోఽసౌ పూజితః సంస్తుతో ద్విజాః ॥ ౨౪॥

మాఘాసితచతుర్దశ్యాం మహాబలసమర్చనమ్ ।

విముక్తిదం విశేషేణ సర్వేషాం పాపినామపి ॥ ౨౫॥

అస్యాం శివతిథౌ సర్వే మహోత్సవదిదృక్షవః ।

ఆయాన్తి సర్వదేశేభ్యశ్చతుర్వర్ణ్యమహాజనాః ॥ ౨౬॥

స్త్రియో వృద్ధాశ్చ బాలాశ్చ చతురాశ్రమవాసినః ।

దృష్ట్వా తత్రైత్య దేవేశం లేభిరే కృతకృత్యతామ్ ॥ ౨౭॥

మహాబలప్రభావాత్తే తచ్చ లింగం శివస్య తు ।

సమ్పూజ్యైకాథ చాణ్డాలీ శివలోకం గతా ద్రుతమ్ ॥ ౨౮॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం మహాబలమాహాత్మ్యవర్ణనం
నామాష్టమోఽధ్యాయః ॥ ౪.౮॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా

౪.౯. నవమోఽధ్యాయః । చాణ్డాలీసద్గతివర్ణనమ్ ।

ఋషయ ఉఃచుః ।

సూత సూత మహాభాగ ధన్యస్త్యం శైవసత్తమః ।

చాణ్డాలీ కా సమాఖ్యాతా తత్కథాం కథయ ప్రభో ॥ ౧॥

సూత ఉవాచ ।

ద్విజాః శృణుత సద్భక్త్యా తాం కథాం పరమాద్భుతామ్ ।

శివప్రభావసమ్మిశ్రాం శృణ్వతాం భక్తివర్ధినీమ్ ॥ ౨॥

చాణ్డాలీ సా పూర్వభవేఽభవద్ బ్రాహ్మణకన్యకా ।

సౌమినీ నామ చన్ద్రాన్యా సర్వలక్షణసంయుతా ॥ ౩॥

అథ సా సమయే కన్యా యువతిః సౌమినీ ద్విజాః ।
 పిత్రా దత్తా చ కస్త్యైబిద్విధినా ద్విజసూనవే ॥ ౪॥
 సా భర్తారమనుప్రాప్య కింశ్చిత్కాలం శుభవ్రతా ।
 రేమే తేన ద్విజశ్రేష్ఠా నవయావనశాలినీ ॥ ౫॥
 అథ తస్యాః పతిర్విప్రస్తరుణః సురుజార్ధితః ।
 సౌమిన్యాః కాలయోగాత్తు పఞ్చత్వమగమద్ ద్విజాః ॥ ౬॥
 మృతే భర్తరి సా నారీ దుఃఖితాతివిషణ్ణధీః ।
 కింశ్చిత్కాలం శుభాచారా సుశీలోవాస సద్యని ॥ ౭॥
 తతః సా మన్మథావిష్టహృదయా విధవాపి చ ।
 యువావస్థావిశేషేణ బభూవ వ్యభిచారిణీ ॥ ౮॥
 తజ్ఞాత్వా గోత్రిణస్తస్యా దుష్కర్మ కులదూషణమ్ ।
 సమేతాస్తత్యజర్ధారం నీత్వా తాం సకచగ్రహమ్ ॥ ౯॥
 కశ్చిచ్ఛూద్రవరస్తాం వై విచరన్తిం నిజేచ్ఛయా ।
 దృష్ట్వా వనే స్త్రియం చక్రే నినాయ స్వగృహం తతః ॥ ౧౦॥
 అథ సా పిశితాహారా నిత్యమాపీతవారుణీ ।
 అజిజనత్సుతాం తేన శూద్రేణ సురతప్రియా ॥ ౧౧॥
 కదాచిద్భర్తరి క్వాపి యాతే పీతసురాథ సా ।
 ఇయేష పిశితాహారం సౌమినీ వ్యభిచారిణీ ॥ ౧౨॥
 తతో మేషేషు బద్ధేషు గోభిః సహ బహిర్వృజే ।
 నిశాముఖే తమోఽన్ధే హి ఖడ్గమాదాయ సా యయా ॥ ౧౩॥
 అవిమృశ్య మదావేశాన్మేషబుద్ధ్యామిషప్రియా ।
 ఏకం జహూన గోవత్సం క్రోశన్తమతిదుర్భగా ॥ ౧౪॥
 హతం తం గృహమానీయ జ్ఞాత్వా గోవత్సమఙ్గానా ।
 భీతా శివ శివేత్యాహ కేనచిత్పుణ్యకర్మణా ॥ ౧౫॥
 సా ముహూర్తం శివం ధ్యాత్వామిషభోజనలాలసా ।
 ఛిత్త్వా తమేవ గోవత్సం చకారాహారమిప్పితమ్ ॥ ౧౬॥

ఏవం బహుతిథే కాలే గతే సా సౌమినీ ద్విజాః ।
 కాలస్య వశమాపన్నా జగామ యమసంజయమ్ ॥ ౧౭ ॥
 యమోఽపి ధర్మమాలోక్య తస్యాః కర్మ చ పౌర్వికమ్ ।
 నివర్త్య నిరయావాసాచ్ఛక్రే చాణ్డాలజాతికామ్ ॥ ౧౮ ॥
 సాథ భ్రష్టా యమపురాచ్ఛాణ్డాలీగర్భమాశ్రితా ।
 తతో బభూవ జన్మాన్తా ప్రశాన్తాజ్ఞారమేచకా ॥ ౧౯ ॥
 జన్మాన్తా సాథ బాల్యేఽపి విధ్వస్తపితృమాతృకా ।
 ఊఢా న కేనచిద్దష్టా మహాకుప్థరుజ్ఞార్దితా ॥ ౨౦ ॥
 తతః క్షుధార్దితా దీనా యస్తిపాణిర్గతేక్షణా ।
 చాణ్డాలోచ్ఛిష్టపిణ్డేన జఠరాగ్నిమతర్పయత్ ॥ ౨౧ ॥
 ఏవం కృచ్ఛ్యేణ మహతా నీత్వా స్వవిపులం వయః ।
 జరయా గ్రస్తసర్వాక్షీ దుఃఖమాప దురత్యయమ్ ॥ ౨౨ ॥
 కదాచిత్సాథ చాణ్డాలీ గోకర్ణం తం మహాజనాన్ ।
 ఆయాస్యన్త్యాం శివతిథౌ గచ్ఛతో బుబుధేఽధ్వగాన్ ॥ ౨౩ ॥
 అథాసావపి చాణ్డాలీ వసనాశనతృష్ణయా ।
 మహాజనాన్ యాచయితుం సచ్ఛాచార శనైః శనైః ॥ ౨౪ ॥
 గత్వా తత్రాథ చాణ్డాలీ ప్రార్థయన్తి మహాజనాన్ ।
 యత్ర తత్ర చచారాసౌ దీనవాక్ప్రసృతాఙ్ఘ్రిః ॥ ౨౫ ॥
 ఏవమభ్యర్థయన్త్యాస్తు చాణ్డాల్యాః ప్రసృతాఙ్ఘ్రిణౌ ।
 ఏకః పుణ్యతమః పాన్థః ప్రాక్షిపద్విల్యమఙ్ఘరీమ్ ॥ ౨౬ ॥
 తామఙ్ఘ్రిణౌ నిపతితాం సా విమృశ్య పునః పునః ।
 అభిక్ష్యమితి మత్సాథ దూరే ప్రాక్షిపదాతురా ॥ ౨౭ ॥
 తస్యాః కరాద్వినిర్ముక్తా రాత్రౌ సా బిల్వమఙ్ఘరీ ।
 పపాత కస్యచిద్దిష్ట్యా శివలింగస్య మస్తకే ॥ ౨౮ ॥
 సైవం శివచతుర్దశ్యాం రాత్రౌ పాన్థజనాన్ ముహుః ।
 యాచమానాపి యత్కించ్చన్న లేభే దైవయోగతః ॥ ౨౯ ॥
 ఏవం శివచతుర్దశ్యా వ్రతం జాతం చ నిర్మలమ్ ।

అజ్ఞానతో జాగరణం పరమానందాయకమ్ || 30 ||

తతః ప్రభాతే సా నారీ శోకేన మహతావృతా |

శనైర్నివృతే దీనా స్వదేశాయైవ కేవలమ్ || 31 ||

శ్రాన్తా చిరోపవాసేన నిపతన్తి పదే పదే |

అతీత్య తావతీం భూమిం నిపపాత విచేతనా || 32 ||

అథ సా శమ్భుకృపయా జగామ పరమం పదమ్ |

ఆరుహ్య సువిమానం చ నీతం శివగణైర్ద్రుతమ్ || 33 ||

ఆదౌ యదేషా శివనామ నారీ

ప్రమాదతో వాప్యసతీ జగాద |

తేనేహ భూయః సుకృతేన విప్రా

మహాబలస్థానమవాప దివ్యమ్ || 34 ||

శ్రీగోకర్ణే శివతిథావుపోష్య శివమస్తకే |

కృత్వా జాగరణం సా హి చక్రే బిల్వార్చనం నిశి || 35 ||

అకామతః కృతస్యాస్య పుణ్యస్యైవ చ తత్ఫలమ్ |

భునక్త్యద్వాపి సా చైవ మహాబలప్రసాదతః || 36 ||

ఏవంవిధం మహాలింగం శక్కురస్య మహాబలమ్ |

సర్వపాపహరం సద్యః పరమానందాయకమ్ || 37 ||

ఏవం వః కథితం విప్రా మాహాత్మ్యం పరమం మయా |

మహాబలాభిధానస్య శివలింగవరస్య హి || 38 ||

అథాన్యదపి వక్ష్యామి మాహాత్మ్యం తస్య చాద్భుతమ్ |

శ్రుతమాత్రేణ యేనాశు శివే భక్తిః ప్రజాయతే || 39 ||

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం చాణ్డాలీసద్గతివర్ణనం నామ నవమోఽధ్యాయః || ౪.౯ ||

|| శ్రీగణేశాయ నమః ||

|| శ్రీగౌరీశక్కురాభ్యాం నమః ||

|| శ్రీశివమహాపురాణమ్ ||

చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా

౪.౧౦. దశమోఽధ్యాయః । మహాబలాహ్వశివలింగమాహాత్మ్యవర్ణనమ్ ।

సూత ఉవాచ ।

శ్రీమతీశ్వాకువంశే హి రాజా పరమధార్మికః ।

ఆసీన్మిత్రసహో నామ శ్రేష్ఠః సర్వధనుష్కతామ్ ॥ ౧॥

తస్య రాజ్ఞః సుధర్మిష్ఠా మదయన్తీ ప్రియా శుభా ।

దమయన్తీ నలస్యేవ బభూవ విదితా సతీ ॥ ౨॥

స ఏకదా హి మృగయాన్సేహీ మిత్రసహో నృపః ।

మహద్భలేన సంయుక్తో జగామ గహనం వనమ్ ॥ ౩॥

విహరంస్తత్ర స నృపః కమలాహ్వాం నిశాచరమ్ ।

నిజఘన మహాదుష్టం సాధుపీడాకరం ఖలమ్ ॥ ౪॥

అథ తస్యానుజః పాపీ జయేయం ఛద్మనైవ తమ్ ।

మత్వా జగామ నృపతేరన్తికం ఛద్మకారకః ॥ ౫॥

తం వినవ్రాకృతిం దృష్ట్వా భృత్యతాం కర్తుమాగతమ్ ।

చక్రే మహానసాధ్యక్షమజ్ఞానాత్స మహీపతిః ॥ ౬॥

అథ తస్మిన్వనే రాజా కియత్కాలం విహృత్య సః ।

నివృత్తో మృగయాం హిత్వా స్వపురీమాయయౌ ముదా ॥ ౭॥

పితుః క్షయాహే సమ్ప్రాప్తే నిమన్త్య స్వగురుం నృపః ।

వసిష్ఠం గృహమానిన్యే భోజయామాస భక్తితః ॥ ౮॥

రక్షసా సూదరూపేణ సమ్మిశ్రితనరామిషమ్ ।

శాకామిషం పురః క్షిప్తం దృష్ట్వా గురురథాబ్ధివీత్ ॥ ౯॥

గురురువాచ ।

ధిక్ త్వాం నరామిషం రాజంస్త్యయైతచ్ఛద్మకారిణా ।

ఖలేనోపహృతం మహ్యాం తతో రక్షో భవిష్యసి ॥ ౧౦॥

రక్షఃకృతం చ విజ్ఞాయ తదైవం స గురుస్తదా ।

పునర్విమృశ్య తం శాపం చకార ద్వాదశాబ్దికమ్ ॥ ౧౧॥

స రాజానుచితం శాపం విజ్ఞాయ క్రోధమూర్ఛితః ।

జలాజ్ఞాలిం సమాదాయ గురుం శప్తుం సముద్యతః ॥ ౧౨॥

తదా చ తత్ప్రియా సాధ్వీ మదయన్తీ సుధర్మిణీ ।

పతిత్వా పాదయోస్తస్య శాపం తం హి న్యవారయత్ || ౧౩||

తతో నివృత్తశాపస్తు తస్యా వచనగౌరవాత్ |

తత్యాజ పాదయోరమ్భః పాదౌ కల్మషతాం గతౌ || ౧౪||

తతఃప్రభృతి రాజా భూత్స లోకేఽస్మిన్మునీశ్వరాః |

కల్పషాష్ఠ్ఠీరితి ఖ్యాతః ప్రభావాత్తజ్జలస్య హి || ౧౫||

రాజా మిత్రసహః శాపాద్ గురోర్వ్యాపివరస్య హి |

బభూవ రాక్షసో ఘోరో హింసకో వనగోచరః || ౧౬||

స బిభ్రద్రాక్షసం రూపం కాలాన్తకయమోపమమ్ |

చఖాద వివిధాజ్ఞాన్తూన్ మానుషాదీన్వనేచరః || ౧౭||

స కదాచిద్వనే క్వాపి రమమాణౌ కిశోరకౌ |

అపశ్యదన్తకాకారో నవోథౌ మునిదమ్పతీ || ౧౮||

రాక్షసః స నరాహారః కిశోరం మునినన్దనమ్ |

జగ్గుం జగ్రాహ శాపార్తో వ్యాఘ్రౌ మృగశిశుం యథా || ౧౯||

కక్షే గృహీతం భర్తారం దృష్ట్వా భీతా చ తత్ప్రియా |

సా చక్రే ప్రార్థనాం తస్మై వదతీ కరుణం వచః || ౨౦||

ప్రార్థ్యమానోఽపి బహుశః పురుషాదః స నిర్ఘ్నః |

చఖాద శిర ఉత్కృత్య విప్రసూనోర్దురాశయః || ౨౧||

అథ సాధ్వీ చ సా దీనా విలప్య భృశదుఃఖితా |

ఆహృత్య భర్తురస్థీని చితాం చక్రే కిలోల్బణామ్ || ౨౨||

భర్తారమనుగచ్ఛన్తీ సంవిశన్తీ హుతాశనమ్ |

రాజానం రాక్షసాకారం సా శశాప ద్విజాఙ్గనా || ౨౩||

అద్యప్రభృతి నారీషు యదా త్వం సఙ్గతో భవేః |

తదా మృతిన్తవేత్సుక్త్వా వివేశ జ్వలనం సతీ || ౨౪||

సోఽపి రాజా గురోః శాపమనుభూయ కృతావధిమ్ |

పునః స్వరూపమాస్థాయ స్వగృహం ముదితో యయా || ౨౫||

జ్ఞాత్వా విప్రసతీశాపం మదయన్తీ రతిప్రియమ్ |

పతిం నివారయామాస వైధవ్యాదతిబిభ్యతీ || ౨౬||

అనపత్యో వినిర్విణ్ణో రాజ్యభోగేషు పార్థివః ।

విసృజ్య సకలాం లక్ష్మీం వనమేవ జగామ హ ॥ ౨౭॥

స్వప్యప్యతః సమాయాంతీం బ్రహ్మహత్యాం సుదుఃఖదామ్ ।

దదర్శ వికటాకారాం తర్జయంతీం ముహుర్ముహుః ॥ ౨౮॥

తస్యా నిర్భద్రమన్విచ్ఛన్ రాజా నిర్విణ్ణమానసః ।

చకార నానోపాయాన్ జపవ్రతమఖాదికాన్ ॥ ౨౯॥

నానోపాయైర్యదా రాజ్ఞస్తీర్థస్నానాదిభిర్విజాః ।

న నివృత్తా బ్రహ్మహత్యా మిథిలాం స యయౌ తదా ॥ ౩౦॥

బాహ్యోద్యానగతస్తస్యాశ్చింతయా పరయార్థితః ।

దదర్శ మునిమాయాంతం గౌతమం పార్థివశ్చ సః ॥ ౩౧॥

అభిసృత్య స రాజేన్ద్రో గౌతమం విమలాశయమ్ ।

తద్దర్శనాప్తకిఞ్చిత్కః ప్రణనామ ముహుర్ముహుః ॥ ౩२॥

అథ తత్ప్రప్తకుశలో దీర్ఘముష్ణం చ నిఃశ్వసన్ ।

తత్కృపాదృష్టిసమ్ప్రాప్తసుఖః ప్రోవాచ తం నృపః ॥ ౩౩॥

రాజోవాచ ।

మునే మాం బాధతే హ్యేషా బ్రహ్మహత్యా దురత్యయా ।

అలక్షితా పరైస్తాత తర్జయంతీ పదే పదే ॥ ౩౪॥

యన్మయా శాపదగ్ధేన విప్రపుత్రశ్చ భక్షితః ।

తత్పాపస్య న శాన్తిర్హి ప్రాయశ్చిత్తసహస్తకైః ॥ ౩౫॥

నానోపాయాః కృతా మే హి తచ్ఛాన్త్యై భ్రమతా మునే ।

న నివృత్తా బ్రహ్మహత్యా మమ పాపాత్మనః కిము ॥ ౩౬॥

అద్య మే జన్మసాఫల్యం సమ్ప్రాప్తమివ లక్షయే ।

యతస్త్యద్దర్శనాదేవ మమానన్దభరోఽభవత్ ॥ ౩౭॥

అద్య మే తవ పాదాబ్జశరణస్య కృతైనసః ।

శాన్తిం కురు మహాభాగ యేనాహం సుఖమాప్నుయామ్ ॥ ౩౮॥

సూత ఉవాచ ।

ఇతి రాజ్ఞా సమాదిష్టో గౌతమః కరుణార్ధధీః ।

సమాదిదేశ ఘోరాణామఘానాం సాధు నిష్క్రమిత్ ॥ ౩౯॥

గౌతమ ఉవాచ ।

సాధు రాజేంద్ర ధన్వోఽసి మహాఘోభ్యో భయం త్యజ ।
శివే శాస్తరి భక్తానాం క్వ భయం శరణైషిణామ్ ॥ ౪౦॥

శృణు రాజన్మహాభాగ క్షేత్రమన్యత్రప్రితిపితమ్ ।
మహాపాతకసంహారి గోకర్ణాఖ్యం శివాలయమ్ ॥ ౪౧॥

తత్ర స్థితిర్న పాపానాం మహద్భ్యో మహతామపి ।
మహాబలాభిధానేన శివః సన్నిహితః స్వయమ్ ॥ ౪౨॥

సర్వేషాం శివలింగానాం సార్వభౌమో మహాబలః ।
చతుర్భుజో చతుర్వర్ణః సర్వపాపాపహారకః ॥ ౪౩॥

పశ్చిమామ్బుధిత్తీరస్థం గోకర్ణం తీర్థముత్తమమ్ ।
తత్రాస్తి శివలింగం తన్మహాపాతకనాశకమ్ ॥ ౪౪॥

తత్ర గత్వా మహాపాపాః స్నాత్వా తీర్థేషు భూరిశః ।
మహాబలం చ సమ్పూజ్య ప్రయాతాః శాఙ్కరం పదమ్ ॥ ౪౫॥

తథా త్వమపి రాజేంద్ర గోకర్ణం గిరిశాలయమ్ ।
గత్వా సమ్పూజ్య తల్లింగం కృతకృత్యత్వమాప్పుయాః ॥ ౪౬॥

తత్ర సర్వేషు తీర్థేషు స్నాత్వాభ్యర్చ్య మహాబలమ్ ।
సర్వపాపవినిర్ముక్తః శివలోకం త్వమాప్పుయాః ॥ ౪౭॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యాదిష్టః స మునినా గౌతమేన మహాత్మనా ।
మహాహృష్టమనా రాజా గోకర్ణం ప్రత్యపద్యత ॥ ౪౮॥

తత్ర తీర్థేషు సుస్నాత్వా సమభ్యర్చ్య మహాబలమ్ ।
నిర్ధూతాశేషపాపౌఘోఽలభచ్ఛుభోః పరం పదమ్ ॥ ౪౯॥

య ఇమాం శృణుయాన్నిత్యం మహాబలకథాం ప్రియామ్ ।
త్రిసప్తకులజైః సార్ధం శివలోకే వ్రజత్యసౌ ॥ ౫౦॥

ఇతి వశ్చ సమాఖ్యాతం మాహాత్మ్యం పరమాద్భుతమ్ ।
మహాబలస్య గిరిశలింగస్య నిఖిలాఘృహృత్ ॥ ౫౧॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం మహాబలాహ్వాశివలింగ-
మాహాత్మ్యవర్ణనం నామ దశమోఽధ్యాయః ॥ ౪.౧౦॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్తిజ్ఞానాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా

౪.౧౧. ఏకాదశోఽధ్యాయః । చన్ద్రభాలపశుపతినాథలిజ్ఞమాహాత్మ్యవర్ణనమ్ ।

ఋషయ ఉచుః ।

సూత సూత మహాభాగ ధన్యస్త్యం శివసక్తధీః ।

మహాబలస్య లిజ్ఞస్య శ్రావితేయం కథాద్భుతా ॥ ౧ ॥

ఉత్తరస్యాం దిశాయాం చ శివలిజ్ఞాని యాని చ ।

తేషాం మాహాత్మ్యమనఘం వద త్వం పాపనాశకమ్ ॥ ౨ ॥

సూత ఉవాచ ।

శృణుతాదరతో విప్రా ఔత్తరాణాం విశేషతః ।

మాహాత్మ్యం శివలిజ్ఞానాం ప్రవదామి సమాసతః ॥ ౩ ॥

గోకర్ణం క్షేత్రమపరం మహాపాతకనాశనమ్ ।

మహావనం చ తత్రాస్తి పవిత్రమతివిస్తరమ్ ॥ ౪ ॥

తత్రాస్తి చన్ద్రభాలాఖ్యం శివలిజ్ఞమనుత్తమమ్ ।

రావణేన సమాసీతం సద్భక్త్యా సర్వసిద్ధిదమ్ ॥ ౫ ॥

తస్య తత్ర స్థితీర్వైద్యనాథస్యేవ మునీశ్వరాః ।

సర్వలోకహితార్థాయ కరుణాసాగరస్య చ ॥ ౬ ॥

స్నానం కృత్వా తు గోకర్ణే చన్ద్రభాలం సమర్చ్య చ ।

శివలోకమవాప్నోతి సత్యం సత్యం న సంశయః ॥ ౭ ॥

చన్ద్రభాలస్య లిజ్ఞస్య మహిమా పరమాద్భుతః ।

న శక్యో వర్ణితుం వ్యాసాద్భక్తిస్నేహారతస్య హి ॥ ౮ ॥

చన్ద్రభాలమహాదేవలిజ్ఞస్య మహిమా మహాన్ ।

యథాకథంజ్ఞాతృప్రయోక్తః పరలిజ్ఞస్య వై శృణు ॥ ౯ ॥

దాధీచం శివలిజ్ఞం తు మిశ్రర్షివరత్థిర్థకే ।

దధీచినా మునీశేన సుప్రీత్యా చ ప్రతిష్ఠితమ్ ॥ ౧౦ ॥

తత్ర గత్వా చ తత్తీర్థే స్నాత్వా సమ్యగ్విధానతః ।

శివలింగం సమర్చేద్వై దాధీచేశ్వరమాదరాత్ ॥ ౧౦॥

దధీచమూర్తిస్త్రైవ సమర్చ్య విధిపూర్వకమ్ ।

శివప్రీత్యర్థమేవాశు తీర్థయాత్రాఫలార్థిభిః ॥ ౧౧॥

ఏవం కృతే మునిశ్రేష్ఠాః కృతకృత్యో భవేన్నరః ।

ఇహ సర్వసుఖం భుక్త్వా పరత్ర గతిమాప్నుయాత్ ॥ ౧౩॥

నైమిషారణ్యతీర్థే తు నిఖిలర్షిప్రతిష్ఠితమ్ ।

ఋషీశ్వరమితి ఖ్యాతం శివలింగం సుఖప్రదమ్ ॥ ౧౪॥

తద్దర్శనాత్పుజనాచ్చ జనానాం పాపినామపి ।

భుక్తిర్ముక్తిశ్చ తేషాం తు పరత్రేహ మునీశ్వరాః ॥ ౧౫॥

హత్యాహారణతీర్థే తు శివలింగమఘాపహమ్ ।

పూజనీయం విశేషేణ హత్యాకోటివినాశనమ్ ॥ ౧౬॥

దేవప్రయాగతీర్థే తు లలితేశ్వరనామకమ్ ।

శివలింగం సదా పూజ్యం నరైః సర్వాఘనాశనమ్ ॥ ౧౭॥

నయపాలాఖ్యపుర్యాం తు ప్రసిద్ధాయాం మహీతలే ।

లింగం పశుపతీశాఖ్యం సర్వకామఫలప్రదమ్ ॥ ౧౮॥

శిరోభాగస్వరూపేణ శివలింగం తదస్తి హి ।

తత్కథాం వర్ణయిష్యామి కేదారేశ్వరవర్ణనే ॥ ౧౯॥

తదారాన్ముక్తినాథాఖ్యం శివలింగం మహాద్భుతమ్ ।

దర్శనాదర్చనాత్తస్య భుక్తిర్ముక్తిశ్చ లభ్యతే ॥ ౨౦॥

ఇతి వశ్చ సమాఖ్యాతం లింగవర్ణనముత్తమమ్ ।

చతుర్దిక్షు మునిశ్రేష్ఠాః కిమన్యచ్ఛోతుమిచ్ఛథ ॥ ౨౧॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం చస్త్రభాలపశుపతినాథలింగమాహాత్మ్యవర్ణనామైకాదశోఽధ్యాయః ॥ ౪.౧౧॥

నామైకాదశోఽధ్యాయః ॥ ౪.౧౧॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్కరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా

౪.౧౨. ద్వాదశోఽధ్యాయః । లింగస్వరూపకారణవర్ణనమ్ ।

ఋషయః ఉచుః ।

సూత జానాసి సకలం వస్తు వ్యాసప్రసాదతః ।

తవాజ్ఞాతం న విద్యేత తస్మాత్ప్రచ్ఛామహే వయమ్ ॥ ౧॥

లింగం చ పూజ్యతే లోకే తత్త్వయా కథితం చ యత్ ।

తత్తద్దేవ న చాన్యద్వా కారణం విద్యతే త్విహ ॥ ౨॥

బాణరూపా శ్రుతా లోకే పార్వతీ శివవల్లభా ।

ఏతత్కిం కారణం సూత కథయ త్వం యథాశ్రుతమ్ ॥ ౩॥

సూత ఉవాచ ।

కల్పభేదకథా వైవ శ్రుతా వ్యాసాన్మయా ద్విజాః ।

తామేవ కథయామ్యద్య శ్రూయతామృషిసత్తమాః ॥ ౪॥

పురా దారువనే జాతం యద్ వృత్తం తు ద్విజన్మనామ్ ।

తదేవ శ్రూయతాం సమ్యక్ కథయామి యథాశ్రుతమ్ ॥ ౫॥

దారునామ వనం శ్రేష్ఠం తత్రాసన్ ఋషిసత్తమాః ।

శివభక్తాః సదా నిత్యం శివధ్యానపరాయణాః ॥ ౬॥

త్రికాలం శివపూజాం చ కుర్వన్తి స్మ నిరన్తరమ్ ।

నానావిధైః స్తవైర్దివ్యైస్తుష్టుభువుస్తే మునీశ్వరాః ॥ ౭॥

తే కదాచిద్వనే యాతాః సమిధాహరణాయ చ ।

సర్వే ద్విజర్షభాః శైవాః శివధ్యానపరాయణాః ॥ ౮॥

ఏతస్మిన్నన్తరే సాక్షాచ్ఛక్తిరో నీలలోహితః ।

విరూపం చ సమాస్థాయ పరీక్షార్థం సమాగతః ॥ ౯॥

దిగమ్బరోఽతితేజస్వీ భూతిభూషణభూషితః ।

స చేష్టామకరోద్ధుష్టాం హస్తే లింగం విధారయన్ ॥ ౧౦॥

మనసా చ ప్రియం తేషాం కర్తుం వై వనవాసినామ్ ।

జగము తద్వనం ప్రీత్యా భక్తప్రీతో హరః స్వయమ్ ॥ ౧౧॥

తం దృష్ట్వా ఋషిపత్న్యస్తాః పరం త్రాసముపాగతాః ।

విహ్వలా విస్మితాశ్చాన్యః సమాజగుస్తుథా పునః || ౧ ||

ఆలిలింజస్తథా చాన్యః కరం ధృత్వా తథాపరాః |

పరస్పరం తు సజ్జరాత్సమ్మగ్నాస్తాః స్త్రియస్తదా || ౧౩ ||

పతస్మిన్నేవ సమయే ఋషివర్యాః సమాగమన్ |

విరుద్ధం తం చ తే దృష్ట్వా దుఃఖితాః క్రోధమూర్చ్ఛితాః || ౧౪ ||

తదా దుఃఖమనుప్రాప్తాః కోఽయం కోఽయం తథాబ్రువన్ |

సమస్తా ఋషయస్తే వై శివమాయావిమోహితాః || ౧౫ ||

యదా చ నోక్తవాన్ కింఞ్చిత్సోఽవధూతో దిగమ్బరః |

ఊచస్తం పురుషం భీమం తదా తే పరమర్షయః || ౧౬ ||

త్వయా విరుద్ధం క్రియతే వేదమార్గవిలోపి యత్ |

తతస్త్యదీయం తల్లింజం పతతాం పృథివీతలే || ౧౭ ||

సూత ఉవాచ |

ఇత్యుక్తే తు తదా తైశ్చ లింజం చ పతితం క్షణాత్ |

అవధూతస్య తస్యాశు శివస్యాద్భుతరూపిణః || ౧౮ ||

తల్లింజం చాగ్నివత్సర్వం యద్దదాహ పురా స్థితమ్ |

యత్ర యత్ర చ తద్యాతి తత్ర తత్ర దహేత్పునః || ౧౯ ||

పాతాలే చ గతం తచ్చ స్వర్గే చాపి తథైవ చ |

భూమా సర్వత్ర తద్యాతం న కుత్రాపి స్థిరం హి తత్ || ౨౦ ||

లోకాశ్చ వ్యాకులా జాతా ఋషయస్తేఽతిదుఃఖితాః |

న శర్మ లేభిరే కేచిదేవాశ్చ ఋషయస్తథా || ౨౧ ||

న జ్ఞాతస్తు శివో యైస్తు తే సర్వే చ సురర్షయః |

దుఃఖితా మిలితాః శీఘ్రం బ్రహ్మాణం శరణం యయుః || ౨౨ ||

తత్ర గత్వా చ తే సర్వే నత్వా స్తుత్వా విధిం ద్విజాః |

తత్సర్వమవదన్ వృత్తం బ్రహ్మణే సృష్టికారిణే || ౨౩ ||

బ్రహ్మ తద్వచనం శ్రుత్వా శివమాయావిమోహితాన్ |

జ్ఞాత్వా తాన్ శఙ్కరం నత్వా ప్రోవాచ ఋషిసత్తమాన్ || ౨౪ ||

బ్రహ్మోవాచ |

జ్ఞాతారశ్చ భవంతో వై కుర్వతే గర్హితం ద్విజాః |

అజ్ఞాతారో యదా కురుః కిం పునః కథ్యతే పునః ॥ ౨౫॥

విరుద్ధ్యేవం శివం దేవం కుశలం కః సమీహతే ।

మధ్యాహ్నాసమయే యో వై నాతిథిం చ పరామృశేత్ ॥ ౨౬॥

తస్యైవ సుకృతం నీత్వా స్వీయం చ దుష్కృతం పునః ।

సంస్థాప్య చాతిథిర్యాతి కిం పునః శివమేవ వా ॥ ౨౭॥

యావల్లింగం స్థిరం నైవ జగతాం త్రితయే శుభమ్ ।

జాయతే న తదా క్వాపి సత్యమేతద్వదామ్యహమ్ ॥ ౨౮॥

భవద్భిశ్చ తథా కార్యం యథా స్వాస్థ్యం భవేదిహ ।

శివలిక్గస్య ఋషయో మనసా సంవిచార్యతామ్ ॥ ౨౯॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యుక్తాస్తే ప్రణమ్యోచుర్బ్రహ్మణమృషయశ్చ వై ।

కిమస్మాభిరీధే కార్యం తత్కార్యం త్వం సమాదిశ ॥ ౩౦॥

ఇత్యుక్తశ్చ మునీశ్చైస్తైః సర్వలోకపితామహాః ।

మునీశాంస్తాంస్తదా బ్రహ్మ స్వయం ప్రోవాచ వై తదా ॥ ౩౧॥

బ్రహ్మోవాచ ।

ఆరాధ్య గిరిజాం దేవీం ప్రార్థయన్తు సురాః శివామ్ ।

యోనిరూపా భవేచ్ఛేద్వై తదా తత్స్థిరతాం వ్రజేత్ ॥ ౩౨॥

తద్విధిం ప్రవదామ్యద్య సర్వే శ్శృణుత సత్తమాః ।

తామేవ కురుత ప్రేమా ప్రసన్నా సా భవిష్యతి ॥ ౩౩॥

కుమభమేకం చ సంస్థాప్య కృత్వాష్టదలముత్తమమ్ ।

దూర్వాయవాఙ్కరైస్త్రిదోదకమాపూరయేత్తతః ॥ ౩౪॥

వేదమన్తైస్తతస్తం వై కుమ్భం చైవాభిమన్తయేత్ ।

శ్రుత్యుక్తవిధినా తస్య పూజాం కృత్వా శివం స్మరన్ ॥ ౩౫॥

తల్లింగం తజ్జలేనాభిషేచయేత్పరమర్షయః ।

శతరుద్రియమన్తైస్తు ప్రోక్షితం శాన్తిమాప్పుయాత్ ॥ ౩౬॥

గిరిజాయోనిరూపం చ బాణం స్థాప్య శుభం పునః ।

తత్ర లింగం చ తత్థాప్యం పునశ్చైవాభిమన్తయేత్ ॥ ౩౭॥

సుగనైశ్చన్ద్రవైశ్చైవ పుష్పధూపాదిభిస్తథా ।

నైవేద్యాదికపూజాభిస్తోషయేత్పరమేశ్వరమ్ ॥ ౩౮॥

ప్రణిపాతైః స్తుతైః పుణ్యైర్వాద్వైర్గానైస్తథా పునః ।

తతః స్వస్త్వయనం కృత్వా జయేతి వ్యాహరేత్తథా ॥ ౩౯॥

ప్రసన్నో భవ దేవేశ జగదాహ్లాదకారక ।

కర్తా పాలయతా త్వం చ సంహర్తా త్వం నిరక్షరః ॥ ౪౦॥

జగదాదిర్జగద్యోనిర్జగదన్తర్గతోఽపి చ ।

శాస్త్రో భవ మహేశాన సర్వాన్లోకాంశ్చ పాలయ ॥ ౪౧॥

ఏవం కృతే విధౌ స్వాస్థ్యం భవిష్యతి న సంశయః ।

వికారో న త్రిలోకేఽస్మిన్భవిష్యతి సుఖం సదా ॥ ౪౨॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యుక్తాస్తే ద్విజా దేవాః ప్రణిపత్య పితామహమ్ ।

శివం తం శరణం ప్రాప్తాః సర్వలోకసుఖేప్పయా ॥ ౪౩॥

పూజితః పరయా భక్త్యా ప్రార్థితః శక్కురస్తదా ।

సుప్రసన్నస్తతో భూత్వా తానువాచ మహేశ్వరః ॥ ౪౪॥

మహేశ్వర ఉవాచ ।

హే దేవా ఋషయః సర్వే మద్యచః శృణుతాదరాత్ ।

యోనిరూపేణ మల్లిజం ధృతం చేత్స్యాత్తదా సుఖమ్ ॥ ౪౫॥

పార్వతీం చ వినా నాన్యా లిజ్గం ధారయితుం క్షమా ।

తయా ధృతం చ మల్లిజం ద్రుతం శాన్తిం గమిష్యతి ॥ ౪౬॥

సూత ఉవాచ ।

తచ్చుత్వా ఋషిభిర్దేవైః సుప్రసన్నైర్మునీశ్వరాః ।

గృహీత్వా చైవ బ్రహ్మాణం గిరిజా ప్రార్థితా తదా ॥ ౪౭॥

ప్రసన్నాం గిరిజాం కృత్వా వృషభధ్వజమేవ చ ।

పూర్వోక్తం చ విధిం కృత్వా స్థాపితం లిజ్గముత్తమమ్ ॥ ౪౮॥

మన్త్రోక్తేన విధానేన దేవాశ్చ ఋషయస్తథా ।

చక్రుః ప్రసన్నాం గిరిజాం శివం చ ధర్మహేతవే ॥ ౪౯॥

సమానర్చుర్విశేషేణ సర్వే దేవర్షయః శివమ్ ।

బ్రహ్మ విష్ణుః పరే చైవ త్రైలోక్యం సచరాచరమ్ || ౫౦||

సుప్రసన్నః శివో జాతః శివా చ జగదమ్మికా ।

ధృతం తయా చ తల్లిక్లం తేన రూపేణ వై తదా || ౫౧||

లోకానాం స్థాపితే లిజ్జే కల్యాణం చాభవత్తదా ।

ప్రసిద్ధం చైవ తల్లిక్లం త్రిలోక్యమభవద్ ద్విజాః || ౫౨||

హాటకేశమితి ఖ్యాతం తచ్ఛివాశివమిత్యపి ।

పూజనాత్తస్య లోకానాం సుఖం భవతి సర్వథా || ౫౩||

ఇహ సర్వసమృద్ధిః స్యాన్నానాసుఖవహోధికా ।

పరత్ర పరమా ముక్తిర్నాత్ర కార్యా విచారణా || ౫౪||

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యం కోటిరుద్రసంహితాయాం లిజ్జస్వరూపకారణవర్ణనం
నామ ద్వాదశోఽధ్యాయః || ౪.౧౨||

|| శ్రీగణేశాయ నమః ||

|| శ్రీగౌరీశక్తరాభ్యాం నమః ||

|| శ్రీశివమహాపురాణమ్ ||

చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా

౪.౧౩. త్రయోదశోఽధ్యాయః । బటుకోత్పత్తివర్ణనమ్ ।

సూత ఉవాచ ।

యథాభవల్లిజరూపః సమ్బ్రాజ్యస్త్రిభవే శివః ।

తథోక్తం వా ద్విజాః ప్రీత్యా కిమన్యచ్ఛ్రీతుమిచ్ఛథ || ౧||

ఋషయ ఉచుః ।

అన్తకేశ్వరలిజ్జస్య మహిమానం వద ప్రభో ।

తథాన్యచ్ఛివలిజ్జానాం ప్రీత్యా వక్తుమిహార్హసి || ౨||

సూత ఉవాచ ।

పురాబ్ధిగర్తమాశ్రిత్య వసన్ దైత్యోఽన్ధకాసురః ।

స్వవశం కారయామాస త్రైలోక్యం సురసూదనః || ౩||

తస్మాద్గర్తాచ్చ నిఃసృత్య పీడయిత్వా పునః ప్రజాః ।

ప్రావిశచ్చ తదా దైత్యస్తం గర్తం సుపరాక్రమః || ౪||

దేవాశ్చ దుఃఖితాః సర్వే శివం ప్రార్థ్య పునఃపునః ।
సర్వం నివేదయామాసుః స్వదుఃఖం చ మునీశ్వరాః ॥ ౫॥

సూత ఉవాచ ।

తదాకర్ణ్య వచస్తేషాం దేవానాం పరమేశ్వరః ।
ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా దుష్టహంతా సతాం గతిః ॥ ౬॥

శివ ఉవాచ ।

ఘాతయిష్యామి తం దైత్యమన్ధకం సురసూదనమ్ ।
సైన్యం చ నీయతాన్దేవా హ్యాయామి చ గణైః సహ ॥ ౭॥

తస్మాద్గర్తాదన్ధకే హి దేవర్షిద్రుహి భీకరే ।

నిఃస్పృతే చ తదా తస్మిన్దేవా గర్తముపాశ్రితాః ॥ ౮॥

దైత్యాశ్చ దేవతాశ్చైవ యుద్ధం చక్రుః సుదారుణమ్ ।

శివానుగ్రహతో దేవాః ప్రబలాశ్చాభవన్స్తదా ॥ ౯॥

దేవైశ్చ పీడితః సోఽపి యావద్గర్తముపాగతః ।

తావచ్ఛాలేన సమ్ప్రోతః శివేన పరమాత్మనా ॥ ౧౦॥

తత్రత్యశ్చ తదా శముఖం ధ్యాత్వా సమ్పూర్ణయత్తదా ।

అన్తకాలే చ త్వాం దృష్ట్వా తాదృశో భవతి క్షణాత్ ॥ ౧౧॥

ఇత్యేవం సంస్తుతః సోఽపి ప్రసన్నః శంకరస్తదా ।

ఉవాచ వచనం తత్ర వరం బ్రూహి దదామి తే ॥ ౧౨॥

ఇత్యేవం వచనం శ్రుత్వా స దైత్యః పునరబ్రవీత్ ।

సుప్రణమ్య శివం స్తుత్వా సత్త్వభావముపాశ్రితః ॥ ౧౩॥

అన్ధక ఉవాచ ।

యది ప్రసన్నో దేవేశ స్వభక్తిం దేహి మే శుభామ్ ।

కృపాం కృత్వా విశేషేణ సంస్థితో భవ చేహ వై ॥ ౧౪॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యుక్తస్తేన దైత్యం తం తద్గర్తే చాక్షిపద్ధరః ।

స్వయం తత్ర స్థితో లింగరూపోఽసౌ లోకకామ్యయా ॥ ౧౫॥

అన్ధకేశం చ తల్లిక్లిం నిత్యం యః పూజయేన్నరః ।

షణ్మాసాజ్ఞాయతే తస్య వాఙ్ఘాసిద్ధిర్న సంశయః ॥ ౧౬॥

వృత్స్యర్థం పూజయేల్లిజ్జం లోకస్య హితకారకమ్ ।
షణ్మాసం యో ద్విజజ్జైవ స వై దేవలకః స్మృతః ॥ ౧౭॥

యథా దేవలకజ్జైవ స భవేదిహ వై తదా ।
దేవలకశ్చ యః ప్రోక్తో నాధికారో ద్విజస్య హి ॥ ౧౮॥
॥ ఋషయ ఉవాచ ॥

దేవలకశ్చ కః ప్రోక్తః కిం కార్యం తస్య విద్యతే ।
తత్త్వం వద మహాప్రాజ్ఞ లోకానాం హితహతవే ॥ ౧౯॥

సూత ఉవాచ ।
దధీచిర్నామ విప్రో యో ధర్మిష్ఠో వేదపారగః ।
శివభక్తిరతో నిత్యం శివశాస్త్రపరాయణః ॥ ౨౦॥

తస్య పుత్రస్తథా హ్యసీత్స్మృతో నామ్నా సుదర్శనః ।
తస్య భార్యా దుకూలా చ నామ్నా దుష్టకులోద్భవా ॥ ౨౧॥

తద్వశే స చ భర్తాసీత్తస్య పుత్రవతుష్టయమ్ ।
సోఽపి నిత్యం శివస్యైవ పూజాం చ స్మ కరోత్యసౌ ॥ ౨౨॥

దధీచేస్తు తదా హ్యసీద్ గ్రామాన్తరనివేశనమ్ ।
జ్ఞాతినంయోగతజ్జైవ జ్ఞాతిభిర్న స మోచితః ॥ ౨౩॥

కథయిత్వా చ పుత్రం స శివభక్తిరతో భవ ।
ఇత్యుక్త్వా స గతో ముక్తో దధీచిః శైవసత్తమః ॥ ౨౪॥

సుదర్శనస్తత్పుత్రోఽపి శివపూజాం చకార హ ।
ఏవం చిరతరః కాలో వ్యతీయాయ మునీశ్వరాః ॥ ౨౫॥

ఏవం చ శివరాత్రిశ్చ సమాయాతా కదాచన ।
తస్యాం చోపోషితాః సర్వే స్వయం సంయోగతస్తదా ॥ ౨౬॥

పూజాం కృత్వా గతః సోఽపి సుదర్శన ఇతి స్మృతః ।
స్త్రీసంజ్ఞం శివరాతౌ తు కృత్వా పునరిహగతః ॥ ౨౭॥

స స్నానం తేన చ కృతం తద్రాత్ర్యాం శివపూజనమ్ ।
తేన తత్కర్మపాకేన క్రుద్ధః ప్రోవాచ శఙ్కరః ॥ ౨౮॥

మహేశ్వర ఉవాచ ।

శివరాత్ర్యాం త్వయా దుష్ట నేవనం చ స్త్రియాః కృతమ్ |
అన్నాతేన మదీయా చ కృతా పూజావివేకినా || ౨౯||

జ్ఞాత్వా వైవం కృతం యస్మాత్తస్మాత్త్వం జడతాం వ్రజ |
మమాస్పృశ్యో భవ త్వం చ దూరతో దర్శనం కురు || ౩౦||

సూత ఉవాచ |

ఇతి శప్తో మహేశేన దాధీచిః స సుదర్శనః |
జడత్వం ప్రాప్తవాన్సద్యః శివమాయావిమోహితః || ౩౧||

ఏతస్మిన్నమయే విప్రా దధీచిః శైవసత్తమః |
గ్రామాన్తరాత్సమాయాతో వృత్తాన్తం శ్రుతవాశ్చ సః || ౩౨||

శివేన భర్త్యితః సోఽపి దుఃఖితోఽభూదతీవ హి |
రురోద హా హతోఽస్మీతి దుఃఖేన సుతకర్మణా || ౩౩||

పునఃపునరువాచేతి స దధీచిః సతాం మతః |
అనేనేదం కుపుత్రేణ హతం మే కులముత్తమమ్ || ౩౪||

స పుత్రోఽపి హతో భార్యాం పుంశ్చలీముక్తవాన్స్తృతమ్ |
పశ్చాత్తాపమనుప్రాప్య స్వపిత్రా పరిభర్త్యితః || ౩౫||

తత్పిత్రా గిరిజా తత్ర పూజితా విధిభిర్షరైః |
సుయత్నతో మహాభక్త్యా స్వపుత్రసుఖహేతవే || ౩౬||

సుదర్శనోఽపి గిరిజాం పూజయామాస చ స్వయమ్ |
చణ్డిపూజనమార్గేణ మహాభక్త్యా శుభైః స్తవైః || ౩౭||

ఏవం తౌ పితృపుత్రౌ హి నానోపాయైః సుభక్తీతః |
ప్రసన్నాం చక్రతుర్దేవీం గిరిజాం భక్తవత్సలామ్ || ౩౮||

తయోః నేవాప్రభావేణ ప్రసన్నా చణ్డికా తదా |
సుదర్శనం చ పుత్రత్వే చకార గిరిజా మునే || ౩౯||

శివం ప్రసాదయామాస పుత్రార్థే చణ్డికా స్వయమ్ |
క్రుద్ధాక్రుద్ధా పునశ్చణ్డి తత్పుత్రస్య ప్రసన్నధీః || ౪౦||

అథాజ్ఞాయ ప్రసన్నం తం మహేశం వృషభధ్వజమ్ |

నమస్కృత్య స్వయం తస్య హ్యుత్సృజ్ఞే తం న్యవేశయత్ || ౪౧||

ఘృతస్నానం తశ్చక్రే పుత్రస్య గిరిజా స్వయమ్ ।
 త్రిరావృత్తోపవీతం చ గ్రన్థినైకేన సంయుతమ్ ॥ ౪౨॥
 సుదర్శనాయ పుత్రాయ దదౌ ప్రిత్యా తదామ్బికా ।
 ఉద్దిశ్య శివగాయత్రీం షోడశాక్షరసంయుతామ్ ॥ ౪౩॥
 తదో నమః శివాయేతి శ్రీశబ్దపూర్వకాయ చ ।
 వారాన్షోడశ సక్కుల్పపూజాం కుర్యాదయం బటుః ॥ ౪౪॥
 ఆస్నానాదిప్రణామాస్తం పూజయన్స్పృషభధ్వజమ్ ।
 మన్తవాదిత్రపూజాభిః సర్షీణాం సన్నిధౌ తథా ॥ ౪౫॥
 నామమన్త్రాననేకాంశ్చ పాఠయామాస వై తదా ।
 ఉవాచ సుప్రసన్నాత్మా చణ్డికా చ శివస్తథా ॥ ౪౬॥
 మదర్పితం చ యత్కిఞ్చోద్ధనధాన్యాదికం తథా ।
 తత్సర్వం చ త్వయా గ్రాహ్యం న దోషాయ భవిష్యతి ॥ ౪౭॥
 మమ కృత్యే భవాన్ముఖ్యో దేవీకృత్యే విశేషతః ।
 ఘృతతైలాదికం సర్వం త్వయా గ్రాహ్యం మదర్పితమ్ ॥ ౪౮॥
 ప్రాజాపత్యం భవేద్యర్థిం తర్హ్యేకో హి భవాన్భవేత్ ।
 తదా పూజా చ సమూర్ణాన్యథా సర్వా చ నిష్ఫలా ॥ ౪౯॥
 తిలకం వర్తులం కార్యం స్నానం కార్యం సదా త్వయా ।
 శివసన్ధ్యా చ కర్తవ్యా గాయత్రీ చ తదీయకా ॥ ౫౦॥
 మత్సేవాం ప్రథమం కృత్వా కార్యమన్యత్కులోచితమ్ ।
 ఏవం కృతేఽఖిలే భద్రం దోషాః జ్ఞాంతా మయా తవ ॥ ౫౧॥
 సూత ఉవాచ ।
 ఇత్యుక్త్వా తస్య పుత్రాశ్చ చత్వారో బటుకాస్తదా ।
 అభిషిక్తాశ్చతుర్దిక్షు శివేన పరమాత్మనా ॥ ౫౨॥
 చణ్డి చైవాత్మనికటి పుత్రం స్థాప్య సుదర్శనమ్ ।
 తత్పుత్రాన్ప్రయామాస వరాన్దత్త్వా హ్యనేకశః ॥ ౫౩॥
 దేవ్యువాచ ।
 ఉభయోర్ఘోషాహయోర్మధ్యే బటుకో యో భవేన్మమ ।
 తస్య స్వాద్విజయో నిత్యం నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౫౪॥

భవాంశ్చ పూజితో యేన తేనైవాహం ప్రపూజితా ।
 కర్తవ్యం హి భవద్భిశ్చ స్వీయం కర్మ సదా సుత ॥ ౫౫॥
 సూత ఉవాచ ।
 ఏవం తస్మై వరా దత్తాః సపుత్రాయ మహాత్మనే ।
 సుదర్శనాయ కృపయా శివాభ్యాం జగతాం కృతే ॥ ౫౬॥
 శివాభ్యాం స్థాపితా యస్మాత్తస్మాత్తే బటుకాః స్మృతాః ।
 తపోభ్రష్టా యతో జాతాః స్మృతాస్తస్మాత్తపోఽధమాః ॥ ౫౭॥
 శివయోః కృపయా సర్వే విస్తారం బహుధా గతాః ।
 తేషాం చ ప్రథమా పూజా మహాపూజా మహాత్మనః ॥ ౫౮॥
 తేన యావత్కృతా నైవ పూజా వై శక్కురస్య చ ।
 తావత్పూజా న కర్తవ్యా కృతా చేన్న శుభాపి సా ॥ ౫౯॥
 శుభం వాప్యశుభం వాపి బటుకం న పరిత్యజేత్ ।
 ప్రాజాపత్యే చ భోజ్యే వై బటురేకో విశిష్యతే ॥ ౬౦॥
 శివయోశ్చ తథా కార్యే విశేషోఽత్ర ప్రదృశ్యతే ।
 తదేవ శృణు సుప్రాజ్ఞ యథాహం వచ్చి తేఽనఘ ॥ ౬౧॥
 తస్యైవ నగరే రాజ్ఞో భద్రస్య నిత్యభోజనే ।
 ప్రాజాపత్యస్య నియమే హ్యన్ధకేశనమీపతః ॥ ౬౨॥
 యజ్ఞాతమద్భుతం వృత్తం శివానుగ్రహకారణాత్ ।
 శ్రూయతాం తచ్చ సుప్రీత్యా కథయామి యథాశ్రుతమ్ ॥ ౬౩॥
 ధ్వజ ఏకశ్చ తద్రాజ్ఞే దత్తస్తుష్టేన శమ్భునా ।
 ప్రోక్తశ్చ కృపయా రాజా దేవదేవేన తేన సః ॥ ౬౪॥
 ప్రాతశ్చ బధ్యతాం రాజన్వజో రాత్రౌ పతిష్యతి ।
 మమ త్వేవం చ సమ్పూర్ణే ప్రాజాపత్యే తథా పునః ॥ ౬౫॥
 అన్యథాయం ధ్వజో మే హి రాత్రావపి స్థిరో భవేత్ ।
 ఇత్యుక్తాన్వర్ణితః శమ్భూ రాజ్ఞే తుష్టః కృపానిధిః ॥ ౬౬॥
 తథేతి నియమశ్చాసీత్తస్య రాజ్ఞో మహామనే ।
 ప్రాజాపత్యం కృతం నిత్యం శివపూజావిధానతః ॥ ౬౭॥

స్వయం ప్రాతర్వివర్ధత ధ్వజః సాయం పతేదితి ।

యది కార్యం చ సమూర్ణం జాతం చైవ భవేదిహ ॥ ౬౮ ॥

ఏకస్మిన్నమయే చాత్ర బహోః కార్యం పురా హ్యభూత్ ।

ధ్వజః స పతితో వై హి బ్రహ్మభోజం వినాపి హి ॥ ౬౯ ॥

దృష్ట్వా తచ్చ తదా తత్ర పృష్టా రాజ్ఞా చ పణ్డితాః ।

భుజ్జితే బ్రాహ్మణా హ్యత్ర నోత్థితో వై ధ్వజస్త్వీతి ॥ ౭౦ ॥

కథం చ పతితః సోఽత్ర బ్రాహ్మణా బ్రూత సత్యతః ।

తే పృష్టాశ్చ తదా ప్రోచుర్బ్రాహ్మణాః పణ్డితోత్తమాః ॥ ౭౧ ॥

బ్రహ్మభోజే మహారాజ బటుకో భోజితః పురా ।

చణ్డిపుత్రః శివస్తుష్టస్తస్మాచ్చ పతితో ధ్వజః ॥ ౭౨ ॥

తచ్చుత్వా నృపతిః సోఽథ జనాశ్చాన్యేఽపి సర్వశః ।

అభవన్విస్మితాస్తత్ర ప్రశంసాం చక్రీరే తతః ॥ ౭౩ ॥

ఏవం చ మహిమా తేషాం వర్ధితః శక్కురేణ హి ।

తస్మాచ్చ బటుకాః శ్రేష్ఠాః పురావిద్భిః ప్రకీర్తితాః ॥ ౭౪ ॥

శివపూజా తు తైః పూర్వముత్తార్యా నాన్యథా పునః ।

అన్యేషాం నాధికారోఽస్తి శివస్య వచనాదిహ ॥ ౭౫ ॥

ఉత్తారణం చ కార్యం వై పూజా పూర్ణా భవత్వీతి ।

ఏతావదేవ తేషాం తు కార్యం నాన్యత్తథైవ చ ॥ ౭౬ ॥

ఏతత్సర్వం సమాఖ్యాతం యత్పృష్టం చ మునీశ్వరాః ।

యచ్చుత్వా శివపూజాయాః ఫలం ప్రాప్నోతి వై నరః ॥ ౭౭ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం బటుకోత్పత్తివర్ణనం నామ
త్రయోదశోఽధ్యాయః ॥ ౪.౧౩ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్కురాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా

౪.౧౪. చతుర్దశోఽధ్యాయః । సోమనాథజ్యోతిర్లిజ్జోత్పత్తివర్ణనమ్ ।

ఋషయ ఉచుః ।

జ్యోతిషాం వైవ లిజ్జానాం మాహాత్యం కథయాధునా ।
ఉత్పత్తిం చ తథా తేషాం బ్రూహి సర్వం యథాశ్రుతమ్ ॥ ౧॥

సూత ఉవాచ ।

శృణ్వన్తు విప్రా వక్ష్యామి తన్మాహాత్యం జనిం తథా ।
సజ్జీవతో యథాబుద్ధి సద్గురోశ్చ మయా శ్రుతమ్ ॥ ౨॥

పతేషాం వైవ మాహాత్యం వక్తుం వర్షశతైరపి ।
శక్యతే న మునిశ్రేష్ఠాస్తథాపి కథయామి వః ॥ ౩॥

సోమనాథశ్చ తేషాం వై ప్రథమః పరికీర్తితః ।
తన్మాహాత్యం శృణు మునే ప్రథమం సావధానతః ॥ ౪॥

సప్తవింశన్మితాః కన్యా దక్షేణ చ మహాత్మనా ।
తేన చన్ద్రమనే దత్తా అశ్విన్యాద్యా మునీశ్వరాః ॥ ౫॥

చన్ద్రం చ స్వామినం ప్రాప్య శోభమానా విశేషతః ।
చన్ద్రోఽపి చైవ తాః ప్రాప్య శోభతే స్మ నిరన్తరమ్ ॥ ౬॥

హేమ్నా వైవ మణిర్భాతి మణినా హేమ వైవ హి ।
పవం చ సమయే తస్య యజ్ఞాతం శ్రూయతామితి ॥ ౭॥

సర్వాస్వపి చ పత్నీషు రోహిణీ నామ యా స్మృతా ।
యథైకా సా ప్రియా చాసీత్తథాన్యా న కదాచన ॥ ౮॥

అన్యాశ్చ దుఃఖమాపన్నాః పితరం శరణం యయుః ।
గత్వా తస్మై చ యద్దుఃఖం తథా తాభిర్నివేదితమ్ ॥ ౯॥

దక్షః స చ తథా శ్రుత్వా దుఃఖం చ ప్రాప్తావాంస్తదా ।
సమాగత్య ద్విజాశ్చన్ద్రం శాన్త్యావోచద్ వచస్తదా ॥ ౧౦॥

దక్ష ఉవాచ ।

విమలే చ కులే త్వం హి సముత్పన్నః కలానిధే ।
ఆశ్రితేషు చ సర్వేషు న్యూనాధిక్యం కథం తవ ॥ ౧౧॥

కృతం చేత్తక్రృతం తచ్చ న కర్తవ్యం త్వయా పునః ।
వర్తనం విషమత్వేన నరకప్రదమీరితమ్ ॥ ౧౨॥

సూత ఉవాచ ।

దక్షశ్చైవం చ సమృద్ధ్యో చన్ద్రం జామాతరం స్వయమ్ ।
జగము మన్దిరం స్వం వై నిశ్చయం పరమం గతః ॥ ౧౩॥

చన్ద్రోఽపి వచనం తస్య న చకార విమోహితః ।
శివమాయాప్రభావేణ యయా సమ్మోహితం జగత్ ॥ ౧౪॥

శుభం భావి యదా యస్య శుభం భవతి తస్య తై ।
అశుభం చ యదా భావి కథం తస్య శుభం భవేత్ ॥ ౧౫॥

చన్ద్రోఽపి బలవద్భావివశాన్మేనే న తద్వచః ।
రోహిణ్యాం చ సమాసక్తో నాన్యాం మేనే కదాచన ॥ ౧౬॥

తచ్చుత్వా పునరాగత్య స్వయం దుఃఖసమన్వితః ।
ప్రార్థయామాస చన్ద్రం స దక్షో దక్షః సునీతితః ॥ ౧౭॥

దక్ష ఉవాచ ।

శ్రూయతాం చన్ద్ర యత్పూర్వం ప్రార్థితో బహుధా మయా ।
న మానితం త్వయా యస్మాత్తస్మాత్త్వం చ క్షయా భవ ॥ ౧౮॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్సుక్తే తేన చన్ద్రో వై క్షయా జాతః క్షణాదిహ ।
హాహాకారో మహానాసీత్తదేన్దౌ క్షీణతాం గతే ॥ ౧౯॥

దేవర్షయస్తదా సర్వే కిం కార్యం హా కథం భవేత్ ।
ఇతి దుఃఖం సమాపన్నా విహ్వలా హ్యభవన్మునే ॥ ౨౦॥

విజ్ఞాపితాశ్చ చన్ద్రేణ సర్వే శక్రాదయః సురాః ।
ఋషయశ్చ వసిష్ఠాద్యా బ్రహ్మీణం శరణం యయుః ॥ ౨౧॥

గత్వాపి తు తదా ప్రోచుస్తద్ వృత్తం నిఖిలం మునే ।
బ్రహ్మణే ఋషయో దేవా నత్వా నుత్వాతివిహ్వలాః ॥ ౨౨॥

బ్రహ్మీపి తద్వచః శ్రుత్వా విస్మయం పరమం యయౌ ।
శివమాయాం సుప్రశస్య శ్రావయంస్తానువాచ హ ॥ ౨౩॥

బ్రహ్మీవాచ ।

అహో కష్టం మహాజ్ఞాతం సర్వలోకస్య దుఃఖదమ్ ।
చన్ద్రస్తు సర్వదా దుష్టో దక్షశ్చ శప్తవానముమ్ ॥ ౨౪॥

సర్వం దుష్టేన చన్ద్రేణ కృతం కర్మాప్యనేకశః ।
 శ్రూయతామృషయో దేవాశ్చన్ద్రకృత్యం పురాతనమ్ ॥ ౨౫॥
 బృహస్పతేర్గృహం గత్వా తారా దుష్టేన వై హృతా ।
 తస్య భార్యా పునశ్చైవ స దైత్యాన్ముపస్థితః ॥ ౨౬॥
 సమాశ్రితస్తదా దైత్యాన్యథం దేవైశ్చకార హా ।
 మయాత్రిణా నిషిద్ధశ్చ తస్మై తారాం దదౌ శశీ ॥ ౨౭॥
 తాం చ గర్భవతీం దృష్ట్వా న గృహ్లామీతి సోఽబ్రవీత్ ।
 అస్మాభిర్వారితో జీవః కృచ్ఛాఞ్జగ్రాహ తాం తదా ॥ ౨౮॥
 యది గర్భం జహతీహ గృహ్లామీత్యబ్రవీత్పునః ।
 గర్భే మయా పునస్తత్ర త్యాజితే మునిసత్తమాః ॥ ౨౯॥
 కస్యాయం చ పునర్గర్భః సోమస్యేతి చ సాబ్రవీత్ ।
 పశ్చాత్తేన గృహీతా సా మయా చ వారితేన వై ॥ ౩౦॥
 ఏవంవిధాని చన్ద్రస్య దుశ్చరిత్రాణ్యనేకశః ।
 వర్ణ్యన్తే కిం పునస్తాని సోఽద్యాపి కురుతే కథమ్ ॥ ౩౧॥
 యజ్ఞాతం తత్ సుసజ్ఞాతం నాన్యథా భవతి ధ్రువమ్ ।
 అతః పరముపాయం వో వక్ష్యామి శ్శృణుతాదరాత్ ॥ ౩౨॥
 ప్రభాసకే శుభే క్షేత్రే వ్రజేశ్చన్ద్రః సదైవతైః ।
 శివమారాధయేత్తత్ర మృత్యుఞ్జాయవిధానతః ॥ ౩౩॥
 నిధాయేశం పురస్తత్ర చన్ద్రస్తపతు నిత్యశః ।
 ప్రసన్నశ్చ శివః పశ్చాదక్షయం తం కరిష్యతి ॥ ౩౪॥
 సూత ఉవాచ ।
 ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య బ్రహ్మణస్తే సురర్షయః ।
 సన్నివృత్యాయయః సర్వే యత్ర దక్షవిధూ తతః ॥ ౩౫॥
 గృహీత్వా తే తతశ్చన్ద్రం దక్షం చాశ్వాస్య నిర్లరాః ।
 ప్రభాసే ఋషయశ్చక్రుస్తత్ర గత్వాఖిలాశ్చ వై ॥ ౩౬॥
 ఆవాహ్యా తీర్థవర్యాణి సరస్వత్యాదికాని చ ।
 పార్థివేన తదా పూజాం మృత్యుఞ్జాయవిధానతః ॥ ౩౭॥
 తే దేవాశ్చ తదా సర్వే ఋషయో నిర్మలాశయాః ।

స్థాప్య చన్ద్రం ప్రభాసే చ స్వం స్వం ధామ యయుర్ముదా ॥ ౩౮॥

చన్ద్రేణ చ తపస్తప్తం షణ్మాసం చ నిరన్తరమ్ ।

మృత్యుజ్ఞాయేన మన్తేణ పూజితో వృషభధ్వజః ॥ ౩౯॥

దశకోటిమితం మన్తం సమావృత్య శశీ చ తమ్ ।

ధ్యాత్వా మృత్యుజ్ఞాయం మన్తం తస్థౌ నిశ్చలమానసః ॥ ౪౦॥

తం దృష్ట్వా శక్కురో దేవః ప్రసన్నోఽభూత్తతః ప్రభుః ।

ఆవిర్భూయ విధుం ప్రాహ స్వభక్తం భక్తవత్సలః ॥ ౪౧॥

శక్కుర ఉవాచ ।

వరం వృణీష్య భద్రం తే మనసా యత్సమీప్సితమ్ ।

ప్రసన్నోఽహం శశిన్సర్వం దాస్యే వరమనుత్తమమ్ ॥ ౪౨॥

చన్ద్ర ఉవాచ ।

యది ప్రసన్నో దేవేశ కిమసాధ్యం భవేన్మమ ।

తథాపి మే శరీరస్య క్షయం వారయ శక్కుర ॥ ౪౩॥

క్షన్తవ్యో మేఽపరాధశ్చ కల్యాణం కురు సర్వదా ।

ఇత్యుక్తే చ తదా తేన శివో వచనమబ్రవీత్ ॥ ౪౪॥

శివ ఉవాచ ।

పక్షే చ క్షీయతాం చన్ద్ర కలా తే చ దినే దినే ।

పునశ్చ వర్ధతాం పక్షే సా కలా చ నిరన్తరమ్ ॥ ౪౫॥

సూత ఉవాచ ।

ఏవం సతి తదా దేవా హర్షనిర్భరమానసాః ।

ఋషయశ్చ తథా సర్వే సమాజగ్మర్ద్ధ్రుతం ద్విజాః ॥ ౪౬॥

ఆగత్య చ తదా సర్వే చన్ద్రాయాశిషమబ్రువన్ ।

శివం నత్వా కరో బద్ధ్వా ప్రార్థయామాసురాదరాత్ ॥ ౪౭॥

దేవాః ఊచుః ।

దేవదేవ మహాదేవ పరమేశ నమోఽస్తు తే ।

ఉమయా సహితః శమ్భో స్వామిన్నత్ర స్థిరో భవ ॥ ౪౮॥

సూత ఉవాచ ।

తతశ్చన్ద్రేణ సద్భక్త్యా సంస్తుతః శక్కురః పురా ।

నిరాకారశ్చ సాకారః పునశ్చైవాభవత్ప్రభుః ॥ ౪౯ ॥
ప్రసన్నశ్చ స దేవానాం క్షేత్రమాహాత్మ్యహేతవే ।
చన్ద్రస్య యశనే తత్ర నామ్నా చన్ద్రస్య శక్కురః ॥ ౫౦ ॥
సోమేశ్వరశ్చ నామ్నాసీద్విఖ్యాతో భువనత్రయే ।
క్షయకుష్ఠాదిరోగాణాం నాశకః పూజనాద్ ద్విజాః ॥ ౫౧ ॥
ధన్యోఽయం కృతకృతోఽయం యన్నామ్నా శక్కురః స్వయమ్ ।
స్థితశ్చ జగతాం నాథః పావయజ్ఞగతీతలమ్ ॥ ౫౨ ॥
తత్కుణ్డం తైశ్చ తత్రైవ సర్వైర్దేవైః ప్రతిష్ఠితమ్ ।
శివేన బ్రహ్మణా తత్ర హ్యవిభక్తం తు తత్పునః ॥ ౫౩ ॥
చన్ద్రకుణ్డం ప్రసిద్ధం చ పృథివ్యాం పాపనాశనమ్ ।
తత్ర స్నాతి నరో యః స సర్వైః పాపైః ప్రముచ్యతే ॥ ౫౪ ॥
రోగాః సర్వే క్షయాద్యాశ్చ హ్యసాధ్యా యే భవన్తి వై ।
తే సర్వే చ క్షయం యాన్తి షణ్మాసం స్నానమాత్రతః ॥ ౫౫ ॥
ప్రభాసం చ పరిక్రమ్య పృథివీక్రమసమ్భవమ్ ।
ఫలం ప్రాప్నోతి శుద్ధాత్మా మృతః స్వర్గే మహీయతే ॥ ౫౬ ॥
సోమలిక్ఠం నరో దృష్ట్వా సర్వపాపాత్ప్రముచ్యతే ।
లభ్త్వా ఫలం మనోఽభీష్టం మృతః స్వర్గం సమీహతే ॥ ౫౭ ॥
యద్యత్ఫలం సముద్దిశ్య కురుతే తీర్థముత్తమమ్ ।
తత్తత్ఫలమవాప్నోతి సర్వథా నాత్ర సంశయః ॥ ౫౮ ॥
ఇతి తే ఋషయో దేవాః ఫలం దృష్ట్వా తథావిధమ్ ।
ముదా శివం నమస్కృత్య గృహీత్వా చన్ద్రమక్షయమ్ ॥ ౫౯ ॥
పరిక్రమ్య చ తత్తీర్థం ప్రశంసన్తశ్చ తే యయుః ।
చన్ద్రశ్చాపి స్వకీయం చ కార్యం చక్రే పురాతనమ్ ॥ ౬౦ ॥
ఇతి సర్వః సమాఖ్యాతః సోమేశస్య సముద్భవః ।
ఏవం సోమేశ్వరం లిక్ఠం సముత్పన్నం మునీశ్వరాః ॥ ౬౧ ॥
యః శ్చోణోతి తదుత్పత్తిం శ్రావయేద్వా పరాన్నరః ।
సర్వాన్కామానవాప్నోతి సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ॥ ౬౨ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం సోమనాథజ్యోతిర్లింగోత్పత్తివర్ణనం
నామ చతుర్దశోఽధ్యాయః ॥ ౪.౧౪॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా

౪.౧౫. పంచదశోఽధ్యాయః । మల్లికార్జుననామకద్వితీయజ్యోతిర్లింగవర్ణనమ్ ।

సూత ఉవాచ ।

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి మల్లికార్జునసమ్భవమ్ ।

యం శ్రుత్వా భక్తిమాన్ధిమాన్సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ॥ ౧॥

పూర్వం చ కథితం యచ్చ తత్పునః కథయామ్యహమ్ ।

కుమారచరితం దివ్యం సర్వపాపవినాశనమ్ ॥ ౨॥

యదా పృథీష్ఠం సమాక్రమ్య కైలాసం పునరాగతః ।

కుమారః స శివాపుత్రస్తారకారిర్మహాబలః ॥ ౩॥

తదా సురర్షిరాగత్య సర్వం వృత్తం జగద హా ।

గణేశ్వరవివాహాది భ్రామయంస్తం స్వబుద్ధితః ॥ ౪॥

తచ్చుత్వా స కుమారో హి ప్రణమ్య పితరౌ చ తౌ ।

జగామ పర్వతం క్రౌంచం పితృభ్యాం వారితోఽపి హి ॥ ౫॥

కుమారస్య వియోగేన తన్మాతా గిరిజా యదా ।

దుఃఖితాసీత్తదా శమ్భుస్తామువాచ సుబోధకృత్ ॥ ౬॥

కథం ప్రియే దుఃఖితాసి న దుఃఖం కురు పార్వతి ।

ఆయాస్యతి సుతః సుభ్రూస్త్యజ్యతాం దుఃఖముత్కటమ్ ॥ ౭॥

సా యదా చ న తం మేనే పార్వతీ దుఃఖితా భృశమ్ ।

తదా చ ప్రేషితాస్తత్ర శంకరేణ సురర్షయః ॥ ౮॥

దేవాశ్చ ఋషయః సర్వే సగణా హి ముదాన్వితాః ।

కుమారానయనార్థం వై తత్ర జగ్ముః సుబుద్ధయః ॥ ౯॥

తత్ర గత్వా చ తే సర్వే కుమారం సుప్రణమ్య చ ।

విజ్ఞాప్య బహుధాప్యేనం ప్రార్థనాం చక్రురాదరాత్ || ౧౦||
 దేవాదిప్రార్థనాం తాం చ శివాజ్ఞాసంకూలాం గురుః |
 న మేనే స కుమారో హి మహాహంకారవిహ్వలః || ౧౧||
 తతశ్చ పునరావృత్య సర్వే తే హి శివాన్తికమ్ |
 స్వం స్వం స్థానం గతా నత్వా ప్రాప్య శంకరశాసనమ్ || ౧౨||
 తదా చ గిరిజా దేవీ విరహం పుత్రసమ్భవమ్ |
 శమ్భుశ్చ పరమం దుఃఖం ప్రాప తస్మిన్ననాగతే || ౧౩||
 అథో సుదుఃఖితౌ దీనౌ లోకాచారకరౌ తదా |
 జగ్ముత్సుత్ర సున్నేహాత్స్వపుత్రో యత్ర సంస్థితః || ౧౪||
 స పుత్రశ్చ కుమారాఖ్యః పిత్రోరాగమనం గిరేః |
 జ్ఞాత్వా దూరం గతోఽన్నేహాద్యోజనత్రయమేవ చ || ౧౫||
 క్రౌఞ్చే చ పర్వతే దూరం గతే తస్మిన్నస్వపుత్రకే |
 తౌ చ తత్ర సమాసీనౌ జ్యోతిరూపం సమాశ్రితౌ || ౧౬||
 పుత్రస్నేహాతురౌ తౌ వై శివౌ పర్వణి పర్వణి |
 దర్శనార్థం కుమారస్య స్వపుత్రస్య హి గచ్ఛతః || ౧౭||
 అమావాస్యాదినే శమ్భుః స్వయం గచ్ఛతి తత్ర హా |
 పార్ణమాసీదినే తత్ర పార్వతీ గచ్ఛతి ధ్రువమ్ || ౧౮||
 తద్దినం హి సమారభ్య మల్లికార్జునసమ్భవమ్ |
 లింగం చైవ శివస్యైకం ప్రసిద్ధం భువనత్రయే || ౧౯||
 తల్లింగం యః సమీక్షేత స సర్వైః కిల్బిషైరపి |
 ముచ్యతే నాత్ర సద్దేహః సర్వాన్కామానవాప్నుయాత్ || ౨౦||
 దుఃఖం చ దూరతో యాతి సుఖమాత్మన్తికం లభేత్ |
 జననీగర్భసమ్భూతం కష్టం నాస్పౌతి వై పునః || ౨౧||
 ధనధాన్యసమృద్ధిశ్చ ప్రతిష్ఠారోగ్యమేవ చ |
 అభీష్టఫలసిద్ధిశ్చ జాయతే నాత్ర సంశయః || ౨౨||
 జ్యోతిర్లింగం ద్వితీయం చ ప్రోక్తం మల్లికసంజ్ఞితమ్ |
 దర్శనాత్సర్వసుఖదం కథితం లోకహేతవే || ౨౩||

ఇతి శ్రీశివపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం మల్లికార్జుననామకద్వితీయజ్యోతిర్లింగవర్ణనం
నామ పంచదశోఽధ్యాయః ॥ ౪.౧౫॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్జురాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా

౪.౧౬. షోడశోఽధ్యాయః । మహాకాలజ్యోతిర్లింగమాహాత్మ్యవర్ణనమ్ ౧ ।

ఋషయ ఉచుః ।

సూత సర్వం విజానాసి వస్తు వ్యాసప్రసాదతః ।

జ్యోతిషాం చ కథాం శ్రుత్వా తృప్తిరైవ ప్రజాయతే ॥ ౧॥

తస్మాత్త్వం హి విశేషేణ కృపాం కృత్వాతులాం ప్రభో ।

జ్యోతిర్లింగం తృతీయం చ కథయ త్వం హి నోఽధునా ॥ ౨॥

సూత ఉవాచ ।

ధన్యోఽహం కృతకృత్యోఽహం శ్రీమతాం భవతాం యది ।

గతశ్చ సజ్గమం విప్రా ధన్యా వై సాధుసజ్గతిః ॥ ౩॥

అతో మత్వా స్వభాగ్యం హి కథయిష్యామి పావనీమ్ ।

పాపప్రణాశినీం దివ్యాం కథాం చ శృణుతాదరాత్ ॥ ౪॥

అవస్థీ నగరీ రమ్యా ముక్తిదా సర్వదేహినామ్ ।

శివప్రియా మహాపుణ్యా వర్తతే లోకపావనీ ॥ ౫॥

తత్రాసీద్ బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠః శుభకర్మపరాయణః ।

వేదాధ్యయనకర్తా చ వేదకర్మరతః సదా ॥ ౬॥

అగ్న్యాధానసమాయుక్తః శివపూజారతః సదా ।

పార్థివీం ప్రత్యహం మూర్తిం పూజయామాస వై ద్విజః ॥ ౭॥

సర్వకర్మఫలం ప్రాప్య ద్విజో వేదప్రియః సదా ।

సతాం గతిం సమాలేభే సమ్యజ్ఞానపరాయణః ॥ ౮॥

తత్పుత్రాస్తాదృశాశ్చాసంశ్చత్వారో మునిసత్తమాః ।

శివపూజారతా నిత్యం పిత్రోరనవమాః సదా ॥ ౯॥

దేవప్రియశ్చ తజ్జ్యేష్ఠః ప్రియమేధాస్తతః పరమ్ |
 తృతీయః సుకృతో నామ ధర్మవాహీ చ సువ్రతః || ౧౦||
 తేషాం పుణ్యవ్రతాపాచ్య పృథివ్యాం సుఖమైధత |
 శుక్లపక్షే యథా చంద్రో వర్ధతే చ నిరస్తరమ్ || ౧౧||
 తథా తేషాం గుణాస్తత్ర వర్ధన్తే స్మ సుఖావహాః |
 బ్రహ్మతేజోమయీ సా వై నగరీ చాభవత్తదా || ౧౨||
 ఏతస్మిన్నస్తరే తత్ర యజ్ఞాతం వృత్తముత్తమమ్ |
 శ్రూయతాం తద్ ద్విజశ్రేష్ఠాః కథయామి యథాశ్రుతమ్ || ౧౩||
 పర్వతే రత్నమాలే చ దూషణాఖ్యో మహాసురః |
 బలవాన్దైత్యరాజశ్చ ధర్మద్వేషీ నిరస్తరమ్ || ౧౪||
 బ్రహ్మణో వరదానాచ్య జగత్తుచ్ఛిచకార హ |
 దేవాః పరాజితాస్తేన స్థానాన్నిఃసారితాస్తథా || ౧౫||
 పృథివ్యాం వేదధర్మాశ్చ స్మృతిధర్మాశ్చ సర్వశః |
 స్ఫోటితాస్తేన దుష్టేన సింహేనేవ శశాః ఖలు || ౧౬||
 యావన్తో వేదధర్మాశ్చ తావన్తో దూరతః కృతాః |
 తీర్థే తీర్థే తథా క్షేత్రే ధర్మో నీతశ్చ దూరతః || ౧౭||
 అవస్తి నగరీ రమ్యా తత్రైకా దృశ్యతే పునః |
 ఇత్థం విచార్య తేనైవ యత్కృతం శ్రూయతాం హి తత్ || ౧౮||
 బహునైస్యసమాయుక్తో దూషణః స మహాసురః |
 తత్రస్థాన్బ్రాహ్మణాన్సర్వానుద్దిశ్య సముపాయయౌ || ౧౯||
 తత్రాగత్య స దైత్యేన్ద్రశ్చతురో దైత్యసత్తమాన్ |
 ప్రోవాచాహురాయ వచనం విప్రద్రోహీ మహాఖిలః || ౨౦||
 దైత్య ఉవాచ |
 కిమేతే బ్రాహ్మణా దుష్టా న కుర్వన్తి వచో మమ |
 వేదధర్మరతా ఏతే సర్వే దణ్ణ్యా మతే మమ || ౨౧||
 సర్వే దేవా మయా లోకే రాజానశ్చ పరాజితాః |
 వశే కిం బ్రాహ్మణాః శక్యా న కర్తుం దైత్యసత్తమాః || ౨౨||
 యది జీవితమిచ్ఛాస్య స్యాత్తదా ధర్మం శివస్య చ |

వేదానాం పరమం ధర్మం త్యక్త్వా సుఖసుభాగినః ॥ ౨౩॥

అన్యథా జీవనే తేషాం సంశయశ్చ భవిష్యతి ।
ఇతి సత్యం మయా ప్రోక్తం తత్కురుధ్వం విశజ్జితాః ॥ ౨౪॥

సూత ఉవాచ ।

ఇతి నిశ్చిత్త్య తే దైత్యాశ్చత్వారః పావకా ఇవ ।
చతుర్దిక్షు తదా జాతాః ప్రలయే చ యథా పురా ॥ ౨౫॥

తే బ్రాహ్మణాస్తదా శ్రుత్వా దైత్యానాముద్యమం తదా ।
న దుఃఖం లేభిరే తత్ర శివధ్యానపరాయణాః ॥ ౨౬॥

దైర్వ్యం సమాశ్రితాస్తే చ రేఖామాత్రం తదా ద్విజాః ।
న చేలుః పరమధ్యానాద్వరాకాః కే శివాగ్రతః ॥ ౨౭॥

ఏతస్మిన్నంతరే తైస్తు వ్యాప్తాసీన్నగరీ శుభా ।
లోకాశ్చ పీడితాస్తైస్తు బ్రాహ్మణాన్సముపాయయుః ॥ ౨౮॥

లోకా ఊచుః ।

స్వామినః కిం చ కర్తవ్యం దుష్టాశ్చ సముపాగతాః ।
హింసితా బహవో లోకా ఆగతాశ్చ సమీపతః ॥ ౨౯॥

సూత ఉవాచ ।

తేషామితి వచః శ్రుత్వా వేదప్రియసుతాశ్చ తే ।
సమాచుర్బ్రాహ్మణాస్తాన్వైవిశ్వస్తాః శజ్కరే సదా ॥ ౩౦॥

బ్రాహ్మణా ఊచుః ।

శ్రూయతాం విద్యతే నైవ బలం దుష్టభయావహమ్ ।
న శస్త్రాణి తథా సన్నియచ్చ తే విముఖాః పునః ॥ ౩౧॥

సామాన్యస్యాపమానో నో హ్యోశ్రయస్య భవేదిహ ।
పునశ్చ కిం సమర్థస్య శివస్యేహ భవిష్యతి ॥ ౩౨॥

శివో రక్షాం కరోత్వద్వాసురాణాం భయతః ప్రభుః ।
నాన్యథా శరణం లోకే భక్తవత్సలతః శివాత్ ॥ ౩౩॥

సూత ఉవాచ ।

ఇతి దైర్వ్యం సమాస్థాయ సమర్చాం పార్థివస్య చ ।
కృత్వా తే చ ద్విజాః సమ్యక్ స్థితా ధ్యానపరాయణాః ।

దృష్టా దైత్యేన తావచ్చ తే విప్రాః సబలేన హి || ౩౪ ||

దూషణేన వచః ప్రోక్తం హన్యతాం వధ్యతామితి |

తచ్చుతం తైస్తదా నైవ దైత్యప్రోక్తం వచో ద్విజైః |

వేదప్రియసుతైః శమోర్ధ్యాయనమార్గపరాయణైః || ౩౫ ||

అథ యావత్స దుష్టాత్మా హస్తుమైచ్ఛద్ ద్విజాంశ్చ తాన్ |

తావచ్చ ప్రార్థివస్థానే గర్త ఆసీత్సశబ్దకః || ౩౬ ||

గర్తాత్తతః సముత్పన్నః శివో వికటరూపధృక్ |

మహాకాల ఇతి ఖ్యాతో దుష్టహంతా సతాం గతిః || ౩౭ ||

మహాకాలః సముత్పన్నో దుష్టానాం త్వాదృశామహమ్ |

ఖల త్వం బ్రాహ్మణానాం హి సమీపాద్ దూరతో వ్రజ || ౩౮ ||

ఇత్యుక్త్వా హుజ్కృతేనైవ భస్మసాత్కృతవాంస్తదా |

దూషణం చ మహాకాలః శక్కరః సబలం ద్రుతమ్ || ౩౯ ||

కియత్యైన్యం హతం తేన కిఞ్చత్యైన్యం పలాయితమ్ |

దూషణశ్చ హతస్తేన శివేనేహ పరాత్మనా || ౪౦ ||

సూర్యం దృష్ట్వా యథా యాతి సజ్జయం సర్వశస్త్రమః |

తథైవ చ శివం దృష్ట్వా తత్యైన్యం విననాశ హ || ౪౧ ||

దేవదున్దభయో నేదుః పుష్పవృష్టిః పపాత హ |

దేవః సమాయయుః సర్వే హరిబ్రహ్మాదయస్తథా || ౪౨ ||

భక్త్యా ప్రణమ్య తం దేవం శక్కరం లోకశక్కరమ్ |

తుష్టువుర్వివిధైః స్తోత్రైః కృతాఙ్గాలిపుటా ద్విజాః || ౪౩ ||

బ్రాహ్మణాంశ్చ సమాశ్వాస్య సుప్రసన్నః శివః స్వయమ్ |

వరం బ్రూతేతి చోవాచ మహాకాలో మహేశ్వరః || ౪౪ ||

తచ్చుత్వా తే ద్విజాః సర్వే కృతాఙ్గాలిపుటాస్తదా |

సుప్రణమ్య శివం భక్త్యా ప్రోచుః సన్నతమస్తకాః || ౪౫ ||

ద్విజా ఊచుః |

మహాకాల మహాదేవ దుష్టదణ్డకర ప్రభో |

ముక్తిం ప్రయచ్చ నః శమోభ సంసారామ్బుధితః శివ || ౪౬ ||

అత్రైవ లోకరక్షార్థం స్థాతవ్యం హి త్వయా శివ |

స్వదర్శకాన్నరాన్ శమోభ తారయ త్వం సదా ప్రభో ॥ ౪౭॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యుక్తస్తైః శివస్తత్ర తస్థౌ గర్తే సుశోభనే ।

భక్తానాం చైవ రక్షార్థం దత్త్వా తేభ్యశ్చ సద్గతిమ్ ॥ ౪౮॥

ద్విజాస్తే ముక్తిమాపన్నాశ్చతుర్దిక్షు శివాస్పదమ్ ।

క్రోశమాత్రం తదా జాతం లింగరూపిణ ఏవ చ ॥ ౪౯॥

మహాకాలేశ్వరో నామ శివః ఖ్యాతశ్చ భూతలే ।

తం దృష్ట్వా న భవేత్స్విప్పే కింఞ్చిద్దుఃఖమపి ద్విజాః ॥ ౫౦॥

యం యం కామమపేక్ష్యైవ తల్లింగం భజతే తు యః ।

తం తం కామమవాప్నోతి లభేన్మోక్షం పరత్ర చ ॥ ౫౧॥

ఏతత్సర్వం సమాఖ్యాతం మహాకాలస్య సువ్రతాః ।

సముద్భవశ్చ మాహాత్మ్యం కిమన్యచ్ఛోతుమిచ్ఛథ ॥ ౫౨॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం మహాకాలజ్యోతిర్లింగమాహాత్మ్యవర్ణనం

నామ షోడశోఽధ్యాయః ॥ ౪.౧౬॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్తిరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా

౪.౧౬. సప్తదశోఽధ్యాయః । మహాకాలజ్యోతిర్లింగమాహాత్మ్యవర్ణనమ్ ౨ ।

ఋషయ ఉచుః ।

మహాకాలసమాహ్వస్థజ్యోతిర్లింగస్య రక్షిణః ।

భక్తానాం మహిమానం చ పునర్బ్రూహి మహామతే ॥ ౧॥

సూత ఉవాచ ।

శృణుతాదరతో విప్రా భక్తరక్షావిధాయినః ।

మహాకాలస్య లింగస్య మాహాత్మ్యం భక్తివర్ధనమ్ ॥ ౨॥

ఉజ్జయిన్యామభూద్రాజా చన్ద్రసేనాహ్వయో మహాన్ ।

సర్వశాస్త్రార్థతత్త్వజ్ఞః శివభక్తో జితేంద్రియః ॥ ౩॥

తస్యాభవత్సఖా రాజ్ఞో మణిభద్రో గణో ద్విజాః ।
 గిరీశగణముఖ్యశ్చ సర్వలోకనమస్కృతః ॥ ౪ ॥
 ఏకదా స గణేన్ద్రో హి ప్రసన్నాస్యో మహామణిమ్ ।
 మణిభద్రో దదౌ తస్మై చింతామణిముదారధీః ॥ ౫ ॥
 స వై మణిః కౌస్తుభవద్ ద్యోతమానోఽర్కసన్నిభః ।
 ధ్యాతో దృష్టః శ్రుతో వాపి మజ్జలం యచ్ఛతి ద్రువమ్ ॥ ౬ ॥
 తస్య కాన్తితలస్పృష్టం కాన్యం తామ్రమయస్త్రపు ।
 పాషాణాదికమన్యద్వా ద్రుతం భవతి హాటకమ్ ॥ ౭ ॥
 స తు చింతామణిం కణ్ఠే బిభ్రద్ రాజా శివాశ్రయః ।
 చన్ద్రసేనో రరాజాతి దేవమధ్యేవ భానుమాన్ ॥ ౮ ॥
 శ్రుత్వా చింతామణిగ్రీవం చన్ద్రసేనం నృపోత్తమమ్ ।
 నిఖిలాః ఊతిరాజానస్తృష్ణాక్షుబ్ధహృదోఽభవన్ ॥ ౯ ॥
 నృపా మత్సరిణః సర్వే తం మణిం చన్ద్రసేనతః ।
 నానోపాయైరయాచన్త దేవలబ్ధమబుద్ధయః ॥ ౧౦ ॥
 సర్వేషాం భూభృతాం యాఞ్చా చన్ద్రసేనేన తేన వై ।
 వ్యర్థీకృతా మహాకాలదృఢభక్తేన భూసురాః ॥ ౧౧ ॥
 తే కదర్థీకృతాః సర్వే చన్ద్రసేనేన భూభృతా ।
 రాజానః సర్వదేశానాం సంరమ్భం చక్రీరే తదా ॥ ౧౨ ॥
 అథ తే సర్వరాజానశ్చతురజ్జబలాన్వితాః ।
 చన్ద్రసేనం రణే జేతుం సమ్భ్రుభూవుః కిలోద్యతాః ॥ ౧౩ ॥
 తే తు సర్వే సమేతా వై కృతసజ్జేతసంవిదః ।
 ఉజ్జయన్యాశ్చతుర్ద్వారం రురుధుర్బహుసైనికాః ॥ ౧౪ ॥
 సంరుద్యమానాం స్వపురీం దృష్ట్వా నిఖిలరాజభిః ।
 తమేవ శరణం రాజా మహాకాలేశ్వరం యయౌ ॥ ౧౫ ॥
 నిర్వికల్పో నిరాహారః స నృపో దృఢనిశ్చయః ।
 సమానర్చ మహాకాలం దివానక్తమనన్యధీః ॥ ౧౬ ॥
 తతః స భగవాఞ్చముఖ్యర్మహాకాలః ప్రసన్నధీః ।
 తం రక్షితుముపాయం వై చక్రే తం శృణుతాదరాత్ ॥ ౧౭ ॥

తదైవ సమయే గోపీ కాచిత్తత్ర పురోత్తమే ।

చరన్తీ సశిశుర్విప్రా మహాకాలాన్తికం యయౌ ॥ ౧౮॥

పఞ్చాబ్ధవయసం బాలం వహన్తీ గతభర్తృకా ।

రాజ్ఞా కృతాం మహాకాలపూజాం సాపశ్యదాదరాత్ ॥ ౧౯॥

సా దృష్ట్వా సుమహాశ్చర్యాం శివపూజాం చ తత్కృతామ్ ।

ప్రణివత్య స్వశివిరం పునరేవాభ్యవద్యత ॥ ౨౦॥

ఏతత్సర్వమశేషేణ స దృష్ట్వా వల్లవీసుతః ।

కుతూహలేన తాం కర్తుం శివపూజాం మనో దధే ॥ ౨౧॥

ఆనీయ హృద్యం పాషాణం శూన్యే తు శివిరాన్తరే ।

అవిదూరే స్వశివిరాచ్ఛివలిఙ్గం స భక్తీతః ॥ ౨౨॥

గన్ధాలఙ్కారవాసోభిర్ధూపదీపాక్షతాదిభిః ।

విధాయ కృత్రిమైర్ద్యవ్వైర్నైవేద్యం చాప్యకల్పయత్ ॥ ౨౩॥

భూయో భూయః సమభ్యర్చ్య పత్త్రైః పుష్పైర్మనోరమైః ।

నృత్యం చ వివిధం కృత్వా ప్రణనామ పునః పునః ॥ ౨౪॥

ఏతస్మిన్నమయే పుత్రం శివాసక్తసుచేతసమ్ ।

ప్రణయాద్గోపికా సా తం భోజనాయ సమాహ్వయత్ ॥ ౨౫॥

యదాహూతోఽపి బహుశః శివపూజాక్తమానసః ।

బాలశ్చ భోజనం వైచ్ఛత్తదా తత్ర యయౌ ప్రసూః ॥ ౨౬॥

తం విలోక్య శివస్యగ్రే నిషణ్ణం మీలితేక్షణమ్ ।

చకర్ష పాణిం సఙ్గహ్య కోపేన సమతాడయత్ ॥ ౨౭॥

ఆకృష్టస్తాడితశ్చాపి నాగచ్ఛత్ స్వసుతో యదా ।

తాం పూజాం నాశయామాస ఊప్త్వా లిఙ్గం చ దూరతః ॥ ౨౮॥

హోహేతి దూయమానం తం నిర్భర్త్య స్వసుతం చ సా ।

పునర్వివేశ స్వగృహం గోపీ క్రోధసమన్వితా ॥ ౨౯॥

మాత్రా వినాశితాం పూజాం దృష్ట్వా దేవస్య శూలినః ।

దేవదేవేతి చుక్రోశ నిపపాత స బాలకః ॥ ౩౦॥

ప్రనష్టసంజ్ఞః సహసా స బభూవ శుచాకులః ।

లబ్ధసంక్షో ముహూర్తేన చక్షుషీ ఉదమీలయత్ || 3౧||

తదైవ జాతం శివిరం మహాకాలస్య సుందరమ్ |

దదర్శ స శిశుస్తత్ర శివానుగ్రహతోఽచిరాత్ || 3౨||

హిరణ్మయబృహద్ ద్వారం కపాటవరతోరణమ్ |

మహార్హసీలవిమలవజ్రవేదీవిరాజితమ్ || 33||

సన్నప్తహేమకలశైర్విచిత్రైర్బహుభిరుతమ్ |

ప్రోద్ధాస్థితమణిస్తమ్భైర్బద్ధస్ఫటికభూతలైః || 3౪||

తన్మధ్యే రత్నలింగం హి శక్కురస్య కృపానిధేః |

స్వకృతార్చనసంయుక్తమపశ్యద్గోపికాసుతః || 3౫||

స దృష్ట్వా సహసోత్థాయ శిశుర్విస్మితమానసః |

సన్నిమగ్న ఇవాసీద్వై పరమానందసాగరే || 3౬||

తతః స్తుత్వా స గిరిశం భూయో భూయః ప్రణమ్య చ |

సూర్యే చాస్తజ్గతే బాలో నిర్జగామ శివాలయాత్ || 3౭||

అథాపశ్యత్స్వశివిరం పురందరపురోపమమ్ |

సద్యో హిరణ్మయీభూతం విచిత్రం పరమోజ్జ్వలమ్ || 3౮||

సోఽస్తర్వివేశ భవనం సర్వశోభాసమన్వితమ్ |

మణిహేమగణాకీర్ణం మోదమానో నిశాముఖే || 3౯||

తత్రాపశ్యత్స్వజననీం స్వపన్నీం దివ్యలక్షణామ్ |

రత్నాలంకారదీప్తాక్షీం సాక్షాత్సురవధూమివ || ౪౦||

అథో స తనయో విప్రాః శివానుగ్రహభాజనమ్ |

జవేనోత్థాపయామాస మాతరం సుఖవిహ్వలః || ౪౧||

సోత్థితాద్భుతమాలంకౌపూర్వం సర్వమివాభవత్ |

మహానందసుమగ్నా హి సస్వజే స్వసుతం చ తమ్ || ౪౨||

శ్రుత్వా పుత్రముఖాత్సర్వం ప్రసాదం గిరిజాపతేః |

ప్రభుం విజ్ఞాపయామాస యో భజత్యనిశం శివమ్ || ౪3||

స రాజా సహసాగత్య సమాప్తనియమో నిశి |

దదర్శ గోపికాసూనోః ప్రభావం శివతోషణమ్ || ౪౪||

దృష్ట్వా మహీపతిః సర్వం తత్సామాత్యపురోహితః ।
 ఆసీన్ద్రిమగ్నో విధృతిః పరమానందసాగరే ॥ ౪౫ ॥
 ప్రేక్షా బాష్పజలం ముఞ్చన్ చన్ద్రసేనో నృపో హి సః ।
 శివనామోచ్చరస్పృత్యా పరిరేభే తమర్భకమ్ ॥ ౪౬ ॥
 మహామహోత్సవస్తత్ర ప్రబభూవాద్భుతో ద్విజాః ।
 మహేశకీర్తనం చక్రుః సర్వే చ సుఖవిహ్వలాః ॥ ౪౭ ॥
 ఏవమత్యద్భుతాచారాచ్చివమాహాత్యుదర్శనాత్ ।
 పౌరాణాం సమ్భ్రమాచ్యైవ సా రాత్రిః క్షణతామగాత్ ॥ ౪౮ ॥
 అథ ప్రభాతే యుద్ధాయ పురం సంరుద్య సంస్థితాః ।
 రాజానశ్చారవక్త్రభ్యః శుశ్రువుశ్చరితం చ తత్ ॥ ౪౯ ॥
 తే సమేతాశ్చ రాజానః సర్వే యే యే సమాగతాః ।
 పరస్పరమితి ప్రోచుస్తచ్చుత్వా చకీత అతి ॥ ౫౦ ॥
 రాజాన ఉచుః ।
 అయం రాజా చన్ద్రసేనః శివభక్తోఽతిదుర్జయః ।
 ఉజ్జయన్యా మహాకాలపుర్యాః పతిరనాకులః ॥ ౫౧ ॥
 ఈదృశాః శిశవో యస్య పుర్యాం సన్తి శివవ్రతాః ।
 స రాజా చన్ద్రసేనస్తు మహాశక్కరనేవకః ॥ ౫౨ ॥
 నూనమస్య విరోధేన శివః క్రోధం కరిష్యతి ।
 తత్క్రోధాద్ధి వయం సర్వే భవిష్యామో విసప్తకాః ॥ ౫౩ ॥
 తస్మాదనేన రాజ్ఞా వై మిలాపః కార్య ఏవ హి ।
 ఏవం సతి మహేశానః కరిష్యతి కృపాం పరామ్ ॥ ౫౪ ॥
 సూత ఉవాచ ।
 ఇతి నిశ్చిత్య తే భూపాస్త్యక్షవైరాః సదాశయాః ।
 సర్వే బభూవుః సుప్రీతా న్యస్తశస్త్రాస్త్రపాణయః ॥ ౫౫ ॥
 వివిశుస్తే పురీం రమ్యాం మహాకాలస్య భూభృతః ।
 మహాకాలం సమానర్చుశ్చన్ద్రసేనానుమోదితాః ॥ ౫౬ ॥
 తతస్త్వే గోపవనితాగేహం జగ్ముర్మహీభృతః ।
 ప్రశంసంతశ్చ తద్భాగ్యం సర్వే దివ్యమహోదయమ్ ॥ ౫౭ ॥

తే తత్ర చన్ద్రసేనేన ప్రత్యుద్గమ్యాభిపూజితాః ।
 మహార్షావిష్టరగతాః ప్రత్యసన్దన్ సువిస్మితాః ॥ ౫౮ ॥
 గోపనూనోః ప్రసాదాత్తత్రాద్భురూర్భూతం శివాలయమ్ ।
 సంవీక్ష్య శివలింగం చ శివే చక్రుః పరాం మతిమ్ ॥ ౫౯ ॥
 తతస్తే గోపశిశవే ప్రీతా నిఖిలభూభుజః ।
 దదుర్భుహూని వస్త్రాని తస్మై శివకృపార్థినః ॥ ౬౦ ॥
 యే యే సర్వేషు దేశేషు గోపాస్తిష్ఠన్తి భూరిశః ।
 తేషాం తమేవ రాజానం చక్రరే సర్వపార్థివాః ॥ ౬౧ ॥
 అథాస్మిన్నన్తరే సర్వైస్త్రీదశైరభిపూజితః ।
 ప్రాదుర్భూవ తేజస్వీ హనూమాన్ వానరేశ్వరః ॥ ౬౨ ॥
 తే తస్యాభిగమాదేవ రాజానో జాతసమ్భ్రుమాః ।
 ప్రత్యుత్థాయ నమశ్చక్చుర్భక్తినమ్రాత్మమూర్తయః ॥ ౬౩ ॥
 తేషాం మధ్యే సమాసీనః పూజితః ప్రవగేశ్వరః ।
 గోపాత్మజం తమాలిక్య రాజ్ఞో వీక్ష్యేదమబ్రవీత్ ॥ ౬౪ ॥
 హనూమానువాచ ।
 సర్వే శృణ్వన్తు భద్రం వో రాజానో యే చ దేహినః ।
 ఋతే శివం నాన్యతమో గతిరస్తి శరీరిణామ్ ॥ ౬౫ ॥
 ఏవం గోపసుతో దిష్ట్యా శివపూజాం విలోక్య చ ।
 అమస్త్రేణాపి సమూప్యజ్య శివం శివమవాప్తవాన్ ॥ ౬౬ ॥
 ఏష భక్తవరః శమోర్ధోపానాం కీర్తివర్ధనః ।
 ఇహ భుక్త్యాఖిలానోభీగానస్తే మోక్షమవాప్స్యతి ॥ ౬౭ ॥
 అన్య వంశేఽష్టమో భావీ నన్దో నామ మహాయశాః ।
 ప్రాప్స్యతే తస్య పుత్రత్వం కృష్ణో నారాయణః స్వయమ్ ॥ ౬౮ ॥
 అద్యప్రభృతి లోకేఽస్మిన్నేష గోపకుమారకః ।
 నామ్నా శ్రీకర ఇత్యుచ్చైర్లోకఖ్యాతిం గమిష్యతి ॥ ౬౯ ॥
 సూత ఉవాచ ।
 ఏవముక్త్యాజ్ఞానీనూనుః శివరూపో హరీశ్వరః ।
 సర్వాన్ రాజ్ఞశ్చన్ద్రసేనం కృపాదృష్ట్యా దదర్శ హ ॥ ౭౦ ॥

అథ తస్మై శ్రీకరాయ గోపపుత్రాయ ధీమతే ।
 ఉపాదిదేశ సుప్రీత్యా శివాచారం శివప్రియమ్ ॥ ౭౧॥
 హనూమానథ సుప్రీతః సర్వేషాం పశ్యతాం ద్విజాః ।
 చన్ద్రసేనం శ్రీకరం చ తత్రైవాన్తరధీయత ॥ ౭౨॥
 తం సర్వే చ మహీపాలాః సంహృష్టాః ప్రతిపూజితాః ।
 చన్ద్రసేనం సమామన్త్ర్య ప్రతిజగ్ముర్మథాగతమ్ ॥ ౭౩॥
 శ్రీకరోఽపి మహాతేజా ఉపదిష్టో హనూమతా ।
 బ్రాహ్మణైః సహ ధర్మజ్ఞైశ్చక్రే శమోభాః సమర్హణమ్ ॥ ౭౪॥
 చన్ద్రసేనో మహారాజః శ్రీకరో గోపబాలకః ।
 ఉభావపి పరప్రీత్యా మహాకాలం చ భేజతుః ॥ ౭౫॥
 కాలేన శ్రీకరః సోఽపి చన్ద్రసేనశ్చ భూపతిః ।
 సమారాధ్య మహాకాలం భేజతుః పరమం పదమ్ ॥ ౭౬॥
 ఏవంవిధో మహాకాలః శివలిఙ్గః సతాం గతిః ।
 సర్వథా దుష్టహంతా చ శఙ్కరో భక్తవత్సలః ॥ ౭౭॥
 ఇదం పవిత్రం పరమం రహస్యం సర్వసౌఖ్యదమ్ ।
 ఆఖ్యానం కథితం స్వర్గ్యం శివభక్తివివర్ధనమ్ ॥ ౭౮॥
 ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం మహాకాలజ్యోతిర్లిఙ్గమాహాత్మ్యవర్ణనం
 నామ సప్తదశోఽధ్యాయః ॥ ౪.౧౭॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥
 ॥ శ్రీగౌరీశఙ్కరాభ్యాం నమః ॥
 ॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥
 చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా

౪.౧౮. అష్టాదశోఽధ్యాయః । ఓఙ్కారేశ్వరజ్యోతిర్లిఙ్గమాహాత్మ్యవర్ణనమ్ ।

ఋషయ ఉచుః ।
 సూత సూత మహాభాగ శ్రావితా హ్యద్భుతా కథా ।
 మహాకాలాఖ్యలిఙ్గస్య నిజభక్తసురక్షిణః ॥ ౧॥
 జ్యోతిర్లిఙ్గం చతుర్థం చ కృపయా వద విత్తమ ।

ఓంఙ్కారే పరమేశస్య సర్వపాతకహారిణః ॥ ౨॥

సూత ఉవాచ ।

ఓంఙ్కారే పరమేశాఖ్యం లిఙ్గమాసీద్యథా ద్విజాః ।

తథా వక్ష్యామి వః ప్రీత్యా శ్రూయతాం పరమర్షయః ॥ 3॥

కస్మింశ్చిత్సమయే చాత్ర నారదో భగవాన్మునిః ।

గోకర్ణాఖ్యం శివం గత్వా సిషేవే పరభక్తిమాన్ ॥ ౪॥

తతః స ఆగతో విన్ద్యం నగేశం మునిసత్తమః ।

తత్రైవ పూజితస్తేన బహుమానపురఃసరమ్ ॥ ౫॥

మయి సర్వం విద్యతే చ న న్యూనం హి కదాచన ।

ఇతి భావం సమాస్థాయ సంస్థితో నారదాగ్రతః ॥ ౬॥

తస్మానం తత్తదా శ్రుత్వా నారదో మానహా తతః ।

నిఃశ్వస్య సంస్థితస్తత్ర శ్రుత్వా విన్ద్యోఽబ్రవీదిదమ్ ॥ ౭॥

విన్ద్య ఉవాచ ।

కిం న్యూనం చ త్వయా దృష్టం మయి నిః శ్వాసకారణమ్ ।

తచ్ఛుచ్యత్వా నారదో వాక్యమబ్రవీత్స మహామునిః ॥ ౮॥

నారద ఉవాచ ।

విద్యతే త్వయి సర్వం హి మేరురుచ్ఛతరః పునః ।

దేవేష్వపి విభాగోఽస్య న తవాస్తి కదాచన ॥ ౯॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యుక్త్యా నారదస్తస్మాజ్జగామ చ యథాగతమ్ ।

విన్ద్యశ్చ పరితస్తో వై ధిగ్రైవే మే జీవితాదికమ్ ॥ ౧౦॥

విశ్వేశ్వరం తథా శమ్భుమారాధ్య చ తపామ్యహమ్ ।

ఇతి నిశ్చిత్య మనసా శక్కురం శరణం గతః ॥ ౧౧॥

జగామ తత్ర సుప్రీత్యా హ్యోఙ్కారో యత్ర వై స్వయమ్ ।

చకార చ పునస్తత్ర శివమూర్తిం చ పార్థివీమ్ ॥ ౧౨॥

ఆరాధ్య చ తదా శమ్భుం షణ్మాసం స నిరన్తరమ్ ।

న చచాల తపఃస్థానాచ్ఛివధ్యానపరాయణః ॥ ౧3॥

ఏవం విన్ద్యతపో దృష్ట్వా ప్రసన్నః పార్వతీపతిః ।

స్వరూపం దర్శయామాస దుర్లభం యోగినామపి ॥ ౧౪॥

ప్రసన్నః స తదోవాచ బ్రూహి త్వం మనసేప్పితమ్ ।
తపసా తే ప్రసన్నోఽస్మి భక్తానామిప్పితప్రదః ॥ ౧౫॥

విన్ధ్య ఉవాచ ।
యది ప్రసన్నో దేవేశ బుద్ధిం దేహి యథేప్పితామ్ ।
స్వకార్యసాధినీం శమోభా త్వం సదా భక్తవత్సలః ॥ ౧౬॥

సూత ఉవాచ ।
తచ్చుత్వా భగవాన్ శమ్భుశ్చిచేత హృదయే చిరమ్ ।
పరోపతాపదం విన్ధ్యో వరమిచ్ఛతి మూఢభీః ॥ ౧౭॥
కిం కరోమి యదేతస్మై వరదానం భవేచ్ఛుభమ్ ।
మద్దత్తం పరదుఃఖాయ వరదానం యథా న హి ॥ ౧౮॥

సూత ఉవాచ ।
తథాపి దత్తవాన్ శమ్భుస్తస్మై తద్వరముత్తమమ్ ।
విన్ధ్య పర్వతరాజ త్వం యథేచ్ఛసి తథా కురు ॥ ౧౯॥
ఏవం చ సమయే దేవా ఋషయశ్చామలాశయాః ।
సమ్పూజ్య శక్కరం తత్ర స్థాతవ్యమితి చాబ్రువన్ ॥ ౨౦॥

తచ్చుత్వా దేవవచనం ప్రసన్నః పరమేశ్వరః ।
తథైవ కృతవాస్పృత్యా లోకానాం సుఖహేతవే ॥ ౨౧॥

ఓక్కరం చైవ యల్లిఙ్గమేకం తచ్చ ద్విధా గతమ్ ।
ప్రణవే చైవ ఓక్కరనామాసీత్స సదాశివః ॥ ౨౨॥

పార్థివే చైవ యజ్ఞాతం తదాసీత్పరమేశ్వరః ।
భక్తాభీష్టప్రదౌ చోభౌ భుక్తిముక్తిప్రదౌ ద్విజాః ॥ ౨౩॥

తత్పూజాం చ తదా చక్రుర్దేవాశ్చ ఋషయస్తథా ।
ప్రాపుర్వరాననేకాంశ్చ సంతోష్య వృషభధ్వజమ్ ॥ ౨౪॥

స్వస్వస్థానం యయుర్దేవా విన్ధ్యోఽపి ముదితోఽధికమ్ ।
కార్యం సాధితవాన్స్వియం పరితాపం జహౌ ద్విజాః ॥ ౨౫॥

య ఏవం పూజయేచ్ఛమ్భుం మాతృగర్భం వసేన్న హి ।
యదభీష్టం ఫలం తచ్చ ప్రాప్నుయాన్నాత్త సంశయః ॥ ౨౬॥

సూత ఉవాచ ।

ఏతత్తే సర్వమాఖ్యాతమోఙ్కారప్రభవే ఫలమ్ ।

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి కేదారం లింగముత్తమమ్ ॥ ౨౭॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయామోఙ్కారేశ్వరజ్యోతిర్లింగమాహాత్మ్యవర్ణనం
నామాష్టాదశోఽధ్యాయః ॥ ౪.౧౮॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా

౪.౧౯. ఏకోనవింశోఽధ్యాయః । కేదారేశ్వరజ్యోతిర్లింగమాహాత్మ్యవర్ణనమ్ ।

సూత ఉవాచ ।

నరనారాయణాఖ్యో యావవతారౌ హరేర్ద్విజాః ।

తేపాతే భారతే ఖణ్డే బదర్యాశ్రమ ఏవ హి ॥ ౧॥

తాభ్యాం సమ్ప్రార్థితః శమ్భుః పార్థివే పూజనాయ వై ।

ఆయాతి నిత్యం తల్లిజ్ఞే భక్తాధీనతయా శివః ॥ ౨॥

ఏవం పూజయతోః శమ్భుం తయోర్ద్విష్టవతారయోః ।

చిరకాలో వ్యతీయాయ శైవయోర్ధర్మపుత్రయోః ॥ ౩॥

ఏకస్మిన్నమయే తత్ర ప్రసన్నః పరమేశ్వరః ।

ప్రత్యువాచ ప్రసన్నోఽస్మి వరో మే త్రియతామితి ॥ ౪॥

ఇత్యుక్తే చ తదా తేన నరో నారాయణః స్వయమ్ ।

ఊచతుర్వచనం తత్ర లోకానాం హితకామ్యయా ॥ ౫॥

నరనారాయణావూచతుః ।

యది ప్రసన్నో దేవేశ యది దేయో వరస్త్వయా ।

స్థితాం సేవన రూపేణ పూజార్థం శంకర స్వయమ్ ॥ ౬॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యుక్తస్తు తదా తాభ్యాం కేదారే హిమసంశ్రయే ।

స్వయం చ శంకరస్త్వస్థౌ జ్యోతీరూపో మహేశ్వరః ॥ ౭॥

తాభ్యాం చ పూజితశ్చైవ సర్వదుఃఖభయాపహః ।

లోకానాముపకారార్థం భక్తానాం దర్శనాయ వై ॥ ౮॥
 స్వయం స్థితస్తదా శముఖః కేదారేశ్వరసంజ్ఞకః ।
 భక్తాభీష్టప్రదో నిత్యం దర్శనాదర్చనాదపి ॥ ౯॥
 దేవాశ్చ పూజయన్తీహ ఋషయశ్చ పురాతనాః ।
 మనోఽభీష్టఫలం తే తే సుప్రసన్నాన్మహేశ్వరాత్ ॥ ౧౦॥
 భవస్య పూజనాన్నిత్యం బదర్యాశ్రమవాసినః ।
 ప్రాప్నువన్తి యతః సో హి భక్తాభీష్టప్రదః సదా ॥ ౧౧॥
 తద్దినం హి సమారభ్య కేదారేశ్వర ఏవ చ ।
 పూజితో యేన భక్త్యా వై దుఃఖం స్వప్నైఽపి దుర్లభమ్ ॥ ౧౨॥
 యో వై హి పాణ్డవాన్దృష్ట్వా మాహిషం రూపమాస్థితః ।
 మాయామాస్థాయ తత్రైవ పలాయనపరోఽభవత్ ॥ ౧౩॥
 ధృతశ్చ పాణ్డవైస్తత్ర హ్యవాఙ్ముఖతయా స్థితః ।
 పుచ్చం బైవ ధృతం తైస్తు ప్రార్థితశ్చ పునఃపునః ॥ ౧౪॥
 తద్రూపేణ స్థితస్తత్ర భక్తవత్సలనామభాక్ ।
 నయపాలే శిరోభాగో గతస్తద్రూపతః స్థితః ॥ ౧౫॥
 తదైవ పూజనాన్నిత్యమాఙ్గాం బైవాప్యదాత్తథా ।
 పూజితశ్చ స్వయం శమ్భుస్తత్ర తస్థౌ వరానదాత్ ॥ ౧౬॥
 పూజయిత్వా గతాస్తే తు పాణ్డవా ముదితాస్తదా ।
 లబ్ధ్వా చిత్రేప్పిఠం సర్వం విముక్తాః సర్వదుఃఖతః ॥ ౧౭॥
 తత్ర నిత్యం హరః సాక్షాత్క్షేత్రే కేదారసంజ్ఞకే ।
 భారతీభిః ప్రజాభిశ్చ తదైవ పరిపూజ్యతే ॥ ౧౮॥
 తత్రత్యం వలయం యో వై దదాతి హరవల్లభః ।
 హరరూపాన్తికం తచ్చ హరరూపసమన్వితమ్ ॥ ౧౯॥
 తదైవ రూపం దృష్ట్వా చ సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ।
 జీవన్ముక్తో భవేత్సోఽపి యో గతో బదరీవనే ॥ ౨౦॥
 దృష్ట్వా రూపం నరస్యైవ తథా నారాయణస్య హి ।
 కేదారేశ్వరశమ్భోశ్చ ముక్తిభాగీ న సంశయః ॥ ౨౧॥

కేదారేశస్య భక్తా యే మార్గస్థాస్తస్య వై మృతాః ।

తేఽపి ముక్తా భవన్త్యేవ నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౨౨॥

గత్వా తత్ర ప్రీతియుక్తః కేదారేశం ప్రపూజ్య చ ।

తత్రత్యముదకం పీత్వా పునర్జన్మ న విన్దతి ॥ ౨౩॥

ఖణ్డేఽస్మిన్ భారతే విప్రా నరనారాయణేశ్వరః ।

కేదారేశః ప్రపూజ్యశ్చ సర్వైర్జీవైః సుభక్తితః ॥ ౨౪॥

అస్య ఖణ్డస్య స స్వామీ సర్వేశోఽపి విశేషతః ।

సర్వకామప్రదః శమ్భుః కేదారాఖ్యో న సంశయః ॥ ౨౫॥

ఏతద్వచః సమాఖ్యాతం యత్ప్రృష్టమృషినత్తమాః ।

శ్రుత్వా పాపం హరేత్సర్వం నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౨౬॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం కేదారేశ్వరజ్యోతిర్లింగమాహాత్మ్యవర్ణనం
నామైకోనవింశోఽధ్యాయః ॥ ౪.౧౯॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా

౪.౨౦. వింశోఽధ్యాయః । భీమాసురకృతతోపద్రవవర్ణనమ్ ।

సూత ఉవాచ ।

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి మాహాత్మ్యం బైమశంకరమ్ ।

యస్య శ్రవణమాత్రేణ సర్వాభీష్టం లభేన్నరః ॥ ౧॥

కామరూపాభిధే దేశే శంకరో లోకకామ్యయా ।

అవతీరః స్వయం సాక్షాత్కల్యాణసుఖభాజనమ్ ॥ ౨॥

యదర్థమవతీర్ణోఽసౌ శంకరో లోకశంకరః ।

శృణుతాదరతస్తచ్చ కథయామి మునీశ్వరాః ॥ ౩॥

భీమో నామ మహోపీరో రాక్షసోఽభూత్పరా ద్విజాః ।

దుఃఖదః సర్వభూతానాం ధర్మధ్వంసకరః సదా ॥ ౪॥

కుమ్భకర్ణాత్సముత్పన్నః కర్కట్యాం సుమహాబలః ।

సహ్యో చ పర్వతే సోఽపి మాత్రావాసం చకార హా ॥ ౫॥

కుమ్భకర్ణే చ రామేణ హతే లోకభయంకరే ।

రాక్షసీ పుత్రసంయుక్తా సహ్యోఽతిష్ఠత్స్వయం తదా ॥ ౬॥

స బాల ఏకదా భీమః కర్కటీం మాతరం ద్విజాః ।

పప్రచ్ఛ చ ఖలో లోకదుఃఖదో భీమవిక్రమః ॥ ౭॥

భీమ ఉవాచ ।

మాతర్మే కః పితా కుత్ర కథం వైకాకినీ స్థితా ।

జ్ఞాతుమిచ్ఛామి తత్సర్వం యథార్థం త్వం వదాధునా ॥ ౮॥

సూత ఉవాచ ।

ఏవం పృష్టా తదా తేన పుత్రేణ రాక్షసీ చ సా ।

ఉవాచ పుత్రం సా దుష్టా శ్రూయతాం కథయామ్యహమ్ ॥ ౯॥

కర్కట్యువాచ ।

పితా తే కుమ్భకర్ణశ్చ రావణానుజ ఏవ చ ।

రామేణ మారితః సోఽయం భ్రాత్రా సహ మహాబలః ॥ ౧౦॥

అత్రాగతః కదాచిద్వై కుమ్భకర్ణః స రాక్షసః ।

మదోఽగ్గం కృతవాంస్తాత ప్రసహ్యా బలవాన్పురా ॥ ౧౧॥

లఙ్కాం స గతవాన్ మాం చ త్యక్త్వాత్మైవ మహాబలః ।

మయా న దృష్టా సా లఙ్కా హ్యత్మైవ నివసామ్యహమ్ ॥ ౧౨॥

పితా మే కర్కటో నామ మాతా మే పుష్కసీ మతా ।

భర్తా మమ విరాధో హి రామేణ నిహతః పురా ॥ ౧౩॥

పిత్రోః పార్శ్వే స్థితా చాహం నిహతే స్వామిని ప్రియే ।

పితరా మే మృతౌ చాత్ర ఋషిణా భస్మసాత్కృతౌ ॥ ౧౪॥

భక్షణార్థం గతో తత్ర క్రుద్ధేన సుమహాత్మనా ।

సుతీక్షణేన సుతపసాగస్త్యశిష్యేణ వై తదా ॥ ౧౫॥

సాహమేకాకినీ జాతా దుఃఖితా పర్వతే పురా ।

నివసామి స్మ దుఃఖార్తా నిరాలంబా నిరాశ్రయా ॥ ౧౬॥

ఏతస్మిన్నమయే హ్యత్ర రాక్షసో రావణానుజః ।

ఆగత్య కృతవాన్ సఙ్గం మాం విహాయ గతో హి సః ॥ ౧౭॥

తతస్తస్యం చ సముత్పన్నో మహాబలపరాక్రమః ।
అవలంబ్య పునస్త్యాం చ కాలక్షేపం కరోమ్యహమ్ ॥ ౧౭॥

సూత ఉవాచ ।

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్యా భీమో భీమపరాక్రమః ।
క్రుద్ధశ్చ చిన్తయామాస కిం కరోమి హరిం ప్రతి ॥ ౧౮॥

పితానేన హతో మే హి తథా మాతామహా అపి ।
విరాధశ్చ హతోఽనేన దుఃఖం బహుతరం కృతమ్ ॥ ౨౦॥

తత్పుత్రోఽహం భవేయం చేద్ధరిం తం పీడయామ్యహమ్ ।
ఇతి కృత్వా మతిం భీమస్తపస్తప్తం మహద్యయౌ ॥ ౨౧॥

బ్రహ్మాణం చ సముద్దిశ్య వర్షాణాం చ సహస్రకమ్ ।
మనసా ధ్యానమాశ్రిత్య తపశ్చక్రే మహత్తదా ॥ ౨౨॥

ఊర్ధ్వబాహుశ్చైకపాదః సూర్యే దృష్టిం దధత్పురా ।
సంస్థితః స బభూవాథ భీమో రాక్షసపుత్రకః ॥ ౨౩॥

శిరసస్తస్య సజ్ఞాతం తేజః పరమదారుణమ్ ।
తేన దగ్ధాస్తదా దేవా బ్రహ్మాణం శరణం యయుః ॥ ౨౪॥

ప్రణమ్య వేధసం భక్త్యా తుష్టువుర్వివిధైః స్తవైః ।
దుఃఖం నివేదయాంశ్చక్రుర్బ్రహ్మణే తే సవాసవాః ॥ ౨౫॥

దేవా ఊచుః ।

బ్రహ్మనైవ రక్షసస్తేజో లోకాన్పిడితుముద్యతమ్ ।
యత్ప్రార్థ్యతే చ దుష్టేన తత్త్వం దేహి వరం విధే ॥ ౨౬॥

నో చేదద్య వయం దగ్ధాస్తీవ్రతత్రేజసా పునః ।
యాస్యామః సజ్జయం సర్వే తస్మాత్తం దేహి ప్రార్థితమ్ ॥ ౨౭॥

సూత ఉవాచ ।

ఇతి తేషాం వచః శ్రుత్వా బ్రహ్మ లోకపితామహః ।
జగము చ వరం దాతుం వచనం చేదమబ్రవీత్ ॥ ౨౮॥

బ్రహ్మోవాచ ।

ప్రసన్నోఽస్మి వరం బ్రూహి యత్రే మనసి వర్తతే ।
ఇతి శ్రుత్వా విధేర్వాక్యమబ్రవీద్రాక్షసో హి సః ॥ ౨౯॥

భీమ ఉవాచ ।

యది ప్రసన్నో దేవేశ యది దేయో వరస్త్వయా ।
అతులం చ బలం మేఽద్య దేహి త్వం కమలాసన ॥ 30 ॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యుక్త్వా తు నమశ్చక్రే బ్రహ్మణే స హి రాక్షసః ।
బ్రహ్మీ చాపి తదా తస్మై వరం దత్త్వా గృహం యయౌ ॥ 30 ॥

రాక్షసో గృహమాగత్య బ్రహ్మీస్తాతిబలస్తదా ।
మాతరం ప్రణిపత్యాశు స భీమః ప్రాహ గర్వవాన్ ॥ 31 ॥

భీమ ఉవాచ ।

పశ్య మాతర్బలం మేఽద్య కరోమి ప్రలయం మహత్ ।
దేవానాం శక్రముఖ్యానాం హరేర్వై తత్సహాయినః ॥ 32 ॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యుక్త్వా ప్రథమం భీమో జిగ్యే దేవాన్సవాసవాన్ ।
స్థానాన్నిఃసారయామాస స్వాత్స్వాత్తాస్థీమవిక్రమః ॥ 33 ॥

తతో జిగ్యే హరిం యుద్ధే ప్రార్థితం నిర్జరైఃపి ।
తతో జేతుం రసాం దైత్యః ప్రారమ్భం కృతవాన్మృదా ॥ 34 ॥

పురా సుదక్షిణం తత్ర కామరూపేశ్వరం ప్రభుమ్ ।
జేతుం గతస్తతస్తేన యుద్ధమాసీద్భయంకరమ్ ॥ 35 ॥

భీమోఽథ తం మహారాజం ప్రభావాద్ బ్రహ్మణోఽసురః ।
జిగ్యే వరప్రభావేణ మహాపీఠం శివాశ్రయమ్ ॥ 36 ॥

స హి జిత్వా తతస్తం చ కామరూపేశ్వరం ప్రభుమ్ ।
బబన్ధ తాడయామాస భీమో భీమపరాక్రమః ॥ 37 ॥

గృహీతం తస్య సర్వస్వం రాజ్యం సోపస్కరం ద్విజాః ।
తేన భీమేన దుష్టేన శివదాసస్య భూపతేః ॥ 38 ॥

రాజా చాపి సుధర్మిష్ఠః ప్రియధర్మో హరప్రియః ।
గృహీతో నిగడైస్తేన హ్యేకాన్తే స్థాపితశ్చ సః ॥ 39 ॥

తత్ర తేన తదా కృత్వా పార్థివీం మూర్తిముత్తమామ్ ।
భజనం చ శివస్యైవ ప్రారబ్ధం ప్రియకామ్యయా ॥ 40 ॥

గణ్ధాయాః స్తవనం తేన బహుధా చ తదా కృతమ్ |
 మానసం స్నానకర్మాది కృత్వా శఙ్కరపూజనమ్ || ౪౨||
 పార్థివేన విధానేన చకార నృపసత్తమః |
 తద్ధ్యానం చ యథా స్యాద్వై కృత్వా చ విధిపూర్వకమ్ || ౪౩||
 ప్రణిపాతైస్తథా స్తోత్రైర్ముద్రాసనపురఃసరమ్ |
 కృత్వా హి సకలం తచ్చ స భేజే శఙ్కరం ముదా || ౪౪||
 పశ్చాక్షరమయీం విద్యాం జజాప ప్రణవాన్వితామ్ |
 నాన్యత్కార్యం స వై కర్తుం లబ్ధవానస్తరం తదా || ౪౫||
 తత్పత్నీ చ తదా సాధ్వీ దక్షిణానామ విశ్రుతా |
 విధానం పార్థివం ప్రీత్యా చకార నృపవల్లభా || ౪౬||
 దమ్పతీ త్వేకభావేన శఙ్కరం భక్తశఙ్కరమ్ |
 భేజాతే తత్ర తా నిత్యం శివారాధనతత్పరౌ || ౪౭||
 రాక్షసో యజ్ఞకర్మాది వరదర్పవిమోహితః |
 లోపయామాస తత్సర్వం మహ్యాం వై దీయతామితి || ౪౮||
 బహుసైన్యసమాయుక్తో రాక్షసానాం దురాత్మనామ్ |
 చకార వసుధాం సర్వాం స్వవశే చర్షిసత్తమాః || ౪౯||
 వేదధర్మం శాస్త్రధర్మం స్మృతిధర్మం పురాణజమ్ |
 లోపయిత్వా చ తత్సర్వం బుభుజే స్వయమూర్జితః || ౫౦||
 దేవాశ్చ పీడితాస్తేన సశక్రా ఋషయస్తథా |
 ఆత్యంతం దుఃఖమాపన్నా లోకాన్నిఃసారితా ద్విజాః || ౫౧||
 తే తతో వికలాః సర్వే సవాసవసురర్షయః |
 బ్రహ్మవిష్ణూ పురోధాయ శఙ్కరం శరణం యయుః || ౫౨||
 స్తుత్వా స్తోత్రైరనేకైశ్చ శఙ్కరం లోకశఙ్కరమ్ |
 ప్రసన్నం కృతవన్తస్తే మహాకోశ్యాస్తతే శుభే || ౫౩||
 కృత్వా చ పార్థివీం మూర్తిం పూజయిత్వా విధానతః |
 తుష్టువుర్వివిధైః స్తోత్రైర్నమస్కారాదిభిః క్రమాత్ || ౫౪||
 ఏవం స్తుతస్తదా శముద్భర్దేవానాం స్తవనాదిభిః |
 సుప్రసన్నతరో భూత్వా తాన్సురానిదమబ్రవీత్ || ౫౫||

శివ ఉవాచ ।

హే హరే హే విధే దేవా ఋషయశ్చాఖిలా అహమ్ ।
ప్రసన్నోఽస్మి వరం బ్రూత కిం కార్యం కరవాణి వః ॥ ౫౬ ॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యుక్తే చ తదా తేన శివేన వచనే ద్విజాః ।
సుప్రణమ్య కరౌ బధ్వా దేవా ఊచుః శివం తదా ॥ ౫౭ ॥

దేవా ఊచుః ।

సర్వం జానాసి దేవేశ సర్వేషాం మనసి స్థితమ్ ।
అన్తర్యామీ చ సర్వస్య నాజ్ఞాతం విద్యతే తవ ॥ ౫౮ ॥
తథాపి శ్రూయతాం నాథ స్వదుఃఖం బ్రూమహే వయమ్ ।
త్వదాజ్ఞాయా మహాదేవ కృపాదృష్ట్యా విలోకయ ॥ ౫౯ ॥

రాక్షసః కర్కటీపుత్రః కుమ్భకర్ణోద్భవో బలీ ।
పీడయత్యనిశం దేవాన్బ్రహ్మాదత్తవరోర్జితః ॥ ౬౦ ॥

తమిమం జహి భీమాహ్వాం రాక్షసం దుఃఖదాయకమ్ ।
కృపాం కురు మహేశాన విలమ్బం న కురు ప్రభో ॥ ౬౧ ॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యుక్తస్తు సురైః సర్వైః శమ్ముర్ష్యై భక్తవత్సలః ।
వధం తస్య కరిష్యామీత్యుక్త్వా దేవాన్స్తతోఽబ్రవీత్ ॥ ౬౨ ॥

శమ్మురువాచ ।

కామరూపేశ్వరో రాజా మదీయో భక్త ఉత్తమః ।
తస్మై బ్రూతేతి వై దేవాః కార్యం శీఘ్రం భవిష్యతి ॥ ౬౩ ॥

సుదక్షిణ మహారాజ కామరూపేశ్వర ప్రభో ।
మద్భక్తస్త్వం విశేషేణ కురు మద్భజనం రతేః ॥ ౬౪ ॥

దైత్యం భీమాహ్వాయం దుష్టం బ్రహ్మప్రాప్తవరోర్జితమ్ ।
హనిష్యామి న సన్దేహస్త్యత్తిరస్కారకారిణమ్ ॥ ౬౫ ॥

సూత ఉవాచ ।

అథ తే నిర్ణరాః సర్వే తత్ర గత్వా ముదాన్వితాః ।
తస్మై మహాన్మపాయోచుర్యదుక్తం శమ్మునా చ తత్ ॥ ౬౬ ॥

తమితుశ్చక్వా చ వై దేవా ఆనన్దం పరమం గతాః ।

మహార్షయశ్చ తే సర్వే యయుః శీఘ్రం నిజాశ్రమాన్ ॥ ౬౭॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం భీమేశ్వరజ్యోతిర్లింగమాహాత్యే
భీమాసురకృతోపద్రవదర్శనం నామ వింశోఽధ్యాయః ॥ ౪.౨౦॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా

౪.౨౧. ఏకవింశోఽధ్యాయః । భీమేశ్వరజ్యోతిర్లింగోత్పత్తిస్తన్మాహాత్యవర్ణనమ్ ।

సూత ఉవాచ ।

శివోఽపి చ గణైః సార్థం జగామ హితకామ్యయా ।

స్వభక్తనికటం గుప్తస్తస్థౌ రక్షార్థమాదరాత్ ॥ ౧॥

ఏతస్మిన్నన్తరే తత్ర కామరూపేశ్వరేణ చ ।

అత్యన్తం ధ్యానమారబ్ధం పార్థివస్య పురస్తదా ॥ ౨॥

కేనచిత్తత్ర గత్వా చ రాక్షసాయ నివేదితమ్ ।

రాజా కిఞ్చిత్కరోత్యేవం త్వదర్థం హ్యభిచారికమ్ ॥ ౩॥

సూత ఉవాచ ।

రాక్షసః స చ తచ్చుత్వా క్రుద్ధస్తద్ హననేచ్ఛయా ।

గృహీత్వా కరవాలం చ జగామ నృపతిం ప్రతి ॥ ౪॥

తద్ దృష్ట్వా రాక్షసస్తత్ర పార్థివాది స్థితం చ యత్ ।

తదర్థం తత్స్వరూపం చ దృష్ట్వా కిఞ్చిత్కరోత్యసౌ ॥ ౫॥

అత ఏనం బలాదద్య హన్మి సోపస్కరం నృపమ్ ।

విచార్యేతి మహాక్రుద్ధో రాక్షసః ప్రాహ తం నృపమ్ ॥ ౬॥

భీమ ఉవాచ ।

రే రే పార్థివ దుష్టాత్మన్ క్రియతే కిం త్వయాధునా ।

సత్యం వద న హన్యాం త్వామన్యథా హన్మి నిశ్చితమ్ ॥ ౭॥

సూత ఉవాచ ।

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య కామరూపేశ్వరశ్చ సః ।
 మనసీతి చిచింతాశు శివవిశ్వాసపూరితః ॥ ౮ ॥
 భవిష్యం యద్భవత్యేవ నాస్తి తస్య నివర్తకః ।
 ప్రారభాధీనమేవాత్ర ప్రారబ్ధః స శివః స్మృతః ॥ ౯ ॥
 కృపాలుః శక్కురశ్చాత్ర పార్థివే వర్తతే ధ్రువమ్ ।
 మదర్థం న కరోతిహ కుతః కోఽయం చ రాక్షసః ॥ ౧౦ ॥
 స్వాస్వరూపాం ప్రతిజ్ఞాం స సత్యం చైవ కరిష్యతి ।
 సత్యప్రతిజ్ఞో భగవాన్ శివశ్చేతి శ్రుతౌ శ్రుతః ॥ ౧౧ ॥
 మమ భక్తం యదా కశ్చిత్పిడయత్యతిదారుణః ।
 తదాహం తస్య రక్షార్థం దుష్టం హన్మి న సంశయః ॥ ౧౨ ॥
 ఏవం ధైర్యం సమాలమప్య ధ్యాత్వా దేవం చ శక్కురమ్ ।
 ప్రార్థయామాస సద్భక్త్యా మనసైవ రసేశ్వరః ॥ ౧౩ ॥
 త్వదీయోఽస్మి మహారాజ యథేచ్ఛసి తథా కురు ।
 సత్యం చ వచనం హ్యత్ర బ్రవీమి కురు మే హితమ్ ॥ ౧౪ ॥
 ఏవం మనసి స ధ్యాత్వా సత్యపాశేన యన్త్రితః ।
 ప్రాహ సత్యం వచో రాజా రాక్షసం చావమానయన్ ॥ ౧౫ ॥
 నృప ఉవాచ ।
 భజామి శక్కురం దేవం స్వభక్తపరిపాలకమ్ ।
 చరాచరాణాం సర్వేషామీశ్వరం నిర్వికారకమ్ ॥ ౧౬ ॥
 సూత ఉవాచ ।
 ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా కామరూపేశ్వరస్య సః ।
 క్రోధేన ప్రచలద్ధాత్రో భీమో వచనమబ్రవీత్ ॥ ౧౭ ॥
 భీమ ఉవాచ ।
 శక్కురస్తే మయా జ్ఞాతః కిం కరిష్యతి వై మమ ।
 యో మే పితృవ్యక్తేనైవ స్థాపితః కింకరో యథా ॥ ౧౮ ॥
 తద్బలం హి సమాశ్రిత్య విజేతుం త్వం సమీహసే ।
 తర్హి త్వయా జితం సర్వం నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౧౯ ॥
 యావన్నయూ న దృష్టో హి శక్కురస్త్యప్రపాలకః ।

తావత్త్వం స్వామినం మత్వా సేవసే నాన్యథా క్వచిత్ || ౨౦||

మయా దృష్టే చ తత్సర్వం స్ఫుటం స్యాత్సర్వథా నృప |
తస్మాత్త్వం వై శివస్యేదం రూపం దూరతరం కురు || ౨౧||

అన్యథా హి భయం తేఽద్య భవిష్యతి న సంశయః |
స్వామినస్తే కరం తీక్ష్ణం దాస్యేఽహం భీమవిక్రమః || ౨౨||

సూత ఉవాచ |

ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా కామరూపేశ్వరో నృపః |
దృఢం శఙ్కరవిశ్వాసో ద్రుతం వాక్యమువాచ తమ్ || ౨౩||

రాజోవాచ |

అహం చ పామరో దుష్టో న మోక్ష్యే శఙ్కరం పునః |
సర్వోత్కృష్టశ్చ మే స్వామీ న మాం ముఞ్చతి కర్హిచిత్ || ౨౪||

సూత ఉవాచ |

ఏవం వచస్తదా శ్రుత్వా తస్య రాజ్ఞః శివాత్మనః |
తం ప్రహస్య ద్రుతం భీమో భూపతిం రాక్షసోఽబ్రవీత్ || ౨౫||

భీమ ఉవాచ |

మత్తో భిక్షయతే నిత్యం స కిం జానాతి స్వాకృతిమ్ |
యోగినాం కా చ నిష్ఠా వై భక్తానాం ప్రతిపాలనే || ౨౬||

ఇతి కృత్వా మతిం త్వం చ దూరతో భవ సర్వథా |
అహం చ తవ స స్వామీ యుద్ధం వై కరవావహే || ౨౭||

సూత ఉవాచ |

ఇత్యుక్తః స నృపశ్రేష్ఠః శమ్భుభక్తో దృఢవ్రతః |
ప్రత్యువాచాభయో భీమం దుఃఖదం జగతాం నదా || ౨౮||

రాజోవాచ |

శృణు రాక్షస దుష్టాత్మన్మయా కర్తుం న శక్యతే |
త్వయా విక్రియతే తర్హి కుతస్త్వం శక్తిమానసి || ౨౯||

సూత ఉవాచ |

ఇత్యుక్తః సైన్యమాదాయ రాజానం పరిభర్త్యు తమ్ |
కరాలం కరవాలం చ పార్ధివే ప్రాక్షిపత్తదా || ౩౦||

పశ్య త్వం స్వామినోఽద్వైవ బలం భక్తసుఖావహమ్ ।
 ఇత్యువాచ విహస్వైవ రాక్షసైః స మహాబలః ॥ ౩౧॥
 కరవాలః పార్థివం చ యావత్స్పృశతి నో ద్విజాః ।
 తావచ్చ పార్థివాత్తస్మాదావిరాసీత్స్వయం హరః ॥ ౩౨॥
 పశ్య భీమేశ్వరోఽహం చ రక్షార్థం ప్రకటోఽభవమ్ ।
 మమ పూర్వవ్రతం హ్యేతద్రక్ష్యో భక్తో మయా సదా ॥ ౩౩॥
 ఏతస్మాత్పశ్య మే శీఘ్రం బలం భక్తసుఖావహమ్ ।
 ఇత్యుక్త్వా స పినాకేన కరవాలో ద్విధా కృతః ॥ ౩౪॥
 పునశ్చైవ త్రిశూలం స్వం చిక్షిపే తేన రక్షసా ।
 తచ్ఛూలం శతధా నీతమపి దుష్టస్య శమ్భునా ॥ ౩౫॥
 పునః శక్తిశ్చ నిఃక్షిప్తా తేన శమ్భూపరి ద్విజాః ।
 శమ్భునా సాపి బాణైః స్వైర్లక్షధా చ కృతా ద్రుతమ్ ॥ ౩౬॥
 పట్టిశశ్చ తత్స్తేన నిఃక్షిప్తో హి శివోపరి ।
 శివేన స త్రిశూలేన తిలశశ్చ కృతం క్షణాత్ ॥ ౩౭॥
 తతః శివగణానాం చ రాక్షసానాం పరస్పరమ్ ।
 యుద్ధమాసీత్తదా ఘోరం పశ్యతాం దుఃఖకావహమ్ ॥ ౩౮॥
 తతశ్చ పృథివీ సర్వా వ్యాకులా చాభవత్క్షణాత్ ।
 సముద్రాశ్చ తదా సర్వే చుక్షుభుః సమహీధరాః ॥ ౩౯॥
 దేవాశ్చ ఋషయః సర్వే బభూవుర్వికలా అతి ।
 ఊచుః పరస్పరం చేతి వ్యర్థం వై ప్రార్థితః శివః ॥ ౪౦॥
 నారదశ్చ సమాగత్య శక్కిరం దుఃఖదాహకమ్ ।
 ప్రార్థయామాస తత్రైవ సాంజ్ఞానిర్నతమస్తకః ॥ ౪౧॥
 నారద ఉవాచ ।
 క్షమ్యతాం క్షమ్యతాం నాథ త్వయా విభ్రమకారక ।
 తృణే కశ్చ కుఠారో వై హన్యతాం శీఘ్రమేవ హి ॥ ౪౨॥
 ఇతి సమ్పూర్ణితః శమ్భుః సర్వాన్ రక్షోగణాన్పుభుః ।
 హుక్కారేణైవ చాస్త్రైః భస్మసాత్కృతవాంస్తదా ॥ ౪౩॥

సర్వే తే రాక్షసా దగ్ధాః శక్కురేణ క్షణం మునే ।

బభూవుస్తత్ర సర్వేషాం దేవానాం పశ్యతాం ద్రుతమ్ ॥ ౪౪॥

దావానలగతో వహ్నిర్యథా చ వనమాదహేత్ ।

తథా శివేన క్రుద్ధేన రాక్షసానాం బలం క్షణాత్ ॥ ౪౫॥

భీమస్యైవ చ కిం భస్మ న జ్ఞాతం కేనచిత్తదా ।

పరివారయతో దగ్ధో నామ న శ్రూయతే క్వచిత్ ॥ ౪౬॥

తతః శివస్య కృపయా శాంతిం ప్రాప్తా మునీశ్వరాః ।

దేవాః సర్వే చ శక్రాద్యాః స్వాస్థ్యం ప్రాపాఖిలం జగత్ ॥ ౪౭॥

క్రోధజ్వాలా మహేశస్య నిఃససార వనాద్వనమ్ ।

రాక్షసానాం చ తదభస్మ సర్వం వ్యాప్తం వనేఽఖిలమ్ ॥ ౪౮॥

తతశ్చౌషధయో జాతా నానాకార్యకరాస్తథా ।

రూపాన్తరం తతో నృణాం భవేద్వేషాన్తరం తథా ॥ ౪౯॥

భూతప్రేతపిశాచాది దూరతశ్చ తతో వ్రజేత్ ।

తన్న కార్యం చ యచ్చైవ తతో న భవతి ద్విజాః ॥ ౫౦॥

త్తైర్దేవైః ప్రార్థితః శమ్భుర్మునిభిశ్చ విశేషతః ।

స్థాతవ్యం స్వామినా హ్యత్ర లోకానాం సుఖహేతవే ॥ ౫౧॥

అయం వై కుత్సితో దేశ ఆయోధ్యలోకదుఃఖదః ।

భవన్తం చ తదా దృష్ట్వా కల్యాణం సమ్భవిష్యతి ॥ ౫౨॥

భీమశక్కురనామా త్వం భవితా సర్వసాధకః ।

ఏతల్లిజ్గం సదా పూజ్యం సర్వాపద్వినివారకమ్ ॥ ౫౩॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యేవం ప్రార్థితః శమ్భుర్లోకానాం హితకారకః ।

తత్రైవాస్థితవాస్త్రిత్యా స్వతన్త్రో భక్తవత్సలః ॥ ౫౪॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం భీమేశ్వరజ్యోతిర్లింగోత్పత్తిస్తన్మాహాత్మ్యమ్

నామైకవింశోఽధ్యాయః ॥ ౪.౨౧॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్కురాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా

౪.౨౨. ద్వావింశోఽధ్యాయః | కాశ్యాం రుద్రాగమనవర్ణనమ్ |

సూత ఉవాచ |

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి శ్రూయతామృషినత్తమాః |
విశ్వేశ్వరస్య మాహాత్మ్యం మహాపాతకనాశనమ్ || ౧||

యదిదం దృశ్యతే కీఞ్చిజ్జగత్యాం వస్తుమాత్రకమ్ |
చిదానన్దస్వరూపం చ నిర్వికారం సనాతనమ్ || ౨||

తస్యైవ కైవల్యరతేర్ద్వితీయేచ్ఛా తతోఽభవత్ |
స ఏవ సగుణో జాతః శివ ఇత్యభిధీయతే || ౩||

స ఏవ హి ద్విధా జాతః పుంస్తీరూపప్రభేదతః |
యః పుమాన్స శివః ఖ్యాతః స్త్రీ శక్తిః సా హి కథ్యతే || ౪||

చిదానన్దస్వరూపాభ్యాం పురుషావపి నిర్మితౌ || ౫||

అదృష్టాభ్యాం తదా తాభ్యాం స్వభావాన్మునిసత్తమాః |
తావదృష్టా తదా తౌ చ స్వమాతృపితరౌ ద్విజాః || ౬||

మహాసంశయమాపన్నౌ ప్రకృతిః పురుషశ్చ తౌ |
తదా వాణీ సముత్పన్నా నిర్గుణాత్పరమాత్మనః |
తప్తయైవ ప్రకర్తవ్యం తతః సృష్టిరనుత్తమా || ౭||

ప్రకృతిపురుషాపూచతుః |

తపసస్తు స్థలం నాస్తి కుత్రావాభ్యాం ప్రభోఽధునా |
స్థిత్యా తపః ప్రకర్తవ్యం తవ శాసనతః శివ || ౮||

తతశ్చ తేజసః సారం పఞ్చక్రోశాత్మకం శుభమ్ |
సర్వోపకరణైర్మూక్తం సున్దరం నగరం తథా || ౯||

నిర్మాయ ప్రేషితం తత్స్వం నిర్గుణేన శివేన చ |
అన్తరిక్షే స్థితం తచ్చ పురుషస్య సమీపతః || ౧౦||

తదధిష్ఠాయ హరిణా సృష్టికామనయా తతః |
బహుకాలం తపస్తప్తం తద్ధ్యానమవలమ్భ్య చ || ౧౧||

శ్రమేణ జలధారాశ్చ వివిధాశ్చాభవన్తదా |

తాభిర్వాస్తవం చ తచ్ఛాన్యం నాన్యత్కీర్ష్యదదృశ్యత || ౧౨ ||

తతశ్చ విష్ణునా దృష్టం కిమేతద్ దృశ్యతేఽద్భుతమ్ |
ఇత్యాశ్చర్యం తదా దృష్ట్వా శిరసః కమ్పనం కృతమ్ || ౧౩ ||

తతశ్చ పతితః కర్ణాన్మణిశ్చ పురతః ప్రభోః |
తద్ బభూవ మహత్తీర్థం నామతో మణికర్ణికా || ౧౪ ||

జలోఘే ప్లావ్యమానా సా పఞ్చక్రోశీ యదాభవత్ |
నిర్గుణేన శివేనాశు త్రిశూలేన ధృతా తదా || ౧౫ ||

విష్ణుస్తత్రైవ సుషోష ప్రకృత్యా స్వప్తియా సహ |
తన్నాభికమలాజ్ఞాతో బ్రహ్మ శక్కరశాసనాత్ || ౧౬ ||

శివాజ్ఞాం స సమాసాద్య సృష్టిం చక్రేఽద్భుతాం తదా |
చతుర్దశమితా లోకా బ్రహ్మణ్డే యత్ర నిర్మితాః || ౧౭ ||

యోజనానాం చ పఞ్చాశతోఽఽసంఖ్యాప్రమాణతః |
బ్రహ్మణ్డేనైవ విస్తారో మునిభిః పరికీర్తితః || ౧౮ ||

బ్రహ్మణ్డే కర్మణా బద్ధాః ప్రాణినో మాం కథం పునః |
ప్రాప్స్యన్తీతి విచిన్త్యైతత్పఞ్చక్రోశీ విమోచితా || ౧౯ ||

ఇయం చ శుభదా లోకే కర్మనాశకరీ మతా |
మోక్షప్రకాశికా కాశీ జ్ఞానదా మమ సుప్రియా || ౨౦ ||

అవిముక్తం స్వయం లింగం స్థాపితం పరమాత్మనా |
న కదాపి త్వయా త్యాజ్యమిదం క్షేత్రం మమాంశక || ౨౧ ||

ఇత్యుక్త్వా చ త్రిశూలాత్స్వదవతార్య హరః స్వయమ్ |
మోచయామాస భువనే మర్త్యలోకే హి కాశికామ్ || ౨౨ ||

బ్రహ్మణశ్చ దినే సా హి న వినశ్యతి నిశ్చితమ్ |
తదా శివస్త్రిశూలేన దధాతి మునయశ్చ తామ్ || ౨౩ ||

పునశ్చ బ్రహ్మణా సృష్టౌ కృతాయాం స్థాప్యతే ద్విజాః |
కర్మణాం కర్షణాఽచ్చైవ కాశీతి పరిపఠ్యతే || ౨౪ ||

అవిముక్తేశ్వరం లింగం కాశ్యాం తిష్ఠతి సర్వదా |
ముక్తిదాతృ చ లోకానాం మహాపాతకీనామపి || ౨౫ ||

అన్యత్ర ప్రాప్యతే ముక్తిః సారూప్యాదిర్మునీశ్వరాః ।
 ఆత్మైవ ప్రాప్యతే జీవైః సాయుజ్యా ముక్తిరుత్తమా ॥ ౨౬ ॥
 యేషాం క్వాపి గతిర్నాస్తి తేషాం వారాణసీ పురీ ।
 పంచుక్రోశీ మహాపుణ్యా హత్యాకోటివినాశనీ ॥ ౨౭ ॥
 అమరా మరణం సర్వే వాఙ్మనోహ పరే చ కే ।
 భుక్తిముక్తిప్రదా వైషా సర్వదా శక్కురప్రియా ॥ ౨౮ ॥
 బ్రహ్మ చ శ్లాఘతే చాముం విష్ణుః సిద్ధాశ్చ యోగినః ।
 మునయశ్చ తథైవాన్యే త్రిలోకస్థా జనాః సదా ॥ ౨౯ ॥
 కాశ్యాశ్చ మహిమానం వై వక్తుం వర్షశతైరపి ।
 శక్నోమ్యహం న సర్వం హి యథాశక్తి బ్రువే తతః ॥ ౩౦ ॥
 కైలాసస్య పతిర్యో వై హ్యన్తః సత్త్వో బహిస్తమాః ।
 కాలాగ్నిర్నామతః ఖ్యాతో నిర్గుణో గుణవాన్భవః ।
 ప్రణిపాతైరనేకైశ్చ వచనం చేదమబ్రవీత్ ॥ ౩౧ ॥
 రుద్ర ఉవాచ ।
 విశ్వేశ్వర మహేశాన త్వదీయోఽస్మి న సంశయః ।
 కృపాం కురు మహాదేవ మయి త్వం సాంఘ్న ఆత్మజే ॥ ౩౨ ॥
 స్థాతవ్యం చ సదాత్మైవ లోకానాం హితకామ్యయా ।
 తారయస్వ జగన్నాథ ప్రార్థయామి జగత్పతే ॥ ౩౩ ॥
 సూత ఉవాచ ।
 అవిముక్తోఽపి దాన్తాత్మా తం సమృద్ధ్యో పునః పునః ।
 నేత్రాశ్రుణి ప్రముచ్యైవ పీతః ప్రోవాచ శక్కురమ్ ॥ ౩౪ ॥
 అవిముక్త ఉవాచ ।
 దేవదేవ మహాదేవ కాలామయసుభేషజ ।
 త్వం త్రిలోకపతిః సత్యం నేవ్యో బ్రహ్మచ్యుతాదిభిః ॥ ౩౫ ॥
 కాశ్యాం పుర్యాం త్వయా దేవ రాజధానీ ప్రగృహ్యతామ్ ।
 మయా ధ్యానితయా స్థేయమచిన్త్యసుఖహేతవే ॥ ౩౬ ॥
 ముక్తిదాతా భవానేహ కామదశ్చ న చాపరః ।
 తస్మాత్త్వముపకారాయ తిష్ఠోమాసహితః సదా ॥ ౩౭ ॥

జీవాన్భవాభేరఖిలాన్స్తారయ త్వం సదాశివ ।
భక్తకార్యం కురు హర ప్రార్థయామి పునఃపునః ॥ ౩౮॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యేవం ప్రార్థితస్తేన విశ్వనాథేన శఙ్కరః ।
లోకానాముపకారార్థం తస్థౌ తత్రాపి సర్వరాట్ ॥ ౩౯॥

యద్దినం హి సమారభ్య హరః కాశ్యాముపాగతః ।
తదారభ్య చ సా కాశీ సర్వశ్రేష్ఠతరాభవత్ ॥ ౪౦॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం విశ్వేశ్వరమాహాత్మ్యే కాశ్యాం
రుద్రాగమనవర్ణనం నామ ద్వావింశోఽధ్యాయః ॥ ౪.౨౨॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశఙ్కరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా

౪.౨౩. త్రయోవింశోఽధ్యాయః । కాశీవిశ్వేశ్వరజ్యోతిర్లింగమాహాత్మ్యవర్ణనమ్ ।

ఋషయ ఉచుః ।

ఏవం వారాణసీ పుణ్యా యది సూత మహాపురీ ।
తత్ప్రభావం వదాస్మాకమవిముక్తస్య చ ప్రభో ॥ ౧॥

సూత ఉవాచ ।

వక్ష్యే సజ్జీవతః సమ్యగ్వారాణస్యాః సుశోభనమ్ ।
విశ్వేశ్వరస్య మాహాత్మ్యం శ్రూయతాం చ మునీశ్వరాః ॥ ౨॥

కదాచిత్పాఠ్యతీ దేవీ శఙ్కరం పరయా ముదా ।
లోకకామనయాపృచ్ఛన్నాహాత్మ్యమవిముక్తయోః ॥ ౩॥

పార్వత్యువాచ ।

అస్య క్షేత్రస్య మాహాత్మ్యం వక్తుమర్హస్యశేషతః ।
మమోపరి కృపాం కృత్వా లోకానాం హితకామ్యయా ॥ ౪॥

సూత ఉవాచ ।

దేవ్యాస్తద్వచనం శ్రుత్వా దేవదేవో జగత్ప్రభుః ।
ప్రత్యువాచ భవానీం తాం జీవానాం ప్రియహేతవే ॥ ౫॥

పరమేశ్వర ఉవాచ ।

సాధు పృష్టం త్వయా భద్రే లోకానాం సుఖదం శుభమ్ ।
కథయామి యథార్థం వై మాహాత్మ్యమవిముక్తయోః ॥ ౬ ॥

ఇదం గుహ్యతమం క్షేత్రం సదా వారాణసీ మమ ।
సర్వేషామేవ జన్తానా హేతుర్మోక్షస్య సర్వథా ॥ ౭ ॥

అస్మిన్నిద్ధాః సదా క్షేత్రే మదీయం వ్రతమాశ్రితాః ।
నానాలిక్ష్ణధరా నిత్యం మమ లోకాభికాక్షిణః ॥ ౮ ॥

అభ్యస్యన్తి మహాయోగం జితాత్మానో జితేన్ద్రియాః ।
పరం పాశుపతం శ్రౌతం భుక్తిముక్తిఫలప్రదమ్ ॥ ౯ ॥

రోచతే మే సదా వాసో వారాణస్యాం మహేశ్వరి ।
హేతునా యేన సర్వాణి విహాయ శృణు తద్ ధ్రువమ్ ॥ ౧౦ ॥

యో మే భక్తశ్చ విజ్ఞానీ తావుభౌ ముక్తిభాగినౌ ।
తీర్థాపేక్షా చ న తయోర్విహితావిహితే సమౌ ॥ ౧౧ ॥

జీవన్ముక్తౌ తు తౌ జ్ఞేయౌ యత్ర కుత్రాపి వై మృతౌ ।
ప్రాప్నుతో మోక్షమాశ్వేవ మయోక్తం నిశ్చింతం వచః ॥ ౧౨ ॥

అత్ర తీర్థే విశేషోఽస్యవిముక్తాభ్యే పరోత్తమే ।
శ్రూయతాం తత్త్వయా దేవి పరశక్తే సుచిత్తయా ॥ ౧౩ ॥

సర్వే వర్ణా ఆశ్రమాశ్చ బాలయావనవార్ధకాః ।
అస్యాం పుర్యాం మ్రుతాశ్చేతుస్సర్ముక్తౌ ఏవ న సంశయః ॥ ౧౪ ॥

అశుచిశ్చ శుచిర్వాపి కన్యా పరిణతా తథా ।
విధవా వాథ వా వన్ధ్యా రజోదోషయుతాపి వా ॥ ౧౫ ॥

ప్రసూతాసంస్కృతా కాపి యాదృశీ తాదృశీ ద్విజాః ।
అత్ర క్షేత్రే మృతా చేత్స్యాన్మోక్షభాజ్నాత్త్ర సంశయః ॥ ౧౬ ॥

స్వేదజస్నాన్ణజో వాపి హల్యుద్భిజ్ఞోఽథ జరాయుజః ।
మృతో మోక్షమవాప్నోతి యథాత్ర న తథా క్వచిత్ ॥ ౧౭ ॥

జ్ఞానాపేక్షా న చాత్రైవ భక్త్యపేక్షా న వై పునః ।
కర్మాపేక్షా న దేవ్యత్ర దానాపేక్షా న చైవ హి ॥ ౧౮ ॥

సంస్కృత్యపేక్షా నైవాత్ర ధ్యానాపేక్షా న కర్త్విత్ |
 నామాపేక్షార్చనాపేక్షా సుజాతీనాం తథాత్ర న || ౧౯||
 మమ క్షేత్రే మోక్షదే హి యో వా వసతి మానవః |
 యథా తథా మృతః స్యాచ్చేన్మోక్షమాప్నోతి నిశ్చింతమ్ || ౨౦||
 ఏతన్మమ పురం దివ్యం గుహ్యద్ గుహ్యతరం ప్రియే |
 బ్రహ్మాదయోఽపి జానన్తి మాహాత్మ్యం నాస్య పార్వతి || ౨౧||
 మహాత్క్షేత్రమిదం తస్మాదవిముక్తమితి స్మృతమ్ |
 సర్వేభ్యో వైమిషాదిభ్యః పరం మోక్షప్రదం మృతే || ౨౨||
 ధర్మస్యోపనిషత్సత్యం మోక్షస్యోపనిషత్సమమ్ |
 క్షేత్రత్థిరోపనిషదమవిముక్తం విదుర్బుధాః || ౨౩||
 కామం భుజ్జున్స్వపస్కీడన్కుర్వన్తి వివిధాః క్రియాః |
 అవిముక్తే త్యజన్పాణాజ్ఞాన్తుర్మోక్షాయ కల్పతే || ౨౪||
 కృత్వా పాపసహస్రాణి పిశాచత్వం వరం నృణామ్ |
 న చ క్రతుసహస్రత్వం స్వర్గే కాశీం పురీం వినా || ౨౫||
 తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన సేవ్యతే కాశికా పురీ |
 అవ్యక్తలింగం మునిభిర్ధ్యాయతే చ సదాశివః || ౨౬||
 యద్యత్ఫలం సముద్దిశ్య తపస్త్యత్ర నరాః ప్రియే |
 తేభ్యశ్చాహం ప్రయచ్ఛామి సమ్యక్తత్ఫలం ధ్రువమ్ || ౨౭||
 సాయుజ్యమాత్మనః పశ్చాదీప్సితం స్థానమేవ చ |
 న కుతశ్చిత్కర్మబంధస్యజతామత్ర వై తనుమ్ || ౨౮||
 బ్రహ్మ దేవర్షిభిః సార్థం విష్ణుర్వాపి దివాకరః |
 ఉపాసతే మహాత్మానః సర్వే మామిహ చాపరే || ౨౯||
 విషయాసక్తచిత్తోఽపి త్యక్తధర్మరుచిర్నరః |
 ఇహ క్షేత్రే మృతో యో వై సంసారం న పునర్విశేత్ || ౩౦||
 కిం పునర్నిర్మమా ధీరాః సత్త్వస్థా దమ్భవర్జితాః |
 కృతినశ్చ నిరారమ్భాః సర్వే తే మయి భావితాః || ౩౧||

జన్మాన్తరసహస్రేషు జన్మ యోగీ సమాప్నుయాత్ |
తదిహైవ పరం మోక్షం మరణాదధిగచ్ఛతి || ౩౨||

అత్ర లిఙ్గాన్యనేకాని భక్తైః సంస్థాపితాని హి |
సర్వకామప్రదాసీహ మోక్షదాని చ పార్వతి || ౩౩||

పఞ్చక్రోశం చతుర్దిక్షు క్షేత్రమేతత్ప్రకీర్తితమ్ |
సమంతాచ్చ తథా జన్తోర్మృతికాలేఽమృతప్రదమ్ || ౩౪||

అపాపశ్చ మృతో యో వై సద్యో మోక్షం సమశ్నుతే |
సపాపశ్చ మృతో యః స్యాత్కాయవ్యూహాన్సమశ్నుతే || ౩౫||

యాతనాం సోఽనుభూయైవ పశ్చాన్మోక్షమవాప్నుయాత్ |
పాతకం యోఽవిముక్తాభ్యే క్షేత్రేఽస్మిన్కరుతే ద్రువమ్ || ౩౬||

భైరవిం యాతనాం ప్రాప్య వర్షాణామయుతే పునః |
తతో మోక్షమవాప్నోతి భుక్త్వా పాపం చ సున్దరి || ౩౭||

ఇతి తే చ సమాఖ్యాతా పాపాచారే చ యా గతిః |
ఏవం జ్ఞాత్వా నరః సమ్యక్సేవయేదవిముక్తకమ్ || ౩౮||

కృతకర్మక్షయో నాస్తి కల్పకోటిశతైరపి |
అవశ్యమేవ భోక్తవ్యం కృతం కర్మ శుభాశుభమ్ || ౩౯||

కేవలం చాశుభం కర్మ నరకాయ భవేదిహ |
శుభం స్వర్గాయ జాయేత ద్వాభ్యాం మానుష్యమీరితమ్ || ౪౦||

జన్మ సమ్యగసమ్యక్ చ న్యూనాధిక్యే భవేదిహ |
ఉభయోశ్చ క్షయో ముక్తిర్భవేత్సత్యం హి పార్వతి || ౪౧||

కర్మ చ త్రివిధం ప్రోక్తం కర్మకాణ్డే మహేశ్వరి |
సఞ్చితం క్రియమాణం చ ప్రారబ్ధం చేతి బన్ధకృత్ || ౪౨||

పూర్వజన్మసముద్భూతం సఞ్చితం సముదాహృతమ్ |
భుజ్యతే చ శరీరేణ ప్రారబ్ధం పరికీర్తితమ్ || ౪౩||

అనేన జన్మనా యచ్చ క్రియతే కర్మ సామృతమ్ |
శుభాశుభం చ దేవేశి క్రియమాణం విదుర్బుధాః || ౪౪||

ప్రారబ్ధకర్మణో భోగాత్క్షయశ్చైవ న చాన్యథా |
ఉపాయేన ద్వయోర్నాశః కర్మణోః పూజనాదినా || ౪౫||

సర్వేషాం కర్మణాం నాశో నాస్తి కాశీం పురీం వినా ।
 సర్వం చ సులభం తీర్థం దుర్లభా కాశికా పురీ ॥ ౪౬ ॥
 పూర్వజన్మకృతం చేద్యై కాశీదర్శనమాదరాత్ ।
 తదా కాశీం చ సమ్ప్రాప్య లభేన్మృత్యుం న చాన్యథా ॥ ౪౭ ॥
 కాశీం ప్రాప్య నరో యస్తు గణ్ఠాయాం స్నానమాచరేత్ ।
 తదా చ క్రియమాణస్య సజ్జీతస్యాపి సజ్జయః ॥ ౪౮ ॥
 ప్రారబ్ధం న వినా భోగం నశ్యతీతి సునిశ్చితమ్ ।
 మృతిశ్చ తస్య సజ్ఞాతా తదా తస్య క్షయో భవేత్ ॥ ౪౯ ॥
 పూర్వం చైవ కృతా కాశీ పశ్చాత్పాపం సమాచరేత్ ।
 తద్బిజేన బలవతా నీయతే కాశికా పునః ॥ ౫౦ ॥
 తదా సర్వాణి పాపాని భస్మసాచ్చ భవన్తి హి ।
 తస్మాత్కాశీం నరః సేవేత్కర్మనిర్మూలనీం ధ్రువమ్ ॥ ౫౧ ॥
 ఏకోఽపి బ్రాహ్మణో యేన కాశ్యాం సంవాసితః ప్రియే ।
 కాశీవాసమవాప్యైవ తతో ముక్తిం స విన్దతి ॥ ౫౨ ॥
 కాశ్యాం యో వై మృతశ్చైవ తస్య జన్మ పునర్న హి ।
 సముద్దిశ్య ప్రయాగే చ మృతస్య కామనాఫలమ్ ॥ ౫౩ ॥
 సంయోగశ్చ తయోశ్చేత్స్యాత్కాశీజన్యం ఫలం వృథా ।
 యది న ప్రాప్యతే తచ్చ తీర్థరాజఫలం వృథా ॥ ౫౪ ॥
 తస్మాన్మచ్చాసనాద్విష్ణుః సృష్టిం సాక్షాద్ధి నూతనామ్ ।
 విధాయ మనసోద్దిష్టాం తత్స్పిద్ధిం యచ్ఛతి ధ్రువమ్ ॥ ౫౫ ॥
 సూత ఉవాచ ।
 ఇత్యాది బహుమాహాత్మ్యం కాశ్యా వై మునిసత్తమాః ।
 తథా విశ్వేశ్వరస్యాపి భుక్తిముక్తిప్రదం సతామ్ ॥ ౫౬ ॥
 అతః పరం ప్రవక్ష్యామి మాహాత్మ్యం త్ర్యమ్బకస్య చ ।
 యచ్ఛత్వా సర్వపాపేభ్యో ముచ్యతే మానవః క్షణాత్ ॥ ౫౭ ॥
 ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం కాశీవిశ్వేశ్వరజ్యోతిర్లింగమాహాత్మ్యవర్ణన
 నామ త్రయోవింశోఽధ్యాయః ॥ ౪.౨౩ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్త్యురాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా

౪.౨౪. చతుర్వింశోఽధ్యాయః । గౌతమప్రభావవర్ణనమ్ ।

సూత ఉవాచ ।

శ్రూయతామృషయః శ్రేష్ఠాః కథాం పాపప్రణాశినీమ్ ।

కథయామి యథా వ్యాసాత్సద్గురోశ్చ శ్రుతా మయా ॥ ౧॥

పురా ఋషివరశ్చాసీద్గౌతమో నామ విశ్రుతః ।

అహల్యా నామ తస్యాసీత్పత్ని పరమధార్మికీ ॥ ౨॥

దక్షిణస్యాం దిశి హి యో గిరిర్భ్రహ్మాతి సంజ్ఞకః ।

తత్ర తేన తపస్తప్తం వర్షాణామయుతం తథా ॥ ౩॥

కదాచిచ్ఛ హ్యనావృష్టిరభవత్తత్ర సువ్రతాః ।

వర్షాణాం చ శతం రౌద్రీ లోకా దుఃఖముపాగతాః ॥ ౪॥

ఆర్ద్రం చ పల్లవం న స్మ దృశ్యతే పృథివీతలే ।

కుతో జలం విదృశ్యేత జీవానాం ప్రాణధారకమ్ ॥ ౫॥

తదా తే మునయశ్చైవ మనుష్యాః పశవస్తథా ।

పక్షిణశ్చ మృగాస్తత్ర గతాశ్చైవ దిశో దశ ॥ ౬॥

తాం దృష్ట్వా చర్షయో విప్రాః ప్రాణాయామపరాయణాః ।

ధ్యానేన చ తదా కేచిత్కాలం నిన్యః సుదారుణమ్ ॥ ౭॥

గౌతమోఽపి స్వయం తత్ర వరుణార్థే తపః శుభమ్ ।

చకార వైవ షణ్మాసం ప్రాణాయామపరాయణః ॥ ౮॥

తతశ్చ వరుణస్తస్మై వరం దాతుం సమాగతః ।

ప్రసన్నోఽస్మి వరం బ్రూహి దదామి చ వచోఽబ్రవీత్ ॥ ౯॥

తతశ్చ గౌతమస్తం వై వృష్టిం చ ప్రార్థయత్తదా ।

తతః స వరుణస్తం వై ప్రత్యువాచ మునిం ద్విజాః ॥ ౧౦॥

వరుణ ఉవాచ ।

దేవాజ్ఞాం చ సముల్లంఘ్య కథం కుర్యామహం చ తామ్ |
అన్యత్ప్రార్థయ సుజ్ఞోఽసి యదహం కరవాణి తే || ౧౧||

సూత ఉవాచ |
ఇత్యేతద్వచనం తస్య వరుణస్య మహాత్మనః |
పరోపకారీ తచ్చుత్వా గౌతమో వాక్యమబ్రవీత్ || ౧౨||

గౌతమ ఉవాచ |
యది ప్రసన్నో దేవేశ యది దేయో వరో మమ |
యదహం ప్రార్థయామ్యద్య కర్తవ్యం హి త్వయా తథా || ౧౩||

యతస్త్వం జలరాశికస్తస్మాద్దేయం జలం మమ |
అక్షయం సర్వదేవేశ దివ్యం నిత్యఫలప్రదమ్ || ౧౪||

సూత ఉవాచ |
ఇతి సమ్ప్రార్థితస్తేన వరుణో గౌతమేన వై |
ఉవాచ వచనం తస్మై గర్తశ్చ క్రియతాం త్వయా || ౧౫||

ఇత్యుక్తే చ కృతస్తేన గర్తో హస్తప్రమాణతః |
జలేన పూరితస్తేన దివ్యేన వరుణేన సః || ౧౬||

అథోవాచ మునిం దేవో వరుణో హి జలాధిపః |
గౌతమం మునిశార్దూలం పరోపకృతిశాలినమ్ || ౧౭||

వరుణ ఉవాచ |
అక్షయం చ జలం తేఽస్తు తీర్థభూతం మహామునే |
తవ నామ్నా చ విఖ్యాతం క్షితావేతద్భవిష్యతి || ౧౮||

అత్ర దత్తం హుతం తప్తం సురాణాం యజనం కృతమ్ |
పితృణాం చ కృతం శ్రాద్ధం సర్వమేవాక్షయం భవేత్ || ౧౯||

సూత ఉవాచ |
ఇత్యుక్తాన్తర్దధే దేవః స్తుతస్తేన మహర్షిణా |
గౌతమాఽపి సుఖం ప్రాప కృత్వాన్యోపకృతిం మునిః || ౨౦||

మహతో హ్యశ్రయః పుంసాం మహత్త్వాయోపజాయతే |
మహాన్లస్తత్స్వరూపం చ పశ్యన్తి నేతరేఽశుభాః || ౨౧||

యాదృజ్నరం చ నేవేత తాదృశం ఫలమక్నుతే |

మహతః సేవయోచ్చత్వం క్షుద్రస్య క్షుద్రతాం తథా ॥ ౨౨ ॥

సింహస్య మద్ధిరే సేవా ముక్తాఫలకరీ మతా ।
శృంగాలమద్ధిరే సేవా త్వస్థిలాభకరీ స్మృతా ॥ ౨౩ ॥

ఉత్తమానాం స్వభావోఽయం పరదుఃఖాసహిష్ణుతా ।
స్వయం దుఃఖం చ సమ్ప్రాప్తం మన్యతేఽన్యస్య వార్యతే ॥ ౨౪ ॥

వృక్షాశ్చ హాటకం చైవ చన్దనం చేక్షుకస్తథా ।
ఏతే భువి పరార్థే చ దక్షా ఏవం న కేచన ॥ ౨౫ ॥

దయాలురమదస్పర్శ ఉపకారీ జితేన్ద్రియః ।
ఏతైశ్చ పుణ్యస్తమ్భైస్తు చతుర్భిర్ధార్యతే మహీ ॥ ౨౬ ॥

తతశ్చ గౌతమస్తత్ర జలం ప్రాప్య సుదుర్లభమ్ ।
నిత్యనైమిత్తికం కర్మ చకార విధివత్తదా ॥ ౨౭ ॥

తతో ప్రీహీన్ యవాంశ్చైవ నీవారానప్యనేకథా ।
వాపయామాస తత్రైవ హవనార్థం మునీశ్వరః ॥ ౨౮ ॥

ధాన్యాని వివిధానీహ వృక్షాశ్చ వివిధాస్తథా ।
పుష్పాణి చ ఫలాన్యేవ హ్యోసంస్తత్రాప్యనేకశః ॥ ౨౯ ॥

తచ్ఛుత్వా ఋషయశ్చాన్యే తత్రాయాతాః సహస్రశః ।
పశవః పక్షిణశ్చాన్యే జీవాశ్చ బహవోఽగమన్ ॥ ౩౦ ॥

తద్వనం సున్దరం హ్యసీత్పుథివ్యాం మణ్డలే పరమ్ ।
తదక్షయజలాయోగాదనావృష్టిర్న దుఃఖదా ॥ ౩౧ ॥

ఋషయోఽపి వనే తత్ర శుభకర్మపరాయణాః ।
వాసం చక్రరనేకే చ శిష్యభార్యాసుతాన్వితాః ॥ ౩౨ ॥

ధాన్యాని వాపయామాసుః కాలక్రమణహేతవే ।
ఆనన్దస్తద్వనే హ్యసీత్పుభావార్ధౌతమస్య చ ॥ ౩౩ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం త్ర్యమ్బకేశ్వరమాహాత్మ్యే
గౌతమప్రభావవర్ణనం నామ చతుర్వింశోఽధ్యాయః ॥ ౪.౨౪ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్త్యుభయాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా

౪. ౨౫. పశ్చువింశోఽధ్యాయః । గౌతమవ్యవస్థావర్ణనమ్ ।

సూత ఉవాచ ।

కదాచిద్గౌతమేనైవ జలార్థం ప్రేషితా నిజాః ।

శిష్యాస్తత్ర గతా భక్త్యా కమణ్ణులుకరా ద్విజాః ॥ ౧ ॥

శిష్యాన్ జలసమీపే తు గతాన్స్వప్త్వా న్యషేధయన్ ।

జలార్థమాగతాస్తత్ర చర్షిపత్స్వోఽప్యనేకశః ॥ ౨ ॥

ఋషిపత్స్వో వయం పూర్వం గ్రహిష్యామో విదూరతః ।

పశ్చుచ్చైవ జలం గ్రాహ్యమిత్యేవం పర్యభర్త్యయన్ ॥ ౩ ॥

పరావృత్య తదా తైశ్చ ఋషిపత్స్వై నివేదితమ్ ।

సా చాపి తాన్సమాదాయ సమాశ్వాస్య చ తైః స్వయమ్ ॥ ౪ ॥

జలం సీత్వా దదౌ తస్మై గౌతమాయ తపస్వినీ ।

నిత్యం నిర్వాహయామాస జలేన ఋషిసత్తమః ॥ ౫ ॥

తాశ్చైవమృషిపత్స్యస్తు క్రుద్ధాస్తాం పర్యభర్త్యయన్ ।

పరావృత్య గతాః సర్వాస్తూటజాన్కుటిలాశయాః ॥ ౬ ॥

స్వామ్యగ్రే విపరీతం చ తద్వృత్తం నిఖిలం తతః ।

దుష్టాశయాభిః స్త్రీభిశ్చ తాభిర్వై వినివేదితమ్ ॥ ౭ ॥

అథ తాసాం వచః శ్రుత్వా భావికర్మవశాత్తదా ।

గౌతమాయ చ సఙ్కృద్ధాశాన్సంస్తే పరమర్షయః ॥ ౮ ॥

విఘ్నార్థం గౌతమస్యైవ నానాపూజోపహారకైః ।

గణేశం పూజయామాసుః సఙ్కృద్ధాస్తే కుబుద్ధయః ॥ ౯ ॥

ఆవిర్భూతావ చ తదా ప్రసన్నో హి గణేశ్వరః ।

ఉవాచ వచనం తత్ర భక్తాధీనః ఫలప్రదః ॥ ౧౦ ॥

గణేశ ఉవాచ ।

ప్రసన్నోఽస్మి వరం బ్రూత యూయం కిం కరవాణ్యహమ్ ।

తదీయం తద్వచః శ్రుత్వా ఋషయస్తేఽబ్రువంస్తదా ॥ ౧౧ ॥

ఋషయ ఉచుః ।

త్వయా యది వరో దేయో గౌతమః స్వాశ్రమాద బహిః ।
నిష్కాశ్యమానో ఋషిభిః పరిభర్త్యై తథా కురు ॥ ౧౨ ॥

సూత ఉవాచ ।

స ఏవం ప్రార్థితస్తైస్తు విహస్య వచనం పునః ।
ప్రోవాచేభముఖః ప్రీత్యా బోధయంతాన్సతాం గతిః ॥ ౧౩ ॥

గణేశ ఉవాచ ।

శ్రూయతామృషయః సర్వే యుక్తం న క్రియతేఽధునా ।
అపరాధం వినా తస్మై క్రుధ్యతాం హానిరేవ చ ॥ ౧౪ ॥

ఉపస్కృతం పురా యైస్తు తేభ్యో దుఃఖం హితం న హి ।
యదా చ దీయతే దుఃఖం తదా నాశో భవేదిహ ॥ ౧౫ ॥

ఈదృశం చ తపః కృత్వా సాధ్యతే ఫలముత్తమమ్ ।
శుభం ఫలం స్వయం హిత్వా సాధ్యతే నాహితం పునః ॥ ౧౬ ॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యేవం వచనం శ్రుత్వా తస్య తే మునిసత్తమాః ।
బుద్ధిమోహం తదా ప్రాప్తా ఇదమేవ వచోఽబ్రువన్ ॥ ౧౭ ॥

ఋషయః ఉచుః ॥

కర్తవ్యం హి త్వయా స్వామిన్నిదమేవ న చాన్యథా ।
ఇత్సుక్తస్తు తదా దేవో గణేశో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౧౮ ॥

గణేశ ఉవాచ ।

అసాధుః సాధుతాం చైవ సాధుశ్చాసాధుతాం తథా ।
కదాచిదపి నాప్నోతి బ్రహ్మోక్తమితి నిశ్చితమ్ ॥ ౧౯ ॥

యదా చ భవతాం దుఃఖం జాతం చానశనాత్పురా ।
తదా సుఖం ప్రదత్తం వై గౌతమేన మహర్షిణా ॥ ౨౦ ॥

ఇదాసీం వై భవద్భిశ్చ తస్మై దుఃఖం ప్రదీయతే ।
నైతద్మ్యక్తతమం లోకే సర్వథా సువిచార్యతామ్ ॥ ౨౧ ॥

స్త్రీబలాన్మోహితా యూయం న మే వాక్యం కరిష్యథ ।
ఏతద్ధితతమం తస్య భవిష్యతి న సంశయః ॥ ౨౨ ॥

పునశ్చాయమృషిశ్రేష్ఠో దాస్యతే వః సుఖం ధ్రువమ్ ।

తారణం న చ యుక్తం స్యాద్వరమన్యం వృణోత వై || ౨౩||

సూత ఉవాచ |

ఇత్యేవం వచనం తేన గణేశేన మహాత్మనా |

యద్యప్యక్తమృషిభ్యశ్చ తదప్యేతే న మేనిరే || ౨౪||

భక్తాధీనతయా సోఽథ శివపుత్రోఽబ్రవీత్తదా |

ఉదాసీనేన మనసా తాన్మృషీన్దష్టశేముషీన్ || ౨౫||

గణేశ ఉవాచ |

భవద్భిః ప్రార్థ్యతే యచ్ఛ కరిష్యేఽహం తథా ఖలు |

పశ్చాద్భావి భవేదేవ ఇత్యుక్తాన్తర్దధే పునః || ౨౬||

గౌతమః స న జానాతి ముసీనాం వై దురాశయమ్ |

ఆనన్దమనసా నిత్యం పత్న్యా కర్మ చకార తత్ || ౨౭||

తదన్తరే చ యజ్ఞాతం చరిత్రం వరయోగతః |

తద్దుష్టర్షిప్రభావాత్తు శ్రూయతాం తస్మనీశ్వరాః || ౨౮||

గౌతమస్య చ కేదారే తత్రాసన్వీహయో యవాః |

గణేశస్తత్ర గౌర్భూత్వా జగామ కిల దుర్బలా || ౨౯||

కమ్పమానా చ సా గత్వా తత్ర తద్వరయోగతః |

ప్రీహీన్నమ్భక్షయామాస యవాంశ్చ మునిసత్తమాః || ౩౦||

ఏతస్మిన్నన్తరే దైవాద్ గౌతమస్తత్ర చాగతః |

స దయాలుస్తుణస్తమ్బైర్వారయామాస తాం తదా || ౩౧||

తృణస్తమ్బేన సా స్పృష్టా పపాత పృథివీతలే |

మృతా చ తత్క్షణాదేవ తదృషేః పశ్యతస్తదా || ౩౨||

ఋషయశ్చన్నరూపాస్తే ఋషిపత్న్యస్తథాశుభాః |

ఊచుస్తత్ర తదా సర్వే కిం కృతం గౌతమేన చ || ౩౩||

గౌతమోఽపి తథాహల్యామాహూయాసీత్సువిస్మితః |

ఉవాచ దుఃఖతో విప్రా దూయమానేన చేతసా || ౩౪||

గౌతమ ఉవాచ |

కిం జాతం చ కథం దేవి కుపితః పరమేశ్వరః |

కిం కర్తవ్యం క్వ గన్తవ్యం హత్యా చ సముపస్థితా || ౩౫||

సూత ఉవాచ ।

ఏతస్మిన్నస్తరే విప్రా గౌతమం పర్యభర్త్యయన్ ।
విప్రపత్న్యస్తథాహల్యాం దుర్వచోభిర్వ్యథాం దదుః ॥ ౩౬ ॥

దుర్బుద్ధయశ్చ తచ్ఛిష్యాః సుతాస్తేషాం తథైవ చ ।
గౌతమం పరిభర్త్యైవ ప్రత్యూచుర్ధిగ్వచో ముహుః ॥ ౩౭ ॥

ఋషయ ఉచుః ।

ముఖం న దర్శనీయం తే గమ్యతాం గమ్యతామితి ।
దృష్ట్వా గోఘ్నముఖం సద్యః సచైలం స్నానమాచరత్ ॥ ౩౮ ॥

యావదాశ్రమమధ్యే త్వం తావదేవ హవిర్భుజః ।
పితరశ్చ న గృహ్లాన్తి హ్యస్మద్దత్తం హి కిఞ్చన ॥ ౩౯ ॥

తస్మాద్గచ్ఛాన్యతస్త్వం చ పరివారసమన్వితః ।
విలమ్బం కురు వైవ త్వం ధేనుహన్నాపకారక ॥ ౪౦ ॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యుక్త్వా తే చ తం సర్వే పాషాణైః సమతాడయన్ ।
వ్యథాం దదురతీవాస్మై త్వహల్యాం చ దురుక్తిభిః ॥ ౪౧ ॥

తాడితో భర్త్యితో దుష్టైర్గౌతమో గిరమబ్రవీత్ ।
ఇతో గచ్ఛామి మునయో హ్యన్యత్ర నివసామ్యహమ్ ॥ ౪౨ ॥

ఇత్యుక్త్వా గౌతమస్తస్మాత్థానాచ్చ నిర్గతస్తదా ।
గత్వా క్రోశం తదా చక్రే హ్యశ్రమం తదనుజ్ఞయా ॥ ౪౩ ॥

యావచ్చైవాభిశాపో వై తావత్కార్యం న కిఞ్చన ।
న కర్తుణ్యధికారోఽస్తి దైవే పిత్ర్యేఽథ వైదికే ॥ ౪౪ ॥

మాసార్థం చ తతో నీత్వా మునీన్సమ్రార్థయత్తదా ।
గౌతమో మునివర్యః స తేన దుఃఖేన దుఖితః ॥ ౪౫ ॥

గౌతమ ఉవాచ ।

అనుకమ్ప్యో భవద్భిశ్చ కథ్యతాం క్రియతే మయా ।
యథా మదీయం పాపం చ గచ్ఛత్వితి నివేద్యతామ్ ॥ ౪౬ ॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యుక్త్వాస్తే తదా విప్రా నోచుశ్చైవ పరస్పరమ్ ।

అత్యంతం సేవయా పృష్టా మిలితా హ్యేకతః స్థితాః ॥ ౪౭॥

గౌతమో దూరతః స్థిత్యా నత్వా తాన్మషినత్తమాన్ ।

పప్రచ్ఛ వినయావిష్టః కిం కార్యం హి మయాధునా ॥ ౪౮॥

ఇత్యుక్తే మునినా తేన గౌతమేన మహాత్మనా ।

మిలితాః సకలాస్తే వై మునయో వాక్యమబ్రువన్ ॥ ౪౯॥

ఋషయః ఊచుః ।

నిష్కృతిం హి వినా శుద్ధిర్జాయతే న కదాచన ।

తస్మాత్త్వం దేహశుద్ధ్యర్థం ప్రాయశ్చిత్తం సమాచర ॥ ౫౦॥

త్రివారం పృథీవీం సర్వాం క్రమ పాపం ప్రకాశయన్ ।

పునరాగత్య చాత్మైవ చర మాసవ్రతం తథా ॥ ౫౧॥

శతమేకోత్తరం వైవ బ్రహ్మణోఽస్య గిరేస్తథా ।

ప్రక్రమణం విధాయైవం శుద్ధిస్తే చ భవిష్యతి ॥ ౫౨॥

అథవా త్వం సమానీయ గణ్ఘాస్నానం సమాచర ।

పార్థివానాం తథా కోటిం కృత్వా దేవం నిషేవయ ॥ ౫౩॥

గణ్ఘాయాం చ తతః స్నాత్వా పుతశ్చైవ భవిష్యసి ।

పురా దశ తథా వైకం గిరేస్తస్వం క్రమణం కురు ॥ ౫౪॥

శతకుమ్భైభ్రష్టథా స్నాత్వా పార్థివం నిష్కృతిర్భవేత్ ।

ఇతి తైర్వాషిభిః ప్రోక్షస్తథేత్యోమితి తద్వచః ॥ ౫౫॥

పార్థివానాం తథా పూజాం గిరేః ప్రక్రమణం తథా ।

కరిష్యామి మునిశ్రేష్ఠా ఆజ్ఞయా శ్రీమతామిహ ॥ ౫౬॥

ఇత్యుక్త్యా సర్వవర్యశ్చ కృత్వా ప్రక్రమణం గిరేః ।

పూజయామాస నిర్మాయ పార్థివాన్మునిసత్తమః ॥ ౫౭॥

అహల్యా చ తతః సాధీవ తచ్చ సర్వం చకార సా ।

శిష్యాశ్చ ప్రతిశిష్యాశ్చ చక్రుః సేవాం తయోస్తదా ॥ ౫౮॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం గౌతమవ్యవస్థావర్ణనం నామ పంచవింశోఽధ్యాయః ॥ ౪.౨౫॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా

౪.౨౬. షడ్వింశోఽధ్యాయః । త్ర్యంబకేశ్వరమాహాత్యవర్ణనమ్ ।

సూత ఉవాచ ।

ఏవం కృతే తు ఋషిణా సస్త్రీకేన ద్విజాః శివః ।

ఆవిర్భూవావ సశివః ప్రసన్నః సగణస్తదా ॥ ౧॥

అథ ప్రసన్నః సశివో వరం బ్రూహి మహామునే ।

ప్రసన్నోఽహం సుభక్త్యా త ఇత్యువాచ కృపానిధిః ॥ ౨॥

తదా తత్సుందరం రూపం దృష్ట్వా శమోభర్మహాతమనః ।

ప్రణమ్య శంకరం భక్త్యా స్తుతిం చక్రే ముదాన్వితః ॥ ౩॥

స్తుత్వా బహు ప్రణమ్యేశం బద్ధాఙ్గాలిపుటః స్థితః ।

నిష్పాపం కురు మాం దేవాబ్రవీదితి స గౌతమః ॥ ౪॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య గౌతమస్య మహాతమనః ।

సుప్రసన్నతరో భూత్వా శివో వాక్యముపాదదే ॥ ౫॥

శివ ఉవాచ ।

ధన్యోఽసి కృతకృత్యోఽసి నిష్పాపోఽసి సదా మునే ।

ఏతైర్దుష్టైః కిల త్వం చ ఛలితోఽసి ఖలాత్మభిః ॥ ౬॥

త్వదీయదర్శనాల్లోకా నిష్పాపాశ్చ భవన్తి హి ।

కిం పునస్త్వం సపాపోఽసి మద్భక్తినిరతః సదా ॥ ౭॥

ఉపద్రవస్త్యయి మునే యైః కృతస్తు దురాత్మభిః ।

తే పాపాశ్చ దురాచారా హత్యావస్తస్త ఏవ హి ॥ ౮॥

ఏతేషాం దర్శనాదనేయ పాపిష్ఠాః సమ్భవన్తు చ ।

కృతఘ్నాశ్చ తథా జాతా వైతేషాం నిష్కృతిః క్వచిత్ ॥ ౯॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యుక్త్యా శంకరస్తస్మై తేషాం దుశ్చరితం తదా ।

బహూవాచ ప్రభుర్విప్రాః సత్కదోఽసత్సు దణ్డదః ॥ ౧౦॥

శర్వోక్తమితి స శ్రుత్వా సువిస్మితమనా ఋషిః ।
సుప్రణమ్య శివం భక్త్యా సాంజ్ఞాలిః పునరబ్రవీత్ ॥ ౧౧॥

గౌతమ ఉవాచ ।

ఋషిభిస్తైర్మహేశాన హ్యుపకారః కృతో మహాన్ ।
యద్యేవం న కృతం తైస్తు దర్శనం తే కుతో భవేత్ ॥ ౧౨॥

ధన్యాస్తే ఋషయో యైస్తు మహ్యం శుభతరం కృతమ్ ।
తద్దరాచరణాదేవ మమ స్వార్థో మహానభూత్ ॥ ౧౩॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యేవం తద్వచః శ్రుత్వా సుప్రసన్నో మహేశ్వరః ।
గౌతమం ప్రత్యువాచాశు కృపాదృష్ట్యా విలోక్య చ ॥ ౧౪॥

శివ ఉవాచ ।

ఋషిర్ధన్యోఽసి విప్రేన్ద్ర ఋషిశ్రేష్ఠతరోఽసి వై ।
జ్ఞాత్వా మాం సుప్రసన్నం హి వృణు త్వం వరముత్తమమ్ ॥ ౧౫॥

సూత ఉవాచ ।

గౌతమోఽపి విచార్యైవం లోకే విశ్రుతమిత్యుత ।
అన్యథా న భవేదేవ తస్మాదుక్తం సమాచరేత్ ॥ ౧౬॥

నిశ్చిత్స్యేవం మునిశ్రేష్ఠో గౌతమః శివభక్తిమాన్ ।
సాంజ్ఞాలిర్న తస్మిన్ హి శక్కురం వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౧౭॥

గౌతమ ఉవాచ ।

సత్యం నాథ బ్రహ్మిషి త్వం తథాపి పఞ్చభిః కృతమ్ ।
నాన్యథా భవతీత్యత్ర యజ్ఞాతం జాయతాం తు తత్ ॥ ౧౮॥

యది ప్రసన్నో దేవేశ గణ్గా చ దీయతాం మమ ।
కురు లోకోపకారం హి నమస్తేఽస్తు నమోఽస్తు తే ॥ ౧౯॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యుక్త్వా వచనం తస్య ధృత్వా వై పాదపఙ్కజమ్ ।
నమశ్చకార దేవేశం గౌతమో లోకకామ్యయా ॥ ౨౦॥

తతస్తు శక్కురో దేవః పృథివ్యాశ్చ దివశ్చ సః ।
సారం బైవ సముద్ధృత్య రక్షితం పూర్వమేవ తత్ ॥ ౨౧॥

వివాహే బ్రహ్మణా దత్తమవశిష్టం చ కింఞ్చన ।
 తత్తస్మై దత్తవాన్ శమ్భుర్మునయే భక్తవత్సలః ॥ ౨౨ ॥
 గగ్గోజలం తదా తత్ర స్త్రీరూపమభవత్పరమ్ ।
 తస్మాశ్చైవ ఋషిశ్రేష్ఠః స్తుతిం కృత్వా నతిం వ్యధాత్ ॥ ౨౩ ॥
 గౌతమ ఉవాచ ।
 ధన్యాసి కృతకృత్యాసి పావితం భువనం త్వయా ।
 మాం చ పావయ గగ్గే త్వం పతన్తం నిరయే ధ్రువమ్ ॥ ౨౪ ॥
 సూత ఉవాచ ।
 శమ్భుశ్చాపి తదోవాచ సర్వేషాం హితకృచ్ఛుణు ।
 గగ్గే గౌతమమేనం త్వం పావయస్వ మదాజ్ఞయా ॥ ౨౫ ॥
 ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య శమ్భోశ్చ గౌతమస్య చ ।
 ఉవాచైవ శివం గగ్గో శివశక్తిర్హి పావనీ ॥ ౨౬ ॥
 గగ్గోవాచ ।
 ఋషిం తు పావయిత్వాహం పరివారయుతం ప్రభో ।
 గమిష్యామి నిజస్థానం వచః సత్యం బ్రవీమి హ ॥ ౨౭ ॥
 సూత ఉవాచ ।
 ఇత్యుక్తం గగ్గయా తత్ర మహేశో భక్తవత్సలః ।
 లోకోపకరణార్థాయ పునర్గగ్గాం వచోబ్రవీత్ ॥ ౨౮ ॥
 శివ ఉవాచ ।
 త్వయా స్థాతవ్యమత్రైవావ్రజేద్యావత్కలిర్యుగః ।
 వైవస్వతో మనుర్దేవి హ్యష్టావింశత్రమో భవేత్ ॥ ౨౯ ॥
 సూత ఉవాచ ।
 ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య స్వామినః శక్కరస్య తత్ ।
 ప్రత్యువాచ పునర్గగ్గా పావనీ సా సరిద్వరా ॥ ౩౦ ॥
 గగ్గోవాచ ।
 మాహాత్యుమధికం చేత్స్యాన్మమ స్వామిన్మహేశ్వర ।
 సర్వేభ్యశ్చ తదా స్థాస్యే ధరాయాం త్రిపురాన్తక ॥ ౩౧ ॥
 కింఞ్చన్యచ్ఛ శ్చైవ స్వామిన్వపుషా సున్దరేణ హ ॥

తిష్ఠ త్వం మత్సమీపే వై సగణః సామ్భికః ప్రభో ॥ ౩౨॥

సూత ఉవాచ ।

ఏవం తస్యా వచః శ్రుత్వా శక్కురో భక్తవత్సలః ।
లోకోపకరణార్థాయ పునర్గణ్ఠం వచోఽబ్రవీత్ ॥ ౩౩॥

శివ ఉవాచ ।

ధన్యాసి శ్రూయతాం గణ్ఠే హ్యహం భిన్నస్త్యయా న హి ।
తథాపి స్థీయతే హ్యత్ర స్థీయతాం చ త్వయాపి హి ॥ ౩౪॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యేవం వచనం శ్రుత్వా స్వామినః పరమేశితుః ।
ప్రసన్నమానసా భూత్వా గణ్ఠా చ ప్రత్యపూజయత్ ॥ ౩౫॥

ఏతస్మిన్నంతరే దేవా ఋషయశ్చ పురాతనాః ।
సుతీర్థాన్యప్యనేకాని క్షేత్రాణి వివిధాని చ ॥ ౩౬॥

ఆగత్య గౌతమం సర్వే గణ్ఠాం చ గిరిశం తథా ।
జయ జయేతి భాషంతః పూజయామాసురాదరాత్ ॥ ౩౭॥

తతస్తే నిర్జరాః సర్వే తేషాం చక్రుః స్తుతిం ముదా ।
కరాన్ బధ్వా నతస్కన్ధా హరిబ్రహ్మాదయస్తదా ॥ ౩౮॥

గణ్ఠా ప్రసన్నా తేభ్యశ్చ గిరిశశోచతుస్తదా ।
వరం బ్రూత సురశ్రేష్ఠా దదోస్వ వః ప్రియకామ్యయా ॥ ౩౯॥

దేవా ఊచుః ।

యది ప్రసన్నో దేవేశ ప్రసన్నా త్వం సరిద్వరే ।
స్థాతవ్యమత్ర కృపయా నః ప్రియార్థం తథా నృణామ్ ॥ ౪౦॥

గణ్ఠోవాచ ।

యూయం సర్వప్రియార్థం చ తిష్ఠథాత్ర న కిం పునః ।
గౌతమం ఙ్ఞాలయిత్వాహం గమిష్యామి యథాగతమ్ ॥ ౪౧॥

భవత్సు మే విశేషోఽత్ర జ్ఞేయశ్చైవ కథం సురాః ।
తత్ప్రమాణం కృతం చేత్సాత్తదా తిష్ఠామ్యసంశయమ్ ॥ ౪౨॥

సర్వే ఊచుః ।

సింహరాశౌ యదా స్యాద్వై గురుః సర్వసుహృత్తమః ।

తదా వయం చ సర్వే త్వాగమిష్యామో న సంశయః ॥ ౪౩॥

ఏకాదశ చ వరాణి లోకానాం పాతకం త్విహ ।
జ్ఞాలితం యద్భవేదేవం మలినాః స్మః సరిద్వరే ॥ ౪౪॥

త్వస్యైవ జ్ఞాలనాయ త్వాయాస్యామః సర్వథా ప్రియే ।
త్వత్సకాశం మహాదేవి ప్రోచ్యతే సత్యమాదరాత్ ॥ ౪౫॥

అనుగ్రహాయ లోకానామస్మాకం ప్రియకామ్యయా ।
స్థాతవ్యం శక్కరేణాపి త్వయా చైవ సరిద్వరే ॥ ౪౬॥

యావత్సంహే గురుఞ్చైవ స్థాస్యామస్తావదేవ హి ।
త్వయి స్నానం త్రికాలం చ శక్కరస్య చ దర్శనమ్ ॥ ౪౭॥

కృత్వా స్వపాపం నిఖిలం విమోక్ష్యామో న సంశయః ।
స్వదేశాంశ్చ గమిష్యామో భవచ్ఛాసనతో వయమ్ ॥ ౪౮॥

సూత ఉవాచ ।
ఇత్యేవం ప్రార్థితస్తైస్తు గౌతమేన మహర్షిణా ।
స్థితోఽసౌ శక్కరః ప్రీత్యా స్థితా సౌ చ సరిద్వరా ॥ ౪౯॥

సా గంజా గౌతమీ నామ్నా లిక్లం త్ర్యమ్బకమీరితమ్ ।
ఖ్యాతాఖ్యాతం బభూవాథ మహాపాతకనాశనమ్ ॥ ౫౦॥

తద్దినం హి సమారభ్య సింహస్థే చ బృహస్పతౌ ।
ఆయాన్తి సర్వతీర్థాని క్షేత్రాణి దైవతాని చ ॥ ౫౧॥

సరాంసి పుష్కరాదీని గంజాద్యాః సరితస్తథా ।
వాసుదేవాదయో దేవాః సన్తి వై గౌతమీతటే ॥ ౫౨॥

యావత్తత్ర స్థితానీహ తావత్తేషాం ఫలం న హి ।
స్వప్రదేశే సమాయాతాస్తర్వేతేషాం ఫలం భవేత్ ॥ ౫౩॥

జ్యోతిర్లిక్లమిదం ప్రోక్తం త్ర్యమ్బకం నామ విశ్రుతమ్ ।
స్థితం తటే హి గౌతమ్యా మహాపాతకనాశనమ్ ॥ ౫౪॥

యః పశ్యేద్భక్తితో జ్యోతిర్లిక్లం త్ర్యమ్బకనామకమ్ ।
పూజయేత్ప్రణమేత్సుత్వా సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ॥ ౫౫॥

జ్యోతిర్లిక్లం త్ర్యమ్బకం హి పూజితం గౌతమేన హి ।

సర్వకామప్రదం చాత్ర పరత్ర పరముక్తిదమ్ || ౫౬ ||

ఇతి వశ్య సమాఖ్యాతం యత్ప్రప్తోఽహం మునీశ్వరాః |
కిమన్యదిచ్ఛథ శ్రోతుం తద్ బ్రూయాం వో న సంశయః || ౫౭ ||

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం త్ర్యమ్బకేశ్వరమాహాత్మ్యవర్ణనం
నామ షడ్వింశోఽధ్యాయః || ౪.౨౬ ||

|| శ్రీగణేశాయ నమః ||

|| శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ||

|| శ్రీశివమహాపురాణమ్ ||

చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా

౪.౨౭. సప్తవింశోఽధ్యాయః | త్ర్యమ్బకేశ్వరజ్యోతిర్లింగమాహాత్మ్యవర్ణనమ్ |

ఋషయ ఉచుః |

గణ్ణా చ జలరూపేణ కుతో జాతా వద ప్రభో |
తస్మాహాత్మ్యం విశేషేణ కుతో జాతం వద ప్రభో || ౧ ||

యైర్విప్రైర్గౌతమాయైవ దుఃఖం దత్తం దురాత్మభిః |
తేషాం కిం చ తతో జాతముచ్యతాం వ్యాససద్గురో || ౨ ||

సూత ఉవాచ |

ఏవం సమ్ర్పార్థితా గణ్ణా గౌతమేన తదా స్వయమ్ |
బ్రహ్మణశ్చ గిరేర్విప్రా ద్రుతం తస్మాదవాతరత్ || ౩ ||

ఔదుమ్బరస్య శాఖాయాస్తత్ప్రవాహో వినిఃసృతః |
తత్ర స్నానం ముదా చక్రే గౌతమో విశ్రుతో మునిః || ౪ ||

గౌతమస్య చ యే శిష్యా అన్యే వైవ మహర్షయః |
సమాగతాశ్చ తే తత్ర స్నానం చక్రుర్ముదాన్వితాః || ౫ ||

గణ్ణాద్వారం చ తన్నామ ప్రసిద్ధమభవత్తదా |
సర్వపాపహరం రమ్యం దర్శనాన్మునిసత్తమాః || ౬ ||

గౌతమస్పర్ధినస్తే చ ఋషయస్తత్ర చాగతాః |
స్నానార్థం తాంశ్చ సా దృష్ట్వా హ్యన్తర్ధానం గతా ద్రుతమ్ || ౭ ||

మా మేతి గౌతమస్తత్ర వ్యాజహార వచో ద్రుతమ్ |

ముహుర్ముహుః స్తువన్ గణ్గాం సాంజ్జాలిర్నతమస్తకః ॥ ౮॥

గౌతమ ఉవాచ ।

ఇమే చ శ్రీమదాన్ధాశ్చ సాధవో వాప్యసాధవః ।

ఏతత్పుణ్యప్రభావేణ దర్శనం దీయతాం త్వయా ॥ ౯॥

సూత ఉవాచ ।

తతో వాణీ సముత్పన్నా గణ్గాయా వ్యోమమణ్డలాత్ ।

తచ్ఛృణుధ్వమృషిశ్రేష్ఠా గణ్గావచసముత్తమమ్ ॥ ౧౦॥

ఏతే దుష్టతమాశ్చైవ కృతఘ్నాః స్వామిద్రోహిణః ।

జాల్యాః పాఖణీనశ్చైవ ద్రష్టుం వర్జ్యాశ్చ సర్వదా ॥ ౧౧॥

గౌతమ ఉవాచ ।

మాతశ్చ శ్రూయతామేతన్మహతాం గిర ఏవ చ ।

తస్మాత్త్వయా చ కర్తవ్యం సత్యం చ భగవద్ వచః ॥ ౧౨॥

అపకారిషు యో లోక ఉపకారం కరోతి వై ।

తేన పూతో భవామ్యత్ర భగవద్వచనం త్విదమ్ ॥ ౧౩॥

సూత ఉవాచ ।

ఇతి శ్రుత్వా మునేర్వాక్యం గౌతమస్య మహాత్మనః ।

పునర్వాణీ సముత్పన్నా గణ్గాయా వ్యోమమణ్డలాత్ ॥ ౧౪॥

కథ్యతే హి త్వయా సత్యం గౌతమర్షే శివం వచః ।

తథాపి సజ్గిహార్థం చ ప్రాయశ్చిత్తం చరన్తు వై ॥ ౧౫॥

శతమేకోత్తరం చాత్ర కార్యం ప్రకమణం గిరేః ।

భవచ్ఛాసనతస్త్వైత్వద్ధీనైర్విశేషతః ॥ ౧౬॥

తతశ్చైవాధికారశ్చ జాయతే దుష్టకారిణామ్ ।

మద్దర్శనే విశేషేణ సత్యముక్తం మయా మునే ॥ ౧౭॥

ఇతి శ్రుత్వా వచన్తస్యాశ్చక్రుర్వై తే తథాఖిలాః ।

సమృద్ధ్య గౌతమం దీనాః క్షన్తవ్యో నోఽపరాధకః ॥ ౧౮॥

ఏవం కృతే తదా తేన గౌతమేన తదాజ్ఞయా ।

కుశావర్తం నామ చక్రే గణ్గాద్వారాదథోగతమ్ ॥ ౧౯॥

తతః ప్రాదురభూత్తత్ర సా తస్య ప్రీతయే పునః ।

కుశావర్తం చ విఖ్యాతం తీర్థమాసీదనుత్తమమ్ ॥ ౨౦ ॥
 తత్ర స్నాతో నరో యస్తు మోక్షాయ పరికల్పతే ।
 త్యక్త్వా సర్వానఘాన్నద్యో విజ్ఞానం ప్రాప్య దుర్లభమ్ ॥ ౨౧ ॥
 గౌతమో ఋషయశ్చాన్యే మిలితాశ్చ పరస్పరమ్ ।
 లజ్జితాస్తే తదా యే చ కృతఘ్నా హ్యభవన్పురా ॥ ౨౨ ॥
 ఋషయః ఊచుః ॥
 అస్మాభిరన్యథా సూత శ్రుతం తద్వర్ణయామహే ।
 గౌతమస్తాన్ద్విజాన్ క్రుద్ధః శశాపేతి ప్రబుధ్యతామ్ ॥ ౨౩ ॥
 సూత ఉవాచ ।
 ద్విజాస్తదపి సత్యం వై కల్పభేదసమాశ్రయాత్ ।
 వర్ణయామి విశేషేణ తాం కథామపి సువ్రతాః ॥ ౨౪ ॥
 గౌతమోఽపి ఋషీన్ప్రస్థావ తదా దుర్భిక్షపీడితాన్ ।
 తపశ్చకార సుమహద్వరుణస్య మహాత్మనః ॥ ౨౫ ॥
 ఆక్షయ్యం కల్పయామాస జలం వరుణదాయయా ।
 తతో ప్రీహీన్ యవాన్చైవ వాపయామాస భూరిశః ॥ ౨౬ ॥
 ఏవం పరోపకారీ స గౌతమో మునిసత్తమః ।
 ఆహారం కల్పయామాస తేభ్యః స్వతపసో బలాత్ ॥ ౨౭ ॥
 కదాచిత్తత్త్రియో దుష్టా జలార్థమపమానితాః ।
 ఊచుః పతిభ్యస్తాః క్రుద్ధా గౌతమేర్ష్యాకరం వచః ॥ ౨౮ ॥
 తతస్తే భిన్నమతయో గాం కృత్వా కృత్రిమాం ద్విజాః ।
 తద్ధాన్యభక్షణాసక్తాం చక్రుస్తాం కుటిలాశయాః ॥ ౨౯ ॥
 స్వధాన్యభక్షణాసక్తాం గాం దృష్ట్వా గౌతమస్తదా ।
 తృణేన తాడయామాస శనైస్తాం సన్నివారయన్ ॥ ౩౦ ॥
 తృణసంస్పర్శమాత్రేణ సా భూమౌ పతితా చ గౌః ।
 మృతా హ్యభూత్క్షణం విప్రా భావికర్మవశాత్తదా ॥ ౩౧ ॥
 గౌర్హతా గౌతమేనేతి తదా తే కుటిలాశయాః ।
 ఏకత్రీభూయ తత్రత్యాః సకలా ఋషయోఽవదన్ ॥ ౩౨ ॥

తతః స గౌతమో భీతో గౌర్వతేతి బభూవ హా ।
 చకార విస్మయం నార్యహాల్యాశిష్యైః శివానుగః ॥ 33॥
 తతః స గౌతమో జ్ఞాత్వా తాం గాం క్రోధసమాకులః ।
 శశాప తాన్పక్షీన్ సర్వాన్ గౌతమో మునిసత్తమః ॥ 3౪॥
 గౌతమ ఉవాచ ।
 యూయం సర్వే దురాత్మానో దుఃఖదా మే విశేషతః ।
 శివభక్తస్య సతతం స్యుర్వేదవిముఖాః సదా ॥ 3౫॥
 అద్యప్రభృతి వేదోక్తే సత్కర్మణి విశేషతః ।
 మా భూయాద్భవతాం శ్రద్ధా శైవమార్గే విముక్తిదే ॥ 3౬॥
 అద్యప్రభృతి దుర్మార్గే తత్ర శ్రద్ధా భవేత్తు వః ।
 మోక్షమార్గవిహీనే హి సదా శ్రుతిబహిర్ముఖే ॥ 3౭॥
 అద్యప్రభృతి భాలాని మృల్లిస్తాని భవన్తు వః ।
 స్రంసధ్యం నరకే యూయం భాలమృల్లేపనా ద్విజాః ॥ 3౮॥
 భవన్తో మా భవిష్యన్తు శివైకపరదైవతాః ।
 అన్యదేవ సమత్వేన జానన్తు శివమద్యయమ్ ॥ 3౯॥
 మా భూయాద్భవతాం ప్రీతిః శివపూజాదికర్మణి ।
 శివనిష్ఠేషు భక్తేషు శివపర్వసు సర్వదా ॥ ౪౦॥
 అద్య దత్తా మయా శాపా యావన్తో దుఃఖదాయకాః ।
 తావన్తః సన్తు భవతాం సన్తతావపి సర్వదా ॥ ౪౧॥
 ఆశైవాః సన్తు భవతాం పుత్రపౌత్రాదయో ద్విజాః ।
 పుత్రైః సహైవ తిష్ఠన్తు భవన్తో నరకే ధ్రువమ్ ॥ ౪౨॥
 తతో భవన్తు చాణ్డాలా దుఃఖదారీద్ర్యపీడితాః ।
 శలా నిన్దాకరాః సర్వే తప్తముద్రాఙ్కితాః సదా ॥ ౪3॥
 సూత ఉవాచ ।
 ఇతి శప్తావ మునీన్ సర్వాన్ గౌతమః స్వాశ్రమం యయా ।
 శివభక్తిం చకారాతి స బభూవ సుపావనః ॥ ౪౪॥
 తతస్త్వైః ఖిన్నహృదయా ఋషయస్తేఽఖిలా ద్విజాః ।
 కాఙ్క్ష్యం చక్రుర్నివాసం హి శైవధర్మబహిష్కృతాః ॥ ౪౫॥

తత్పుత్రాశ్చాభవన్సర్వే వైవధర్మబహిష్కృతాః ।

ఆగ్రే తద్వద్భవిష్యన్తి కలౌ బహుజనాః ఖలాః ॥ ౪౬ ॥

ఇతి ప్రోక్తమశేషేణ తద్వృత్తం మునిసత్తమాః ।

పూర్వవృత్తమపి ప్రాజ్ఞాః శ్రుతం సర్వైస్తు చాదరాత్ ॥ ౪౭ ॥

ఇతి వశ్చ సమాఖ్యాతో గౌతమ్యాశ్చ సముద్భవః ।

మాహాత్మ్యముత్తమం చైవ సర్వపాపహరం పరమ్ ॥ ౪౮ ॥

త్వమ్భుకస్య చ మాహాత్మ్యం జ్యోతిర్లింగస్య కీర్తితమ్ ।

యచ్ఛుత్యా సర్వపాపేభ్యో ముచ్యతే నాత్ర సంశయః ॥ ౪౯ ॥

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి వైద్యనాథేశ్వరస్య హి ।

జ్యోతిర్లింగస్య మాహాత్మ్యం శ్రూయతాం పాపహరకమ్ ॥ ౫౦ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం త్వమ్భుకేశ్వరజ్యోతిర్లింగమాహాత్మ్యవర్ణన

నామ సప్తవింశోఽధ్యాయః ॥ ౪.౨౭ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్కరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా

౪.౨౮. అష్టావింశోఽధ్యాయః । వైద్యనాథేశ్వరజ్యోతిర్లింగమాహాత్మ్యవర్ణనమ్ ।

సూత ఉవాచ ।

రావణో రాక్షసశ్రేష్ఠో మానీ మానపరాయణః ।

ఆరరాధ హరం భక్త్యా కైలాసే పర్వతోత్తమే ॥ ౧ ॥

ఆరాధితః కియత్కాలం న ప్రసన్నో హరో యదా ।

తదా చాన్యత్తపశ్చక్రే ప్రసాదార్థం శివస్య సః ॥ ౨ ॥

తతశ్చాయం హిమవతః సిద్ధిస్థానస్య వై గిరేః ।

పౌలస్త్యో రావణః శ్రీమాన్ దక్షిణే వృక్షఖణ్డకే ॥ ౩ ॥

భూమౌ గర్తం వరం కృత్వా తత్రాగ్నిం స్థాప్య స ద్విజాః ।

తత్సన్నిధౌ శివం స్థాప్య హవనం స చకార హ ॥ ౪ ॥

గ్రీష్మే పశ్చాగ్నిమధ్యస్థో వర్షాసు స్థణ్ణిలేశయః ।

శీతే జలాన్తరస్థో హి త్రిధా చక్రే తపశ్చ సః ॥ ౫॥

చకారైవం బహు తపో న ప్రసన్నస్తదాపి హి ।

పరమాత్మా మహేశానో దురారాధ్యో దురాత్మభిః ॥ ౬॥

తతః శిరాంసి ఛిత్వా చ పూజనం శఙ్కరస్య వై ।

ప్రారబ్ధం దైత్యపతినా రావణేన మహాత్మనా ॥ ౭॥

ఏకైకం చ శిరశ్చిన్నం విధినా శివపూజనే ।

ఏవం సత్క్రమతస్తేన చిన్నాని నవ వై యదా ॥ ౮॥

ఏకస్మిన్నవశిష్టే తు ప్రసన్నః శఙ్కరస్తదా ।

ఆవిర్భభూవ తత్రైవ సస్తుష్టో భక్తవత్సలః ॥ ౯॥

శిరాంసి పూర్వవత్కృత్వా నీరుజాని తథా ప్రభుః ।

మనోరథం దదౌ తస్మై చాతులం బలముత్తమమ్ ॥ ౧౦॥

ప్రసాదం తస్య సమ్రాప్య రావణః స చ రాక్షసః ।

ప్రత్యువాచ శివం శమ్భుం నతస్కంఠః కృతాఙ్గాలిః ॥ ౧౧॥

రావణ ఉవాచ ।

ప్రసన్నో భవ దేవేశ లఙ్కాం చ త్వాం నయామ్యహమ్ ।

సఫలం కురు మే కామం త్వామహం శరణం గతః ॥ ౧౨॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యుక్తశ్చ తదా తేన శమ్భురైవ రావణేన సః ।

ప్రత్యువాచ విచేతస్కః సఙ్కటం పరమం గతః ॥ ౧౩॥

శివ ఉవాచ ।

శ్రూయతాం రాక్షసశ్రేష్ఠ వచో మే సారవత్తయా ।

నీయతాం స్వగృహే మే హి సద్భక్త్యా లిఙ్గముత్తమమ్ ॥ ౧౪॥

భూమౌ లిఙ్గం యదా త్వం చ స్థాపయిష్యసి యత్ర వై ।

స్థాస్యత్యత్ర న సన్దేహో యథేచ్ఛసి తథా కురు ॥ ౧౫॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యుక్తః శమ్భునా తేన రావణో రాక్షసేశ్వరః ।

తథేతి తత్సమాదాయ జగామ భవనం నిజమ్ ॥ ౧౬॥

ఆసీన్మాత్రోత్సర్గకామో మార్గే హి శివమాయయా ।

తత్తస్మిన్భుతుం న శక్తోఽభూత్పాలస్త్యో రావణః ప్రభుః ॥ ౧౭॥
 దృష్ట్వైకం తత్ర వై గోపం ప్రార్థ్య లింగం దదౌ చ తత్ ।
 ముహూర్తకే హ్యతిక్రాంతే గోపోఽభూద్వికలస్తదా ॥ ౧౮॥
 భూమౌ సంస్థాపయామాస తద్భారేణాతిపీడితః ।
 తత్త్రైవ తత్త్రితం లింగం వజ్రసారసముద్భవమ్ ।
 సర్వకామప్రదం చైవ దర్శనాత్పాపహారకమ్ ॥ ౧౯॥
 వైద్యనాథేశ్వరం నామ్నా తల్లిజమభవన్మునే ।
 ప్రసిద్ధం త్రిషు లోకేషు భుక్తిముక్తిప్రదం సతామ్ ॥ ౨౦॥
 జ్యోతిర్లిజమిదం శ్రేష్ఠం దర్శనాత్పూజనాదపి ।
 సర్వపాపహరం దివ్యం ముక్తివర్ధనముత్తమమ్ ॥ ౨౧॥
 తస్మిన్లిజే స్థితే తత్ర సర్వలోకహితాయ వై ।
 రావణః స్వగృహం గత్వా వరం ప్రాప్య మహోత్తమమ్ ।
 ప్రియాయై సర్వమాచఖ్యౌ సుఖేనాతి మహాసురః ॥ ౨౨॥
 తచ్చుత్వా సకలా దేవాః శక్రాద్యా మునయస్తథా ।
 పరస్పరం సమామన్త్య శివాసక్తధియోఽమలాః ॥ ౨౩॥
 తస్మిన్కాలే సురాః సర్వే హరిబ్రహ్మాదయో మునే ।
 ఆజగ్ముస్తత్ర సుప్రీత్యా పూజాం చక్రుర్విశేషతః ॥ ౨౪॥
 ప్రత్యక్షం తం తదా దృష్ట్వా ప్రతిష్ఠాప్య చ తే సురాః ।
 వైద్యనాథేతి సమ్ప్రోచ్య నత్వా నుత్వా దివం యయుః ॥ ౨౫॥
 ఋషయః ఊచుః ।
 తస్మిన్లిజే స్థితే తత్ర రావణే చ గృహం గతే ।
 కిం చరిత్రమభూత్తాత తతస్తద్వద విస్తరాత్ ॥ ౨౬॥
 సూత ఉవాచ ।
 రావణోఽపి గృహం గత్వా వరం ప్రాప్య మహోత్తమమ్ ।
 ప్రియాయై సర్వమాచఖ్యౌ ముమోదాతి మహాసురః ॥ ౨౭॥
 తచ్చుత్వా సకలం దేవాః శక్రాద్యా మునయస్తథా ।
 పరస్పరం సమాచుస్తే సముద్విగ్నా మునీశ్వరాః ॥ ౨౮॥
 దేవాదయః ఊచుః ॥

రావణోఽయం దురాత్మా హి దేవద్రోహీ ఖలః కుధీః |
 శివాద్ వరం చ సమ్ప్రాప్య దుఃఖం దాస్యతి నోఽతి సః || ౨౯ ||
 కిం కుర్మః క్వ చ గచ్ఛామః కిం భవిష్యతి వా పునః |
 దుష్టశ్చ దక్షతాం ప్రాప్తః కిం కిం నో సాధయిష్యతి || ౩౦ ||
 ఇతి దుఃఖం సమాపన్నాః శక్రాద్యా మునయః సురాః |
 నారదం చ సమాహూయ పప్రచ్ఛుర్వికలాస్తదా || ౩౧ ||
 దేవా ఊచుః |
 సర్వం కార్యం సమర్థోఽసి కర్తుం త్వం మునిసత్తమ |
 ఉపాయం కురు దేవర్షి దేవానాం దుఃఖనాశనే || ౩౨ ||
 రావణోఽయం మహాదుష్టః కిం కిం నైవ కరిష్యతి |
 క్వ యాస్యామో వయం చాత్ర దుష్టేనాపీడితా వయమ్ || ౩౩ ||
 నారద ఉవాచ |
 దుఃఖం త్యజత భో దేవా యుక్తిం కృత్వా చ యామ్యహమ్ |
 దేవకార్యం కరిష్యామి కృపయా శఙ్కరస్య వై || ౩౪ ||
 సూత ఉవాచ |
 ఇత్యుక్త్వా స తు దేవర్షిరగమద్రావణాలయమ్ |
 సత్కారం సమనుప్రాప్య ప్రీత్యోవాచాఖిలం చ తత్ || ౩౫ ||
 నారద ఉవాచ |
 రాక్షసోత్తమ ధన్యస్త్వం తైవవర్యస్తపోధన |
 త్వాం దృష్ట్వా చ మనో మేఽద్య ప్రసన్నమతి రావణ || ౩౬ ||
 స్వవృత్తం బ్రూహ్యశేషేణ శివారాధనసమ్భవమ్ |
 ఇతి పృష్టస్తదా తేన రావణో వాక్యమబ్రవీత్ || ౩౭ ||
 రావణ ఉవాచ |
 గత్వా మయా తు కైలాసే తపోఽర్థం చ మహామునే |
 తత్త్వేవ బహుకాలం వై తపస్తప్తం సుదారుణమ్ || ౩౮ ||
 యదా న శఙ్కరస్తుష్టస్తతశ్చ పరివర్తితమ్ |
 ఆగత్య వృక్షఖణ్డే వై పునస్తప్తం మయా మునే || ౩౯ ||
 గ్రీష్మే పఞ్చాగ్నిమధ్యే తు వర్షాసు స్థణ్డలేశయః |

శీతే జలాన్తరస్థో హి కృతం చైవ త్రిధా తపః ॥ ౪౦॥

ఏవం మయా కృతం తత్ర తపోఽత్యుగ్రం మునీశ్వర ।
తథాపి శక్కురో మహ్యం న ప్రసన్నోఽభవన్మనాక్ ॥ ౪౧॥

తదా మయా తు క్రుద్ధేన భూమౌ గర్తం విధాయ చ ।
తత్రాగ్నిం చ సమాధాయ పార్థివం చ ప్రకల్ప్య చ ॥ ౪౨॥

గన్ధశ్చ చన్దనైశ్చైవ ధూపైశ్చ వివిధైస్తదా ।
నైవేద్వ్యైః పూజితః శమ్భురారాత్రికవిధానతః ॥ ౪౩॥

ప్రణిపాతైః స్తవైః పుణ్యైస్తోషితః శక్కురో మయా ।
గీతైర్పూత్యైశ్చ వాద్యైశ్చ ముఖాఙ్గులిసమర్పణైః ॥ ౪౪॥

ఏతైశ్చ వివిధైశ్చాన్యైరుపాయైర్భూరిభిర్మునే ।
శాస్త్రోక్తేన విధానేన పూజితో భగవాన్ హరః ॥ ౪౫॥

న తుష్టః సమ్ముఖో జాతో యదా చ భగవాన్ హరః ।
తదాహం దుఃఖితోఽభూవం తపసోఽప్రాప్య సత్ఫలమ్ ॥ ౪౬॥

ధిక్ శరీరం బలం చైవ ధిక్ తపఃకరణం మమ ।
ఇత్యుక్త్వా తు మయా తత్ర స్థాపితేఽగ్నౌ హుతం బహు ॥ ౪౭॥

పునశ్చేతి విచార్యైవ త్యజ్జామ్యగ్నౌ నిజాం తనుమ్ ।
సఙ్ఘ్నాని శిరాన్యేవ తస్మిన్ ప్రజ్వలితే శుచౌ ॥ ౪౮॥

సుచ్ఛిత్వైకైకశస్తాని కృత్వా శుద్ధాని సర్వశః ।
శక్కురాయార్పితాన్యేవ నవసఙ్ఖ్యాని వై మయా ॥ ౪౯॥

యావచ్చ దశమం ఛేత్తుం ప్రారబ్ధమృషిసత్తమ ।
తావదావిరభూత్తత్ర జ్యోతీరూపో హరః స్వయమ్ ॥ ౫౦॥

మా మేతి వ్యాహరత్ ప్రీత్యా ద్రుతం వై భక్తవత్సలః ।
ప్రసన్నశ్చ వరం బ్రూహి దదామి మనసేప్పితమ్ ॥ ౫౧॥

ఇత్యుక్తే చ తదా తేన మయా దృష్టో మహేశ్వరః ।
ప్రణతః సంస్తుతశ్చైవ కరౌ బధ్యా సుభక్తితః ॥ ౫౨॥

తదా వృతం మయైతచ్చ దేహి మే హ్యతులం బలమ్ ।
యది ప్రసన్నో దేవేశ దుర్లభం కిం భవేన్మమ ॥ ౫౩॥

శివేన పరితుష్టేన సర్వం దత్తం కృపాలునా ।
 మహ్యం మనోఽభిలషితం గిరా ప్రోచ్య తథాస్త్యితి ॥ ౫౪॥
 అమోఘయా సుదృష్ట్యా వై వైద్యవద్యోజితాని మే ।
 శిరాంసి సన్ధయిత్వా తు దృష్టాని పరమాత్మనా ॥ ౫౫॥
 ఏవం కృతే తదా తత్ర శరీరం పూర్వవన్మమ ।
 జాతం తస్య ప్రసాదాచ్ఛ సర్వం ప్రాప్తం ఫలం మయా ॥ ౫౬॥
 తదా చ ప్రార్థితో మే సంస్థితోఽసౌ వృషభధ్వజః ।
 వైద్యనాథేశ్వరో నామ్నా ప్రసిద్ధోఽభూజ్జగత్త్రయే ॥ ౫౭॥
 దర్శనాత్పూజనాఙ్ఞోఽతిర్లింగరూపో మహేశ్వరః ।
 భుక్తిముక్తిప్రదో లోకే సర్వేశాం హితకారకః ॥ ౫౮॥
 జ్యోతిర్లింగమహం తద్వై పూజయిత్వా విశేషతః ।
 ప్రణీపత్యాగతశ్చాత్ర విజేతుం భువనత్రయమ్ ॥ ౫౯॥
 సూత ఉవాచ ।
 తదీయం తద్వచః శ్రుత్వా దేవర్షిర్జాతసమ్భ్రమః ।
 ఏహాస్య చ మనస్యేవ రావణం నారదోఽబ్రవీత్ ॥ ౬౦॥
 నారద ఉవాచ ।
 శ్రూయతాం రాక్షసశ్రేష్ఠ కథయామి హితం తవ ।
 త్వయా తదేవ కర్తవ్యం మదుక్తం నాన్యథా క్వచిత్ ॥ ౬౧॥
 త్వయోక్తం యచ్ఛివేనైవ హితం దత్తం మమాధునా ।
 తత్సర్వం చ త్వయా సత్యం న మన్తవ్యం కదాచన ॥ ౬౨॥
 అయం వై వికృతిం ప్రాప్తః కిం కిం నైవ బ్రవీతి చ ।
 సత్యం నైవ భవేత్తద్వై కథం జ్ఞేయం ప్రియోఽసి మే ॥ ౬౩॥
 ఇతి గత్వా పునః కార్యం కురు త్వం హ్యహితాయ వై ।
 కైలాసోద్ధరణే యత్నః కర్తవ్యశ్చ త్వయా పునః ॥ ౬౪॥
 యది చైవోద్ధృతశ్చాయం కైలాసో హి భవిష్యతి ।
 తదైవ సఫలం సర్వం భవిష్యతి న సంశయః ॥ ౬౫॥
 పూర్వవత్థాపయిత్వా త్వం పునరాగచ్ఛ వై సుఖమ్ ।
 నిశ్చయం పరమం గత్వా యథేచ్ఛసి తథా కురు ॥ ౬౬॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యుక్తః స హితం మేనే రావణో విధిమోహితః ।
సత్యం మత్వా మునేర్వాక్యం కైలాసమగమత్తదా ॥ ౬౭॥

గత్వా తత్ర సముద్ధారం చక్రే తస్య గిరేః స చ ।
తత్రస్థం చైవ తత్రర్షం విపర్యస్తం పరస్పరమ్ ॥ ౬౮॥

గిరిశోఽపి తదా దృష్ట్వా కిం జాతమితి సోఽబ్రవీత్ ।
గిరిజా చ తదా శమ్భుం ప్రత్యువాచ విహస్య తమ్ ॥ ౬౯॥

గిరిజోవాచ ।

సచ్ఛిష్యస్య ఫలం జాతం సమ్యగ్జాతం తు శిష్యతః ।
శాస్తాత్మనే సవీరాయ దత్తం యదతులం బలమ్ ॥ ౭౦॥

సూత ఉవాచ ।

గిరిజాయాశ్చ సాకూతం వచః శ్రుత్వా మహేశ్వరః ।
కృతఘ్నం రావణం మత్వా శశాప బలదర్పితమ్ ॥ ౭౧॥

మహాదేవ ఉవాచ ।

రే రే రావణ దుర్భక్త మా గర్వం వహ దుర్మతే ।
శీఘ్రం చ తవ హస్తానాం దర్పఘ్నశ్చ భవేదిహ ॥ ౭౨॥

సూత ఉవాచ ।

ఇతి తత్ర చ యజ్ఞాతం నారదః శ్రుతవాంస్తదా ।
రావణోఽపి ప్రసన్నాత్మాగాత్స్వధామ యథాగతమ్ ॥ ౭౩॥

నిశ్చయం పరమం కృత్వా బలీ బలవిమోహితః ।
జగద్వశం హి కృతవాన్ రావణః పరదర్పహా ॥ ౭౪॥

శివాజ్ఞయా చ ప్రాప్తేన దివ్యాస్త్రేణ మహౌజసా ।
రావణస్య ప్రతిభతో నాలం కశ్చిదభూత్తదా ॥ ౭౫॥

ఇత్యేతచ్ఛ సమాఖ్యాతం వైద్యనాథేశ్వరస్య చ ।
మాహాత్మ్యం శృణవతాం పాపం నృణాం భవతి భస్మసాత్ ॥ ౭౬॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం వైద్యనాథేశ్వరజ్యోతిర్లింగమాహాత్మ్యవర్ణనామాష్టావింశోఽధ్యాయః ॥ ౪.౨౮॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్కురాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా

౪.౨౯. ఏకోనత్రింశోఽధ్యాయః । దారుకావనరాక్షసోపద్రవవర్ణనమ్ ।

సూత ఉవాచ ।

అథాతః సమృవణ్యౌమి నాగేశాఖ్యం పరాత్మనః ।

జ్యోతీరూపం యథా జాతం పరమం లింగముత్తమమ్ ॥ ౧॥

దారుకా రాక్షసీ కాచితార్పర్వతీవరదర్పితా ।

దారుకశ్చ పతిస్తస్యా బభూవ బలవత్తరః ॥ ౨॥

బహుభీ రాక్షసైస్తత్ర చకార కదనం సతామ్ ।

యజ్ఞధ్వంసం చ లోకానాం ధర్మధ్వంసం తదాకరోత్ ॥ ౩॥

పశ్చిమే సాగరే తస్య వనం సర్వసమృద్ధిమత్ ।

యోజనానాం షోడశభిర్విస్తృతం సర్వతో దిశమ్ ॥ ౪॥

దారుకా స్వవిలాసార్థం యత్ర గచ్ఛతి తద్వనమ్ ।

భూమ్యా చ తరుభిస్తత్ర సర్వోపకరణైర్మృతమ్ ॥ ౫॥

దారుకాయై దదౌ దేవీ తద్వనస్యావలోకనమ్ ।

ప్రయాతి తద్వనం సా హి పత్యా సహ యదృచ్ఛయా ॥ ౬॥

తత్ర స్థిత్యా తదా సోఽపి సర్వేషాం చ భయం దదౌ ।

దారుకో రాక్షసః పత్స్యా తయా దారుకయా సహ ॥ ౭॥

తే సర్వే పీడితా లోకా భౌర్వస్య శరణం యయుః ।

సత్వా ప్రీత్యా విశేషేణ తమూచుర్నతమస్తకాః ॥ ౮॥

లోకా ఊచుః ।

మహార్షే శరణం దేహి నో చేద్దుష్టైశ్చ మారితాః ।

సర్వం కర్తుం సమర్థోఽసి తేజసా దీప్తిమానసి ॥ ౯॥

పృథ్వాం న వర్తతే కశ్చిత్త్వాం వినా శరణం చ నః ।

యామో యస్య సమీపే తు స్థిత్యా సుఖమవాప్నుమః ॥ ౧౦॥

త్వాం దృష్ట్వా రాక్షసాః సర్వే పలాయన్తే విదూరతః ।

త్వయి శైవం సదా తేజో విభాతి జ్వలనో యథా || ౧౧||

సూత ఉవాచ |

ఇత్యేవం ప్రార్థితో లోకైరార్షో హి మునిసత్తమః |

శోచమానః శరణ్యశ్చ రక్షాయై హి వచోబ్రవీత్ || ౧౨||

ఔర్వ ఉవాచ |

పృథివ్యాం యది రక్షాంసి హింస్యర్వై ప్రాణీనస్తదా |

స్వయం ప్రాణైర్వియుజ్యేయూ రాక్షసా బలవత్తరాః || ౧౩||

యదా యజ్ఞాశ్చ హన్యేరంస్తదా ప్రాణైర్వియోజితాః |

భవన్తు రాక్షసాః సర్వే సత్యమేతన్మయోచ్యతే || ౧౪||

సూత ఉవాచ |

ఇత్యుక్త్వా వచనం తేభ్యః సమాశ్వాస్య ప్రజాః పునః |

తపశ్చకార వివిధమార్షో లోకసుఖావహాః || ౧౫||

దేవాస్తదా తే విజ్ఞాయ శాపస్య కారణం హి తత్ |

యుద్ధాయ చ సముద్యోగం చక్రుర్దేవారిభిః సహ || ౧౬||

సర్వైశ్చైవ ప్రయత్నైశ్చ నానాయుధధరాః సురాః |

సర్వే శక్రాదయస్తత్ర యుద్ధార్థం సముపాగతాః || ౧౭||

తాన్తృష్ట్వా రాక్షసాస్తత్ర విచారే తత్పురాః పునః |

బభూవుస్తేఽఖిలా దుష్టా మిథో యే యత్ర సంస్థితాః || ౧౮||

రాక్షసా ఊచుః |

కిం కర్తవ్యం క్వ గన్తవ్యం సఙ్కటం సముపాగతాః |

యుద్ధ్యతే మ్రియతే చైవ యుద్ధ్యతే న విహన్యతే || ౧౯||

తథైవ స్థీయతే చేద్వై భక్ష్యతే కిం పరస్పరమ్ |

దుఃఖం హి సర్వథా జాతం క ఏనం వినివారయేత్ || ౨౦||

సూత ఉవాచ |

విచార్యేతి చ తే తత్ర దారుకాద్యాశ్చ రాక్షసాః |

ఉపాయం న విజానన్తో దుఃఖం ప్రాప్తాః సదా హి వై || ౨౧||

దారుకా రాక్షసీ చాపి జ్ఞాత్వా దుఃఖం సమాగతమ్ |

భవాన్యాశ్చ వరం తం చ కథయామాస సా తదా || ౨౨||

దారుకోవాచ ।

మయా హ్యారాధితా పూర్వం భవపత్నీ వరం దదౌ ।
వనం గచ్ఛ నిజైః సార్థం యత్ర గన్తుం త్వమిచ్ఛసి ॥ ౨౩॥

తద్వరశ్చ మయా ప్రాప్తః కథం దుఃఖం విషహ్యతే ।
జలే వనం చ నీత్వా వై సుఖం స్థేయం తు రాక్షసైః ॥ ౨౪॥

సూత ఉవాచ ।

తస్యాస్తద్వచనం శ్రుత్వా రాక్షస్యా హర్షమాగతాః ।
ఊచుః సర్వే మిథస్తే హి రాక్షసా నిర్భయాస్తదా ॥ ౨౫॥

ధన్యేయం కృతకృత్యేయం రాజ్ఞ్యం వై జీవితాః స్వయమ్ ।
నత్వా తస్యై చ తత్సర్వం కథయామాసురాదరాత్ ॥ ౨౬॥

యది గన్తుం భవేచ్ఛక్తిర్గమ్యతాం కిం విచార్యతే ।
తత్ర గత్వా జలే దేవి సుఖం స్థాస్యామ నిత్యశః ॥ ౨౭॥

ఏతస్మిన్నంతరే లోకా దేవైః సార్థం సమాగతాః ।
యుద్ధాయ వివిధైర్దుఃఖైః పీడితా రాక్షసైః పురా ॥ ౨౮॥

పీడితాశ్చ తదా తస్యా భవాన్యా బలమాశ్రితాః ।
సమగ్రం నగరం నీత్వా జలస్థలసమన్వితమ్ ॥ ౨౯॥

జయ జయేతి దేవ్యాస్తు స్తుతిముచ్చార్య రాక్షసీ ।
తత ఉడ్డీయనం కృత్వా సపక్షో గిరిరాడ్యథా ॥ ౩౦॥

సముద్రస్య చ మధ్యే సా సంస్థితా నిర్భయా తదా ।
సకలైః పరివారైశ్చ ముముదేతి శివానుగా ॥ ౩౧॥

తత్ర సిన్ధౌ చ తే స్థిత్యా నగరే చ విలాసినః ।
రాక్షసాశ్చ సుఖం ప్రాపుర్నిర్భయాశ్చ విజహ్రిరే ॥ ౩౨॥

రాక్షసాశ్చ పృథివ్యాం వై నాజగ్ముశ్చ కదాచన ।
మునేః శాపభయాదేవ బభ్రముస్తే చలే తదా ॥ ౩౩॥

నౌఘ స్థితాన్ జనాన్నీత్వా నగరే తత్ర తాన్స్తదా ।
చిక్షిపుర్బన్ధనాగారే కాంశ్చిజ్జఘ్నుస్తదా హి తే ॥ ౩౪॥

యథా యథా పునః పీడాం చక్రుస్తే రాక్షసాస్తదా ।
తత్ర స్థితా భవాన్యాశ్చ వరదానాచ్ఛ నిర్భయాః ॥ ౩౫॥

యథా పూర్వం స్థలే లోకే భయం చాసీన్నిరస్తరమ్ ।
 తథా భయం జలే తేషామాసీన్నిత్యం మునీశ్వరాః ॥ 3౬ ॥
 కదాచిద్రాక్షసీ సా చ నిఃస్పృతా నగరాజ్జలే ।
 రుద్ధ్వా మార్గం స్థితా లోకపీడార్థం ధరణౌ చ హి ॥ 3౭ ॥
 ఏతస్మిన్నస్తరే తత్ర నావో బహుతరాః శుభాః ।
 ఆగతా బహుధా తత్ర సర్వతో లోకసంవృతాః ॥ 3౮ ॥
 తా నావశ్చ తదా దృష్ట్వా హర్షం సమ్ప్రాప్య రాక్షసాః ।
 ద్రుతం గత్వా హి తత్రస్థాన్వేగాత్సన్ధిరే ఖలాః ॥ 3౯ ॥
 ఆజగ్ముర్నగరం తే చ తానాదాయ మహాబలాః ।
 చిక్షిపుర్బన్ధనాగారే బద్ధ్వా హి నిగడైర్దృఢైః ॥ ౪౦ ॥
 బద్ధాస్తే నిగడైర్లోకాః సంస్థితా బన్ధనాలయే ।
 అతీవ దుఃఖమాజగ్ముర్భర్త్సితాస్తే ముహుర్ముహుః ॥ ౪౧ ॥
 తేషాం మధ్యే చ యోఽధీశః స వైశ్యః సుప్రియాభిధః ।
 శివప్రియః శుభాచారః శైవశ్చాసీత్సదాతనః ॥ ౪౨ ॥
 వినా చ శివపూజాం వై న తిష్ఠతి కదాచన ।
 సర్వథా శివధర్మా హి భస్మరుద్రాక్షభూషణః ॥ ౪3 ॥
 యది పూజా న జాతా చేన్న భునక్తి తదా తు సః ।
 అతస్తత్రాపి వైశ్యోఽసౌ చకార శివపూజనమ్ ॥ ౪౪ ॥
 కారాగృహగతః సోఽపి బహుంశ్చాశిక్షయత్తదా ।
 శివమన్త్రం చ పూజాం చ పార్థివీమృషినత్తమాః ॥ ౪౫ ॥
 తే సర్వే చ తదా తత్ర శివపూజాం స్వకామదామ్ ।
 చక్రేరి విధివత్తత్ర యథాదృష్టం యథాశ్రుతమ్ ॥ ౪౬ ॥
 కేచిత్తత్ర స్థితా ధ్యానే బద్ధ్వాసనమనుత్తమమ్ ।
 మానసీం శివపూజాం చ కేచిచ్ఛ్రుర్ముదాన్వితాః ॥ ౪౭ ॥
 తదాధీశేన తత్రైవ ప్రత్యక్షం శివపూజనమ్ ।
 కృతం చ పార్థివస్యైవ విధానేన మునీశ్వరాః ॥ ౪౮ ॥
 అన్యే చ యే న జానన్తి విధానం స్మరణం పరమ్ ।

నమః శివాయ మస్త్రేణ ధ్యాయంతః శంకరం స్థితాః ॥ ౪౯ ॥

సుప్రియో నామ యశ్చాసీద్వైశ్యవర్యః శివప్రియః ।

ధ్యాయశ్చ మనసా తత్ర చకార శివపూజనమ్ ॥ ౫౦ ॥

యథోక్తరూపీ శమ్భుశ్చ ప్రత్యక్షం సర్వమాదదే ।

సోఽపి స్వయం న జానాతి గృహ్యతే న శివేన వై ॥ ౫౧ ॥

ఏవం చ క్రియమాణస్య వైశ్యస్య శివపూజనమ్ ।

వ్యతీయుస్తత్ర షణ్మాసా నిర్విఘ్నేన మునీశ్వరాః ॥ ౫౨ ॥

అతః పరం చ యజ్ఞాతం చరితం శశిమౌలినః ।

తచ్ఛ్రుణుధ్యమృషిశ్రేష్ఠాః సావధానేన చేతసా ॥ ౫౩ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం నాగేశ్వరజ్యోతిర్లింగమాహాత్యై
దారుకావనరాక్షసోపద్రవవర్జనం నామైకోనత్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౪.౨౯ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా

౪.౩౦. త్రింశోఽధ్యాయః । నాగేశ్వరజ్యోతిర్లింగోద్భవమాహాత్యైవర్ణనమ్ ।

సూత ఉవాచ ।

కదాచిత్సేవకస్తస్య రాక్షసస్య దురాత్మనః ।

తదగ్రే సుందరం రూపం శంకరస్య దదర్శ హ ॥ ౧ ॥

తస్మై నివేదితం రాజ్ఞే రాక్షసానాం యథార్థకమ్ ।

సర్వం తచ్ఛరీతం తేన సకౌతుకమథాద్భుతమ్ ॥ ౨ ॥

రాజాపి తత్ర చాగత్య రాక్షసానాం స దారుకః ।

విహ్వలః సబలః శీఘ్రం పర్యపృచ్ఛచ్ఛ తం శివమ్ ॥ ౩ ॥

దారుక ఉవాచ ।

కిం ధ్యాయసి హి వైశ్య త్వం సత్యం వద మమగ్రతః ।

ఏవం సతి న మృత్యుస్తే మమ వాక్యం చ నాన్యథా ॥ ౪ ॥

సూత ఉవాచ ।

తేనోక్తం చ న జానామి తచ్చుత్వా కుపితః స వై ।
 రాక్షసాన్ప్రేరయామాస హన్యతాం రాక్షసా ఆయమ్ ॥ ౫॥
 తదుక్తాస్తే తదా హస్తుం నానాయుధధరా గతాః ।
 ద్రుతం తం వైశ్యశార్దూలం శక్జురాసక్తచేతసమ్ ॥ ౬॥
 తానాగతాంస్తదా దృష్ట్వా భయవిత్రస్తలోచనః ।
 శివం సస్మార సుప్రీత్యా తన్నామాని జగౌ ముహుః ॥ ౭॥
 వైశ్యపతిరువాచ ।
 పాహి శక్జుర దేవేశ పాహి శమ్భో శివేతి చ ।
 దుష్టాదస్మాత్ప్రీతిలోకేశ ఖలహన్ భక్తవత్సల ॥ ౮॥
 సర్వస్వం చ భవానద్య మమ దేవ త్వమేవ హి ।
 త్వదధీనస్త్వదీయోఽహం త్వత్ప్రాణః సర్వదా ప్రభో ॥ ౯॥
 సూత ఉవాచ ।
 ఇతి సమ్ప్రార్థితః శమ్భుర్వివరాన్నిర్గతస్తదా ।
 భవనేనోత్తమేనాథ చతుర్దారయుతేన చ ॥ ౧౦॥
 మధ్య జ్యోతిఃస్వరూపం చ శివరూపం తదద్భుతమ్ ।
 పరివారసమాయుక్తం దృష్ట్వా చాపూజయత్స వై ॥ ౧౧॥
 పూజితశ్చ తదా శమ్భుః ప్రసన్నో హ్యభవత్స్వయమ్ ।
 ఆస్త్రం పాశుపతం నామ దత్త్వా రాక్షసపుంగవాన్ ॥ ౧౨॥
 జఘాన సోపకరణాంస్తాన్సర్వాన్సగణాన్స్తృతమ్ ।
 ఆరక్షచ్చ స్వభక్తం వై దుష్టహా స హి శక్జురః ॥ ౧౩॥
 సర్వాంస్తాంశ్చ తదా హత్వా వరం ప్రాదాద్వనస్య చ ।
 అత్యద్భుతకరః శమ్భుః స్వలీలాత్తసువిగ్రహః ॥ ౧౪॥
 ఆస్మిన్వనే సదా వర్ణధర్మా వై సమ్భవస్తు చ ।
 బ్రాహ్మణక్షత్రియవిశాం శూద్రాణాం హి తథైవ చ ॥ ౧౫॥
 భవన్స్తత్ర మునిశ్రేష్ఠాస్తామసా న కదాచన ।
 శివధర్మప్రవక్తారః శివధర్మప్రవర్తకాః ॥ ౧౬॥
 సూత ఉవాచ ।
 ఏతస్మిన్సమయే సా వై రాక్షసీ దారుకాహ్వయా ।

దేవ్యాః స్తుతిం చకారాసౌ పార్వత్యా దీనమానసా ॥ ౧౭ ॥

ప్రసన్నా చ తదా దేవీ కిం కరోమీత్యువాచ హి ।
సాప్యువాచ పునస్తత్ర వంశో మే రక్ష్యతాం త్వయా ॥ ౧౮ ॥

రక్షయిష్యామి తే వంశం సత్యం చ కథ్యతే మయా ।
ఇత్యుక్త్వా చ శివేనైవ విగ్రహం సా చకార హ ॥ ౧౯ ॥

శివోఽపి కుపితాం దేవీం దృష్ట్వా వరవశః ప్రభుః ।
ప్రత్యువాచేతి సుప్రీత్యా యథేచ్ఛసి తథా కురు ॥ ౨౦ ॥

సూత ఉవాచ ।

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య స్వపతేః శంకరస్య వై ।
సుప్రసన్నా విహస్యాశు పార్వతీ వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౨౧ ॥

పార్వత్యువాచ ।

భవదీయం వచస్తథ్యం యుగాన్తే సమ్భవిష్యతి ।
తావచ్చ తామసీ సృష్టిర్భవత్స్వితీ మతం మమ ॥ ౨౨ ॥

అన్యథా ప్రలయః స్యాద్వై సత్యం మే వ్యాహృతం శివ ।
ప్రమాణీక్రియతాం నాథ త్వదీయాస్మి త్వదాశ్రయా ॥ ౨౩ ॥

ఇయం చ దారుకా దేవీ రాక్షసీ శక్తికా మమ ।
బలిష్ఠా రాక్షసీనాం చ రక్షోరాజ్యం ప్రశాన్తు చ ॥ ౨౪ ॥

ఇమా రాక్షసపత్న్యస్తు ప్రసవిష్యన్తి పుత్రకాన్ ।
తే సర్వే మిలితాశ్చైవ వనే వాసాయ మే మతాః ॥ ౨౫ ॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యేవం వచనం శ్రుత్వా పార్వత్యాః స్వస్త్రియాః ప్రభుః ।
ప్రసన్నమానసో భూత్వా శంకరో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౨౬ ॥

శంకర ఉవాచ ।

ఇతి బ్రవీషి త్వం వై చేచ్ఛుణు మద్వచనం ప్రియే ।
స్థాస్యామ్యస్మిన్వనే ప్రీత్యా భక్తానాం పాలనాయ చ ॥ ౨౭ ॥

అత్ర మే వర్ణధర్మస్థో దర్శనం ప్రీతిసంయుతమ్ ।
కరిష్యతి చ యో వై స చక్రవర్తీ భవిష్యతి ॥ ౨౮ ॥

అన్యథా కలిపర్యాయే సత్యస్యాదౌ నృపేశ్వరః ।

మహాసేనయుతో యో వై వీరసేనేతి విశ్రుతః ॥ ౨౯ ॥

స మే భక్త్యాతివిక్రాంతో దర్శనం మే కరిష్యతి ।
దర్శనం మే స కృత్వైవ చక్రవర్తీ భవిష్యతి ॥ ౩౦ ॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యేవం దమ్పతీ తౌ చ కృత్వా హాస్యం పరస్పరమ్ ।
స్థితౌ తత్ర స్వయం సాక్షాన్మహోతీకారకౌ ద్విజాః ॥ ౩౧ ॥

జ్యోతిర్లింగస్వరూపో హి నామ్నా నాగేశ్వరః శివః ।
నాగేశ్వరీ శివా దేవీ బభూవ చ సతాం ప్రియౌ ॥ ౩౨ ॥

ఋషయ ఉచుః ।

వీరసేనః కథం తత్ర యాస్యతే దారుకావనే ।
కథమర్చిష్యతి శివం త్వం తద్వద మహామతే ॥ ౩౩ ॥

సూత ఉవాచ ।

నిషధే సున్దరే దేశే క్షత్రియాణాం కులే చ సః ।
మహాసేనసుతో వీరసేనశ్చైవ శివప్రియః ॥ ౩౪ ॥

పార్థివేశార్చనం కృత్వా తపః పరమదుష్కరమ్ ।
చకార వీరసేనో వై వర్షాణాం ద్వాదశావధిః ॥ ౩౫ ॥

తతః ప్రసన్నో దేవేశః ప్రత్యక్షం ప్రాహ శఙ్కరః ।
కాష్ఠస్య మత్స్యికాం కృత్వా త్రపుధాతువిలేపనామ్ ॥ ౩౬ ॥

విధాయ యోగమాయాం చ దాస్యామి వీరసేనక ।
తాం గృహీత్వా ప్రవిశ్యేనం నౌభిః సహ వ్రజాధునా ॥ ౩౭ ॥

తతస్తస్త్వం తత్ర గత్వా చ వివరే చ కృతే మయా ।
ప్రవిశ్య చ తదా పూజాం కృత్వా నాగేశ్వరస్య చ ॥ ౩౮ ॥

తతః పాశుపతం ప్రాప్య హత్వా చ రాక్షసీముఖాన్ ।
మయి దృష్టే తదా కింఞ్చన్నూనం తే న భవిష్యతి ॥ ౩౯ ॥

పార్వత్యాశ్చ బలం బైవ సమ్పూర్ణం వై భవిష్యతి ।
అన్యే చ మ్లేచ్ఛరూపా యే భవిష్యన్తి వనే శుభాః ॥ ౪౦ ॥

ఇత్యుక్తౌ శఙ్కరస్తత్ర వీరసేనం హి దుఃఖహా ।
కృత్వా కృపాం చ మహతీం తత్రైవాస్తర్దధే ప్రభుః ॥ ౪౧ ॥

ఇతి దత్తవరః సోఽపి శివేన పరమాత్మనా ।

శక్తః సర్వం తదా కర్తుం సమృభూవ న సంశయః ॥ ౪౨॥

ఏవం నాగేశ్వరో దేవ ఉత్పన్నో జ్యోతిషాం పతిః ।

లింగరూపస్త్రిలోకస్య సర్వకామప్రదః సదా ॥ ౪౩॥

ఏతద్భ్యః శృణుయాన్నిత్యం నాగేశోద్భవమాదరాత్ ।

సర్వాన్కామానియాద్ధీమాన్మహాపాతకనాశనాన్ ॥ ౪౪॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం నాగేశ్వరజ్యోతిర్లింగోద్భవమాహాత్మ్యవర్ణనామ త్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౪.౩౦॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా

౪.౩౧. ఏకత్రింశోఽధ్యాయః । రామేశ్వరమాహాత్మ్యవర్ణనమ్ ।

సూత ఉవాచ ।

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి లింగం రామేశ్వరాభిధమ్ ।

ఉత్పన్నం చ యథా పూర్వమృషయః శృణుతాదరాత్ ॥ ౧॥

పురా విష్ణుః పృథివ్యాం చావతతార సతాం ప్రియః ॥ ౨॥

తత్ర సీతా హృతా విప్రా రావణేనోరుమాయినా ।

ప్రాపితా స్వగృహం సా హి లక్ష్మాయాం జనకాత్మజా ॥ ౩॥

అన్వేషణపరస్తస్యాః కిష్కిన్ధాఖ్యాం పురీమగాత్ ।

సుగ్రీవహితకృద్భూత్వా వాలినం సజ్జఘాన హ ॥ ౪॥

తత్ర స్థిత్యా కియత్కాలం తదన్వేషణతత్పరః ।

సుగ్రీవాద్వైర్లక్ష్మణేన విచారం కృతవాన్స వై ॥ ౫॥

కపిన్ సమ్ప్రేషయామాస చతుర్థిక్షు నృపాత్మజః ।

హనుమత్ప్రముఖాన్ రామస్తదన్వేషణహేతవే ॥ ౬॥

అథ జ్ఞాత్వా గతాం లక్ష్మ్యాం సీతాం కపివరాననాత్ ।

సీతాచూడామణిం ప్రాప్య ముముదే సోఽతి రాఘవః ॥ ౭॥

సకపీశస్తదా రామో లక్ష్మణేన యుతో ద్విజాః ।

సుగ్రీవప్రముఖైః పుణ్యైర్వానరైర్బలవత్తరైః ॥ ౮॥

పద్మైర్షాదశాఖ్యైశ్చ యయౌ తీరం పయోనిధేః ।

దక్షిణే సాగరే యో వై దృశ్యతే లవణాకరః ॥ ౯॥

తత్రాగత్య స్వయం రామో వేలాయాం సంస్థితో హి సః ।

వానరైః సేవ్యమానస్తు లక్ష్మణేన శివప్రియః ॥ ౧౦॥

హా జానకి కుతో యాతా కదా చేయం మిలిష్యతి ।

అగాధః సాగరశ్చైవాతార్యా సేనా చ వానరీ ॥ ౧౧॥

రాక్షసో గిరిధర్తా చ మహాబలపరాక్రమః ।

లక్ష్మణో దుర్గమో దుర్గ ఇన్ద్రజిత్తనయోఽస్య వై ॥ ౧౨॥

ఇత్యేవం స విచార్యైవ తథే స్థిత్యా సలక్ష్మణః ।

ఆశ్వాసితో వనోకోభిరఙ్గదాదిపురః సరైః ॥ ౧౩॥

ఏతస్మిన్నస్తరే తత్ర రాఘవః శైవసత్తమః ।

ఉవాచ భ్రాతరం ప్రీత్యా జలార్థీ లక్ష్మణాభిధమ్ ॥ ౧౪॥

శ్రీరామ ఉవాచ ।

భ్రాతర్లక్ష్మణ వీరేశాహం జలార్థీ పిపాసితః ।

తదానయ ద్రుతం పాథో వానరైః కైశ్చిదేవ హి ॥ ౧౫॥

సూత ఉవాచ ।

తచ్చుత్వా వానరాస్తత్ర హ్యధావస్త దిశో దశ ।

నీత్వా జలం చ తే ప్రోచుః ప్రణీపత్య పురః స్థితాః ॥ ౧౬॥

వానరా ఊచుః ।

జలం చ గృహ్యతాం స్వామిన్నానీతం తత్త్వదాఙ్గాయా ।

మహాత్తమం చ సుస్వాదు శీతలం ప్రాణతర్పణమ్ ॥ ౧౭॥

సూత ఉవాచ ।

సుప్రసన్నతరో భూత్వా కృపాదృష్ట్యా విలోక్య తాన్ ।

తచ్చుత్వా రామచన్ద్రోఽసౌ స్వయం జగ్రాహ తఙ్జలమ్ ॥ ౧౮॥

స శైవస్తఙ్జలం నీత్వా పాతుమారబ్ధవాన్యదా ।

తదా చ స్మరణం జాతమిత్థమస్య శివేచ్ఛయా ॥ ౧౯॥

న కృతం దర్శనం శమోర్భర్షహ్యతే చ జలం కథమ్ |
 స్వస్వామినః పరేశస్య సర్వానన్దప్రదస్య వై || ౨౦||
 ఇత్యుక్త్వా చ జలం ముక్తం తదా రఘువరేణ చ |
 పశ్చాచ్ఛ పార్థివీం పూజాం చకార రఘునన్దనః || ౨౧||
 ఆవాహనాదికాంశ్చైవ హ్యుపచారాన్ప్రకల్ప్య వై |
 విధివత్షోడశం ప్రీత్యా దేవమానర్చ శక్కురమ్ || ౨౨||
 ప్రణిపాతైః స్తవైర్దివ్యైః శివం సన్తోష్య యత్నతః |
 ప్రార్థయామాస సద్భక్త్యా స రామః శక్కురం ముదా || ౨౩||
 శ్రీరామ ఉవాచ |
 స్వామిన్ శమోభ మహాదేవ సర్వదా భక్తవత్సల |
 పాహి మాం శరణాపన్నం త్వదభక్తం దీనమానసమ్ || ౨౪||
 ఏతజ్జలమగాధం చ వారిధేర్భవతారణ |
 రావణాఖ్యో మహావీరో రాక్షసో బలవత్తరః || ౨౫||
 వానరాణాం బలం హ్యేతచ్ఛుశ్చలం యుద్ధసాధనమ్ |
 మమ కార్యం కథం సిద్ధం భవిష్యతి ప్రియాప్తయే || ౨౬||
 తస్మిన్దేవ త్వయా కార్యం సాహాయ్యం మమ సువ్రత |
 సాహాయ్యం తే వినా నాథ మమ కార్యం హి దుర్లభమ్ || ౨౭||
 త్వదీయో రావణోఽపీహ దుర్జయః సర్వథాఖిలైః |
 త్వద్దత్తవరదృప్తశ్చ మహావీరస్త్రిలోకజిత్ || ౨౮||
 అప్యహం తవ దాసోఽస్మి త్వదధీనశ్చ సర్వథా |
 విచార్యేతి త్వయా కార్యః పక్షపాతః సదాశివ || ౨౯||
 సూత ఉవాచ |
 ఇత్యేవం స చ సమ్రూర్ధ్వ నమస్కృత్య పునః పునః |
 తదా జయ జయేత్యుచ్చైరుద్ధోఽపైః శక్కురేతి చ || ౩౦||
 ఇతి స్తుత్వా శివం తత్ర మస్త్రధ్యానపరాయణః |
 పునః పూజాం తతః కృత్వా స్వామ్యగ్రే స ననర్త హ || ౩౧||
 ప్రేమవిక్లిన్నహృదయో గల్లనాదం యదాకరోత్ |
 తదా చ శక్కురో దేవః సుప్రసన్నో బభూవ హ || ౩౨||

సాక్షిః సపరివారశ్చ జ్యోతిరూపో మహేశ్వరః ।
యథోక్తరూపమమలం కృత్వావిరభవద్ ద్రుతమ్ ॥ 33॥

తతః సస్తుష్టహృదయో రామభక్త్యా మహేశ్వరః ।
శివమస్తు వరం బ్రూహి రామేతి స తదాబ్రవీత్ ॥ 3౪॥

తద్రూపం చ తదా దృష్టవా సర్వే పూతాస్తతః స్వయమ్ ।
కృతవాన్ రాఘవః పూజాం శివధర్మపరాయణః ॥ 3౫॥

స్తుతిం చ వివిధాం కృత్వా ప్రణిపత్య శివం ముదా ।
జయం చ ప్రార్థయామాస రావణాజౌ తదాత్మనః ॥ 3౬॥

తతః ప్రసన్నహృదయో రామభక్త్యా మహేశ్వరః ।
జయోఽస్తు తే మహారాజ ప్రీత్యా స పునరబ్రవీత్ ॥ 3౭॥

శివదత్తం జయం ప్రాప్య హ్యనుజ్ఞాం సమవాప్య చ ।
పునశ్చ ప్రార్థయామాస సాక్షిలిర్నతమస్తకః ॥ 3౮॥

శ్రీరామ ఉవాచ ।
త్వయా స్థేయమిహ స్వామింత్లోకానాం పావనాయ చ ।
పరేషాముపకారార్థం యది తుష్టోఽసి శక్కర ॥ 3౯॥

సూత ఉవాచ ।
ఇత్యుక్తస్తు శివస్తత్ర లింగరూపోఽభవత్తదా ।
రామేశ్వరశ్చ నామ్నా వై ప్రసిద్ధో జగతీతలే ॥ ౪౦॥

రామస్తు తత్ప్రభావద్వై సింధుముత్తీర్య చాఞ్జసా ।
రావణాదీన్నిహత్యాశు రాక్షసాన్ప్రాప తాం ప్రియామ్ ॥ ౪౧॥

రామేశ్వరస్య మహిమాదుభతోఽభూదుభవి చాతులః ।
భుక్తిముక్తిప్రదశ్చైవ సర్వదా భక్తకామదః ॥ ౪౨॥

దివ్యగంగాజలేనైవ స్నాపయిష్యతి యః శివమ్ ।
రామేశ్వరం చ సద్భక్త్యా స జివన్ముక్త ఏవ హి ॥ ౪3॥

ఇహ భుక్త్యాఖిలానోగ్ధాన్దేవానాం దుర్లభానపి ।
అనే ప్రాప్య పరం జ్ఞానం కైవల్యం ప్రాప్నుయాద్ ద్రువమ్ ॥ ౪౪॥

ఇతి వశ్చ సమాఖ్యాతం జ్యోతిర్లింగం శివస్య తు ।
రామేశ్వరాభిధం దివ్యం శృణ్వతాం పాపహారకమ్ ॥ ౪౫॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం రామేశ్వరమాహాత్మ్యవర్ణనం
నామైకత్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౪.౩౧॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా

౪.౩౨. ద్వాత్రింశోఽధ్యాయః । సుదేహాసుధర్మాచరితవర్ణనమ్ ।

సూత ఉవాచ ।

అతః పరం చ ఘృతేశం జ్యోతిర్లింగముదాహృతమ్ ।

తస్యైవ చ సుమాహాత్మ్యం శ్రూయతామృషిసత్తమాః ॥ ౧॥

దక్షిణస్యాం దిశి శ్రేష్ఠో గిరిర్దేవేతి సంజ్ఞకః ।

మహాశోభాన్వితో నిత్యం రాజతేఽద్భుతదర్శనః ॥ ౨॥

తస్యైవ నికటే కశ్చిద్భారద్వాజకులోద్భవః ।

సుధర్మా నామ విప్రశ్చ న్యవసద్ బ్రహ్మవిత్తమః ॥ ౩॥

తస్య ప్రియా సుదేహా చ శివధర్మపరాయణా ।

పతినేవాపరా నిత్యం గృహకర్మవిచక్షణా ॥ ౪॥

సుధర్మా చ ద్విజశ్రేష్ఠో దేవతాతిథిపూజకః ।

వేదమార్గపరో నిత్యమగ్నిసేవాపరాయణః ॥ ౫॥

త్రికాలసన్ధ్యయా యుక్తః సూర్యరూపసమద్యుతిః ।

శిష్యాణాం పాఠకశ్చైవ వేదశాస్త్రవిచక్షణః ॥ ౬॥

ధనవాంశ్చ పరో దాతా సౌజన్యగుణభాజనః ।

శివకర్మరతో నిత్యం శైవః శైవజనప్రియః ॥ ౭॥

ఆయుర్బహు వ్యతీయాయ తస్య ధర్మం ప్రకుర్వతః ।

పుత్రశ్చ నాభవత్తస్య ఋతుః స్యాదఫలః స్త్రీయాః ॥ ౮॥

తేన దుఃఖం కృతం నైవ వస్తుజ్ఞానపరేణ హి ।

ఆత్మనస్తారకశ్చాత్మా హ్యోత్మనః పావనశ్చ సః ॥ ౯॥

ఇత్యేవం మానసం ధృత్వా దుఃఖం న కృతవాన్స్తదా ।

సుదేహో చ తదా దుఃఖం చకారాపుత్రసమ్భవమ్ ॥ ౧౦॥

నిత్యం చ స్వామినం సా వై ప్రార్థయద్యత్ససాధనే ।

పుత్రోత్పాదనహేతోశ్చ సర్వవిద్యావిశారదమ్ ॥ ౧౧॥

సోఽపి స్త్రీయం తదాభర్త్య కిం పుత్రశ్చ కరిష్యతి ।

కా మాతా కః పితా పుత్రః కో బంధుశ్చ ప్రియశ్చ కః ॥ ౧౨॥

సర్వం స్వార్థపరం దేవి త్రిలోక్యం నాత్ర సంశయః ।

జానీహి త్వం విశేషేణ బుద్ధ్యా శోకం న వై కురు ॥ ౧౩॥

తస్మాద్దేవి త్వయా దుఃఖం త్యజనీయం సునిశ్చితమ్ ।

నిత్యం మహ్యం త్వయా నైవ కథనీయం శుభవ్రతే ॥ ౧౪॥

ఏవం తాం సన్నివార్యైవ భగవద్ధర్మతత్పరః ।

అసీత్పరమసన్తుష్టో ద్వన్ద్వదుఃఖం సమత్యజత్ ॥ ౧౫॥

కదాచిచ్చ సుదేహో వై గేహే చ సహవాసినః ।

జగామ ప్రియగోష్ఠ్యర్థం వివాదస్తత్ర సజ్గతః ॥ ౧౬॥

తత్పత్నీ స్త్రీస్వభావాచ్చ భర్తీతా సా తయా తదా ।

ఉక్తా చేతి దురుక్త్యా వై సుదేహో విప్రకామినీ ॥ ౧౭॥

పత్న్యూవాచ ।

అపుత్రిణీ కథం గర్వం కురుషే పుత్రిణీ హ్యహమ్ ।

మద్ధనం భోక్ష్యతే పుత్రో ధనం తే కశ్చ భోక్ష్యతే ॥ ౧౮॥

నూనం హరిష్యతే రాజా త్వద్ధనం నాత్ర సంశయః ।

ధిగ్ధిక్వాం తే ధనం ధిక్చ ధిక్ తే మానం హి వన్ధ్యకే ॥ ౧౯॥

సూత ఉవాచ ।

భర్తీతా తాభిరితి సా గృహమాగత్య దుఃఖితా ।

స్వామినే కథయామాస తదుక్తం సర్వమాదరాత్ ॥ ౨౦॥

బ్రాహ్మణోఽపి తదా దుఃఖం న చకార సుబుద్ధిమాన్ ।

కథితం కథ్యతామేవ యద్భావి తద్భవేత్ప్రియే ॥ ౨౧॥

ఇత్యేవం చ తదా తేన హ్యోశ్వస్తాపి పునః పునః ।

న తదా సాత్యజద్దుఃఖం హ్యోగ్రహం కృతవత్యసౌ ॥ ౨౨॥

సుదేహోవాచ ॥

యథా తథా త్వయా పుత్రః సముత్పాద్యః ప్రియోఽసి మే ।
త్యక్షయామి హ్యన్యథాహం చ దేహం దేహభృతాం వర ॥ ౨౩॥

సూత ఉవాచ ।

ఏవముక్తం తయా శ్రుత్వా సుధర్మా బ్రాహ్మణోత్తమః ।
శివం సస్మార మనసా తదాగ్రహనిపీడితః ॥ ౨౪॥

అగ్నేరగ్రేఽక్షిపతుష్పద్వయం విప్రో హ్యతన్ద్రితః ।
మనసా దక్షిణం పుష్పం తన్నేనే పుత్రకామదమ్ ॥ ౨౫॥

ఏవం కృత్వా పణం పత్నీమువాచ బ్రాహ్మణః స చ ।
అనయోర్గాహ్యమేకం తే పుష్పం పుత్రఫలాస్తయే ॥ ౨౬॥

తయా చ మనసా ధృత్వా పుత్రశ్చైవ భవేన్మమ ।
తదా చ స్వామినా యచ్ఛ ధృతం పుష్పం సమేతు మామ్ ॥ ౨౭॥

ఇత్యుక్త్వా చ తయా తత్ర నమస్కృత్య శివం తదా ।
నత్వా చాగ్నిం పునః ప్రార్థ్య గృహీతం పుష్పమేకకమ్ ॥ ౨౮॥

స్వామినా చిన్తితం యచ్ఛ తద్ గృహీతం తయా న హి ।
సుదేహయా విమోహేన శివేచ్ఛాసమ్భవేన వై ॥ ౨౯॥

తద్ దృష్ట్వా పురుషశ్చైవ నిఃశ్వాసం పర్యమోచయత్ ।
స్మృత్వా శివపదామ్భోజమువాచ నిజకామినీమ్ ॥ ౩౦॥

సుధర్మోవాచ ।

నిర్మితం చేశ్వరేణైవ కథం వైవాన్యథా భవేత్ ।
ఆశాం త్యజ ప్రియే త్వం చ పరిచర్యాం కురు ప్రభోః ॥ ౩౧॥

ఇత్యుక్త్వా తు స్వయం విప్ర ఆశాం పరివిహాయ చ ।
ధర్మకార్యరతః సోఽభూచ్ఛుక్చరధ్యానతత్పరః ॥ ౩౨॥

సా సుదేహాగ్రహం నైవ ముమోచాత్మజకామ్యయా ।
ప్రత్యువాచ పతిం ప్రేక్షా సాజ్జలిర్నతమస్తకా ॥ ౩౩॥

సుదేహోవాచ ।

మయి పుత్రో న చాస్త్యన్యాం పత్నీం కురు మదాజ్ఞయా ।
తస్యాం నూనం సుతశ్చైవ భవిష్యతి న సంశయః ॥ ౩౪॥

సూత ఉవాచ ।

తదైవ ప్రథితో వై స బ్రహ్మణః శైవసత్తమః ।

ఉవాచ స్వప్రియాం తాం చ సుదేహాం ధర్మతత్పరః ॥ ౩౫॥

సుధర్మోవాచ ।

త్వదీయం చ మదీయం చ సర్వం దుఃఖం గతం ధ్రువమ్ ।

తస్మాత్త్వం ధర్మవిఘ్నం చ ప్రియే మా కురు సామ్యుతమ్ ॥ ౩౬॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యేవం వారితా సా చ స్వమాతుః పుత్రికాం తదా ।

గృహమానీయ భర్తారం వృణు త్వేనామిదం జగౌ ॥ ౩౭॥

సుధర్మోవాచ ।

ఇదానీం వదసి త్వం చ మత్ప్రియేయం తతః పునః ।

పుత్రసూశ్చ యదా స్వాదైవ తదా స్పర్ధాం కరిష్యసి ॥ ౩౮॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యుక్తా తేన పతినా సా సుదేహా చ తత్ప్రియా ।

పునః ప్రాహ కరో బద్ధ్వా సుధర్మాణం పతిం ద్విజాః ॥ ౩౯॥

నాహం స్పర్ధాం భగీన్యా వై కరిష్యే ద్విజసత్తమ ।

ఉపయచ్ఛస్వ పుత్రార్థమిమామాజ్ఞాపయామి చ ॥ ౪౦॥

ఇత్యేవం ప్రార్థితః సోఽపి సుధర్మా ప్రియయా తయా ।

ఘుశ్మాం తాం సముపాయంస్త వివాహవిధినా ద్విజః ॥ ౪౧॥

తతస్తాం పరిణీయాథ ప్రార్థయామాస తాం ద్విజః ।

త్వదీయేయం కనిష్ఠా హి సదా పోష్యాఽనఘే ప్రియే ॥ ౪౨॥

ఉక్త్యేవం స చ ధర్మాత్మా సుధర్మా శైవసత్తమః ।

యథాయోగ్యం చకారాశు ధర్మసజ్గహమాత్మనః ॥ ౪౩॥

సా చాపి మాతృపుత్రీం తాం సఖీవత్పర్యవర్తత ।

పరిత్యజ్య విరోధం హి పుపోషాహర్నిశం ప్రియా ॥ ౪౪॥

కనిష్ఠా వైవ యా పత్నీ స్వస్రసుజ్ఞామవాప్య చ ।

పార్థివాన్సా చకారాశు నిత్యమేకోత్తరం శతమ్ ॥ ౪౫॥

విధానపూర్వకం ఘుశ్మా సోపచారసమన్వితమ్ ।

కృత్వా తాన్ప్రాక్షిపత్తత్ర తడాగే నికటస్థితే ॥ ౪౬ ॥

ఏవం నిత్యం సా చకార శివపూజాం స్వకామదామ్ ।
విసృజ్య పునరావాహ్య తత్పర్యాయవిధానతః ॥ ౪౭ ॥

కుర్వన్త్యా నిత్యమేవం హి తస్యాః శక్కురపూజనమ్ ।
లక్షసంఖ్యాభవత్పూర్ణా సర్వకామఫలప్రదా ॥ ౪౮ ॥

కృపయా శక్కురస్వైవ తస్యాః పుత్రో వ్యజాయత ।
సుందరః సుభగశ్చైవ కల్యాణగుణభాజనః ॥ ౪౯ ॥

తం దృష్ట్వా పరమప్రీతః స విప్రో ధర్మవిత్తమః ।
అనాసక్తః సుఖం భేజే జ్ఞానధర్మపరాయణః ॥ ౫౦ ॥

సుదేహా తావదస్యాస్తు స్పర్ధాముగ్రాం చకార సా ।
ప్రథమం శీతలం తస్యా హృదయం హ్యసివత్పనః ॥ ౫౧ ॥

తతః పరం చ యజ్ఞాతం కుత్సితం కర్మ దుఃఖదమ్ ।
సావధానేన మనసా శ్రూయతాం తన్మునీశ్వరాః ॥ ౫౨ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం ఘృశ్మేశ్వరమాహాత్యే
సుదేహాసుధర్మాచరితవర్ణనం నామ ద్వాత్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౪.3౨ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్కురాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా

౪.33. త్రయస్త్రింశోఽధ్యాయః । ధుశ్మేశ్వరోత్పత్తిమాహాత్యవర్ణనమ్ ।

సూత ఉవాచ ।

పుత్రం దృష్ట్వా కనిష్ఠాయా జ్యేష్ఠా దుఃఖముపాగతా ।
విరోధం సా చకారాశు న సహస్త్రి చ తత్సుఖమ్ ॥ ౧ ॥

సర్వే పుత్రప్రసూతిం తాం ప్రశసంసుర్నిరస్తరమ్ ।
తయా తత్సహ్యతే న స్మ శిశో రూపాదికం తథా ॥ ౨ ॥

సుప్రియం తనయం తం చ పిత్రోః సద్గుణభాజనమ్ ।
దృష్ట్వాభవత్తదా తస్యా హృదయం తప్తమగ్నివత్ ॥ 3 ॥

ఏతస్మిన్నంతరే విప్రాః కన్యాం దాతుం సమాగతాః ।
 వివాహం తస్య తత్రైవ చకార విధివచ్చ సః ॥ ౪॥
 సుధర్మా ఘుశ్మయా సార్థమానందం పరం గతః ।
 సర్వే సమృద్ధినస్తస్యాం ఘుశ్మాయాం మానమాదధుః ॥ ౫॥
 తం దృష్ట్వా సా సుదేహో హి మనసి జ్వలితా తదా ।
 అత్యంతం దుఃఖమాపన్నా హా హతాస్మీతి వాదినీ ॥ ౬॥
 సుధర్మా గృహమాగత్య వధూం పుత్రం వివాహితమ్ ।
 ఉత్సాహం దర్శయామాస ప్రియాభ్యాం హర్షయన్నివ ॥ ౭॥
 అభవద్ హర్షితా ఘుశ్మా సుదేహో దుఃఖమాగతా ।
 న సహస్తి సుఖం తచ్చ దుఃఖం కృత్వాపతద్భువి ॥ ౮॥
 ఘుశ్మావదద్వధూపుత్రౌ త్వదీయౌ న మదీయకౌ ।
 వధూః పుత్రశ్చ తాం ప్రీత్యా ప్రసూం శ్వశ్రూమమన్యత ॥ ౯॥
 భర్తా ప్రియాం తాం జ్యేష్ఠాం చ మేనే నైవ కనిష్ఠికామ్ ।
 తథాపి సా తదా జ్యేష్ఠా స్వాంతర్మలవతీ హ్యభూత్ ॥ ౧౦॥
 ఏకస్మిన్ద్రివసే జ్యేష్ఠా సా సుదేహో చ దుఃఖినీ ।
 హృదయే సజ్జాచిన్తేతి దుఃఖశాన్తిః కథం భవేత్ ॥ ౧౧॥
 సుదేహోవాచ ।
 మదీయో హృదయాగ్నిశ్చ ఘుశ్మానేత్రజలేన వై ।
 భవిష్యతి ధ్రువం శాన్తో నాన్యథా దుఃఖజేన హి ॥ ౧౨॥
 అతోఽహం మారయామ్యద్య తత్పుత్రం ప్రియవాదినమ్ ।
 అగ్రే భావి భవేదేవం నిశ్చయః పరమో మమ ॥ ౧౩॥
 సూత ఉవాచ ।
 కదర్యాణాం విచారశ్చ కృత్యాకృత్యే భవేన్నహి ।
 కఠోరః ప్రాయశో విప్రాః సాపతోన్న భావ ఆత్మహా ॥ ౧౪॥
 ఏకస్మిన్ద్రివసే జ్యేష్ఠా సుప్తం పుత్రం వధూయుతమ్ ।
 చిచ్ఛదే నిశి చాజ్ఞేషు గృహీత్వా ఛురికాం చ సా ॥ ౧౫॥
 సర్వాఙ్గం ఖణ్డయామాస రాత్రౌ ఘుశ్మాసుతస్య సా ।
 నీత్వా సరసి తత్రైవాక్షిపద్ దృష్టా మహాబలా ॥ ౧౬॥

యత్ర ఊప్తాని లిక్ష్ణాని ఘుశ్మయా నిత్యమేవ హి ।
 తత్ర ఊప్త్యా సమాయాతా సుష్యాప సుఖమాగతా ॥ ౧౭॥
 ప్రాతశ్చైవ సముత్థాయ ఘుశ్మా నిత్యం తథాకరోత్ ।
 సుధర్మా చ స్వయం శ్రేష్ఠో నిత్యకర్మ సమాచరత్ ॥ ౧౮॥
 ఏతస్మిన్నస్తరే సా చ జ్యేష్ఠా కార్యం గృహస్య వై ।
 చకారానన్దసంయుక్తా సుశాన్తహృదయానలా ॥ ౧౯॥
 ప్రాతఃకాలే సముత్థాయ వధూః శయ్యాం విలోక్య సా ।
 రుధిరార్ద్రాం దేహఖణ్డైర్మ్యుక్తాం దుఃఖముపాగతా ॥ ౨౦॥
 శ్వశ్రూం నివేదయామాస పుత్రస్తే చ కుతో గతః ।
 శయ్యా చ రుధిరార్ద్రా వై దృశ్యస్తే దేహఖణ్డకాః ॥ ౨౧॥
 హా హతాస్మి కృతం కేన దుష్టం కర్మ శుచివ్రతే ।
 ఇత్యుచ్ఛార్య రురోదాతి వివిధం తత్ప్రియా చ సా ॥ ౨౨॥
 జ్యేష్ఠా దుఃఖం తదాపన్నా హా హతాస్మి కిలేతి చ ।
 బహిర్దుఃఖం చకారాసౌ మనసా హర్షసంయుతా ॥ ౨౩॥
 ఘుశ్మా చాపి తదా తస్యా వధ్వా దుఃఖం నిశమ్య సా ।
 న చచాల వ్రతాత్తస్మాన్నిత్యపార్థివపూజనాత్ ॥ ౨౪॥
 మనశ్చైవోత్సుకం వైవ జాతం తస్యా మనాగపి ।
 భర్తాపి చ తదైవాసిద్ధ్యావద్ వ్రతవిధిర్భవేత్ ॥ ౨౫॥
 మధ్యాహ్నా పూజనాస్తే చ దృష్ట్వా శయ్యాం భయావహామ్ ।
 తథాపి న తదా కిఞ్చిత్కృతం దుఃఖం హి ఘుశ్మయా ॥ ౨౬॥
 యేనైవ చార్పితశ్చాయం స వై రక్షాం కరిష్యతి ।
 భక్తప్రియః స విఖ్యాతః కాలకాలః సతాం గతిః ॥ ౨౭॥
 యది నో రక్షితా శమ్భురీశ్వరః ప్రభురేకలః ।
 మాలాకార ఇవాసౌ యాన్యుజ్ఞే తాన్వియునక్తి చ ॥ ౨౮॥
 అద్య మే చిన్తయా కిం స్యాదితి తత్త్వం విచార్య సా ।
 న చకార తదా దుఃఖం శివే ధైర్యం సమాగతా ॥ ౨౯॥
 పార్థివాంశ్చ గృహీత్వా సా పూర్వవత్స్వస్థమానసా ।

శంఖాంబుమాన్యవృరస్తీ జగమ సరస్తదే || 30||

క్షిప్తా చ పార్థివాంస్తత్ర పరావర్తత సా యదా |

తదా పుత్రస్తడాగస్థో దృశ్యతే స్మ తడే తయా || 3౧||

పుత్ర ఉవాచ |

మాతరేహి మిలిష్యామి మృతోఽహం జీవితోఽధునా |

తవ పుణ్యప్రభావార్థి కృపయా శక్యైరస్య వై || 3౨||

సూత ఉవాచ |

జీవితం తం సుతం దృష్ట్వా ఘృశ్మా సా తత్ప్రసూర్దిజాః |

ప్రహృష్టా నాభవత్తత్ర దుఃఖితా న యథా పురా || 33||

పతస్మిన్నమయే తత్ర స్వావిరాసీచ్ఛివో ద్రుతమ్ |

జ్యోతీరూపో మహేశశ్చ సన్తప్తః ప్రత్యువాచ హా || 3౪||

శివ ఉవాచ |

ప్రసన్నోఽస్మి వరం బ్రూహి దుష్టయా మారితో హ్యయమ్ |

ఏనాం చ మారయిష్యామి త్రిశూలేన వరాననే || 3౫||

సూత ఉవాచ |

ఘృశ్మా తదా వరం వవ్రే సుప్రణమ్య శివం నతా |

రక్షణీయా త్వయా నాథ సుదేహాయం స్వసా మమ || 3౬||

శివ ఉవాచ |

అపకారః కృతస్తస్యాముపకారః కథం త్వయా |

క్రియతే హాననీయా చ సుదేహా దుష్టకారిణీ || 3౭||

ఘృశ్మోవాచ ||

తవ దర్శనమాత్రేణ పాతకం వైవ తిష్ఠతి |

ఇదాసీం త్వాం చ వై దృష్ట్వా తత్పాపం భస్మతాం వ్రజేత్ || 3౮||

అపకారేషు యత్యైవ హ్యుపకారం కరోతి చ |

తస్య దర్శనమాత్రేణ పాపం దూరతరం వ్రజేత్ || 3౯||

ఇతి శ్రుతం మయా దేవ భగవద్వాక్యమద్భుతమ్ |

తస్మాచ్చైవం కృతం యేన క్రియతాం చ సదాశివ || ౪౦||

సూత ఉవాచ |

ఇత్యుక్తస్తు తయా తత్ర ప్రసన్నోఽత్యభవతునః ।
మహేశ్వరః కృపాసిన్ధుః తామూచే భక్తవత్సలః ॥ ౪౧॥

శివ ఉవాచ ।

అన్యద్వరం బ్రూహి ఘుశ్మే దదామి చ హితం తవ ।
త్వద్భక్త్యా సుప్రసన్నోఽస్మి నిర్వికారస్వభావతః ॥ ౪౨॥

సూత ఉవాచ ।

సోవాచ తద్వచః శ్రుత్వా యది దేవో వరస్త్వయా ।
లోకానాం వైవ రక్షార్థమత్ర స్థేయం మదాఖ్యయా ॥ ౪౩॥

తదోవాచ శివస్తత్ర సుప్రసన్నో మహేశ్వరః ।
స్థాన్యేఽత్ర తవ నామూహం ఘుశ్మేశాఖ్యః సుఖప్రదః ॥ ౪౪॥

ఘుశ్మేశాఖ్యం సుప్రసిద్ధం లింగం మే జాయతాం శుభమ్ ।
ఇదం సరస్తు లింగానామాలయం జాయతాం సదా ॥ ౪౫॥

తస్మాచ్ఛివాలయం నామ ప్రసిద్ధం భువనత్రయే ।
సర్వకామప్రదం హ్యేతద్దర్శనాత్స్యత్సదా సరః ॥ ౪౬॥

తవ వంశే శతం చైకం పురుషావధి సువ్రతే ।
ఈదృశాః పుత్రకాః శ్రేష్ఠా భవిష్యన్తి న సంశయః ॥ ౪౭॥

సుస్త్రికాః సుధనాశ్చైవ స్వాయుష్యాశ్చ విచక్షణాః ।
విద్యావన్తో హ్యుదారాశ్చ భుక్తిముక్తిఫలాప్తయే ॥ ౪౮॥

శతమేకోత్తరం వైవ భవిష్యన్తి గుణాధికాః ।
ఈదృశో వంశవిస్తారో భవిష్యతి సుశోభనః ॥ ౪౯॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యుక్త్వా చ శివస్తత్ర లింగరూపోఽభవత్తదా ।
ఘుశ్మేశో నామ విఖ్యాతః సరశ్చైవ శివాలయమ్ ॥ ౫౦॥

సుధర్మా స చ ఘుశ్మా చ సుదేహో చ సమాగతాః ।
ప్రదక్షిణం శివస్యాశు శతమేకోత్తరం దధుః ॥ ౫౧॥

పూజాం కృత్వా మహేశస్య మిలిత్వా చ పరస్పరమ్ ।
హిత్వా చాన్తర్గులం తత్ర లేభిరే పరమం సుఖమ్ ॥ ౫౨॥

పుత్రం దృష్ట్వా సుదేహో సా జీవితం లజ్జితాభవత్ ।

తౌ క్షమాప్యోచరద్విప్రా నిజపాపాపహం వ్రతమ్ || ౫3||

ఘుశ్మేశాఖ్యమిదం లిజ్గమిత్థం జాతం మునీశ్వరాః |

తద్ దృష్ట్వా పూజయిత్వా హి సుఖం సంవర్ధతే సదా || ౫౪||

ఇతి వశ్చ సమాఖ్యాతా జ్యోతిర్లిజ్గావలీ మయా |

ద్వాదశప్రమితా సర్వకామదా భుక్తిముక్తిదా || ౫౫||

ఏతజ్జ్యోతిర్లిజ్గకథాం యః పఠేచ్ఛృణుయాదపి |

ముచ్యతే సర్వపాపేభ్యో భుక్తిం ముక్తిం చ విస్తతి || ౫౬||

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం ధుశ్మేశజ్యోతిర్లిజ్గోత్పత్తిమాహాత్మ్యవర్ణన

నామ త్రయస్త్రింశోఽధ్యాయః || ౪.33||

|| శ్రీగణేశాయ నమః ||

|| శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ||

|| శ్రీశివమహాపురాణమ్ ||

చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా

౪.3౪. చతుస్త్రింశోఽధ్యాయః | విష్ణుసుదర్శనచక్రలాభవర్ణనమ్ |

వ్యాస ఉవాచ |

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య సూతస్య చ మునీశ్వరాః |

సమూచుస్తం సుప్రశస్య లోకానాం హితకామ్యయా || ౧||

ఋషయ ఉచుః |

సూత సర్వం విజానాసి తతః పృచ్ఛామహే వయమ్ |

హరీశ్వరస్య లిజ్గస్య మహిమానం వద ప్రభో || ౨||

చక్రం సుదర్శనం ప్రాప్తం విష్ణునేతి శ్రుతం పురా |

తదారాధనతస్తాత తత్కథాం చ విశేషతః || 3||

సూత ఉవాచ |

శ్రూయతాం చ ఋషిశ్రేష్ఠా హరీశ్వరకథా శుభా |

యతః సుదర్శనం లబ్ధం విష్ణునా శంకరాత్పురా || ౪||

కస్మింశ్చిత్సమయే దైత్యాః సజ్ఞాతా బలవత్తరాః |

లోకాన్తే పీడయామాసుర్ధర్మలోపం చ చక్రీరే || ౫||

తే దేవాః పీడితా దైత్యైర్మహాబలపరాక్రమైః ।
 స్వం దుఃఖం కథయామాసుర్విష్ణుం నిర్రరక్షకమ్ ॥ ౬ ॥
 దేవా ఊచుః ।
 కృపాం కురు ప్రభో త్వం చ దైత్యైః సమ్పిడితా భృశమ్ ।
 కుత్ర యామశ్చ కిం కుర్మః శరణ్యం త్వాం సమాశ్రితాః ॥ ౭ ॥
 సూత ఉవాచ ।
 ఇత్యేవం వచనం శ్రుత్వా దేవానాం దుఃఖితాత్మనామ్ ।
 స్మృత్వా శివపదామోభజం విష్ణుర్వచనమబ్రవీత్ ॥ ౮ ॥
 విష్ణురువాచ ।
 కరిష్యామి చ వః కార్యమారాధ్య గిరిశం సురాః ।
 బలిష్ఠాః శత్రవో హ్యేతే విజేతవ్యాః ప్రయత్నతః ॥ ౯ ॥
 సూత ఉవాచ ।
 ఇత్యుక్తాస్తే సురాః సర్వే విష్ణునా ప్రభవిష్ణునా ।
 మత్వా దైత్యాన్వతాన్దష్టాన్యయుర్ధామ స్వకం స్వకమ్ ॥ ౧౦ ॥
 విష్ణురప్యమరాణాం తు జయార్థమభజచ్ఛివమ్ ।
 సర్వామరాణామధిపం సర్వసాక్షిణమవ్యయమ్ ॥ ౧౧ ॥
 గత్వా కైలాసనికటే తపస్తేపే హరిః స్వయమ్ ।
 కృత్వా కుణ్డం చ సంస్థాప్య జాతవేదసమగ్రతః ॥ ౧౨ ॥
 పార్థివేన విధానేన మస్త్రైర్నానావిధైరపి ।
 స్తోత్రైశ్చైవాప్యనేకైశ్చ గిరిశం చాభజన్ముదా ॥ ౧౩ ॥
 కమలైః సరసో జాతైర్మానసాఖ్యాన్మునీశ్వరాః ।
 బద్ధ్వా చైవాసనం తత్ర న చచాల హరిః స్వయమ్ ॥ ౧౪ ॥
 ప్రసాదావధి చైవాత్ర స్థేయం వై సర్వథా మయా ।
 ఇత్యేవం నిశ్చయం కృత్వా సమానర్చ శివం హరిః ॥ ౧౫ ॥
 యదా నైవ హరస్తుష్టో బభూవ హరయే ద్విజాః ।
 తదా స భగవాన్విష్ణుర్విచారే తత్పరోఽభవత్ ॥ ౧౬ ॥
 విచార్యైవం స్వమనసి నేవనం బహుధా కృతమ్ ।
 తథాపి న హరస్తుష్టో బభూవోతికరః ప్రభుః ॥ ౧౭ ॥

తతః సువిస్మితో విష్ణుర్భక్త్యా పరమయాన్వితః ।
సహస్రైర్నామభిః ప్రీత్యా తుష్టావ పరమేశ్వరమ్ ॥ ౧౮॥

ప్రత్యేకం కమలం తస్మై నామమస్త్రముదీర్య చ ।
పూజయామాస వై శమ్భుం శరణాగతవత్సలమ్ ॥ ౧౯॥

పరీక్షార్థం విష్ణుభక్తేస్తదా వై శక్కురేణ హ ।
కమలానాం సహస్రాత్తు హృతమేకం చ నీరజమ్ ॥ ౨౦॥

న జ్ఞాతం విష్ణునా తచ్చ మాయాకారణమద్భుతమ్ ।
న్యూనం తచ్ఛాపి సంజ్ఞాయ తదన్వేషణతత్పరః ॥ ౨౧॥

బభ్రామ సకలాం పృథ్విం తస్మిన్త్యై సుదృఢవ్రతః ।
తదప్రాప్య విశుద్ధాత్మా నేత్రమేకముదాహరత్ ॥ ౨౨॥

తం దృష్ట్వా స ప్రసన్నోఽభూచ్ఛుక్కురః సర్వదుఃఖహా ।
ఆవిర్భూభూవ తత్రైవ జగాద వచనం హరిమ్ ॥ ౨౩॥

శివ ఉవాచ ।
ప్రసన్నోఽస్మి హరే తుభ్యం వరం బ్రూహి యథేప్పితమ్ ।
మనోఽభిలషితం దద్మి నాదేయం విద్యతే తవ ॥ ౨౪॥

సూత ఉవాచ ।
తచ్చుత్వా శమ్భువచనం కేశవః ప్రీతమానసః ।
మహాహర్షసమాపన్నో హ్యబ్రవీత్సాక్షుః శివమ్ ॥ ౨౫॥

విష్ణురువాచ ।
వాచ్యం కిం మే త్వదగ్రే వై హ్యస్త్రయామి త్వమాస్థితః ।
తథాపి కథ్యతే నాథ తవ శాసనగౌరవాత్ ॥ ౨౬॥

దైత్యైశ్చ పీడితం విశ్వం సుఖం నో నః సదాశివ ।
దైత్యాన్ హస్తుం మమ స్వామిన్స్వామ్యుధం న ప్రవర్తతే ॥ ౨౭॥

కిం కరోమి క్వ గచ్ఛామి నాన్యో మే రక్షకః పరః ।
అతోఽహం పరమేశాన శరణం త్వాం సమాగతః ॥ ౨౮॥

సూత ఉవాచ ।
ఇత్యుక్త్యా చ నమస్కృత్య శివాయ పరమాత్మనే ।
స్థితఃస్థైర్యవ్రతః శమోః స్వయం చ పురుషీడితః ॥ ౨౯॥

సూత ఉవాచ ।

ఇతి శ్రుత్వా వచో విష్ణోర్దేవదేవో మహేశ్వరః ।
దదౌ తస్మై స్వకం చక్రం తేజోరాశిం సుదర్శనమ్ ॥ ౩౦॥

తత్ప్రాప్య భగవాన్విష్ణురైత్యాంస్తాన్బలవత్తరాన్ ।
జఘాన తేన చక్రేణ ద్రుతం సర్వాన్వినా శ్రమమ్ ॥ ౩౧॥

జగత్స్వాస్థ్యం పరం లేభే బభూవుః సుఖినః సురాః ।
సుప్రీతః స్వాయుధం ప్రాప్య హరిరాసీన్మహాసుఖీ ॥ ౩౨॥

ఋషయః ఊచుః ॥

కిం తన్నామసహస్రం వై కథయ త్వం హి శాఙ్కరమ్ ।
యేన తుష్టో దదౌ చక్రం హరయే న మహేశ్వరః ॥ ౩౩॥

తన్మాహాత్మ్యం మమ బ్రూహి శివసంవాదపూర్వకమ్ ।
కృపాలుత్వం చ శమోర్భార్హి విష్ణూపరి యథాతథమ్ ॥ ౩౪॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇతి తేషాం వచః శ్రుత్వా మునీనాం భావితాత్మనామ్ ।
స్మృత్వా శివపదామ్భోజం సూతో వచనమబ్రవీత్ ॥ ౩౫॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం విష్ణుసుదర్శనచక్రలాభవర్ణనం
నామ చతుస్త్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౪.౩౪॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా

౪.౩౫. పంచుత్రింశోఽధ్యాయః । శివసహస్రనామవర్ణనమ్ ।

సూత ఉవాచ ।

శ్రూయతాం భో ఋషిశ్రేష్ఠా యేన తుష్టో మహేశ్వరః ।
తదహం కథయామ్యద్య శైవం నామసహస్రకమ్ ॥ ౧॥

శ్రీవిష్ణురువాచ ।

శివో హరో మృడో రుద్రః పుష్కరః పుష్పలోచనః ।

అర్థిగమ్యః సదాచారః శర్వః శమ్భుర్మహేశ్వరః ॥ ౨॥

చన్ద్రాపీడశ్చన్ద్రమౌలిర్విశ్వం విశ్వమ్భరేశ్వరః ।

వేదాన్తసారసన్దోహః కపాలీ నీలలోహితః ॥ ౩॥

ధ్యానాధారోఽపరిచ్ఛేద్యో గౌరీభర్తా గణేశ్వరః ।

అష్టమూర్తిర్విశ్వమూర్తిస్త్రీవర్గస్వర్గసాధనః ॥ ౪॥

జ్ఞానగమ్యో దృఢప్రజ్ఞో దేవదేవస్త్రీతోచనః ।

వామదేవో మహాదేవః పటః పరివృఢో దృఢః ॥ ౫॥

విశ్వరూపో విరూపాక్షో వాగీశః శుచిసత్తమః ।

సర్వప్రమాణసంవాదీ వృషాజ్ఞో వృషవాహనః ॥ ౬॥

ఈశః పినాకీ ఖట్యాజ్ఞీ చిత్రవేషశ్చిరన్తనః ।

తమోహరో మహాయోగీ గోప్తా బ్రహ్మ చ ధూర్జటిః ॥ ౭॥

కాలకాలః కృత్తివాసాః సుభగః ప్రణవాత్మకః ।

ఉన్నధ్రః పురుషో జుషోః దుర్వాసాః పురశాసనః ॥ ౮॥

దివ్యాయుధః స్కన్దగురుః పరమేష్ఠీ పరాత్పరః ।

అనాదిమధ్యనిధనో గిరీశో గిరిజాధవః ॥ ౯॥

కుబేరబన్ధుః శ్రీకణ్ఠో లోకవర్ణోత్తమో మృదుః ।

సమాధివేద్యః కోదణ్ణీ నీలకణ్ఠః పరశ్వధీ ॥ ౧౦॥

విశాలాక్షో మృగవ్యాధః సురేశః సూర్యతాపనః ।

ధర్మధామ క్షమాక్షేత్రం భగవాన్ భగనేత్రభిత్ ॥ ౧౧॥

ఉగ్రః పశుపతిస్తార్క్ష్యః ప్రియభక్తః పరన్తపః ।

దాతా దయాకరో దక్షః కపర్దీ కామశాసనః ॥ ౧౨॥

శ్మశాననిలయః సూక్ష్మః శ్మశానస్థో మహేశ్వరః ।

లోకకర్తా మృగపతిర్మహాకర్తా మహౌషధిః ॥ ౧౩॥

ఉత్తరో గోపతిర్గోప్తా జ్ఞానగమ్యః పురాతనః ।

నీతిః సునీతిః శుద్ధాత్మా సోమః సోమరతః సుఖీ ॥ ౧౪॥

సోమపోఽమృతపః సౌమ్యో మహాతేజా మహాద్యుతిః ।

తేజోమయోఽమృతమయోఽన్నమయశ్చ సుధాపతిః ॥ ౧౫॥

అజాతశత్రురాలోకః సమ్భావ్యో హవ్యవాహనః ।
 లోకకరో వేదకరః సూత్రకారః సనాతనః ॥ ౧౬ ॥
 మహర్షికపిలాచార్యో విశ్వదీప్తిస్త్రీలోచనః ।
 పినాకపాణిర్భూదేవః స్వస్తిదః స్వస్తికృత్సుధీః ॥ ౧౭ ॥
 ధాతృధామా ధామకరః సర్వగః సర్వగోచరః ।
 బ్రహ్మస్పృగ్విశ్వస్పృక్సర్గః కర్ణికారప్రియః కవిః ॥ ౧౮ ॥
 శాఖో విశాఖో గోశాఖః శివో భిషగనుత్తమః ।
 గణ్గోప్లవోదకో భవ్యః పుష్కలః స్థపతిః స్థిరః ॥ ౧౯ ॥
 విజితాత్మా విధేయాత్మా భూతవాహనసారథిః ।
 సగణో గణకాయశ్చ సుకీర్తిశిచన్నసంశయః ॥ ౨౦ ॥
 కామదేవః కామపాలో భస్మాద్ధూలితవిగ్రహః ।
 భస్మప్రియో భస్మశాయీ కామీ కాన్తః కృతాగమః ॥ ౨౧ ॥
 సమావర్తోఽనివృత్తాత్మా ధర్మపుష్టః సదాశివః ।
 అకల్మషశ్చతుర్బాహుర్దురావాసో దురాసదః ॥ ౨౨ ॥
 దుర్లభో దుర్గమో దుర్గః సర్వాయుధవిశారదః ।
 అధ్యాత్మయోగనిలయః సుతన్తున్తువర్ధనః ॥ ౨౩ ॥
 శుభాణ్గో లోకసారణ్గో జగదీశో జనార్దనః ।
 భస్మశుద్ధికరో మేరురోజస్వీ శుద్ధవిగ్రహః ॥ ౨౪ ॥
 ఆసాధ్యః సాధుసాధ్యశ్చ భృత్యమర్కటరూపధృక్ ।
 హిరణ్యరేతాః పౌరాణో రిపుజీవహరో బలీ ॥ ౨౫ ॥
 మహాహ్రాదో మహాగర్తః సిద్ధవృద్ధారవన్దితః ।
 వ్యాఘ్రచర్మామ్బురో వ్యాలీ మహాభూతో మహానిధిః ॥ ౨౬ ॥
 అమృతాశోఽమృతవపుః పాఞ్చజన్యః ప్రభజ్ఞానః ।
 పఞ్చవింశతితత్త్వస్థః పారిజాతః పరావరః ॥ ౨౭ ॥
 సులభః సువ్రతః శూరో బ్రహ్మవేదనిధిర్నిధిః ।
 వర్ణాశ్రమగురుర్వర్ణీ శత్రుజిచ్ఛత్రుతాపనః ॥ ౨౮ ॥
 ఆశ్రమః క్షపణః క్షామో జ్ఞానవానచలేశ్వరః ।

ప్రమాణభూతో దుర్జయః సుపర్ణో వాయువాహనః ॥ ౨౯ ॥

ధనుర్ధరో ధనుర్వేదో గుణరాశిర్గుణాకరః ।

సత్యః సత్యపరోఽదీనో ధర్మాజ్ఞో ధర్మసాధనః ॥ ౩౦ ॥

అనన్తదృష్టిరానన్తో దణ్డో దమయితా దమః ।

అభివాద్యో మహామాయో విశ్వకర్మవిశారదః ॥ ౩౧ ॥

వీతరాగో వినీతాత్మా తపస్వీ భూతభావనః ।

ఉన్మత్తవేషః ప్రచ్ఛన్నోఽజితకామోఽజితప్రియః ॥ ౩౨ ॥

కల్యాణప్రకృతిః కల్పః సర్వలోకప్రజాపతిః ।

తరస్వీ తారకో ధీమాన్ ప్రధానః ప్రభురవ్యయః ॥ ౩౩ ॥

లోకపాలోఽన్తర్హితాత్మా కల్పాదిః కమలేక్షణః ।

వేదశాస్త్రార్థతత్త్వజ్ఞోఽనియమో నియతాశ్రయః ॥ ౩౪ ॥

చన్ద్రః సూర్యః శనిః కేతుర్వరాజ్ఞో విద్రుమచ్ఛవిః ।

భక్తివశ్యః పరబ్రహ్మ మృగబాణార్పణోఽనఘః ॥ ౩౫ ॥

అద్దిరద్ర్యాలయః కాన్తః పరమాత్మా జగద్గురుః ।

సర్వకర్మాలయస్తుష్టో మక్లలోఽమక్లలావృతః ॥ ౩౬ ॥

మహాతపా దీర్ఘతపాః స్థవిష్టః స్థవిరో ధ్రువః ।

అహః సంవత్సరో వ్యాప్తిః ప్రమాణం పరమం తపః ॥ ౩౭ ॥

సంవత్సరకరో మన్తప్రత్యయః సర్వదర్శనః ।

అజః సర్వేశ్వరః సిద్ధో మహారేతా మహాబలః ॥ ౩౮ ॥

యోగీ యోగ్యో మహాతేజాః సిద్ధిః సర్వాదిరగ్రహః ।

వసుర్వసుమనాః సత్యః సర్వపాపహరో హరః ॥ ౩౯ ॥

సుకీర్తిశోభనః శ్రీమాన్ వేదాజ్ఞో వేదవిన్మునిః ।

భ్రాజుష్పర్భోజనం భోక్తా లోకనాథో దురాధరః ॥ ౪౦ ॥

అమృతః శాశ్వతః శాన్తో బాణహస్తః ప్రతాపవాన్ ।

కమణ్ణులుధరో ధన్వీ అవాఙ్మనసగోచరః ॥ ౪౧ ॥

అతీన్ద్రియో మహామాయః సర్వావాసశ్చతుష్పథః ।

కాలయోగీ మహానాదో మహోత్సాహో మహాబలః ॥ ౪౨ ॥

మహాబుద్ధిర్మహావీర్యో భూతచారీ పురస్తరః ।
 నిశావరః ప్రేతచారీ మహాశక్తిర్మహాద్యుతిః ॥ ౪౩॥
 అనిర్దేశ్యవపుః శ్రీమాన్ సర్వాచార్యో మనోగతిః ।
 బహుశ్రుతోఽమహామాయో నియతాత్మా ధ్రువోఽధ్రువః ॥ ౪౪॥
 ఓజస్తేజోద్యుతిధరో జనకః సర్వశాసనః ।
 నృత్యప్రియో నిత్యనృత్యః ప్రకాశాత్మా ప్రకాశకః ॥ ౪౫॥
 స్పష్టాక్షరో బుధో మన్త్రః సమానః సారసమ్లవః ।
 యుగాదికృద్యుగావర్తో గమ్భీరో వృషవాహనః ॥ ౪౬॥
 ఇష్టోఽవిశిష్టః శిష్టేష్టః సులభః సారశోధనః ।
 తీర్థరూపస్తీర్థనామా తీర్థదృశ్యస్తు తీర్థదః ॥ ౪౭॥
 అపాన్నిధిరధిష్ఠానం దుర్జయో జయకాలవిత్ ।
 ప్రతిష్ఠితః ప్రమాణజ్ఞో హిరణ్యకవచో హరిః ॥ ౪౮॥
 విమోచనః సురగణో విద్యేశో బిన్దుసంశ్రయః ।
 బాలరూపోఽబలోన్మత్తోఽవికర్తా గహనో గుహః ॥ ౪౯॥
 కరణం కారణం కర్తా సర్వబన్ధవిమోచనః ।
 వ్యవసాయో వ్యవస్థానః స్థానదో జగదాదిజః ॥ ౫౦॥
 గురుదో లలితోఽభేదో భావాత్మాత్మని సంస్థితః ।
 వీరేశ్వరో వీరభద్రో వీరాసనవిధిర్విరాట్ ॥ ౫౧॥
 వీరచూడామణిర్వేత్తా చిదానన్దో నదీధరః ।
 ఆజ్ఞాధారస్త్రీశూలీ చ శిపివిష్టః శివాలయః ॥ ౫౨॥
 బాలఖిలోఽమహాచాపస్తిగ్మాంశుర్బుధిరః ఖగః ।
 అభిరామః సుశరణః సుబ్రహ్మణ్యః సుధాపతిః ॥ ౫౩॥
 మఘవాన్కౌశికో గోమాన్విరామః సర్వసాధనః ।
 లలాటాక్షో విశ్వదేహః సారః సంసారచక్రభృత్ ॥ ౫౪॥
 ఆమోఘదణ్డో మధ్యస్థో హిరణ్యో బ్రహ్మవర్చసీ ।
 పరమార్థః పరో మాయా శంభురో వ్యాఘ్రులోచనః ॥ ౫౫॥
 రుచిర్విరఞ్చోః స్వర్బన్ధుర్వాచస్పతిరహర్పతిః ।

రవిర్విరోచనః స్కన్ధః శాస్తా వైవస్వతో యమః ॥ ౫౬ ॥

యుక్తిరున్నతకీర్తిశ్చ సానురాగః పరజ్ఞాయః ।

కైలాసాధిపతిః కాన్తః సవితా రవిలోచనః ॥ ౫౭ ॥

విద్వత్తమో వీతభయో విశ్వభర్తానివారితః ।

నిత్యో నియతకల్యాణః పుణ్యశ్రవణకీర్తనః ॥ ౫౮ ॥

దూరశ్రవా విశ్వసహో ధ్యేయో దుఃస్వప్ననాశనః ।

ఉత్తారణో దుష్కృతిహా విజ్ఞేయో దుఃసహోఽభవః ॥ ౫౯ ॥

అనాదిర్భూర్భువో లక్ష్మీః కిరీటీ త్రిదశాధిపః ।

విశ్వగోప్తా విశ్వకర్తా సువీరో రుచిరాఙ్గదః ॥ ౬౦ ॥

జననో జనజన్మాదిః ప్రీతిమాన్ప్రీతిమాన్ధవః ।

వసిష్ఠః కశ్యపో భానుర్భిమో భీమపరాక్రమః ॥ ౬౧ ॥

ప్రణవః సత్పథాచారో మహాకోశో మహాధనః ।

జన్మాధిపో మహాదేవః సకలాగమపారగః ॥ ౬౨ ॥

తత్త్వం తత్త్వవిదేకాత్మా విభుర్విశ్వవిభూషణః ।

ఋషిర్భూహ్మణ ఐశ్వర్యజన్మమృత్యుజరాతిగః ॥ ౬౩ ॥

పచ్చాయజ్ఞసముత్పత్తిర్విశ్వేశో విమలోదయః ।

ఆత్మయోనిరనాద్యన్తో వత్సలో భక్తలోకధృక్ ॥ ౬౪ ॥

గాయత్రీవల్లభః ప్రాంశుర్విశ్వావాసః ప్రభాకరః ।

శిశుర్గిరతః సమ్రాట్ సుషేణః సురశత్రుహా ॥ ౬౫ ॥

అమోఘోఽరిష్టనేమిశ్చ కుముదో విగతజ్వరః ।

స్వయంజ్ఞోఽతిస్తనుజ్యోతిరాత్మజ్యోతిరచచ్ఛాలః ॥ ౬౬ ॥

పింగలః కపిలశ్శుశ్రుర్భాలనేత్రస్త్రయీతనుః ।

జ్ఞానస్కన్ధో మహానీతిర్విశ్వోత్పత్తిరుపప్లవః ॥ ౬౭ ॥

భగో వివస్వానాదిత్యో యోగపారో దివస్పతిః ।

కల్యాణగుణనామా చ పాపహా పుణ్యదర్శనః ॥ ౬౮ ॥

ఉదారకీర్తిరుద్యోగీ సద్యోగీ సదసన్మయః ।

నక్షత్రమాలీ నాకేశః స్వాధిష్ఠానపదాశ్రయః ॥ ౬౯ ॥

పవిత్రః పాపహరీ చ మణిపూరో నభోగతిః ।
 హృత్పుణ్డరీకమాసీనః శక్రః శాన్తో వృషాకపిః ॥ ౭౦ ॥
 ఉష్ణో గృహపతిః కృష్ణః సమర్థోఽనర్థనాశనః ।
 అధర్మశత్రురజ్ఞేయః పురుహూతః పురుశ్రుతః ॥ ౭౧ ॥
 బ్రహ్మగర్భో బృహద్గర్భో ధర్మధేనుర్ధనాగమః ।
 జగద్ధితైషీ సుగతః కుమారః కుశలాగమః ॥ ౭౨ ॥
 హిరణ్యవర్ణో జ్యోతిష్మాన్నానాభూతరతో ధ్వనిః ।
 ఆరాగో నయనాధ్యక్షో విశ్వామిత్రో ధనేశ్వరః ॥ ౭౩ ॥
 బ్రహ్మజ్యోతిర్వసుధామా మహాజ్యోతిరనుత్తమః ।
 మాతామహో మాతరిశ్వా నభస్వాన్నాగహారధృక్ ॥ ౭౪ ॥
 పులస్త్యః పులహోఽగస్త్యో జాతుాకర్ణ్యః పరాశరః ।
 నిరావరణనిర్వారో వైరఞ్శ్చోఽపిష్ఠరశ్రవాః ॥ ౭౫ ॥
 ఆత్మభూరనిరుద్ధోఽత్తిరానమూర్తిర్మహాయశాః ।
 లోకపీరాగ్రణీర్వీరశ్చణ్డః సత్యపరాక్రమః ॥ ౭౬ ॥
 వ్యాలకల్పో మహాకల్పః కల్పవృక్షః కలాధరః ।
 అలఙ్కరిష్ఠురచలో రోచిష్ఠుర్విక్రమోన్నతః ॥ ౭౭ ॥
 ఆయుఃశబ్దపత్విర్వేగీ ప్లవనః శిఖిసారథిః ।
 అసంస్పృష్టోఽతిథిః శక్రప్రమాథీ పాదపాసనః ॥ ౭౮ ॥
 వసుశ్రవా హవ్యవాహః ప్రతప్తో విశ్వభోజనః ।
 జప్యో జరాదిశమనో లోహితాత్మా తనూనపాత్ ॥ ౭౯ ॥
 బృహదశ్వో నభోయోనిః సుప్రతీకస్తమిస్రహా ।
 నిదాఘస్తపనో మేఘః స్వక్షః పరపురణ్ణయః ॥ ౮౦ ॥
 సుఖానిలః సునిష్పన్నః సురభిః శిశిరాత్మకః ।
 వసన్తో మాధవో గ్రీష్మో నభస్యో బీజవాహనః ॥ ౮౧ ॥
 ఆఙ్గిరా గురురాత్రేయో విమలో విశ్వవాహనః ।
 పావనః సుమతిర్విద్వాంస్త్రైవిద్యో వరవాహనః ॥ ౮౨ ॥
 మనోబుద్ధిరహఙ్కారః క్షేత్రజ్ఞః క్షేత్రపాలకః ।

జమదగ్నిర్బలనిధిర్విగాలో విశ్వగాలవః ॥ ౮౩॥
 ఆఘోరోఽనుత్తరో యజ్ఞః శ్రేష్ఠో నిఃశ్రేయసప్రదః ।
 శైలో గగనకున్దాభో దానవారిరరిన్దమః ॥ ౮౪॥
 రజనీజనకశ్చారుర్నిఃశల్యో లోకశల్యధృక్ ।
 చతుర్వేదశ్చతుర్భావశ్చతురశ్చతురప్రియః ॥ ౮౫॥
 ఆమ్నాయోఽథ సమామ్నాయస్తీర్థదేవశివాలయః ।
 బహురూపో మహారూపః సర్వరూపశ్చరాచరః ॥ ౮౬॥
 న్యాయనిర్మాయకో న్యాయీ న్యాయగమ్యో నిరజ్ఞానః ।
 సహస్రమూర్ధా దేవేన్ద్రః సర్వశస్త్రప్రభజ్ఞానః ॥ ౮౭॥
 ముణ్డో విరూపో విక్రాన్తో దణ్డీ దాన్తో గుణోత్తమః ।
 పింగలాక్షో జనాధ్యక్షో నీలగ్రీవో నిరామయః ॥ ౮౮॥
 సహస్రబాహుః సర్వేశః శరణ్యః సర్వలోకధృక్ ।
 పద్మాసనః పరం జ్యోతిః పారమృత్యుఫలప్రదః ॥ ౮౯॥
 పద్మగర్భో మహాగర్భో విశ్వగర్భో విచక్షణః ।
 పరావరజ్ఞో వరదో వరేణ్యశ్చ మహాస్వనః ॥ ౯౦॥
 దేవాసురగురుర్దేవో దేవాసురనమస్కృతః ।
 దేవాసురమహామిత్రో దేవాసురమహేశ్వరః ॥ ౯౧॥
 దేవాసురేశ్వరో దివ్యో దేవాసురమహాశ్రయః ।
 దేవదేవమయోఽచిన్త్యో దేవదేవాత్మసమ్భవః ॥ ౯౨॥
 సద్యోనిరసురవ్యాస్రా దేవసింహో దివాకరః ।
 విబుధాగ్రచరశ్రేష్ఠః సర్వదేవోత్తమోత్తమః ॥ ౯౩॥
 శివజ్ఞానరతః శ్రీమాన్ శిఖిశ్రీపర్వతప్రియః ।
 వజ్రహస్తః సిద్ధఖణ్డో నరసింహనిపాతనః ॥ ౯౪॥
 బ్రహ్మచారీ లోకచారీ ధర్మచారీ ధనాధిపః ।
 నన్ది నన్దిశ్వరోఽనన్తో నగ్నవ్రతధరః శుచిః ॥ ౯౫॥
 లిక్ఖాధ్యక్షః సురాధ్యక్షో యోగాధ్యక్షో యుగావహః ।
 స్వధర్మా స్వర్గతః స్వర్గస్వరః స్వరమయస్వనః ॥ ౯౬॥

బాణాధ్యక్షో బీజకర్తా ధర్మకృద్ధర్మసమ్భవః ।
 దమోభా లోభోఽర్థవిచ్ఛమ్ముః సర్వభూతమహేశ్వరః ॥ ౯౭ ॥
 శ్మశాననిలయస్త్వక్షః సేతురప్రతిమాకృతిః ।
 లోకోత్తరస్ఫుటాలోకస్త్వమ్బుకో నాగభూషణః ॥ ౯౮ ॥
 అన్దకారీర్మఖద్వేషీ విష్ణుకన్దరపాతనః ।
 హీనదోషోఽక్షయగుణో దక్షారీః పూషదన్తభిత్ ॥ ౯౯ ॥
 ధూర్జటిః ఖణ్డపరశుః సకలో నిష్కలోఽనఘః ।
 అకాలః సకలాధారః పాణ్డురాభో మృడో నటః ॥ ౧౦౦ ॥
 పూర్ణః పూరయితా పుణ్యః సుకుమారః సులోచనః ।
 సామగేయప్రియోఽక్రూరః పుణ్యకీర్తిరనామయః ॥ ౧౦౧ ॥
 మనోజవస్తీర్థకరో జటిలో జీవితేశ్వరః ।
 జీవితాన్తకరో నిత్యో వసురేతా వసుప్రదః ॥ ౧౦౨ ॥
 సద్గతిః సత్కృతిః సిద్ధిః సజ్జాతిః ఖలకణ్ణకః ।
 కలాధరో మహాకాలభూతః సత్యపరాయణః ॥ ౧౦౩ ॥
 లోకకల్యాణకర్తా చ లోకోత్తరసుఖాలయః ।
 చన్ద్రసజ్జీవనః శాస్తా లోకగూఢో మహాధిపః ॥ ౧౦౪ ॥
 లోకబన్ధుర్లోకనాథః కృతజ్ఞః కీర్తిభూషణః ।
 అనపాయోఽక్షరః కాన్తః సర్వశస్త్రభృతాం వరః ॥ ౧౦౫ ॥
 తేజోమయో ద్యుతిధరో లోకానామగ్రణీరణుః ।
 శుచిస్మితః ప్రసన్నాత్మా దుర్జయో దురతిక్రమః ॥ ౧౦౬ ॥
 జ్యోతిర్మయో జగన్నాథో నిరాకారో జలేశ్వరః ।
 తుమ్పవీణో మహాకోపో విశోకః శోకనాశనః ॥ ౧౦౭ ॥
 త్రిలోకపత్రిలోకేశః సర్వశుద్ధిరథోక్షజః ।
 అవ్యక్తలక్షణో దేవో వ్యక్తావ్యక్తో విశామ్పతిః ॥ ౧౦౮ ॥
 వరశిలో వరగుణః సారో మానధనో మయః ।
 బ్రహ్మో విష్ణుః ప్రజాపాలో హంసో హంసగతిర్వయః ॥ ౧౦౯ ॥
 వేధా విధాతా ధాతా చ స్రష్టా హర్తా చతుర్ముఖః ।

తైలాసశిఖరావాసీ సర్వావాసీ సదాగతిః ॥ ౧౧౦ ॥

హిరణ్యగర్భో ద్రుహిణో భూతపాలోఽథ భూపతిః ।

సద్యోగీ యోగవిద్యోగీ వరదో బ్రాహ్మణప్రియః ॥ ౧౧౧ ॥

దేవప్రియో దేవనాథో దేవజ్ఞో దేవచింతకః ।

విషమాక్షో విశాలాక్షో వృషదో వృషవర్ధనః ॥ ౧౧౨ ॥

నిర్మమో నిరహంకారో నిర్మోహో నిరుపద్రవః ।

దర్పహో దర్పదో దృప్తుః సర్వర్తుపరివర్తకః ॥ ౧౧౩ ॥

సహస్రజిత్ సహస్రార్చిః స్నిగ్ధప్రకృతిదక్షిణః ।

భూతభవ్యభవన్నాథః ప్రభవో భూతినాశనః ॥ ౧౧౪ ॥

అర్థోఽనర్థో మహాకోశః పరకార్యైకపణ్ణితః ।

నిష్కణ్ణకః కృతానన్దో నిర్వాణ్యజో వ్యాజమర్దనః ॥ ౧౧౫ ॥

సత్త్వవాన్నాత్త్వికః సత్యకీర్తిః స్నేహకృతాగమః ।

అకమ్పితో గుణగ్రాహీ వైకాత్మా వైకకర్మకృత్ ॥ ౧౧౬ ॥

సుప్రీతః సుముఖః సూక్ష్మః సుకరో దక్షిణానిలః ।

నస్తిస్కన్ధధరో ధుర్యః ప్రకటః ప్రీతివర్ధనః ॥ ౧౧౭ ॥

అపరాజితః సర్వసత్త్వో గోవిన్దః సత్త్వవాహనః ।

అధృతః స్వధృతః సిద్ధః పూతమూర్తిర్యశోధనః ॥ ౧౧౮ ॥

వారాహశఙ్ఖధృక్పృణ్ణీ బలవానేకనాయకః ।

శ్రుతిప్రకాశః శ్రుతిమానేకబన్ధురనేకకృత్ ॥ ౧౧౯ ॥

శ్రీవత్సలశివారమ్భః శాన్తభద్రః సమో యశః ।

భూశయో భూషణో భూతిర్భూతకృద్ భూతభావనః ॥ ౧౨౦ ॥

అకమ్పా భక్తికాయస్తు కాలహా నీలలోహితః ।

సత్యవ్రతమహాత్యాగీ నిత్యశాన్తిపరాయణః ॥ ౧౨౧ ॥

పరార్థవృత్తిర్వరదో విరక్తస్తు విశారదః ।

శుభదః శుభకర్తా చ శుభనామా శుభః స్వయమ్ ॥ ౧౨౨ ॥

అనర్థితోఽగుణః సాక్షీ హ్యకర్తా కనకప్రభః ।

స్వభావభద్రో మధ్యస్థః శత్రుఘ్నో విఘ్ననాశనః ॥ ౧౨౩ ॥

శిఖణ్డీ కవచీ శూలీ జటీ ముణ్డీ చ కుణ్డలీ ।

అమృత్యుః సర్వదృక్సింహస్తేజోరాశిర్మహామణిః ॥ ౧౨౪॥

అసంఖ్యేయోఽప్రమేయాత్మా వీర్యవాన్ వీర్యకోవిదః ।

వేద్యుఞ్చైవ వియోగాత్మా పరావరమునీశ్వరః ॥ ౧౨౫॥

అనుత్తమో దురాధర్షో మధురప్రియదర్శనః ।

సురేశః శరణం సర్వః శబ్దబ్రహ్మ సతాం గతిః ॥ ౧౨౬॥

కాలపక్షః కాలకాలః కంజుణీకృతవాసుకీః ।

మహేష్వాసో మహీభర్తా నిష్కలజ్కో విశ్కృణ్ణుః ॥ ౧౨౭॥

ద్యుమణిస్తరణిర్ధన్యః సిద్ధిదః సిద్ధిసాధనః ।

విశ్వతః సంవృతః స్తుత్యో వ్యూఢోరస్కౌ మహాభుజః ॥ ౧౨౮॥

సర్వయోనిర్నిరాతజ్కో నరనారాయణప్రియః ।

నిర్దేపో నిష్పృపఞ్చాత్మా నిర్వ్యఙ్గో వ్యఙ్గనాశనః ॥ ౧౨౯॥

స్తవ్యః స్తవప్రియః స్తోతా వ్యాసమూర్తిర్నిరఙ్కుశః ।

నిరవద్యమయోపాయో విద్యారాశీ రసప్రియః ॥ ౧౩౦॥

ప్రశాన్తబుద్ధిరక్షణః సఙ్గ్రహీ నిత్యసుందరః ।

వైయామ్రధుర్యో ధాత్రీశః శాకల్యః శర్వరీపతిః ॥ ౧౩౧॥

పరమార్థగురుర్దత్తః సూరిరాశ్రితవత్సలః ।

సోమో రసఙ్గో రసదః సర్వసత్త్వావలమ్బనః ॥ ౧౩౨॥

ఏవం నామ్నాం సహస్రేణ తుష్టావ హి హరం హరిః ।

ప్రార్థయామాస శమ్భుం వై పూజయామాస పఙ్కుజైః ॥ ౧౩౩॥

తతః స కౌతుకీ శమ్భుశ్చకార చరితం ద్విజాః ।

మహద్భుతం సుఖకరం తదేవ శ్శృణుతాదరాత్ ॥ ౧౩౪॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం శివసహస్రనామవర్ణనం నామ
పఞ్చత్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౪.౩౫॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్కరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా

౪.౩౬. పట్టంశోఽధ్యాయః | శివసహస్రనామస్తోత్రఫలవర్ణనమ్ |

సూత ఉవాచ |

శ్రుత్వా విష్ణుకృతం దివ్యం పరనామవిభూషితమ్ |
సహస్రనామ స్వస్తోత్రం ప్రసన్నోఽభూన్మహేశ్వరః || ౧ ||

పరీక్షార్థం హరేరీశః కమలేషు మహేశ్వరః |
గోపయామాస కమలం తదైకం భువనేశ్వరః || ౨ ||

పఙ్కజేషు తదా తేషు సహస్రేషు బభూవ చ |
న్యూనమేకం తదా విష్ణుర్విహ్వలః శివపూజనే || ౩ ||

హృదా విచారితం తేన కుతో వై కమలం గతమ్ |
యాతం యాతు సుఖేనైవ మన్నేత్రం కమలం న కిమ్ || ౪ ||

జ్ఞాత్వేతి నేత్రముద్ధృత్య సర్వసత్త్వావలమ్బనాత్ |
పూజయామాస భావేన స్తవయామాస తేన చ || ౫ ||

తతస్తుతమథో దృష్ట్వా తథాభూతం హరో హరిమ్ |
మా మేతి వ్యాహరన్నేవ ప్రాదురాసీజ్జగద్గురుః || ౬ ||

తస్మాదవతతారాశు మణ్డలాత్పార్థివస్య చ |
ప్రతిష్ఠితస్య హరిణా స్వలిక్ష్మస్య మహేశ్వరః || ౭ ||

యథోక్తరూపిణం శమ్భుం తేజోరాశినముత్థితమ్ |
నమస్కృత్య పురః స్థిత్యా స తుష్టావ విశేషతః || ౮ ||

తదా ప్రాహ మహాదేవః ప్రసన్నః ప్రహసన్నివ |
సమ్రేక్ష్య కృపయా విష్ణుం కృతాఙ్జులిపుటం స్థితమ్ || ౯ ||

శఙ్కర ఉవాచ |

జ్ఞాతం మయేదం సకలం తవ చిత్తేప్పితం హరే |
దేవకార్యం విశేషేణ దేవకార్యరతాత్మనః || ౧౦ ||

దేవకార్యస్య సిద్ధ్యర్థం దైత్యనాశాయ చాశ్రమమ్ |
సుదర్శనాఖ్యం చక్రం చ దదామి తవ శోభనమ్ || ౧౧ ||

యద్రూపం భవతా దృష్టం సర్వలోకసుఖావహమ్ |
హితాయ తవ దేవేశ ధృతం భావయ తద్భువమ్ || ౧౨ ||

రణాజరే స్మృతం తద్వై దేవానాం దుఃఖనాశనమ్ ।
ఇదం చక్రమిదం రూపమిదం నామసహస్రకమ్ ॥ ౧౩॥

యే శృణ్వన్తి సదా భక్త్యా సిద్ధిః స్యాదనపాయినీ ।
కామానాం సకలానాం చ ప్రసాదాన్మమ సువ్రత ॥ ౧౪॥

సూత ఉవాచ ।

ఏవముక్త్యా దదౌ చక్రం సూర్యాయుతసమప్రభమ్ ।
సుదర్శనం స్వపాదోత్థం సర్వశత్రువినాశనమ్ ॥ ౧౫॥

విష్ణుశాచిపి సుసంస్కృత్య జగ్రాహోదజ్ముఖస్తదా ।
నమస్కృత్య మహాదేవం విష్ణుర్వచనమబ్రవీత్ ॥ ౧౬॥

విష్ణురువాచ ।

శృణు దేవ మయా ధ్యేయం పఠనీయం చ కిం ప్రభో ।
దుఃఖానాం నాశనార్థం హి వద త్వం లోకశఙ్కర ॥ ౧౭॥

సూత ఉవాచ ।

ఇతి పృష్టస్తదా తేన సన్తుష్టస్తు శివోఽబ్రవీత్ ।
ప్రసన్నమానసో భూత్వా విష్ణుం దేవసహాయకమ్ ॥ ౧౮॥

శివ ఉవాచ ।

రూపం ధ్యేయం హరే మే హి సర్వానర్థప్రశాంతయే ।
అనేకదుఃఖనాశార్థం పఠ నామసహస్రకమ్ ॥ ౧౯॥

ధార్యం చక్రం సదా మే హి సర్వాభీష్టస్య సిద్ధయే ।
త్వయా విష్ణో ప్రయత్నేన సర్వచక్రవరం త్విదమ్ ॥ ౨౦॥

అన్యే చ యే పఠిష్యన్తి పాఠయిష్యన్తి నిత్యశః ।
తేషాం దుఃఖం న స్వప్నోఽపి జాయతే నాత్ర సంశయః ॥ ౨౧॥

రాజ్ఞాం చ సజ్కుటే ప్రాప్తే శతావృత్తిం చరేద్యదా ।
సాఙ్గం చ విధిసంయుక్తం కల్యాణం లభతే నరః ॥ ౨౨॥

రోగనాశకరం హ్యేతద్విద్యావిత్రదముత్తమమ్ ।
సర్వకామప్రదం పుణ్యం శివభక్తిప్రదం సదా ॥ ౨౩॥

యదుద్దిశ్య ఫలం శ్రేష్ఠం పఠిష్యన్తి నరాస్త్విహ ।

లస్యస్తే నాత్ర సన్దేహః ఫలం తత్సత్యముత్తమమ్ || ౨౪ ||

యశ్చ ప్రాతః సముత్థాయ పూజాం కృత్వా మదీయికామ్ |

పఠతే మత్సమక్షం వై నిత్యం సిద్ధిర్న దూరతః || ౨౫ ||

ఐహికీం సిద్ధిమాప్నోతి నిఖిలాం సర్వకామికామ్ |

అన్తే సాయుజ్యముక్తిం వై ప్రాప్నోత్యత్ర న సంశయః || ౨౬ ||

సూత ఉవాచ |

ఏవముక్త్వా తదా విష్ణుం శక్యైః శ్రీతమానసః |

ఉపస్పృశ్య కరాభ్యాం తమువాచ గిరిశః పునః || ౨౭ ||

శివ ఉవాచ |

వరదోఽస్మి సురశ్రేష్ఠ వరాన్వృణు యథేప్సితాన్ |

భక్త్యా వశీకృతో నూనం స్తవేనానేన సువ్రత || ౨౮ ||

సూత ఉవాచ |

ఇత్యుక్తో దేవదేవేన దేవదేవం ప్రణమ్య తమ్ |

సుప్రసన్నతరో విష్ణుః సాంజ్ఞలిర్వాక్యమబ్రవీత్ || ౨౯ ||

విష్ణురువాచ |

యథేదానీం కృపా నాథ క్రియతే చాన్యతః పరా |

కార్యా చైవ విశేషేణ కృపాలుత్వాత్వయా ప్రభో || ౩౦ ||

త్వయి భక్తిర్మహాదేవ ప్రసీద వరముత్తమమ్ |

నాన్యమిచ్ఛామి భక్తానామార్తయో నైవ యత్ప్రభో || ౩౧ ||

సూత ఉవాచ |

తచ్చుత్వా వచనం తస్య దయావాన్సుతరాం భవః |

పస్పర్శ చ తదఙ్గం వై ప్రాహ శీతాంశుశేఖరః || ౩౨ ||

శివ ఉవాచ |

మయి భక్తిః సదా తే తు హరే స్యాదనపాయినీ |

సదా వన్ద్యశ్చ పూజ్యశ్చ లోకే భవ సురైరపి || ౩౩ ||

విశ్వమ్భరేతి తే నామ సర్వపాపహరం పరమ్ |

భవిష్యతి న సన్దేహో మత్ప్రసాదాత్సురోత్తమ || ౩౪ ||

సూత ఉవాచ |

ఇత్యుక్తాన్తర్దధే రుద్రః సర్వదేవేశ్వరః ప్రభుః ।

పశ్యతస్తస్య విష్ణోస్తు తత్రైవ చ మునీశ్వరాః ॥ ౩౫॥

జనార్దనోఽపి భగవాన్ వచనాచ్ఛుజ్కరస్య చ ।

ప్రాప్య చక్రం శుభం తద్వై జహర్షాతి స్వచేతసి ॥ ౩౬॥

కృత్వా ధ్యానం చ తచ్ఛుమ్భాః స్తోత్రమేతన్నిరన్తరమ్ ।

పపాలాధ్యాపయామాస భక్తేభ్యస్తదుపాదిశత్ ॥ ౩౭॥

ఇతి పృష్టం మయాఖ్యాతం శృణ్వతాం పాపహరకమ్ ।

అతః పరం చ కిం శ్రేష్ఠాః ప్రష్టమిచ్ఛథ వై పునః ॥ ౩౮॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం శివసహస్రనామస్తోత్రఫలవర్ణనం

నామ షట్త్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౪.౩౬॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా

౪.౩౭. నప్త్రింశోఽధ్యాయః । దేవర్షినృపశైవత్వవర్ణనమ్ ।

ఋషయ ఉచుః ।

సూత సూత మహాభాగ జ్ఞానవానసి సువ్రత ।

పునరేవ శివస్యైవ చరితం బ్రూహి విస్తరాత్ ॥ ౧॥

పురాతనాశ్చ రాజాన ఋషయో దేవతాస్తథా ।

ఆరాధనం చ తస్యైవ చక్రుర్దేవవరస్య హి ॥ ౨॥

సూత ఉవాచ ।

సాధు పృష్టమృషిశ్రేష్ఠాః శ్రూయతాం కథయామి వః ।

చరిత్రం శాశ్కరం రమ్యం శృణ్వతాం భుక్తిముక్తిదమ్ ॥ ౩॥

ఏతదేవ పురా పృష్టో నారదేన పితామహః ।

ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా నారదం మునిసత్తమమ్ ॥ ౪॥

బ్రహ్మోవాచ ।

శృణు నారద సుప్రీత్యా శాశ్కరం చరితం వరమ్ ।

ప్రవక్ష్యామి భవత్స్నేహాన్మహాపాతకనాశనమ్ ॥ ౫॥

రమయా సహితో విష్ణుః శివపూజాం చకార హా ।
 కృపయా పరమేశస్య సర్వాన్కామానవాప హి ॥ ౬ ॥
 అహం పితామహశ్చాపి శివపూజనకారకః ।
 తస్యైవ కృపయా తాత విశ్వసృష్టికరః సదా ॥ ౭ ॥
 శివపూజాకరా నిత్యం మత్సుత్రాః పరమర్షయః ।
 అన్యే చ ఋషయో యే తే శివపూజనకారకాః ॥ ౮ ॥
 నారద త్వం విశేషేణ శివపూజనకారకః ।
 సప్తర్షయో వసిష్ఠాద్యాః శివపూజనకారకాః ॥ ౯ ॥
 అరున్ధతీ మహాసాధ్వీ లోపాముద్రా తదైవ చ ।
 అహల్యా గౌతమస్త్రీ చ శివపూజనకారికాః ॥ ౧౦ ॥
 దుర్వాసాః కౌశికః శక్తిర్దధీచో గౌతమస్తథా ।
 కణాదో భార్గవో జీవో వైశమ్పాయన ఏవ చ ॥ ౧౧ ॥
 ఏతే చ మునయః సర్వే శివపూజాకరా మతాః ।
 తథా పరాశరో వ్యాసః శివపూజారతః సదా ॥ ౧౨ ॥
 ఉపమన్యుర్మహాభక్తః శివస్య పరమాత్మనః ।
 యాజ్ఞవల్క్యే మహాశైవో జైమినిర్గర్గ ఏవ చ ॥ ౧౩ ॥
 శుకశ్చ శౌనకాద్యాశ్చ శంకరస్య ప్రపూజకాః ।
 అన్యేఽపి బహవః సన్తి మునయో మునిసత్తమాః ॥ ౧౪ ॥
 అదితిర్దేవమాతా చ నిత్యం ప్రీత్యా చకార హా ।
 పార్థివీం శైవపూజాం వై సవధూః ప్రేమతత్పరా ॥ ౧౫ ॥
 శక్రాదయో లోకపాలా వసవశ్చ సురాస్తథా ।
 మహారాజికదేవాశ్చ సాధ్యాశ్చ శివపూజకాః ॥ ౧౬ ॥
 గన్ధర్వాః కిన్నరాద్యాశ్చోపసురాః శివపూజకాః ।
 తథాసురా మహాత్మానః శివపూజాకరా మతాః ॥ ౧౭ ॥
 హిరణ్యకశిపురైత్యః సానుజః ససుతో మునే ।
 శివపూజాకరో నిత్యం విరోచనబలీ తథా ॥ ౧౮ ॥
 మహాశైవః స్మృతో బాణో హిరణ్యాక్షసుతాస్తథా ।

వృషపర్వా దనుస్తాత దానవాః శివపూజకాః ॥ ౧౯ ॥
 శేషశ్చ వాసుకిశ్చైవ తక్షకశ్చ తథాఽపరే ।
 శివభక్తా మహానాగా గరుడాద్యాశ్చ పక్షిణః ॥ ౨౦ ॥
 సూర్యచంద్రావుభౌ దేవౌ పృథ్వాస్యం వంశప్రవర్తకౌ ।
 శివసేవారతౌ నిత్యం సవశ్యౌ తౌ మునీశ్వర ॥ ౨౧ ॥
 మనవశ్చ తథా చక్రుః స్వామ్యముభవపురః సరాః ।
 శివపూజాం విశేషేణ శివవేషధరా మునే ॥ ౨౨ ॥
 ప్రియవ్రతశ్చ తత్పుత్రాస్తథా చోత్తానపాతుతః ।
 తద్వంశాశ్చైవ రాజానః శివపూజనకారకాః ॥ ౨౩ ॥
 ధ్రువశ్చ ఋషభశ్చైవ భరతో నవయోగినః ।
 తద్భ్రాతరః పరే చాపి శివపూజనకారకాః ॥ ౨౪ ॥
 వైవస్వతసుతాస్తార్ణ్య ఇక్ష్వాకుప్రముఖా నృపాః ।
 శివపూజారతాత్మానః సర్వదా సుఖభోగినః ॥ ౨౫ ॥
 కకుత్స్థశ్చాపి మాన్దాతా సగరః శైవసత్తమః ।
 ముచుకున్దో హరిశ్చన్ద్రః కల్మాషాఙ్ఘ్రిస్తథైవ చ ॥ ౨౬ ॥
 భగీరథాదయో భూపా బహవో నృపసత్తమాః ।
 శివపూజాకరా జ్ఞేయాః శివవేషవిధాయినః ॥ ౨౭ ॥
 ఖట్యుక్తశ్చ మహారాజో దేవసాహాయ్యకారకః ।
 విధితః పార్థివీం మూర్తిం శివస్యాపూజయత్సదా ॥ ౨౮ ॥
 తత్పుత్రో హి దిలీపశ్చ శివపూజనకృత్ సదా ।
 రఘుస్తత్తనయః శైవః సుప్రీత్యా శివపూజకః ॥ ౨౯ ॥
 అజః శివార్చకస్తస్య తనయో ధర్మయుద్ధకృత్ ।
 జాతో దశరథో భూయో మహారాజో విశేషతః ॥ ౩౦ ॥
 పుత్రార్థే పార్థివీం మూర్తిం శైవీం దశరథో హి సః ।
 సమానర్చ విశేషేణ వసిష్ఠస్యాఙ్ఘ్రియా మునేః ॥ ౩౧ ॥
 పుత్రేష్టిం చ చకారాసౌ పార్థివో భవభక్తిమాన్ ।
 ఋష్యశ్శుక్లమునేరాజ్ఞాం సమ్ప్రాప్య నృపసత్తమః ॥ ౩౨ ॥

కౌసల్యా తత్ప్రియా మూర్తిం పార్థివీం శాఙ్కరీం ముదా ।
 ఋష్యశ్శృంగసమాధిష్ఠా సమానర్చ సుతాప్తయే ॥ 33॥
 సుమిత్రా చ శివం ప్రీత్యా కైకేయీ నృపవల్లభా ।
 పూజయామాస సత్పుత్రప్రాప్తయే మునిసత్తమ ॥ 3౪॥
 శివప్రసాదతస్మా వై పుత్రాన్ప్రాపుః శుభఙ్కరాన్ ।
 మహాప్రతాపినో వీరాన్ సన్మార్గనిరతాన్మునే ॥ 3౫॥
 తతః శివాఙ్కయా తస్మాత్తాసు రాఙ్ఘః స్వయం హరిః ।
 చతుర్భుజైవ రూపైశ్చావిర్భూవ నృపాత్మజః ॥ 3౬॥
 కౌసల్యాయాః సుతో రామః సుమిత్రాయాశ్చ లక్ష్మణః ।
 శత్రుఘ్నశ్చైవ కైకేయ్యా భరతశ్చేతి సువ్రతాః ॥ 3౭॥
 రామః స సహజో నిత్యం పార్థివం సమపూజయత్ ।
 భన్మరుద్రాక్షధారీ చ విరజాగమమాస్థితః ॥ 3౮॥
 తద్వంశే యే సముత్పన్నా రాజానః సానుగా మునే ।
 తే సర్వే పార్థివం లిఙ్గం శివస్య సమపూజయన్ ॥ 3౯॥
 సుద్యుమ్నశ్చ మహారాజః శైవో మనుసుతో మునే ।
 శివశాపాత్ప్రియాహేతోరభూన్నారీ ససవేకః ॥ ౪౦॥
 పార్థివేశసమర్చతః పునః సోఽభూత్పుమాన్వరః ।
 మాసం స్త్రీ పురుషో మాసమేవం స్త్రీత్వం న్యవర్తత ॥ ౪౧॥
 తతో రాఙ్ఘం పరిత్యజ్య శివధర్మపరాయణః ।
 శివవేషధరో భక్త్యా దుర్లభం మోక్షమాప్తవాన్ ॥ ౪౨॥
 పురూరవాశ్చ తత్పుత్రో మహారాజః సుపూజకః ।
 శివస్య దేవదేవస్య తత్పుతః శివపూజకః ॥ ౪3॥
 భరతస్తు మహాపూజాం శివస్యైవ సదాఽకరోత్ ।
 నహుషశ్చ మహాశైవః శివపూజారతో హ్యభూత్ ॥ ౪౪॥
 యయాతిః శివపూజాతః సర్వాన్కామానవాప్తవాన్ ।
 అజీజనత్సుతాన్పృచ్ఛ శివధర్మపరాయణాన్ ॥ ౪౫॥
 తత్పుతా యదుముఖ్యాశ్చ పఞ్చాపి శివపూజకాః ।

శివపూజాప్రభావేణ సర్వాన్కామాంశ్చ లేభిరే ॥ ౪౬ ॥

అన్యేఽపి యే మహాభాగాః సమానర్చుః శివం హి తే ।
తద్వంశ్యా అన్యవంశ్యాశ్చ భుక్తిముక్తిప్రదం మునే ॥ ౪౭ ॥

కృష్ణేన చ కృతం నిత్యం బదరీపర్వతోత్తమే ।
పూజనం తు శివస్యైవ సప్తమాసావధి స్వయమ్ ॥ ౪౮ ॥

ప్రసన్నాద్భగవాంస్తస్మాద్వర్షాద్వివాహననేకశః ।
సమ్ప్రప్య చ జగత్సర్వం వశేఽనయత శఙ్కరాత్ ॥ ౪౯ ॥

ప్రద్యుమ్నః తత్సుతస్తాత శివపూజాకరః సదా ।
అన్యే చ కార్ణిప్రవరాః సామ్బాద్యాః శివపూజకాః ॥ ౫౦ ॥

జరాసన్ధో మహావైవస్వద్వంశ్యాశ్చ నృపాస్తథా ।
నిమిః శైవశ్చ జనకః తత్పుత్రాః శివపూజకాః ॥ ౫౧ ॥

నలేన చ కృతా పూజా వీరసేనసుతేన వై ।
పూర్వజన్మని యో భిల్లో వనే పాన్ధసురక్షకః ॥ ౫౨ ॥

యతిశ్చ రక్షితస్తేన పురా హరసమీపతః ।
స్వయం వ్యాఘ్రాదిభీ రాత్రౌ భక్షితశ్చ మృతో వృషాత్ ॥ ౫౩ ॥

తేన పుణ్యప్రభావేణ స భిల్లో హి నలోఽభవత్ ।
చక్రవర్తీ మహారాజో దమయన్తిప్రియోఽభవత్ ॥ ౫౪ ॥

ఇతి తే కథితం తాత యత్స్పృష్టం భవతానఘ ।
శాఙ్కరం చరితం దివ్యం కిమన్యత్ప్రప్టుమిచ్ఛసి ॥ ౫౫ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం దేవర్షినృపశైవత్వవర్ణనం నామ
సప్తత్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౪.3౭ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశఙ్కరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా

౪.3౮. అష్టత్రింశోఽధ్యాయః | శివరాత్రివ్రతమహిమనిరూపణమ్ |

ఋషయ ఉచుః |

ధన్వోఽసి కృతకృత్యోఽసి జీవితం సఫలం తవ |
యచ్ఛావయసి నస్తాత మహేశ్వరకథాం శుభామ్ || ౧ ||

బహుభిశ్చర్షిభిః సూత శ్రుతం యద్యపి వస్తు సత్ |
సన్దేహో న గతోఽస్మాకం తదేతత్కథయామి తే || ౨ ||

కేన వ్రతేన సస్తుష్టః శివో యచ్ఛతి సత్సుఖమ్ |
కుశలః శివకృత్యే త్వం తస్మాత్ప్రచ్చామహే వయమ్ || 3 ||

భుక్తిర్ముక్తిశ్చ లభ్యేత భక్తైర్యేన వ్రతేన వై |
తద్వద త్వం విశేషేణ వ్యాసశిష్య నమోఽస్తు తే || ౪ ||

సూత ఉవాచ |

సమ్యక్ప్రృష్టమృషిశ్రేష్ఠా భవద్భిః కరుణాత్మభిః |
స్మృత్వా శివపదామోఘజం కథయామి యథాశ్రుతమ్ || ౫ ||

యథా భవద్భిః పృచ్ఛ్యేత తథా పృష్టం హి వేధసా |
హరిణా శివయా చైవ తథా వై శక్కురం ప్రతి || ౬ ||

కస్మింశ్చిత్సమయే తైస్తు పృష్టం చ పరమాత్మనే |
కేన వ్రతేన సస్తుష్టో భుక్తిం ముక్తిం చ యచ్ఛసి || ౭ ||

ఇతి పృష్టస్తదా తైస్తు హరిణా తేన వై తదా |
తదహం కథయామ్యద్య శ్చృణ్వతాం పాపహరకమ్ || ౮ ||

| శివ ఉవాచ ||

భూరి వ్రతాని మే సన్తి భుక్తిముక్తిప్రదాని చ |
ముఖ్యాని తత్ర జ్ఞేయాని దశసంఖ్యాని తాని వై || ౯ ||

దశ శైవవ్రతాన్యాహుర్జాబాలశ్రుతిపారగాః |
తాని వ్రతాని యత్నేన కార్యాణ్యేవ దీప్యజైః సదా || ౧౦ ||

ప్రత్యష్టమ్యాం ప్రయత్నేన కర్తవ్యం నక్తభోజనమ్ |
కాలాష్టమ్యాం విశేషేణ హరే త్యాజ్యంఽహ్నిభోజనమ్ || ౧౧ ||

ఏకాదశ్యాం సితాయాం తు త్యాజ్యం విష్టోఽహ్నిభోజనమ్ |
అసితాయాం తు భోక్తవ్యం నక్తమభ్యర్చ్య మాం హరే || ౧౨ ||

త్రయోదశ్యాం సితాయాం తు కర్తవ్యం నిశి భోజనమ్ ।
అసితాయాం తు భూతాయాం తన్న కార్యం శివవ్రతైః ॥ ౧౩॥

నిశి యత్నేన కర్తవ్యం భోజనం సోమవాసరే ।
ఉభయోః పక్షయోర్విష్టో సర్వస్మిచ్ఛివతత్పరైః ॥ ౧౪॥

వ్రతేష్యేతేషు సర్వేషు శైవా భోజ్యాః ప్రయత్నతః ।
యథాశక్తి ద్విజశ్రేష్ఠా వ్రతసమ్పూర్తిహేతవే ॥ ౧౫॥

వ్రతాన్యేతాని నియమాత్కర్తవ్యాని ద్విజన్మభిః ।
వ్రతాన్యేతాని తు త్యక్త్వా జాయంతే తస్కరా ద్విజాః ॥ ౧౬॥

ముక్తిమార్గప్రవీణైశ్చ కర్తవ్యం నియమాదితి ।
ముక్తేస్తు ప్రాపకం చైవ చతుష్టయముదాహృతమ్ ॥ ౧౭॥

శివార్చనం రుద్రజప ఉపవాసః శివాలయే ।
వారాణస్యాం చ మరణం ముక్తిరేషా సనాతనీ ॥ ౧౮॥

అష్టమీ సోమవారే చ కృష్ణపక్షే చతుర్దశి ।
శివతుష్టికరం చైతన్నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౧౯॥

చతుర్దశి బలిష్ఠం హి శివరాత్రివ్రతం హరే ।
తస్మాత్తదేవ కర్తవ్యం భుక్తిముక్తిఫలేప్పుభిః ॥ ౨౦॥

ఏతస్మాచ్ఛ వ్రతాదన్యన్నాస్తి నృణాం హితావహమ్ ।
ఏతద్ వ్రతం తు సర్వేషాం ధర్మసాధనముత్తమమ్ ॥ ౨౧॥

నిష్కామానాం సకామానాం సర్వేషాం చ నృణాం తథా ।
వర్ణానామాశ్రమాణాం చ స్త్రీభూతానాం తథా హరే ॥ ౨౨॥

దాసానాం దాసికానాం చ దేవాదీనాం తథైవ చ ।
శరీరిణాం చ సర్వేషాం హితమేతద్ వ్రతం వరమ్ ॥ ౨౩॥

మాఘస్య హ్యసితే పక్షే విశిష్టా సాతి కీర్తితా ।
నిశీధవ్యాపినీ గ్రాహ్యో హత్యాకోటివినిశినీ ॥ ౨౪॥

తద్ధినే చైవ యత్కార్యం ప్రాతరాభ్య కేశవ ।
శ్రూయతాం తస్మిన్ దత్త్వా సుప్రీత్యా కథయామి తే ॥ ౨౫॥

ప్రాతరుత్థాయ మేధావీ పరమానందసంయుతః ।

సమాచరేన్నిత్యకృత్యం స్నానాదికమతన్వితః ॥ ౨౬ ॥
 శివాలయే తతో గత్వా పూజయిత్వా యథావిధి ।
 నమస్కృత్య శివం పశ్చాత్పజ్కుల్యం సమ్యగాచరేత్ ॥ ౨౭ ॥
 దేవదేవ మహాదేవ నీలకణ్ఠ నమోఽస్తు తే ।
 కర్తుమిచ్ఛామ్యహం దేవ శివరాత్రివ్రతం తవ ॥ ౨౮ ॥
 తవ ప్రభావాద్దేవేశ నిర్విఘ్నేన భవేదితి ।
 కామాద్యాః శత్రవో మాం వై పీడాం కుర్వన్తు నైవ హి ॥ ౨౯ ॥
 ఏవం సజ్కుల్యమాస్థాయ పూజాద్రవ్యం సమాహరేత్ ।
 సుస్థలే చైవ యల్లిఙ్గం ప్రసిద్ధం చాగమేషు వై ॥ ౩౦ ॥
 రాత్రౌ తత్ర స్వయం గత్వా సమాద్య విధిముత్తమమ్ ॥
 శివస్య దక్షిణే భాగే పశ్చిమే వా స్థలే శుభే ॥ ౩౧ ॥
 నిధాయ చైవ తద ద్రవ్యం పూజార్థం శివసన్నిధౌ ।
 పునః స్నాయాత్తదా తత్ర విధిపూర్వం నరోత్తమః ॥ ౩౨ ॥
 పరిధాయ శుభం వస్త్రమన్తర్వాసః శుభం తథా ।
 ఆచమ్య చ త్రివారం హి పూజారమ్భం సమాచరేత్ ॥ ౩౩ ॥
 యస్య మస్త్రస్య యద ద్రవ్యం తేన పూజాం సమాచరేత్ ।
 అమస్త్రకం న కర్తవ్యం పూజనం తు హరస్య చ ॥ ౩౪ ॥
 గీతైర్వాద్యైస్తథా నృత్యైర్భక్తిభావసమన్వితైః ।
 పూజనం ప్రథమే యామే కృత్వా మస్త్రం జపేద్ బుధః ॥ ౩౫ ॥
 పార్థివం చ తదా శ్రేష్ఠం విదధ్యాన్మస్త్రవాన్యది ।
 కృతనిత్యక్రియః పశ్చాత్పార్థివం చ సమర్చయేత్ ॥ ౩౬ ॥
 ప్రథమం పార్థివం కృత్వా పశ్చాత్త్థానసమాచరేత్ ।
 స్తోత్రైర్నానావిధైర్దేవం తోషయేద్ వృషభధ్వజమ్ ॥ ౩౭ ॥
 మాహాత్మ్యం వ్రతసమ్భూతం పఠితవ్యం సుధీమతా ।
 శ్రోతవ్యం భక్తవర్యేణ వ్రతసమ్పూర్తికామ్యయా ॥ ౩౮ ॥
 చతుర్షవి చ యామేషు మూర్తీనాం చ చతుష్టయమ్ ।
 కృత్వాహహనపూర్వం హి విసర్గావధి వై క్రమాత్ ॥ ౩౯ ॥

కార్యం జాగరణం ప్రీత్యా మహోత్సవసమన్వితమ్ ।
 ప్రాతః స్నాత్యా పునస్తత్ర స్థాపయేత్పూజయేచ్ఛివమ్ ॥ ౪౦॥
 తతః సమృద్ధయేచ్ఛముఖం నతస్కంఠః కృతాఙ్ఘ్రిః ।
 కృతసంమూర్ధ్వత్రతకో నత్వా తం చ పునః పునః ॥ ౪౧॥
 నియమో యో మహాదేవ కృతత్యైవ త్వదాఙ్ఘ్రియా ।
 విసృజ్యతే మయా స్వామిన్ వ్రతం జాతమనుత్తమమ్ ॥ ౪౨॥
 వ్రతేనానేన దేవేశ యథాశక్తికృతేన చ ।
 సస్తుష్టో భవ శర్వాద్య కృపాం కురు మమోపరి ॥ ౪౩॥
 పుష్పాఙ్ఘ్రిలిం శివే దత్త్వా దద్యాద్ధానం యథావిధి ।
 నమస్కృత్య శివాయైవ నియమం తం విసర్జయేత్ ॥ ౪౪॥
 యథాశక్తి ద్విజాఙ్ఘ్రివాన్యతినశ్చ విశేషతః ।
 భోజయిత్వా సుసనోష్య స్వయం భోజనమాచరేత్ ॥ ౪౫॥
 యామే యామే యథా పూజా కార్యా భక్తవర్తరేరే ।
 శివరాత్రౌ విశేషేణ తామహం కథయామి తే ॥ ౪౬॥
 ప్రథమే చైవ యామే చ స్థాపితం పార్థివం హరే ।
 పూజయేత్పురయా భక్త్యా సూపచారైరనేకకః ॥ ౪౭॥
 పఞ్చుద్రవ్యైశ్చ ప్రథమం పూజనీయో హరః సదా ।
 తస్య తస్య చ మన్త్రేణ పృథగ్గ్రవ్యం సమర్పయేత్ ॥ ౪౮॥
 తచ్చ ద్రవ్యం సమర్ప్యైవ జలధారాం దదేత వై ।
 పశ్చాచ్చ జలధారాభిర్ద్రవ్యాణుత్తారయేద బుధః ॥ ౪౯॥
 శతమష్టోత్తరం మన్త్రం పఠిత్వా జలధారయా ।
 పూజయేచ్చ శివం తత్ర నిర్గుణం గుణరూపిణమ్ ॥ ౫౦॥
 గురుదత్తేన మన్త్రేణ పూజయేద్ వృషభధమ్ ।
 అన్యథా నామమన్త్రేణ పూజయేద్వై సదాశివమ్ ॥ ౫౧॥
 చందనేన విచిత్రేణ తణ్డలైశ్చాప్యఖణ్డితైః ।
 కృష్ణైశ్చైవ తిలైః పూజా కార్యా శమ్భోః పరాత్మనః ॥ ౫౨॥
 పుష్పైశ్చ శతపత్రైశ్చ కరవీరైస్తథా పునః ।

అష్టభిర్నామమస్తైశ్చార్చయేత్పుష్యాణి శఙ్కరే || ౫౩||

భవః శర్వస్తథా రుద్రః పునః పశుపతిస్తథా |

ఉగ్రో మహాస్తథా భీమ ఈశాన ఇతి తాని వై || ౫౪||

శ్రీపూర్వైశ్చ చతుర్థ్యస్తైర్నామభిః పూజయేచ్ఛివమ్ |

పశ్చాద్ధూపం చ దీపం చ నైవేద్యం చ తతః పరమ్ || ౫౫||

ఆద్యే యామే చ నైవేద్యం పక్వాన్నం కారయేద్ బుధః |

అర్ఘ్యం చ శ్రీఫలం దత్త్వా తామ్బూలం చ నివేదయేత్ || ౫౬||

సమస్కారం తతో ధ్యానం జపః ప్రోక్తో గురోర్మనోః |

అన్యథా పశ్చాదర్జన తోషయేత్తేన శఙ్కరమ్ || ౫౭||

ధేనుముద్రాం ప్రదర్శ్యాథ సుజలైస్తర్పణం చరేత్ |

పశ్చాబ్రాహ్మణభోజం చ కల్పయేద్వై యథాబలమ్ || ౫౮||

మహోత్సవశ్చ కర్తవ్యో యావద్యామో భవేదిహ |

తతః పూజాఫలం తస్మై నివేద్య చ విసర్జయేత్ || ౫౯||

పునర్ద్వితీయే యామే చ సఙ్కల్పం సుసమాచరేత్ |

అథవైకదైవ సఙ్కల్ప్య కుర్యాత్పూజాం తథావిధామ్ || ౬౦||

ద్రవ్యైః పూర్వైస్తథా పూజాం కృత్వా ధారాం సమర్పయేత్ |

పూర్వతో ద్విగుణం మస్త్రం సముచ్చార్యయేచ్ఛివమ్ || ౬౧||

పూర్వైస్త్రీలయస్తైశ్చాథ కమలైః పూజయేచ్ఛివమ్ |

బిల్వపత్త్రైర్విశేషేణ పూజయేత్పరమేశ్వరమ్ || ౬౨||

అర్ఘ్యం చ బీజపూరేణ నైవేద్యం పాయసం తథా |

మస్త్రావృత్తిస్తు ద్విగుణా పూర్వతోఽపి జనార్దన || ౬౩||

తతశ్చ బ్రాహ్మణానాం హి భోజ్యసఙ్కల్పమాచరేత్ |

అన్యత్సర్వం తథా కుర్యాద్భావచ్చ ద్వితయావధి || ౬౪||

యామే ప్రాప్తే తృతీయే చ పూర్వవత్పూజనం చరేత్ |

యవస్థానే చ గోధూమాః పుష్పాణ్యర్కభవాని చ || ౬౫||

ధూపైశ్చ వివిధైస్తత్ర దీపైర్నానావిధైరపి |

నైవేద్యాపూపకైర్విష్ణో శాకైర్నానావిధైరపి || ౬౬||

కృత్వైవం చాథ కర్నూరైరారాత్రికవిధిం చరేత్ |
 అర్ఘ్యం సదాడిమం దద్యాద ద్విగుణం జపమాచరేత్ || ౬౭||
 తతశ్చ బ్రహ్మభోజస్య సజ్కుల్పం చ సదక్షిణమ్ |
 ఉత్సవం పూర్వవత్కుర్యాద్భావ్యామావధిర్భవేత్ || ౬౮||
 యామే చతుర్థే సమ్ప్రాతే కుర్యాత్తస్య విసర్జనమ్ |
 ప్రయోగాది పునః కృత్వా పూజాం విధివదాచరేత్ || ౬౯||
 మాషైః ప్రియఙ్గుభిర్ముద్గైః సప్తధాన్యైస్తథాథవా |
 శఙ్ఖిపుష్పైర్విల్వపత్త్రైః పూజయేత్పరమేశ్వరమ్ || ౭౦||
 నైవేద్యం తత్ర దద్యాద్వై మధురైర్వివిధైరపి |
 అథవా చైవ మాషాన్వైస్తోషయేచ్ఛ సదాశివమ్ || ౭౧||
 అర్ఘ్యం దద్యాత్కదల్యాశ్చ ఫలేనైవాథ వా హరే |
 వివిధైశ్చ ఫలైశ్చైవ దద్యాదర్ఘ్యం శివాయ చ || ౭౨||
 పూర్వతో ద్విగుణం కుర్యాన్మన్త్రజాపం నరోత్తమః |
 సజ్కుల్పం బ్రహ్మభోజస్య యథాశక్తి చరేద్ బుధః || ౭౩||
 గీతైర్వాన్యైస్తథా నృత్యైర్నయేత్కాలం చ భక్తితః |
 మహోత్సవైర్భక్తజనైర్యావత్స్వాదరుణోదయః || ౭౪||
 ఉదయే చ తథా జాతే పునః స్నాత్వార్చయేచ్ఛివమ్ |
 నానాపూజోపహారైశ్చ స్వాభిషేకమథాచరేత్ || ౭౫||
 నానావిధాని దానాని భోజ్యం చ వివిధం తథా |
 బ్రాహ్మణానాం యతీనాం చ కర్తవ్యం యామసఙ్ఖ్యయా || ౭౬||
 శక్కురాయ నమస్కృత్య పుష్పాంజ్జలిమథాచరేత్ |
 ప్రార్థయేత్సుస్తుతిం కృత్వా మన్తైరేత్తైర్విచక్షణః || ౭౭||
 తావకస్త్వద్గతప్రాణస్త్యచ్చిత్తోఽహం సదా మృడ |
 కృపానిధే ఇతి జ్ఞాత్వా యథాయోగ్యం తథా కురు || ౭౮||
 అజ్ఞానాద్యది వా జ్ఞానాజ్ఞపపూజాదికం మయా |
 కృపానిధిత్యాజ్ఞాత్వైవ భూతనాథ ప్రసీద మే || ౭౯||
 అనేనైవోపవాసేన యజ్ఞాతం ఫలమేవ చ |

తేనైవ ప్రీయతాం దేవః శక్జరః సుఖదాయకః ॥ ౮౦ ॥

కులే మమ మహాదేవ భజనం తేస్తు సర్వదా ।
మాభూత్తస్య కులే జన్మ యత్ర త్వం నహి దేవతా ॥ ౮౧ ॥

పుష్పాంజలిం సమర్పయిషం తిలకాశిష ఏవ చ ।
గృహ్ణీయాద్ బ్రాహ్మణేభ్యశ్చ తతః శమ్భుం విసర్జయేత్ ॥ ౮౨ ॥

ఏవం వ్రతం కృతం యేన తస్మాద్ దూరో హరో న హి ।
న శక్యతే ఫలం వక్తుం నాదేయం విద్యతే మమ ॥ ౮౩ ॥

అనాయాసతయా చేద్వై కృతం వ్రతమిదం పరమ్ ।
తస్య వై ముక్తిబీజం చ జాతం నాత్ర విచారణా ॥ ౮౪ ॥

ప్రతిమాసం వ్రతం బైవ కర్తవ్యం భక్తితో నరైః ।
ఉద్యాపనవిధిం పశ్చాత్కృత్వా సాఙ్గఫలం లభేత్ ॥ ౮౫ ॥

వ్రతస్య కరణాన్నూనం శివోఽహం సర్వదుఃఖహా ।
దద్మి భుక్తిం చ ముక్తిం చ సర్వం వై వాఙ్మతం ఫలమ్ ॥ ౮౬ ॥

సూత ఉవాచ ।
ఇతి శివచననం నిశమ్య విష్ణు-
ర్హితతరమద్భుతమాజగామ ధామ ।
తదను వ్రతముత్తమం జనేషు
సమచరదాత్మహితేషు చైతదేవ ॥ ౮౭ ॥

కదాచిన్నారదాయాథ శివరాత్రివ్రతం త్విదమ్ ।
భుక్తిముక్తిప్రదం దివ్యం కథయామాస కేశవః ॥ ౮౮ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం వ్యాధేశ్వరమాహాత్మ్యే
శివరాత్రివ్రతమహిమనిరూపణం నామాష్టత్రింశోఽధ్యాయః ॥ ౪.౩౮ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్జరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా

౪.౩౯. ఏకోనచత్వారింశోఽధ్యాయః | శివరాత్రివ్రతోద్యాపనమ్ |

ఋషయ ఉచుః |

ఉద్యాపనవిధిం బ్రూహి శివరాత్రివ్రతస్య చ |

యత్కృత్వా శక్కురః సాక్షాత్ప్రసన్నో భవతి ధ్రువమ్ || ౧ ||

సూత ఉవాచ |

శ్రూయతామృషయో భక్త్యా తదుద్యాపనమాదరాత్ |

యస్యానుష్ఠానతః పూర్ణం వ్రతం భవతి తద్ ధ్రువమ్ || ౨ ||

చతుర్దశాబ్దం కర్తవ్యం శివరాత్రివ్రతం శుభమ్ |

ఏకభక్తం త్రయోదశ్యాం చతుర్దశ్యాముపోషణమ్ || ౩ ||

శివరాత్రిదినే ప్రాప్తే నిత్యం సమ్పాద్య వై విధిమ్ |

శివాలయం తతో గత్వా పూజాం కృత్వా యథావిధి || ౪ ||

తతశ్చ కారయేద్ధివ్యం మణ్డలం తత్ర యత్నతః |

గౌరీతిలకనామ్నా వై ప్రసిద్ధం భువనత్రయే | > ||

తన్మధ్యే లేఖయేద్ధివ్యం లిఙ్గతోభద్రమణ్డలమ్ |

అథవా సర్వతోభద్రం మణ్డపాస్త్రః ప్రకల్పయేత్ || ౬ ||

కుమ్భాస్త్రత్ర ప్రకర్తవ్యాః ప్రాజాపత్యవిసంజ్ఞయా |

సవస్త్రాః సఫలాస్త్రత్ర దక్షిణాసహితాః శుభాః || ౭ ||

మణ్డలస్య చ పార్శ్వే వై స్థాపనీయాః ప్రయత్నతః |

మధ్యే వైకశ్చ సంస్థాప్యః సౌవర్ణో వాపరో ఘటః || ౮ ||

తత్రోమాసహితాం శమ్భుమూర్తిం నిర్మాయ హాటకీమ్ |

పలేన వా తదర్ధేన యథాశక్త్యాథవా వ్రతీ || ౯ ||

నిధాయ వామభాగే తు శివామూర్తిమతస్త్రితః |

మదీయాం దక్షిణే భాగే కృత్వా రాత్రౌ ప్రపూజయేత్ || ౧౦ ||

ఆచార్యం వరయేత్తత్ర చర్విగ్భిః సహితం శుచిమ్ |

అనుజ్ఞాతశ్చ తైర్భక్త్యా శివపూజాం సమాచరేత్ || ౧౧ ||

రాత్రౌ జాగరణం కుర్యాత్పూజాం యామోద్భవాం చరన్ |

రాత్రిమాక్రమయేత్సర్వాం గీతసృత్యాదినా వ్రతీ || ౧౨ ||

ఏవం సమ్పూజ్య విధివత్సంతోష్య ప్రాతరేవ చ |

పునః పూజాం తతః కృత్వా హోమం కుర్యాద్యథావిధి ॥ ౧౩॥

యథాశక్తి విధానం చ ప్రాజాపత్యం సమాచరేత్ |
బ్రాహ్మణానోఽభిజయేత్ప్రీత్యా దద్యాద్ధానాని భక్తితః ॥ ౧౪॥

ఋత్విజశ్చ సపత్నీకాన్వస్త్రాలఙ్కారభూషణైః |
అలఙ్కృత్య విధానేన దద్యాద్ధానం పృథక్పృథక్ ॥ ౧౫॥

గాం సవత్సాం విధానేన యథోపస్కరసంయుతామ్ |
ఉక్త్వాచార్యాయ వై దద్యాచ్ఛివో మే ప్రీయతామితి ॥ ౧౬॥

తతః సకుమ్భాం తన్మూర్తిం సవస్త్రాం వృషభే స్థితామ్ |
సర్వాలఙ్కారసహితామాచార్యాయ నివేదయేత్ ॥ ౧౭॥

తతః సమ్పూర్ణయేద్దేవం మహేశానం మహాప్రభుమ్ |
కృతాఙ్గులిర్నతస్కంఠః సుప్రీత్యా గద్గదాక్షరః ॥ ౧౮॥

దేవదేవ మహాదేవ శరణాగతవత్సల |
వ్రతేనానేన దేవేశ కృపాం కురు మమోపరి ॥ ౧౯॥

మయా భక్త్యనుసారేణ వ్రతమేతత్కృతం శివ |
న్యూనం సమ్పూర్ణతాం యాతు ప్రసాదాత్తవ శఙ్కర ॥ ౨౦॥

అజ్ఞానాద్యది వా జ్ఞానాజ్ఞపపూజాదికం మయా |
కృతం తదస్తు కృపయా సఫలం తవ శఙ్కర ॥ ౨౧॥

ఏవం పుష్పాఙ్గులిం దత్త్వా శివాయ పరమాత్మనే |
నమస్కారం తతః కుర్యాత్పూర్ణనాం పునరేవ చ ॥ ౨౨॥

ఏవం వ్రతం కృతం యేన న్యూనం తస్య న విద్యతే |
మనోభీష్టాం తతః సిద్ధిం లభతే నాత్ర సంశయః ॥ ౨౩॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం శివరాత్రివ్రతోద్యాపనం
నామైకోనచత్వారింశోఽధ్యాయః ॥ ౪.౩౯॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశఙ్కరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా

౪.౪౦. చత్వారింశోఽధ్యాయః | శివరాత్రివ్రతమాహాత్యవర్ణనమ్ |

ఋషయ ఉచుః |

సూత తే వచనం శ్రుత్వా పరానందం వయం గతాః |

విస్తరాత్కథయ ప్రీత్యా తదేవ వ్రతముత్తమమ్ || ౧||

కృతం పురా చ కేనేహ సూతైతద్ వ్రతముత్తమమ్ |

కృత్వాప్యజ్ఞానతచ్చైవ ప్రాప్తం కిం ఫలముత్తమమ్ || ౨||

సూత ఉవాచ |

శ్రూయతామృషయః సర్వే కథయామి పురాతనమ్ |

ఇతిహాసం నిషాదస్య సర్వపాపప్రణాశనమ్ || ౩||

పురా కశ్చిద్వనే భిల్లో నామ్నా హ్యసీద్ గురుద్రుహః |

కుటుమ్బి బలవాన్కూరః క్రూరకర్మపరాయణః || ౪||

నిరస్తరం వనే గత్వా మృగాన్ హన్తి స్మ నిత్యశః |

చౌర్యం చ వివిధం తత్ర కరోతి స్మ వనే వసన్ || ౫||

బాల్యాదారభ్య తేనేహ కృతం కిఞ్చిచ్చుభం న హి |

మహాన్కాలో వ్యతీయాయ వనే తస్య దురాత్మనః || ౬||

కదాచిచ్ఛివరాత్రిశ్చ ప్రాప్తాసీత్తత్ర శోభనా |

న దురాత్మా స్మ జానాతి మహద్వననివాసకృత్ || ౭||

ఏతస్మిన్ సమయే భిల్లో మాత్రా పిత్రా స్త్రియా తథా |

ప్రార్థితశ్చ క్షుధావిష్టైర్భుక్ష్యం దేహి వనేచర || ౮||

ఇతి సమ్ప్రార్థితః సోఽపి ధనురాదాయ సత్వరమ్ |

జగామ మృగహింసార్థం బభ్రామ సకలం వనమ్ || ౯||

దైవయోగాత్తదా తేన న ప్రాప్తం కిఞ్చిదేవ హి |

ఆస్తం ప్రాప్తస్తదా సూర్యః న వై దుఃఖముపాగతః || ౧౦||

కిం కర్తవ్యం క్వ గన్తవ్యం న ప్రాప్తం మేఽద్య కిఞ్చన |

బాలాశ్చ యే గృహే తేషాం కిం పిత్రోశ్చ భవిష్యతి || ౧౧||

మదీయం వై కలత్రం చ తస్యాః కిఞ్చిద్భవిష్యతి |

కిఞ్చిద్ గృహీత్వా హి మయా గన్తవ్యం నాన్యథా భవేత్ || ౧౨||

ఇత్థం విచార్య న వ్యాధో జలాశయసమీపగః |

జలావతరణం యత్ర తత్ర గత్వా స్వయం స్థితః ॥ ౧౩॥

అవశ్యమత్ర కశ్చిద్దై జీవత్సైవాగమిష్యతి ।

తం హత్వా స్వగృహం ప్రీత్యా యాస్యామి కృతకార్యకః ॥ ౧౪॥

ఇతి మత్వా స వై వృక్షమేకం బిల్వేతి సంజ్ఞకమ్ ।

సమారుహ్య స్థితస్తత్ర జలమాదాయ భిల్లకః ॥ ౧౫॥

కదాయాస్యతి కశ్చిద్దై కదా హన్యామహం పునః ।

ఇతి బుద్ధిం సమాస్థాయ స్థితోఽసౌ క్షుత్తృషాన్వితః ॥ ౧౬॥

తద్రాత్రౌ ప్రథమే యామే మృగీ త్వేకా సమాగతా ।

తృషారా చకితా సా చ ప్రోత్ఫాలం కుర్వతీ తదా ॥ ౧౭॥

తాం దృష్ట్వా చ తదా తేన తద్వధార్థమథో శరః ।

సంహృష్టేన ద్రుతం బాణం ధనుషి స్వే హి సన్దధే ॥ ౧౮॥

ఇత్యేవం కుర్వతస్తస్య జలం బిల్వదలాని చ ।

పఠితాని హ్యధస్తత్ర శివలిఙ్గమభూతతః ॥ ౧౯॥

యామస్య ప్రథమస్యైవ పూజా జాతా శివస్య చ ।

తన్మహిమ్నా హి తస్యైవ పాతకం గలితం తదా ॥ ౨౦॥

తత్రత్యం చైవ తచ్ఛబ్దం శ్రుత్వా సా హరిణీ భియా ।

వ్యాధం దృష్ట్వా వ్యాకులా హి వచనం చేదమబ్రవీత్ ॥ ౨౧॥

మృగ్యువాచ ।

కిం కర్తుమిచ్ఛసి వ్యాధ సత్యం వద మమాగ్రతః ।

తచ్ఛుత్వా హరిణీవాక్యం వ్యాధో వచనమబ్రవీత్ ॥ ౨౨॥

వ్యాధ ఉవాచ ।

కుటుమ్భం క్షుధితం మేఽద్య హత్వా త్వాం తర్పయామ్యహమ్ ।

దారుణం తద్వచః శ్రుత్వా దృష్ట్వా తం దుర్ధరం ఖలమ్ ॥ ౨౩॥

కిం కరోమి క్వ గచ్ఛామి హ్యుపాయం రచయామ్యహమ్ ।

ఇత్థం విచార్యం సా తత్ర వచనం చేదమబ్రవీత్ ॥ ౨౪॥

మృగ్యువాచ ।

మన్మాంసేన సుఖం తే స్యాద్దేహస్యానర్థకారిణః ।

అధికం కిం మహత్పుణ్యం ధన్యాహం నాత్ర సంశయః ॥ ౨౫॥

ఉపకారకరస్యైవ యత్పుణ్యం జాయతే త్విహా ।

తత్పుణ్యం శక్యతే నైవ వక్తుం వర్షశతైరపి ॥ ౨౬ ॥

పరం తు శిశవో మేఽద్య వర్తన్తే స్వాశ్రమేఽఖిలాః ।

భగిన్యై తాన్మమర్వైస్యైవ ప్రాయాన్యే స్వామినేఽథవా ॥ ౨౭ ॥

న మే మిథ్యావచస్తస్వం హి విజానీహి వనేచర ।

ఆయాన్యేఽహం పునశ్చేహ సమీపం తే న సంశయః ॥ ౨౮ ॥

స్థితా సత్యేన ధరణీ సత్యేనైవ చ వారిధిః ।

సత్యేన జలధారాశ్చ సత్యే సర్వం ప్రతిష్ఠితమ్ ॥ ౨౯ ॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యుక్తోఽపి తయా వ్యాధో న మేనే తద్వచో యదా ।

తదా సువిస్మితా భీతా వచనం సాబ్రవీత్పునః ॥ ౩౦ ॥

మృగ్యువాచ ।

శ్శృణు వ్యాధ ప్రవక్ష్యామి శపథం హి కరోమ్యహమ్ ।

ఆగచ్ఛేయం యథా తే న సమీపం స్వగృహోద్గతా ॥ ౩౧ ॥

బ్రాహ్మణో వేదవిక్రేతా సన్యాసీనస్త్రికాలకమ్ ।

స్త్రియః స్వస్వామినో హ్యజ్ఞాం సముల్లఘ్న క్రియాన్వితాః ॥ ౩౨ ॥

కృతఘ్నై వైవ యత్పాపం యత్పాపం విముఖే హరే ।

ద్రోహిణ్యైవ యత్పాపం యత్పాపం ధర్మలఘ్నై ॥ ౩౩ ॥

విశ్వాసఘాతకే యచ్ఛ తథా వై ఛలకర్తరి ।

తేన పాపేన లిమ్పామి యద్యహం నాగమే పునః ॥ ౩౪ ॥

ఇత్యాద్యనేకశపథాన్మృగీ కృత్వా స్థితా యదా ।

తదా వ్యాధః స విశ్వస్య గచ్ఛేతి గృహమబ్రవీత్ ॥ ౩౫ ॥

మృగీ హృష్టా జలం పీత్వా గతా స్వాశ్రమమణ్డలమ్ ।

తావచ్ఛ ప్రథమో యామస్తస్య నిద్రాం వినా గతః ॥ ౩౬ ॥

తదీయా భగినీ యా వై మృగీ చ పరిభావితా ।

తస్యా మార్గం విచిన్వన్తీ హ్యజగామ జలార్థినీ ॥ ౩౭ ॥

తాం దృష్ట్వా చ స్వయం భిల్లోఽకార్షీద్బాణస్య కర్షణమ్ ।

పూర్వవజ్జలపత్రాణి పతితాని శివోపరి ॥ ౩౮ ॥

యామస్య చ ద్వితీయస్య తేన శమ్భోర్మహాత్మనః |
 పూజా జాతా ప్రసక్తేన వ్యాధస్య సుఖదాయినీ || ౩౯||
 మృగీ సా ప్రాహ తం దృష్ట్వా కిం కరోషి వనేచర |
 పూర్వవత్ కథితం తేన తచ్ఛుత్వాహ మృగీ పునః || ౪౦||
 మృగ్యువాచ |
 ధన్యాహం శ్రూయతాం వ్యాధ సఫలం దేహధారణమ్ |
 అనిత్యేన శరీరేణ హుస్యపకారో భవిష్యతి || ౪౧||
 పరన్తు మమ బాలాశ్చ గృహే తిష్ఠన్తి చార్భకాః |
 భర్తృ తాంశ్చ సమర్ప్యైవ హ్యోగమిష్యామ్యహం పునః || ౪౨||
 వ్యాధ ఉవాచ |
 త్వయా చోక్తం న మన్యేహం హన్మి త్వాం నాత్ర సంశయః |
 తచ్ఛుత్వా హరిణీ ప్రాహ శపథం కుర్వతి హరేః || ౪౩||
 మృగ్యువాచ |
 శృణు వ్యాధ ప్రవక్ష్యామి నాగచ్ఛేయం పునర్యది |
 వాచా విచలితో యస్తు సుకృతం తేన హరితమ్ || ౪౪||
 పరిణీతాం స్త్రియం హిత్వా గచ్ఛత్యన్యాం చ యః పుమాన్ |
 వేదధర్మం సముల్లంఘ్య కల్పితేన చ యో వ్రజేత్ || ౪౫||
 విష్ణుభక్తీసమాయుక్తః శివనిన్దాం కరోతి యః |
 పిత్రోః క్షయాహమాసాద్య శూన్యం చైవాక్రమేదిహ || ౪౬||
 కృత్వా చ పరితాపం హి కరోతి వచనం పునః |
 తేన పాపేన లిమ్పామి నాగచ్ఛేయం పునర్యది || ౪౭||
 సూత ఉవాచ |
 ఇత్యుక్తశ్చ తయా వ్యాధో గచ్ఛేత్స్యాహ మృగీం చ సః |
 సా మృగీ చ జలం పీత్వా హృష్టాగచ్ఛత్స్వమాశ్రమమ్ || ౪౮||
 తావద్ ద్వితీయో యామో వై తస్య నిద్రాం వినా గతః |
 ఏతస్మిన్సమయే తత్ర ప్రాప్తే యామే తృతీయకే || ౪౯||
 జ్ఞాత్వా విలమ్బం చకిత్స్తదన్వేషణతత్పరః |
 తద్ద్యామే మృగమద్రాక్షీజ్జలమార్గగతం తతః || ౫౦||

పుష్టం మృగం చ తం దృష్ట్వా హృష్టో వనచరః స వై ।
 శరం ధనుషి సన్ధాయ హస్తుం తం హి ప్రచక్రమే ॥ ౫౧॥
 తదైవం కుర్వతస్తస్య బిల్వపత్రాణి కానిచిత్ ।
 తత్ప్రార్థవశాద్ ద్విజాః పతితాని శివోపరి ॥ ౫౨॥
 తేన తృతీయయామస్య తద్రాత్రౌ తస్య భాగ్యతః ।
 పూజా జాతా శివస్యైవ కృపాలుత్వం ప్రదర్శితమ్ ॥ ౫౩॥
 శ్రుత్వా తత్ర చ తం శబ్దం కిం కరోషీతి ప్రాహ సః ।
 కుటుమ్బార్థమహం హన్మి త్వాం వ్యాధశ్చేతి సోఽబ్రవీత్ ॥ ౫౪॥
 తచ్చుత్వా వ్యాధవచనం హరిణో హృష్టమానసః ।
 ద్రుతమేవ చ తం వ్యాధం వచనం చేదమబ్రవీత్ ॥ ౫౫॥
 హరిణ ఉవాచ ।
 ధన్యోఽహం పుష్టిమానద్య భవత్ప్రప్తిర్భవిష్యతి ।
 యస్యాఙ్గం నోపకారార్థం తస్య సర్వం వృథా గతమ్ ॥ ౫౬॥
 యో వై సామర్థ్యయుక్తశ్చ నోపకారం కరోతి వై ।
 తత్సామర్థ్యం భవేద వ్యర్థం పరత్ర నరకం వ్రజేత్ ॥ ౫౭॥
 పరస్తు బాలకాన్ స్వాంశ్చ సమర్వ్య జననీం శిశూన్ ।
 ఆశ్వాస్యాప్యథ తాన్ సర్వానాగమిష్యామ్యహం పునః ॥ ౫౮॥
 ఇత్యుక్తస్తేన స వ్యాధో విస్మితోఽతీవ చేతసి ।
 మనాక్ శుద్ధమనా నష్టపాపపుణ్ణో వచోఽబ్రవీత్ ॥ ౫౯॥
 వ్యాధ ఉవాచ ।
 యే యే సమాగతాశ్చాత్ర తే తే సర్వే త్వయా యథా ।
 కథయిత్వా గతా హ్యత్ర నాయాన్త్యద్వాపి వఙ్చుకాః ॥ ౬౦॥
 త్వం చాపి సఙ్కటే ప్రాప్తో వ్యలీకం చ గమిష్యసి ।
 మమ సజ్జీవనం చాద్య భవిష్యతి కథం మృగ ॥ ౬౧॥
 మృగ ఉవాచ ।
 శ్శృణు వ్యాధ ప్రవక్ష్యామి నాన్మతం విద్యతే మయి ।
 సత్యేన సర్వం బ్రహ్మాణ్డం తిష్ఠత్యేవ చరాచరమ్ ॥ ౬౨॥
 యస్య వాణీ వ్యలీకా హి తత్పుణ్యం గలితం క్షణాత్ ।

తథాపి శృణు వై సత్యాం ప్రతిజ్ఞాం మమ భిల్లక ॥ ౬౩॥

సన్ధ్యాయాం మైథునే ఘనై శివరాత్ర్యాం చ భోజనే ।

కూటసాక్ష్యే న్యాసహారే సన్ధ్యాహీనే ద్విజే తథా ॥ ౬౪॥

శివహీనం ముఖం యస్య నోపకర్తా క్షమోఽపి సన్ ।

పర్వణి శ్రీఫలస్యైవ త్రోటనేఽభక్ష్యభక్షణే ॥ ౬౫॥

అసమ్పూజ్య శివం భస్మరహితశ్చాన్నభుక్ చ యః ।

పతేషాం పాతకం మే స్యాన్నాగచ్ఛేయం పునర్యది ॥ ౬౬॥

సూత ఉవాచ ।

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య గచ్ఛ శీఘ్రం సమావజ ।

స వ్యాధేనైవముక్తస్తు జలం పీత్వా గతో మృగః ॥ ౬౭॥

తే సర్వే మిలితాస్తత్ర స్వాశ్రమే కృతసుప్రణాః ।

వృత్తాంతం చైవ తం సర్వం శ్రుత్వా సమ్యక్ పరస్పరమ్ ॥ ౬౮॥

గస్తవ్యం నిశ్చయేనేతి సత్యపాశేన యన్త్రితాః ।

ఆశ్వాస్య బాలకాంస్తత్ర గస్తుముత్కణ్ఠితాస్తదా ॥ ౬౯॥

మృగీ జ్యేష్ఠా చ యా తత్ర స్వామినం వాక్యమబ్రవీత్ ।

త్వాం వినా బాలకా హ్యత్ర కథం స్థాస్యన్తి వై మృగ ॥ ౭౦॥

ప్రథమం తు మయా తత్ర ప్రతిజ్ఞా చ కృతా ప్రభో ।

తస్మాన్మయా చ గస్తవ్యం భవద్ధ్యాం స్థీయతామిహ ॥ ౭౧॥

ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా కనిష్ఠా వాక్యమబ్రవీత్ ।

అహం త్వత్సేవికా చాద్య గచ్ఛామి స్థీయతాం త్వయా ॥ ౭౨॥

తచ్ఛ్రుత్వా చ మృగః ప్రాహ గమ్యతే తత్ర వై మయా ।

భవత్యో తిష్ఠతాం చాత్ర మాతృతః శిశురక్షణమ్ ॥ ౭౩॥

తత్స్వామివచనం శ్రుత్వా మేనాతే తన్న ధర్మతః ।

ప్రోచుః ప్రీత్యా స్వభర్తారం వైధవ్యే జీవితం చ ధిక్ ॥ ౭౪॥

బాలానాశ్వాస్య తాంస్తత్ర సమర్ప్య సహవాసినః ।

గతాస్తే సర్వ ఏవాశు యత్రాస్తే వ్యాధసత్తమః ॥ ౭౫॥

తే బాలా అపి సర్వే వై వితోక్యానుసమాగతాః ।

పతేషాం యా గతిః స్యాద్ద్యై హ్యస్మాకం సా భవత్వితి ॥ ౭౬॥

తాన్ దృష్ట్వా హర్షితో వ్యాధో బాణం ధనుషి సన్దధే ।

పునశ్చ జలపత్రాణి పతితాని శివోపరి ॥ ౭౭॥

తేన జాతా చతుర్థస్య పూజా యామస్య వై శుభా ।

తస్య పాపం తదా సర్వం భస్మసాదభవత్ క్షణాత్ ॥ ౭౮॥

మృగీ మృగీ మృగశోచుః శిస్తుం వై వ్యాధసత్తమ ।

అస్మాకం సార్థకం దేహం కురు త్వం హి కృపాం కురు ॥ ౭౯॥

ఇతి తేషాం వచః శ్రుత్వా వ్యాధో విస్మయమాగతః ।

శివపూజాప్రభావేణ జ్ఞానం దుర్లభమాప్తవాన్ ॥ ౮౦॥

పతే ధన్యా మృగాశ్చైవ జ్ఞానహీనాః సుసమ్మతాః ।

స్వీయేనైవ శరీరేణ పరోపకరణే రతాః ॥ ౮౧॥

మానుష్యం జన్మ సమప్ప్రప్య సాధితం కిం మయాధునా ।

పరకాయం చ సమ్ప్రీడ్య శరీరం పోషితం మయా ॥ ౮౨॥

కుటుమ్బం పోషితం నిత్యం కృత్వా పాపాన్యనేకశః ।

ఏవం పాపాని హా కృత్వా కా గతిర్మే భవిష్యతి ॥ ౮౩॥

కాం వా గతిం గమిష్యామి పాతకం జన్మతః కృతమ్ ।

ఇదాసీం చింతయామ్యేవం ధిగ్ ధిక్ చ జీవనం మమ ॥ ౮౪॥

ఇతి జ్ఞానం సమాపన్నో బాణం సంవారయంస్తదా ।

గమ్యతాం చ మృగశ్రేష్ఠా ధన్యాః స్థ ఇతి చాబ్రవీత్ ॥ ౮౫॥

ఇత్యుక్తే చ తదా తేన ప్రసన్నః శంకరస్తదా ।

పూజితం చ స్వరూపం హి దర్శయామాస సమ్మతమ్ ॥ ౮౬॥

సంస్పృశ్య కృపయా శమ్ముస్తం వ్యాధం ప్రీతితోఽబ్రవీత్ ।

వరం బ్రూహి ప్రసన్నోఽస్మి వ్రతేనానేన భిల్లక ॥ ౮౭॥

వ్యాధోఽపి శివరూపం చ దృష్ట్వా ముక్తోఽభవత్క్షణాత్ ।

పపాత శివపాదాగ్రే సర్వం ప్రాప్తమితి బువన్ ॥ ౮౮॥

శివోఽపి సుప్రన్నాత్మా నామ దత్వా గుహేతి చ ।

విలోక్య తం కృపాదృష్ట్వా తస్మై దివ్యాన్వరానదాత్ ॥ ౮౯॥

శివ ఉవాచ ।

శృణు వ్యాధాద్య భోగాంస్త్యం భుజ్జ్వ దివ్యాన్యథేప్పితాన్ |
రాజధానీం సమాశ్రిత్య శృణ్వేరపురే పరామ్ || ౯౦||

అనపాయా వంశవృద్ధిః శ్లాఘనీయః సురైరపి |
గృహే రామస్తవ వ్యాధ సమాయాస్యతి నిశ్చితమ్ || ౯౧||

కరిష్యతి త్వయా మైత్రీం మద్భక్తన్నేహకారకః |
మత్సేవాసక్తచేతాస్త్యం ముక్తిం యాస్యసి దుర్లభామ్ || ౯౨||

సూత ఉవాచ |
ఏతస్మిన్నస్తరే తే తు కృత్వా శఙ్కరదర్శనమ్ |
సర్వే ప్రణమ్య సన్ముక్తిం మృగయోనేః ప్రపేదిరే || ౯౩||

విమానం చ సమారుహ్య దివ్యదేహా గతాస్తదా |
శివదర్శనమాత్రేణ శాపాస్మృక్తా దివం గతాః || ౯౪||

వ్యాధేశ్వరః శివో జాతః పర్వతే హ్యర్బుదాచలే |
దర్శనాత్పూజనాత్సద్యో భుక్తిముక్తిప్రదాయకః || ౯౫||

వ్యాధోఽపి తద్దినాన్నూనం భోగాన్ భూసురసత్తమాః |
భుక్త్యా రామకృపాం ప్రాప్య శివసాయుజ్యమాప్తవాన్ || ౯౬||

అజ్ఞానాత్స వ్రతం చైతత్ కృత్వా సాయుజ్యమాప్తవాన్ |
కిం పునర్భక్తిసమ్పన్నా యాన్తి తన్మయతాం శుభామ్ || ౯౭||

విచార్య సర్వశాస్త్రాణి ధర్మాంజ్ఞైవాప్యనేకశః |
శివరాత్రివ్రతమిదం సర్వోత్కృష్టం ప్రకీర్తితమ్ || ౯౮||

వ్రతాని వివిధాన్యత్ర తీర్థాని వివిధాని చ |
దానాని చ విచిత్రాణి మఖాశ్చ వివిధాస్తథా || ౯౯||

తపాంసి వివిధాన్యేవ జపాజ్ఞైవాప్యనేకశః |
నైతేన సమతాం యాన్తి శివరాత్రివ్రతేన చ || ౧౦౦||

తస్మాచ్ఛుభతరం చైతత్కర్తవ్యం హితమీప్పుభిః |
శివరాత్రివ్రతం దివ్యం భుక్తిముక్తిప్రదం సదా || ౧౦౧||

ఏతత్సర్వం సమాఖ్యాతం శివరాత్రివ్రతం శుభమ్ |
వ్రతరాజేతి విఖ్యాతం కిమన్యచ్ఛ్రీతుమిచ్ఛసి || ౧౦౨||

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం వ్యాధేశ్వరమాహాత్యే
శివరాత్రివ్రతమాహాత్యవర్ణనం నామ చత్వారింశోఽధ్యాయః ॥ ౪.౪౦॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా

౪.౪౧. ఏకచత్వారింశోఽధ్యాయః । ముక్తినిరూపణమ్ ।

ఋషయః ఊచుః ।

ముక్తిర్నామ త్వయా ప్రోక్తా తస్యాం కిం ను భవేదిహ ।

అవస్థా కీదృశీ తత్ర భవేదితి వదస్వ నః ॥ ౧॥

సూత ఉవాచ ।

ముక్తిశ్చతుర్విధా ప్రోక్తా శ్రూయతాం కథయామి వః ।

సంసారక్లేశసంహర్త్రీ పరమానందదాయినీ ॥ ౨॥

సారూప్యా చైవ సాలోక్యా సాన్నిధ్యా చ తథా పరా ।

సాయుజ్యా చ చతుర్థీ సా వ్రతేనానేన యా భవేత్ ॥ ౩॥

ముక్తేర్దాతా మునిశ్రేష్ఠాః కేవలం శివ ఉచ్యతే ।

బ్రహ్మాద్యా న హి తే జ్ఞేయాః కేవలం చ త్రివర్గదాః ॥ ౪॥

బ్రహ్మాద్యాస్త్రీగుణాధీశాః శివస్త్రీగుణతః పరః ।

నిర్వికారీ పరబ్రహ్మ తుర్యః ప్రకృతితః పరః ॥ ౫॥

జ్ఞానరూపోఽవ్యయః సాక్షీ జ్ఞానగమ్యోఽద్యయః స్వయమ్ ।

కైవల్యముక్తిదః సోఽత్ర త్రివర్గస్య ప్రదోఽపి హి ॥ ౬॥

కైవల్యాఖ్యా పఞ్చమీ చ దుర్లభా సర్వథా నృణామ్ ।

తల్లక్షణం ప్రవక్ష్యామి శ్రూయతామృషిసత్తమాః ॥ ౭॥

ఉత్పద్యతే యతః సర్వం యేనైతత్పాల్యతే జగత్ ।

యస్మింశ్చ లీయతే తద్ధి యేన సర్వమిదం తతమ్ ॥ ౮॥

తదేవ శివరూపం హి పఠ్యతే చ మునిశ్వరాః ।

సకలం నిష్కలం చేతి ద్వివిధం వేదవర్ణితమ్ ॥ ౯॥

విష్ణునా తచ్చ న జ్ఞాతం బ్రహ్మణా న చ తత్తథా ।
 కుమారాద్వైశ్చ న జ్ఞాతం న జ్ఞాతం నారదేన వై ॥ ౧౦॥
 శుకేన వ్యాసపుత్రేణ వ్యాసేన చ మునీశ్వరైః ।
 తతూర్ష్యైశ్చాఖిలైర్దేవైర్షదైః శాస్త్రైస్తథా న హి ॥ ౧౧॥
 సత్యం జ్ఞానమనంతం చ సచ్చిదానందసంజ్ఞితమ్ ।
 నిర్గుణో నిరుపాధిశ్చావ్యయః శుద్ధో నిరజ్ఞానః ॥ ౧౨॥
 న రక్తో నైవ పీతశ్చ న శ్వేతో నీల ఏవ చ ।
 న హ్రాస్వో న చ దీర్ఘశ్చ న స్థూలః సూక్ష్మ ఏవ చ ॥ ౧౩॥
 యతో వాచో నివర్తన్తే అప్రాప్య మనసా సహ ।
 తదేవ పరమం ప్రోక్తం బ్రహ్మైవ శివసంజ్ఞకమ్ ॥ ౧౪॥
 ఆకాశం వ్యాపకం యద్వత్తథైవ వ్యాపకం త్విదమ్ ।
 మాయాతీతం పరాత్మానం ద్వన్ద్వావతీతం విమత్సరమ్ ॥ ౧౫॥
 తత్ప్రాప్తిశ్చ భవేదత్ర శివజ్ఞానోదయాద్ ధ్రువమ్ ।
 భజనాద్వా శివస్యైవ సూక్ష్మమత్యా సతాం ద్విజాః ॥ ౧౬॥
 జ్ఞానం తు దుష్కరం లోకే భజనం సుకరం మతమ్ ।
 తస్మాచ్చివం చ భజత ముక్త్యర్థమపి సత్తమాః ॥ ౧౭॥
 శివో హి భజనాధీనో జ్ఞానాత్మా మోక్షదః పరః ।
 భక్త్యైవ బహవః సిద్ధా ముక్తిం ప్రాప్సుః పరాం ముదా ॥ ౧౮॥
 జ్ఞానమాతా శమ్భుభక్తిర్ముక్తిభుక్తిప్రదా సదా ।
 సులభా యత్ప్రసాదాద్ధి సత్ప్రేమాఙ్కరలక్షణా ॥ ౧౯॥
 సా భక్తిర్వివిధా జ్ఞేయా సగుణా నిర్గుణా ద్విజాః ।
 వైధీ స్వాభావికీ యా యా వరా సా సా స్మృతా పరా ॥ ౨౦॥
 నైష్ఠిక్యవైష్ఠిక్తిభేదాద్ ద్వివిధైవ హి కీర్తితా ।
 షడ్విధా నైష్ఠిక్తి జ్ఞేయా ద్వితీయైకవిధా స్మృతా ॥ ౨౧॥
 విహితావిహితాభేదాత్తామనేకాం విదుర్బుధాః ।
 తయోర్బహువిధత్వాచ్చ విస్తారో న హి వర్ణ్యతే ॥ ౨౨॥
 తే నవాఙ్గే ఉభే జ్ఞేయే శ్రవణాదికభేదతః ।
 సుదుష్కరే తత్ప్రసాదం వినా చ సుకరే తతః ॥ ౨౩॥

భక్తిజ్ఞానే న భిన్నే హి శమ్భునా వర్ణితే ద్విజాః ।
తస్మాద్భేదో న కర్తవ్యః తత్కర్తుః సర్వదా సుఖమ్ ॥ ౨౪॥

విజ్ఞానం న భవత్యేవ ద్విజా భక్తివిరోధినః ।
శమ్భుభక్తికరస్యైవ భవేజ్ఞానోదయో ద్రుతమ్ ॥ ౨౫॥

తస్మాద్భక్తిర్మహేశస్య సాధనీయా మునీశ్వరాః ।
తయైవ నిఖిలం సిద్ధం భవిష్యతి న సంశయః ॥ ౨౬॥

ఇతి పృష్టం భవద్భిర్వృత్తదేవ కథితం మయా ।
తచ్ఛుత్వా సర్వపాపేభ్యో మువ్యతే నాత్ర సంశయః ॥ ౨౭॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం ముక్తినిరూపణం
నామైకచత్వారింశోఽధ్యాయః ॥ ౪.౪౧॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా

౪.౪౨. ద్విచత్వారింశోఽధ్యాయః । సగుణనిర్గుణభేదవర్ణనమ్ ।

ఋషయ ఉచుః ।

శివః కో వా హరిః కో వా రుద్రః కో వా విధిశ్చ కః ।
ఏతేషు నిర్గుణః కో వా హ్యేతం నశ్చిన్ది సంశయమ్ ॥ ౧॥

సూత ఉవాచ ।

యచ్ఛాదౌ హి సముత్పన్నం నిర్గుణాత్పరమాత్మనః ।
తదేవ శివసంజ్ఞం హి వేదవేదాన్తినో విదుః ॥ ౨॥

తస్మాత్ప్రకృతిరుత్పన్నా పురుషేణ సమన్వితా ।
తాభ్యాం తపః కృతం తత్ర మూలస్థే చ జలే సుధీః ॥ ౩॥

పఞ్చక్రోశీతి విఖ్యాతా కాశీ సర్వాతివల్లభా ।
వ్యాప్తం చ సకలం హ్యేతత్తజ్జలం విశ్వతో గతమ్ ॥ ౪॥

సమ్భావ్య మాయయా యుక్తస్తత్ర సుప్తో హరిః స వై ।
నారాయణేతి విఖ్యాతో మాయా నారాయణీ మతా ॥ ౫॥

తన్నాభికమలే యో వై జాతః స చ పితామహాః ।
 తేనైవ తపసా దృష్టః స వై విష్ణురుదాహృతః ॥ ౬ ॥
 ఉభయోర్వాదశమనే యద్దూపం స దర్శితం బుధాః ।
 మహాదేవేతి విఖ్యాతం నిర్గుణేన శివేన హి ॥ ౭ ॥
 తేన ప్రోక్తమహం శమ్భుర్భవిష్యామి కభాలతః ।
 రుద్రో నామ స విఖ్యాతో లోకానుగ్రహకారకః ॥ ౮ ॥
 ధ్యానార్థం చైవ సర్వేషామరూపో రూపవానభూత్ ।
 స ఏవ చ శివః సాక్షాద్భక్తవాత్సల్యకారకః ॥ ౯ ॥
 శివే త్రిగుణసమ్భిన్నే రుద్రే తు గుణధామని ।
 వస్తుతో న హి భేదోఽస్తి స్వరే తదూభషణే యథా ॥ ౧౦ ॥
 సమానరూపకర్మాణౌ సమభక్తగతిప్రదౌ ।
 సమానాఖిలసంసేవ్యౌ నానాలీలావిహారిణౌ ॥ ౧౧ ॥
 సర్వథా శివరూపో హి రుద్రో రాద్రపరాక్రమః ।
 ఉత్పన్నో భక్తకార్యార్థం హరిబ్రహ్మసహాయకృత్ ॥ ౧౨ ॥
 అన్యే చ యే సముత్పన్నా యథానుక్రమతో లయమ్ ।
 యాన్తి నైవ తథా రుద్రః శివే రుద్రో విలీయతే ॥ ౪౩ ॥
 తే వై రుద్రం మిలిత్వా తు ప్రయాన్తి ప్రకృతా ఇమే ।
 ఇమాన్ రుద్రో మిలిత్వా తు న యాతి శ్రుతిశాసనమ్ ॥ ౧౪ ॥
 సర్వే రుద్రం భజన్త్యేవ రుద్రః కఞ్చిద్భజేన్న హి ।
 స్వాత్మనా భక్తవాత్సల్యాద్భజత్యేవ కదాచన ॥ ౧౫ ॥
 అన్యం భజన్తి యే నిత్యం తస్మిన్స్తే లీనతాం గతాః ।
 తేనైవ రుద్రం తే ప్రాప్తాః కాలేన మహతా బుధాః ॥ ౧౬ ॥
 రుద్రభక్తాస్తు యే కేచిత్తత్క్షణం శివతాం గతాః ।
 అన్యాపేక్షా న వై తేషాం శ్రుతిరేషా సనాతనీ ॥ ౧౭ ॥
 అజ్ఞానం వివిధం హ్యేతద్విజ్ఞానం వివిధం న హి ।
 తత్ప్రకారమహం వక్ష్యే శృణుతాదరతో ద్విజాః ॥ ౧౮ ॥
 బ్రహ్మదితృణపర్యంతం యత్కించిద్ దృశ్యతే త్విహ ।

తత్సర్వం శివ ఏవాస్తి మిథ్యా నానాత్వకల్పనా ॥ ౧౯ ॥
 సృష్టేః పూర్వం శివః ప్రోక్తః సృష్టేర్మధ్యే శివస్తథా ।
 సృష్టేరన్తే శివః ప్రోక్తః సర్వశూన్యే సదాశివః ॥ ౨౦ ॥
 తస్మాచ్ఛతుర్గుణః ప్రోక్తః శివ ఏవ మునీశ్వరాః ।
 స ఏవ సగుణో జ్ఞేయః శక్తిమత్త్వాద్ ద్విధాపి సః ॥ ౨౧ ॥
 యేనైవ విష్ణవే దత్తాః సర్వే వేదాః సనాతనాః ।
 వర్ణా మాత్రా హ్యనేకాశ్చ ధ్యానం స్వస్య చ పూజనమ్ ॥ ౨౨ ॥
 ఈశానః సర్వవిద్యానాం శ్రుతిరేషా సనాతనీ ।
 వేదకర్తా వేదపతిస్తస్మాచ్ఛుమ్భురుదాహృతః ॥ ౨౩ ॥
 స ఏవ శక్కురః సాక్షాత్సర్వానుగ్రహకారకః ।
 కర్తా భర్తా చ హర్తా చ సాక్షీ నిర్గుణ ఏవ సః ॥ ౨౪ ॥
 అన్యేషాం కాలమానం చ కాలస్య కలనా న హి ।
 మహాకాలః స్వయం సాక్షాన్మహాకాలీసమాశ్రితః ॥ ౨౫ ॥
 తథా చ బ్రాహ్మణా రుద్రం తథా కాలీం ప్రచక్షతే ।
 సర్వం తాభ్యాం తతః ప్రాప్తమిచ్ఛయా సత్యలీలయా ॥ ౨౬ ॥
 న తస్యోత్పాదకః కశ్చిద్భర్తా హర్తా న తస్య హి ।
 స్వయం సర్వస్య హేతుస్తే కార్యభూతాచ్యుతాదయః ॥ ౨౭ ॥
 స్వయం చ కారణం కార్యం స్వస్య వైవ కదాచన ।
 ఏకోఽప్యనేకతాం యాతోఽప్యనేకోఽప్యేకతాం వ్రజేత్ ॥ ౨౮ ॥
 ఏకం బీజం బహిర్భూత్వా పునర్బీజం చ జాయతే ।
 బహుత్వే చ స్వయం సర్వం శివరూపీ మహేశ్వరః ॥ ౨౯ ॥
 ఏతత్పరం శివజ్ఞానం తత్త్వతస్తదుదాహృతమ్ ।
 జానాతి జ్ఞానవానేవ నాన్యః కశ్చిద్పృషీశ్వరాః ॥ ౩౦ ॥
 మునయః ఊచుః ।
 జ్ఞానం సలక్షణం బ్రూహి యజ్ఞాత్వా శివతాం వ్రజేత్ ।
 కథం శివశ్చ తత్సర్వం సర్వం వా శివ ఏవ చ ॥ ౩౧ ॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 ఏతదాకర్ణ్య వచనం సూతః పౌరాణికోత్తమః ।

స్మృత్వా శివపదామ్భోజం మునీంస్తానబ్రవీద్యచః ॥ ౩౨॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం సగుణనిర్గుణభేదవర్ణనం నామ ద్వీచత్వారింశోఽధ్యాయః ॥ ౪.౪౨॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

చతుర్థీ కోటిరుద్రసంహితా

౪.౪౩. త్రిచత్వారింశోఽధ్యాయః । జ్ఞాననిరూపణమ్ ।

సూత ఉవాచ ।

శ్రూయతామృషయః సర్వే శివజ్ఞానం యథా శ్రుతమ్ ।

కథయామి మహాగుహ్యం పరముక్తిస్వరూపకమ్ ॥ ౧॥

కనారదకుమారాణాం వ్యాసస్య కపిలస్య చ ।

ఏతేషాం చ సమాజే తైర్నిశ్చిత్స్య సముదాహృతమ్ ॥ ౨॥

ఇతి జ్ఞానం సదా జ్ఞేయం సర్వం శివమయం జగత్ ।

శివః సర్వమయో జ్ఞేయః సర్వజ్ఞేన విపశ్చితా ॥ ౩॥

ఆబ్రహ్మాతృణపర్వస్తం యత్కించ్చిద్ దృశ్యతే జగత్ ।

తస్సర్వం శివ ఏవాస్తి స దేవః శివ ఉచ్యతే ॥ ౪॥

యదేచ్ఛా తస్య జాయేత తదా చ క్రియతే త్విదమ్ ।

సర్వం స ఏవ జానాతి తం న జానాతి కశ్చన ॥ ౫॥

రచయిత్వా స్వయం తచ్చ ప్రవిశ్య దూరతః స్థితః ।

న తత్ర చ ప్రవిష్టోఽసౌ నిర్లప్తశ్చిత్స్వరూపవాన్ ॥ ౬॥

యథా చ జ్యోతిషశ్చైవ జలాదౌ ప్రతిబిమ్బితా ।

వస్తుతో న ప్రవేశో వై తథైవ చ శివః స్వయమ్ ॥ ౭॥

వస్తుతస్తు స్వయం సర్వం క్రమో హి భాసతే శుభః ।

అజ్ఞానం చ మతేర్భేదో నాస్త్యన్యచ్చ ద్వయం పునః ॥ ౮॥

దర్శనేషు చ సర్వేషు మతిభేదః ప్రదర్శ్యతే ।

పరం వేదాన్తినో నిత్యమద్వైతం ప్రతిచక్షతే ॥ ౯॥

స్వస్యాప్యంశస్య జీవాంఽశో హ్యవిద్యామోహితోఽవశః ।
అన్యోఽహమితి జానాతి తయా ముక్తో భవేద్భిషః ॥ ౧౦॥

సర్వం వ్యాప్య శివః సాక్షాద్ వ్యాపకః సర్వజన్తుషు ।
చేతనాచేతనేశోఽపి సర్వత్ర శక్కురః స్వయమ్ ॥ ౧౧॥

ఉపాయం యః కరోత్యస్య దర్శనార్థం విచక్షణః ।
వేదాన్తమార్గమాశ్రిత్య తద్దర్శనఫలం లభేత్ ॥ ౧౨॥

యథాగ్నిర్వాపకశ్చైవ కాష్ఠే కాష్ఠే చ తిష్ఠతి ।
యో వై మన్థతి తత్కాష్ఠం స వై పశ్యత్యసంశయమ్ ॥ ౧౩॥

భక్త్యాదిసాధనానీహ యః కరోతి విచక్షణః ।
స వై పశ్యత్యవశ్యం హి తం శివం నాత్ర సంశయః ॥ ౧౪॥

శివఃశివఃశివశ్చైవ నాన్యదస్తీతి కింఞ్చన ।
భ్రాన్త్యా నానాస్వరూపో హి భాసతే శక్కురః సదా ॥ ౧౫॥

యథా సముద్రో మృచ్చైవ సువర్ణమథవా పునః ।
ఉపాధితో హి నానాత్వం లభతే శక్కురస్తథా ॥ ౧౬॥

కార్యకారణయోర్భేదో వస్తుతో న ప్రవర్తతే ।
కేవలం భ్రాన్తిబుద్ధ్యేవ తదభావే న నశ్యతి ॥ ౧౭॥

యదా బీజాత్ప్రోహశ్చ నానాత్వం హి ప్రకాశయేత్ ।
అన్తే చ బీజమేవ స్యాత్ప్రోహశ్చ నశ్యతి ॥ ౧౮॥

జ్ఞానీ చ బీజమేవ స్యాత్ప్రోహో వికృతీర్మతా ।
తన్నివృత్తౌ పునరానీ నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౧౯॥

సర్వం శివః శివః సర్వో నాస్తి భేదశ్చ కశ్చన ।
కథం చ వివిధం పశ్యత్యేకత్వం చ కథం పునః ॥ ౨౦॥

యథైకం చైవ సూర్యాఖ్యం జ్యోతిర్నానావిధం జన్తైః ।
జలాదౌ చ విశేషేణ దృశ్యతే తత్తదైవ సః ॥ ౨౧॥

సర్వత్ర వ్యాపకశ్చైవ స్పర్శత్వం న విబధ్యతే ।
తదైవ వ్యాపకో దేవో బధ్యతే న క్వచిత్స వై ॥ ౨౨॥

సాహజ్కారస్తథా జీవస్తన్ముక్తః శక్కురః స్వయమ్ ।
జీవస్తుచ్ఛః కర్మభోగీ నిర్లిప్తః శక్కురో మహాన్ ॥ ౨౩॥

యథైకం చ సువర్ణాది మిలితం రజతాదినా ।
అల్పమూల్యం ప్రజాయేత తథా జీవోఽప్యహంయుతః ॥ ౨౪ ॥
యథైవ హి సువర్ణాది ఙ్గారాదేః శోధితం శుభమ్ ।
పూర్వవన్మూల్యతాం యాతి తథా జీవోఽపి సంస్కృతేః ॥ ౨౫ ॥
ప్రథమం సద్గురుం ప్రాప్య భక్తిభావసమన్వితః ।
శివబుద్ధ్యా కరోత్సుచ్చైః పూజనం స్మరణాదికమ్ ॥ ౨౬ ॥
తద్బుద్ధ్యా దేహతో యాతి సర్వపాపాదికో మలః ।
తదాజ్ఞానం చ నశ్యేత జ్ఞానవాజ్ఞాయతే యదా ॥ ౨౭ ॥
తదాహంకారనిర్ముక్తో జీవో నిర్మలబుద్ధిమాన్ ।
శక్కురస్య ప్రసాదేన యాతి శక్కురతాం పునః ॥ ౨౮ ॥
యథాదర్శస్వరూపే చ స్వీయరూపం ప్రదృశ్యతే ।
తథా సర్వత్రగం శమ్భుం పశ్యతీతి సునిశ్చితమ్ ॥ ౨౯ ॥
జీవన్ముక్తః స ఏవాసౌ దేహః శిర్ఙ్గః శివే మిలేత్ ।
ప్రారభవశగో దేహస్తద్భిన్నో జ్ఞానవాన్ మతః ॥ ౩౦ ॥
శుభం లభ్యా న హృష్యేత కుష్టేల్లభ్యాశుభం న హి ।
ద్వస్త్వేషు సమతా యస్య జ్ఞానవానుచ్యతే హి సః ॥ ౩౧ ॥
ఆత్మయోగేన తత్త్వానామథవా చ వివేకతః ।
యథా శరీరతో యాయాచ్ఛరీరం ముక్తిమిచ్ఛతా ॥ ౩౨ ॥
సదాశివో విలీయేత ముక్తో విరహమేవ చ ।
జ్ఞానమూలం తథాధ్యాత్మ్యం తస్య భక్తిః శివస్య చ ॥ ౩౩ ॥
భక్తేశ్చ ప్రేమ సమ్ప్రోక్తం ప్రేష్టశ్చ శ్రవణం తథా ।
శ్రవణాచ్ఛాపి సత్సంఘః సత్సంఘోచ్చ గురుర్బుధః ॥ ౩౪ ॥
సమృన్నే చ తథా జ్ఞానే ముక్తో భవతి నిశ్చితమ్ ।
ఇతి చేజ్ఞానవాన్యో వై శమ్భుమేవ సదా భజేత్ ॥ ౩౫ ॥
అనన్యయా చ భక్త్యా వై యుక్తః శమ్భుం భజేత్పునః ।
అన్తే చ ముక్తిమాయాతి నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౩౬ ॥

అతోఽధికో న దేవోఽస్తి ముక్తిప్రాప్త్యై చ శంకరాత్ |
 శరణం ప్రాప్య యం వైవ సంసారాద్వినివర్తతే || 3౭||
 ఇతి మే వివిధం వాక్యమృషీణాం చ సమాగతైః |
 నిశ్చిత్స్య కథితం విప్రా ధియా ధార్యం ప్రయత్నతః || 3౮||
 ప్రథమం విష్ణవే దత్తం శమ్భునా లింగసమ్ముఖే |
 విష్ణునా బ్రహ్మణే దత్తం బ్రహ్మణా సనకాదిషు || 3౯||
 నారదాయ తతః ప్రోక్తం తజ్ఞానం సనకాదిభిః |
 వ్యాసాయ నారదేనోక్తం తేన మహ్యం కృపాలునా || ౪౦||
 మయా వైవ భవద్భ్యశ్చ భవద్భిర్లోకహేతవే |
 స్థాపనీయం ప్రయత్నేన శివప్రాప్తికరం చ తత్ || ౪౧||
 ఇతి వశ్చ సమాఖ్యాతం యత్ప్రొష్టోఽహం మునీశ్వరాః |
 గోపనీయం ప్రయత్నేన కిమన్యచ్ఛోతుమిచ్ఛథ || ౪౨||
 వ్యాస ఉవాచ |
 ఏతచఘ్రత్వా తు ఋషయ ఆనన్దం పరమం గతాః |
 హర్షగర్భదయా వాచా నత్వా తే తుష్టవర్జుమహుః || ౪3||
 ఋషయ ఉచుః |
 వ్యాసశిష్య నమస్తేఽస్తు ధన్యస్త్వం శైవసత్తమ |
 శ్రావితం నః పరం వస్తు శైవం జ్ఞానమనుత్తమమ్ || ౪౪||
 అస్మాకం చేతసో భ్రాన్తిర్గతా హి కృపయా తవ |
 సస్తుష్టాః శివసజ్ఞానం ప్రాప్య త్వత్తో విముక్తిదమ్ || ౪౫||
 సూత ఉవాచ |
 నాస్తికాయ న వక్తవ్యమశ్రద్ధాయ శరాయ చ |
 అభక్తాయ మహేశస్య న చాశుశ్రుషవే ద్విజాః || ౪౬||
 ఇతిహాసపురాణాని వేదాచ్ఛాస్త్రాణి చాసకృత్ |
 విచార్యోద్ధృత్య తత్సారం మహ్యం వ్యాసేన భాషితమ్ || ౪౭||
 ఏతచ్చుత్వా హ్యేకవారం భవేత్పాపం హి భస్మసాత్ |
 అభక్తో భక్తిమాప్నోతి భక్తస్య భక్తివర్ధనమ్ || ౪౮||
 పునః శ్రుతే చ సద్భక్తిర్ముక్తిః స్యాచ్ఛ్రుతేః పునః |

తస్మాత్పునః పునః శ్రావ్యం భుక్తిముక్తిఫలేప్పుభిః ॥ ౪౯॥

ఆవృత్తయః పఞ్చ కార్యాః సముద్దిశ్య ఫలం పరమ్ ।
తత్ప్రాప్నోతి న సన్దేహో వ్యాసస్య వచనం త్విదమ్ ॥ ౫౦॥

న దుర్లభం హి తస్యైవ యేనేదం శ్రుతముత్తమమ్ ।
పఞ్చకృత్యస్తదావృత్త్యా లభ్యతే శివదర్శనమ్ ॥ ౫౧॥

పురాతనాశ్చ రాజానో విప్రా వైశ్యాశ్చ సత్తమాః ।
ఇదం శ్రుత్వా పఞ్చకృత్వో ధియా సిద్ధిం పరాం గతాః ॥ ౫౨॥

శ్రోష్యత్యద్యాపి యశ్చేదం మానవో భక్తితత్పరః ।
విజ్ఞానం శివసంజ్ఞం వై భుక్తిం ముక్తిం లభేచ్ఛ సః ॥ ౫౩॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా పరమానందమాగతాః ।
సమానర్చుశ్చ తే సూతం నానావస్తుభిరాదరాత్ ॥ ౫౪॥

నమస్కారైః స్తవైశ్చైవ స్వప్తివాచనపూర్వకమ్ ।
ఆశీర్భర్షర్థయామాసుః సస్తుష్టాశ్చిన్నసంశయాః ॥ ౫౫॥

పరస్పరం చ సస్తుష్టాః సూతస్తే చ సుబుద్ధయః ।
శమ్భుం దేవం పరం మత్వా నమన్తి స్మ భజన్తి చ ॥ ౫౬॥

ఏతచ్ఛివసువిజ్ఞానం శివస్యాతిప్రియం మహత్ ।
భుక్తిముక్తిప్రదం దివ్యం శివభక్తివివర్ధనమ్ ॥ ౫౭॥

ఇయం హి సంహితా పుణ్యా కోటిరుద్రాహ్వయా పరా ।
చతుర్థీ శివపురాణస్య కథితా మే ముదావహా ॥ ౫౮॥

ఏతాం యః శృణుయాద్భక్త్యా శ్రావయేద్వా సమాహితః ।
స భుక్త్యేహాఖిలానోభగానస్తే పరగతిం లభేత్ ॥ ౫౯॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే చతుర్థ్యాం కోటిరుద్రసంహితాయాం జ్ఞాననిరూపణం నామ
త్రిచత్వారింశోఽధ్యాయః ॥ ౪.౪౩॥

॥ సమాప్తేయం శివమహాపురాణాంతర్గతకోటిరుద్రసంహితా చతుర్థీ ॥

——
Shri Shiva Mahapuranam 4 Kotirudra Samhita
pdf was typeset on January 23, 2026

——
Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

